

760.

Na osnovu člana 95 tačka 3 Ustava Crne Gore donosim

UKAZ

**O PROGLAŠENJU ZAKONA O PRIVREMENIM MJERAMA ZA OGRANIČAVANjE
CIJENA PROIZVODA OD POSEBNOG ZNAČAJA ZA ŽIVOT I ZDRAVLjE LjUDI**

Proglašavam **Zakon o privremenim mjerama za ograničavanje cijena proizvoda od posebnog značaja za život i zdravlje ljudi**, koji je donijela Skupština Crne Gore 27. saziva na Prvoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasjedanja u 2022. godini, dana 10. maja 2022. godine.

Broj: 01-505/2

Podgorica, 12. maj 2022. godine

Predsjednik Crne Gore,
Milo Đukanović, s.r.

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 2 i člana 91 stav 1 Ustava Crne Gore, Skupština Crne Gore 27. saziva, na Prvoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasjedanja u 2022. godini, dana 10. maja 2022. godine, donijela je

ZAKON

**O PRIVREMENIM MJERAMA ZA OGRANIČAVANjE CIJENA PROIZVODA OD
POSEBNOG ZNAČAJA ZA ŽIVOT I ZDRAVLjE LjUDI**

Član 1

Ovim zakonom uređuje se određivanje privremenih mjera za ograničavanje cijena proizvoda od posebnog značaja za život i zdravlje ljudi, kao i način primjene tih mjera.

Član 2

Privremene mjere iz člana 1 ovog zakona određuju se radi sprječavanja poremećaja na tržištu i otklanjanja negativnih uticaja povećanja cijena proizvoda od posebnog značaja za život i zdravlje ljudi.

Član 3

Ovaj zakon se ne primjenjuje na proizvode za koje je formiranje cijena propisano posebnim zakonom.

Član 4

Mjere iz člana 1 ovog zakona mogu trajati najduže dok traju okolnosti koje su izazvale poremećaj na tržištu i povećanje cijena proizvoda od posebnog značaja za život i zdravlje ljudi.

Mjere iz stava 1 ovog člana moraju se preispitivati periodično, a najmanje jednom u tri mjeseca.

Član 5

Prilikom određivanja mjera iz člana 1 ovog zakona, utvrđuje se lista proizvoda na koje se te mjerne odnose.

Mjere i lista proizvoda iz stava 1 ovog člana određuju se srazmjerno cilju i očekivanim efektima.

Mjere iz člana 1 ovog zakona su:

- određivanje najvišeg nivoa cijena,
- snižavanje cijena na određen nivo,

- regulisanje marže i dr.

Proizvodi od posebnog značaja za život i zdravlje ljudi odnose se na prehrambene articke, sredstva za ličnu higijenu, dječiju hranu i opremu, sredstva za ogrijev, kućnu hemiju i dr.

Mjeru i listu proizvoda iz stava 1 ovog člana propisuje Vlada Crne Gore, na predlog organa državne uprave nadležnog za poslove trgovine.

Član 6

Trgovac je dužan da se pridržava privremenih mjera iz člana 1 ovog zakona.

Trgovac, u smislu stava 1 ovog člana, je:

1) privredno društvo ili preduzetnik koji obavlja djelatnost trgovine u skladu sa zakonom kojim se uređuje unutrašnja trgovina;

2) lice registrovano za obavljanje djelatnosti proizvodnje koje svoje proizvode prodaje na tržištu;

3) nevladina organizacija koja, radi ostvarivanja svojih statutom utvrđenih ciljeva, prodaje određenu robu;

4) fizičko lice koje se bavi poljoprivrednom proizvodnjom, kada svoje poljoprivredne proizvode prodaje na tržištu i drugo fizičko lice koje se bavi djelatnošću čiji proizvodi mogu biti predmet prodaje, i

5) fizičko lice koje, na osnovu ugovora sa registrovanim trgovcem, obavlja za trgovca trgovinu na malo određenom robom.

Član 7

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrši organ državne uprave nadležan za poslove trgovine.

Član 8

Inspeksijski nadzor nad sprovođenjem privremenih mjera iz člana 1 ovog zakona vrši tržišna inspekcija.

Ako u postupku inspeksijskog nadzora tržišni inspektor utvrdi da se trgovac ne pridržava privremenih mjera iz člana 1 ovog zakona, naložiće mu otklanjanje utvrđenih nepravilnosti.

Član 9

Novčanom kaznom u iznosu od 5.000 eura do 10.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice koje se ne pridržava privremenih mjera iz člana 1 ovog zakona (član 6 stav 1).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 500 eura do 1.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom u iznosu od 500 eura do 2.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i fizičko lice novčanom kaznom u iznosu od 500 eura do 1.000 eura.

Uz kaznu za prekršaj iz stava 1 ovog člana, učiniocu prekršaja se može izreći i zaštitna mjera zabrane obavljanja trgovine, u trajanju od 30 dana.

Član 10

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 28-2/22-1/9

EPA 437 XXVII

Podgorica, 10. maj 2022. godine

Skupština Crne Gore 27. saziva

Predsjednica,

mr **Danijela Đurović**, s.r.

761.

Na osnovu člana 95 tačka 3 Ustava Crne Gore donosim

UKAZ
O PROGLAŠENJU ZAKONA O IZMJENI ZAKONA O DRŽAVNOJ UPRAVI

Proglašavam **Zakon o izmjeni Zakona o državnoj upravi**, koji je donijela Skupština Crne Gore 27. saziva na Drugoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasjedanja u 2022. godini, dana 10. maja 2022. godine.

Broj: 01-506/2

Podgorica, 12. maj 2022. godine

Predsjednik Crne Gore,
Milo Đukanović, s.r.

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 2 Ustava Crne Gore i Amandmana IV stav 1 na Ustav Crne Gore, Skupština Crne Gore 27. saziva, na Drugoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasjedanja u 2022. godini, dana 10. maja 2022. godine, donijela je

ZAKON
O IZMJENI ZAKONA O DRŽAVNOJ UPRAVI

Član 1

U Zakonu o državnoj upravi („Službeni list CG“, br. 78/18 i 70/21) u članu 30 stav 1 riječ „dva“ zamjenjuje se riječju „tri“.

U stavu 3 riječ „dva“ zamjenjuje se riječju „tri“.

Član 2

Ovaj zakon stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 00-31/22-1/4

EPA 458 XXVII

Podgorica, 10. maj 2022. godine

Skupština Crne Gore 27. saziva

Predsjednica,
mr **Danijela Đurović, s.r.**

762.

Na osnovu člana 82 tačka 3 Ustava Crne Gore i čl. 34 i 36 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Skupština Crne Gore 27. saziva na Prvoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2022. godini, dana 10. maja 2022. godine, donijela je

O D L U K U
O IZBORU PREDSJEDNICE I ČLANOVA
ADMINISTRATIVNOG ODBORA SKUPŠTINE CRNE GORE 27. SAZIVA

Član 1

Administrativni odbor Skupštine Crne Gore 27. saziva ima predsjednicu i 12 članova.

Član 2

Za predsjednicu Administrativnog odbora bira se Suzana Pribilović.

Za članove Administrativnog odbora biraju se:

- 1) Daliborka Pejović,
- 2) Luiđ Škrelja,
- 3) Ivan Mitrović,
- 4) Maja Vukićević,
- 5) Budimir Aleksić,
- 6) Miloš Konatar,
- 7) Kenana Strujić Harbić,
- 8) Dragan Vukić,
- 9) Damir Šehović,
- 10) Vladan Raičević,
- 11) Momo Koprivica i
- 12) Vladimir Martinović.

Član 3

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja, a objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Član 4

Danom donošenja ove odluke, prestaje da važi Odluka o izboru predsjednika i članova Administrativnog odbora Skupštine Crne Gore 27. saziva br.00-74/20-29/1, EPA 26 XXVII.

Broj: 00-74/22-9/1

EPA: 468 XXVII

Podgorica, 10. maj 2022. godine

Predsjednica Skupštine,
mr **Danijela Đurović**, s.r.

763.

Na osnovu člana 27 Zakona o državnoj upravi („Službeni list CG“, br. 78/18 i 70/20), Vlada Crne Gore, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela je

UREDJB

O IZMJENAMA I DOPUNI UREDBE O ORGANIZACIJI I NAČINU RADA DRŽAVNE UPRAVE

Član 1

U Uredbi o organizaciji i načinu rada državne uprave („Službeni list CG“, broj 49/22) član 5 mijenja se i glasi:

„**Ministarstvo finansija** vrši poslove uprave koji se odnose na: pripremanje predloga tekuće ekonomske politike Crne Gore i praćenje njenog ostvarivanja; pripremanje, planiranje, izradu i izvršenje budžeta Crne Gore; fiskalni uticaj; nadzor nad ostvarivanjem prihoda i izvršavanje izdataka budžeta Crne Gore; predlaganje smjernica i srednjoročnog makroekonomskog okvira za pripremu i planiranje budžeta; izvršenje, izmjenu i procjenu budžeta uz analizu zahtjeva potrošačkih jedinica i vanbudžetskih fondova za dodjelu budžetskih sredstava i predlaganje njihovih izmjena; kapitalnu potrošnju javnog sektora, procjenu osnovnih ekonomske proporcije i bilansa; simuliranje, testiranje i ocjenu efekata ekonomske i razvojnih mjera i institucionalnih promjena; bankarski sistem; hartije od vrijednosti; izvršavanje plaćanja po zahtjevu potrošačkih jedinica; vođenje glavne knjige trezora; upravljanje računovodstvenim sistemom državnih primitaka; pripremu završnog računa budžeta; finansijsku kontrolu putem korišćenja računovodstvenog sistema baziranog na planiranim obavezama; praćenje izvršavanja izdataka; pripremu redovnih finansijskih izvještaja za potrebe Vlade Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada); upravljanje raspoloživim novčanim sredstvima na konsolidovanom računu trezora; upravljanje dugom nastalom po osnovu hartija od vrijednosti koje je emitovala država, nastalom po osnovu datih garancija i uzetih zajmova; upravljanje domaćim i spoljnim dugom, stranim donacijama, pomoćima i zajmovima; praćenje finansijskog poslovanja vanbudžetskih fondova i jedinica lokalne samouprave; pripremu predloga propisa iz finansijskog sistema, finansijskih tehnologija (rudarenje, upotreba kriptovaluta i blockchain tehnologija i dr.), sistema igara na sreću, finansiranja političkih subjekata i izbornih kampanja, osiguranja, računovodstva, revizije; koordiniranje aktivnosti, ostvarivanje saradnje i realizaciju obaveza prema Svjetskoj banci, Međunarodnom monetarnom fondu i drugim međunarodnim finansijskim institucijama; javne prihode (carine, porezi, doprinosi, takse, naknade i dr.), kojima se finansiraju javni rashodi na nivou države i na nivou jedinica lokalne samouprave; međunarodne ugovore o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja; primjenu međunarodnih ugovora koji se odnose na carinsku politiku; sistem finansiranja lokalne samouprave; carinsku i poresku politiku; razvoj sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektor u skladu sa međunarodnim standardima; pripremanje i sprovođenje propisa iz oblasti svojinsko-pravnih odnosa, državne imovine, premjera i katastra nepokretnosti, eksproprijacije zemljišta, založnih prava na imovini, povraćaj i obeštećenje po osnovu oduzetih imovinskih prava; odlučivanje u drugostepenom upravnom postupku iz oblasti imovinskih prava i prvostepene postupke restitucije; staranje o naplati unutrašnjeg duga koji čine potraživanja Vlade kroz redovne, stečajne i sudske postupke i aktiviranje založnih prava po tom osnovu; davanje predloga u vezi sa upravljanjem i raspolađanjem državnom imovinom; primjenu Zakona o ratifikaciji Okvirnog sporazuma između Vlade Crne Gore i Komisije evropskih zajednica o pravilima za saradnju koja se odnose na finansijsku pomoć EZ Crnoj Gori u okviru sprovođenja instrumenta prepristupne pomoći (IPA); donošenje propisa, poslovnika i procedura o uspostavljanju decentralizovanog sistema upravljanja projektima Evropske unije u Crnoj Gori; sprovođenje tendera, ugavarjanje, odobravanje plaćanja i finansijsko izvještavanje sa aspekta javnih nabavki u oblasti usluga, radova, opreme, bespovratne pomoći i tvininga, u smislu programa koje finansira Evropska unija u Crnoj Gori; obezbjedivanje primjene pravila Evropske unije, regulativa i procedura koje se odnose na nabavke u oblasti usluga, radova, opreme, bespovratne pomoći i

tvininga, pravilno funkcionisanje sistema izvještavanja; kontrolu aktivnosti u okviru organizovanja tenderskih procedura, grantova, ugovaranja, finansiranja, odobravanja plaćanja; ostvarivanje sistema javnih nabavki; davanje stručnih uputstava u primjeni zakona kojim se uređuju javne nabavke; pripremanje predloga propisa iz oblasti javnih nabavki; praćenje usaglašenosti propisa kojima se uređuju javne nabavke sa pravom Evropske unije; davanje mišljenja naručiocima o ispunjenosti uslova za sprovođenje pregovaračkog postupka bez prethodnog objavljivanja poziva za nadmetanje, u skladu sa zakonom kojim se uređuju javne nabavke; pružanje savjetodavne pomoći naručiocima i privrednim subjektima na njihov zahtijev; organizovanje i sprovođenje stručnog osposobljavanja i usavršavanja zaposlenih kod naručilaca i drugih lica za vršenje poslova u oblasti javnih nabavki; organizovanje polaganja stručnog ispita za vršenje poslova u oblasti javnih nabavki i izdavanje sertifikata za rad na poslovima javnih nabavki; uspostavljanje, održavanje i vođenje elektronskog sistema javnih nabavki (u daljem tekstu: ESJN) i praćenje njegovog korišćenja; uspostavljanje i vođenje evidencije registrovanih ponuđača u ESJN; objavljivanje planova nabavki, tenderskih dokumentacija, odluka i drugih akata naručilaca donjetih u postupku javne nabavke, uključujući i njegove izmjene, ugovore o javnoj nabavci i okvirne sporazume, izmjene ugovora i obavještenja o podnijetoj žalbi na ESJN; omogućavanje naručiocima dostupnosti putem ESJN prijema za kvalifikaciju, ponuda, projekata i rješenja; sačinjavanje, objavljivanje i ažuriranje liste naručilaca i liste službenika za javne nabavke; pripremanje i objavljivanje jedinstvenog rječnika javnih nabavki; ostvarivanje saradnje sa međunarodnim organizacijama, institucijama, Evropskom komisijom, stručnjacima iz oblasti javnih nabavki i nadležnim organima drugih država i organizacijama; obavještavanje inspekcijskih i drugih nadležnih organa o uočenim nepravilnostima u postupcima javnih nabavki; pripremanje i podnošenje Vladi izvještaja u skladu sa zakonom kojim se uređuju javne nabavke; organizovanje i sprovođenje javnog tendera za privredna društva, odnosno preduzetnike, radi dobijanja dozvole za proizvodnju duvanskih proizvoda; utvrđivanje ispunjenosti uslova za učešće na javnom tenderu i davanje dozvole za proizvodnju duvanskih proizvoda privrednom društvu, odnosno preduzetniku koji ispunjava propisane uslove; utvrđivanje ispunjenosti uslova za obavljanje trgovine na veliko duvanskim proizvodima i izdavanje licence za obavljanje trgovine na veliko duvanskim proizvodima privrednom društvu, odnosno preduzetniku, kao i uvozniku koji je upisan u Registar uvoznika duvana i duvanskih proizvoda; utvrđivanje ispunjenosti uslova za obavljanje trgovine na malo duvanskim proizvodima i izdavanje odobrenja privrednom društvu, odnosno preduzetniku za obavljanje trgovine na malo duvanskim proizvodima; koordinaciju aktivnosti organa i organizacija u oblasti suzbijanja nelegalnog prometa duvanskih proizvoda; praćenje stanja na tržištu duvanskih proizvoda; vođenje propisanih registara; državnu pomoć; međunarodnu finansijsku saradnju u oblastima za koje je ministarstvo osnovano; usklajivanje domaćih propisa iz okvira svoje nadležnosti sa pravnom tekvinom Evropske unije; analizu izvještaja o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa koje su pripremila druga ministarstva u postupku predlaganja zakona, drugih propisa i strateških dokumenata i davanje mišljenja o njihovoj relevantnosti; davanje mišljenja na predloge zakona, drugih propisa i strateških dokumenata sa aspekta uticaja na poslovni ambijent; upravni nadzor u oblastima za koje je ministarstvo osnovano; kao i druge poslove koji su mu određeni u nadležnost.“

Član 2

Poslije člana 59 dodaje se novi član koji glasi:

„59a

Danom stupanja na snagu ove uredbe, Ministarstvo evropskih poslova preuzeće od Generalnog sekretarijata Vlade Crne Gore državne službenike i namještenike koji su vršili pravne, administrativne, administrativno-tehničke, materijalno-finansijske, računovodstvene i druge poslove koji su u vezi sa ostvarivanjem poslova Kancelarije za evropske integracije u Kabinetu predsjednika Vlade Crne Gore, opremu i službenu dokumentaciju.“

Član 3

Član 60 mijenja se i glasi:

“Danom stupanja na snagu ove uredbe, sredstvima utvrđenim Zakonom o budžetu za 2022. godinu (“Službeni list CG”, broj 144/21), do donošenja izmjena i dopuna tog zakona, upravlja i raspolaže:

1) Ministarstvo pravde, u djelokrugu redovnog servisiranja i otplate obaveza koje se realizuju u okviru programskog budžeta Ministarstva pravde, ljudskih i manjkih prava, pod organizacionim kodom 40201, sa sljedećih aktivnosti:

- 12 024 001 001 Pravosuđe i izvršenje krivičnih sankcija,
- 12 024 001 002 Razvoj informaciono-komunikacionih tehnologija,
- 12 025 001 003 Promovisanje međuvjerskog i međureligijskog dijaloga;

2) Ministarstvo finansija, u djelokrugu redovnog servisiranja i otplate obaveza koje se realizuju u okviru programskog budžeta Ministarstva finansija i socijalnog staranja, pod organizacionim kodom 40501, sa sljedećih programa, potprograma i aktivnosti:

- 11 050 - Parlamentarna demokratija,
- 14 005 - Upravljanje javnim dugom,
- 14 040 001 - Upravljanje budžetom,
- 14 040 002 - Upravljenje sredstvima EU,
- 14 040 004 - Rezerve,
- 14 040 003 001 - Regulisanje sistema interne kontrole i revizije,
- 14 040 003 002 - Ekonomski i razvojna politika,
- 14 040 003 003 - Imovinsko pravni poslovi,
- 14 040 003 004 - Regulisanje finansijskog sistema,
- 14 040 003 006 - Unapređenje sistema javnih nabavki,
- 14 040 003 007 - Uređenje sistema finansiranja lokalne samouprave i monitoring poslovanja privrednih društava u većinskom vlasništvu države,
- 14 040 003 009 - Regulisanje poreskog i carinskog sistema;

3) Ministarstvo prosvjete, u djelokrugu redovnog servisiranja i otplate obaveza koje se realizuju u okviru programskog budžeta Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta pod organizacionim kodom 40701, sa sljedećih programa, potprograma i aktivnosti:

- 19 033 - Osnovno i predškolsko obrazovanje,
- 19 034 - Srednje obrazovanje,
- 19 035 - Visoko obrazovanje,
- 19 036 - Podrška u obrazovanju učenika i studenata,
- 19 032 002 - Unapređenje kvaliteta obrazovanja,
- 19 032 001 002 - Održavanje i opremanje vaspitno-obrazovnih ustanova,
- 19 032 001 004 - Digitalizacija obrazovnog sistema,
- 19 032 001 005 - Podrška vjerskim obrazovnim ustanovama;

4) Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, u djelokrugu redovnog servisiranja i otplate obaveza koje se realizuju u okviru programskog budžeta Ministarstva ekonomskog razvoja pod organizacionim kodom 40901, sa sljedećih programa:

- 15 004 - Trgovina, zaštita konkurenkcije, potrošača i intelektualne svojine i unaprijeđenje poslovnog ambijenta,
- 15 019 - Turistička djelatnost,
- 15 030 - Industrijski i regionalni razvoj,
- 15 034 - Podsticanje investicija i unapređenje konkurentnosti;

5) Ministarstvo javne uprave, u djelokrugu redovnog servisiranja i otplate obaveza koje se realizuju u okviru programskog budžeta Ministarstva javne uprave, digitalnog društva i medija, pod organizacionim kodom 42001, sa sljedećih potprograma:

- 11 053 001 - Informaciono društvo,

- 11 053 002 - Reforma javne uprave;
6) Ministarstvo rada i socijalnog staranja, u djelokrugu redovnog servisiranja prava iz oblasti boračke, invalidske, socijalne i dječje zaštite, opredijeljenih Ministarstvu finansija i socijalnog staranja pod organizacionim kodom 40501.”

Član 4

Ova uredba stupa na snagu danom objavljivanja u “Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 2958

Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr Dritan Abazović, s.r.

764.

Na osnovu člana 30 stav 6 Zakona o državnoj upravi ("Službeni list CG", br. 78/18 i 70//21), Vlada Crne Gore, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela je

**ODLUKU
O ODREĐIVANJU MINISTARSTAVA KOJA MOGU IMATI DRŽAVNE SEKRETARE**

Član 1

Ovom odlukom određuju se ministarstva koja mogu imati državne sekretare i broj državnih sekretara u tim ministarstvima.

Član 2

Državne sekretare mogu imati sljedeća ministarstva:

- 1) Ministarstvo pravde;
- 2) Ministarstvo odbrane;
- 3) Ministarstvo finansija;
- 4) Ministarstvo vanjskih poslova;
- 5) Ministarstvo javne uprave;
- 6) Ministarstvo prosvjetе;
- 7) Ministarstvo kapitalnih investicija;
- 8) Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma;
- 9) Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede;
- 10) Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma;
- 11) Ministarstvo kulture i medija;
- 12) Ministarstvo rada i socijalnog staranja;
- 13) Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja;
- 14) Ministarstvo unutrašnjih poslova;
- 15) Ministarstvo zdravlja;
- 16) Ministarstvo evropskih poslova;
- 17) Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava;
- 18) Ministarstvo sporta i mladih.

Ministarstva iz stava 1 tač. 4, 11, 13, 16, 17 i 18 ovog člana mogu imati po jednog državnog sekretara, a ministarstva iz stava 1 tač. 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14 i 15 ovog člana mogu imati po dva državna sekretara.

Član 3

Danom stupanja na snagu ove odluke prestaje da važi Odluka o određivanju ministarstava koja mogu imati državne sekretare ("Službeni list CG", broj 118/20).

Član 4

Ova odluka stupa na snagu danom objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 2887

Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr **Dritan Abazović**, s.r.

765.

Na osnovu člana 55a stav 1 Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti ("Službeni list CG", br. 12/18, 64/20 i 59/21), Vlada Crne Gore, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela je

O D L U K U
O IZMJENAMA ODLUKE O OBRAZOVARANJU SAVJETA ZA SAGLEDAVANJE
EPIDEMIOLOŠKE SITUACIJE USLJED POJAVE EPIDEMIJE ZARAZNE BOLESTI
COVID-19 I NJENOG UTICAJA NA EKONOMSKO
STANJE U CRNOJ GORI

Član 1

U Odluci o obrazovanju Savjeta za sagledavanje epidemiološke situacije uslijed pojave epidemije zarazne bolesti COVID-19 i njenog uticaja na ekonomsko stanje u Crnoj Gori ("Službeni list CG", broj 78/21) član 1 mijenja se i glasi:

„Obrazuje se Savjet za sagledavanje epidemiološke situacije uslijed pojave epidemije zarazne bolesti COVID-19 i njenog uticaja na ekonomsko stanje u Crnoj Gori (u daljem tekstu: Savjet), u sastavu:

- 1) dr Dritan Abazović, predsjednik Vlade Crne Gore, predsjednik Savjeta;
- 2) Dragoslav Šćekić, ministar zdravlja, zamjenik predsjednika;
- 3) mr Raško Konjević, ministar odbrane, član;
- 4) mr Aleksandar Damjanović, ministar finansija, član;
- 5) Goran Đurović, ministar ekonomskog razvoja i turizma, član;
- 6) Admir Adrović, ministar rada i socijalnog staranja, član;
- 7) Vladimir Joković, ministar poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, član;
- 8) Filip Adžić, ministar unutrašnjih poslova, član;
- 9) mr Ranko Krivokapić, ministar vanjskih poslova, član;
- 10) mr Maraš Dukaj, ministar javne uprave, član;
- 11) mr Miomir Vojinović, ministar prosvjete, član;
- 12) dr Igor Galić, direktor Instituta za javno zdravlje Crne Gore, član.“

Član 2

U članu 3 stav 2 mijenja se i glasi:

„Stručne i administrativno-tehničke poslove za potrebe Savjeta obavlja Ministarstvo zdravlja.“
U stavu 3 riječ „zamjenica“ zamjenjuje se riječju „zamjenik“.

Član 3

Ova odluka stupa na snagu danom objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 04-28531

Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr **Dritan Abazović**, s.r.

766.

Na osnovu člana 3a stav 2 Uredbe o bližim kriterijumima, uslovima i načinu dodjele državne pomoći (“Službeni list CG”, br. 27/10, 34/11 i 16/14), Ministarstvo finansija donijelo je

PRAVILNIK O IZMJENAMA PRAVILNIKA O LISTI PRAVILA DRŽAVNE POMOĆI

Član 1

U Pravilniku o Listi pravila državne pomoći (“Službeni list CG”, br. 35/14, 2/15, 38/15, 20/16, 33/20, 38/20, 53/20, 98/20, 130/20, 44/21, 107/21, 131/21 i 15/22), u članu 1 stav 1 tačka 1 podtačka h) mijenja se i glasi:

„h) Saopštenje Komisije – Smjernice za određene mjere državne pomoći povezane sa sistemom trgovanja emisije gasova sa efektom staklene baštne nakon 2021. godine ((2020/C 317/04), SL C 317/5, 25.09.2020. godine, str. 5).“.

U tački 2 podtačka a) mijenja se i glasi:

„a) Regulativa (EU) br. 1370/2007 Evropskog parlamenta i Savjeta od 23. oktobra 2007. o uslugama javnog željezničkog i drumskog prevoza putnika i stavljanju van snage Regulativa Savjeta (EEZ) br. 1191/69 i (EEZ) br. 1107/70 (02007R1370-20171224);“.

U tački 4 podtačka b) mijenja se glasi:

„b) Regulativa Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. juna 2014. godine o ocjenjivanju određenih kategorija pomoći usklađenim sa unutrašnjim tržištem u primjeni čl. 107 i 108 Ugovora (02014R0651-20210801);“.

Poslije tačke 5 dodaju se dvije nove tačke koje glase:

„6) državne pomoći za podršku privredi u kriznim situacijama u cilju suzbijanja negativnih posljedica nakon ruske agresije na Ukrajinu:

a) SAOPŠTENJE KOMISIJE - Privremeni okvir za mjere državne pomoći u kriznim situacijama za podršku privredi nakon ruske agresije na Ukrajinu (2022/C 131 I/01).

7) za način utvrđivanja, izračunavanja i ažuriranja referentne i diskontne kamatne stope u cilju obračuna iznosa i diskontovanja državne pomoći i izračunavanja iznosa dodijeljene državne pomoći:

a) SAOPŠTENJE KOMISIJE o reviziji metode za određivanje referentnih i diskontnih stopa (2008/C 14/02).“

Član 2

Prilozi 2F, 3 i 7A mijenjaju se i glase:

PRILOG 2F

PREVOD

**SAOPŠTENJE KOMISIJE – Smjernice za određene mjere državne pomoći povezane sa sistemom trgovanja emisije gasova sa efektom staklene bašte nakon 2021. godine
(2020/C 317/04)**

Sadržaj

UVOD.....	3
1. PODRUČJE PRIMJENE I DEFINICIJE	4
1.1. Područje primjene.....	4
1.2. Mjere pomoći obuhvaćene ovim Smjernicama.....	4
1.2.1. Pomoć za nadokandu povećanja cijena električne energije koja je rezultat uključivanja troškova emisija gasova sa efektom staklene bašte zbog EU ETS-a (obično se nazivaju „indirektni troškovi emisije“)	4
1.2.2. Pomoć povezana sa mogućnošću prelazne besplatne alokacije emisionih jedinica za modernizaciju energetskog sektora	4
1.3. Definicije	5
2. ZAJEDNIČKA NAČELA OCJENJIVANJA	6
3. OCJENJIVANJE USKLAĐENOSTI NA OSNOVU ČLANA 107 STAV 3 TAČKA (C) UGOVORA	7
3.1. Pomoć privrednim društvima u sektorima za koje se smatra da su izloženi stvarnom riziku od curenja ugljenika zbog značajnih indirektnih troškova koji su stvarno nastali zbog troškova emisije gasova sa efektom staklene bašte uključenih u cijene električne energije (pomoć za indirektne troškove emisije)	7
3.2. Pomoć u vezi sa mogućnošću prelaznih besplatnih emisionih jedinica za modernizaciju proizvodnje električne energije	9
4. EVALUACIJA	10
5. ENERGETSKA REVIZIJA I SISTEMI UPRAVLJANJA	11
6. TRANSPARENTNOST	11
7. IZVJEŠTAVANJE I PRAĆENJE	12
PRILOG I.....	14
PRILOG II.....	15
PRILOG III.....	16

UVOD

1. Kako bi se spriječilo da državna pomoć naruši konkureniju na unutrašnjem tržištu i utiče na trgovinu između država članica na način koji je suprotan zajedničkom interesu, član 107 stav 1 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije („Ugovor“) propisuje princip prema kome je državna pomoć zabranjena, osim ako ne spada u kategorije izuzetaka navedenih u članu 107 stav 2 Ugovora ili ako je Komisija ocijeni usklađenom sa unutrašnjim tržištem u skladu sa članom 107 stav 3 Ugovora . Čl. 42 i 93, član 106 stav 2 i član 108 st. 2 i 4 Ugovora takođe predviđaju uslove pod kojima se državna pomoć može smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem.
2. Na osnovu člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora, Komisija može smatrati da je državna pomoć za olakšavanje razvoja određenih ekonomskih aktivnosti usklađena sa unutrašnjim tržištem, ako takva pomoć ne utiče negativno na uslove trgovanja u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno zajedničkom interesu.
3. Direktivom 2003/87/EC Evropskog parlamenta i Savjeta¹ uspostavljen je sistem za trgovinu emisijom gasova sa efektom staklene baštne unutar Unije (u daljem tekstu „EU ETS“), u cilju promovisanja smanjenja emisije gasova sa efektom staklene baste na isplativ i ekonomski efikasan način. Direktiva 2003/87/EC je izmijenjena 2018. godine² kako bi se EU ETS poboljšao i proširio za period 2021-2030.
4. Komisija je 11. decembra 2019. godine objavila Saopštenje o Evropskom zelenom dogovoru³, u kojem su navedene politike za postizanje klimatske neutralnosti u Evropi do 2050. i za rješavanje drugih ekoloških problema. Kako bi se ostvario Evropski zeleni dogovor, postoji potreba da se preispitaju politike za snabdijevanje čistom energijom u cijeloj privredi, uključujući industriju, proizvodnju i potrošnju, infrastrukturu velikih razmjera, transport, hranu i poljoprivredu, građevinarstvo, kao i oporezivanje i socijalna davanja.
5. Sve dok mnogi međunarodni partneri ne budu dijelili iste ambicije kao Unija, postoji rizik od curenja ugljenika, bilo zato što se proizvodnja prenosi iz Unije u druge zemlje sa manjim ambicijama za smanjenje emisija ili zato što se proizvodi iz Unije zamjenjuju uvozom sa višim nivoima emisije ugljenika. Ako se ovaj rizik ostvari, neće doći do smanjenja globalnih emisija, a to će spriječiti napore Unije i njenih industrija da se ispune globalni klimatski ciljevi utvrđeni Pariskim sporazumom⁴, koji je usvojen 12. decembra 2015. godine, na 21. zasjedanju Konferencije potpisnica Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o klimatskim promenama („Pariski sporazum“).
6. Primarni cilj kontrole državne pomoći u kontekstu implementacije EU ETS-a je da se osigura da pozitivni efekti pomoći nadmašuju njene negativne efekte u smislu narušavanja konkurenije na unutrašnjem tržištu. Državna pomoć mora biti neophodna za postizanje ekološkog cilja EU ETS-a (neophodnost pomoći) i mora biti ograničena na najmanji iznos potreban za postizanje tražene zaštite životne sredine (proporcionalnost pomoći) bez stvaranja nepotrebnog narušavanja konkurenije i trgovine na unutrašnjem tržištu.
7. U ovim Smjernicama, Komisija utvrđuje uslove pod kojima se mjere pomoći u kontekstu EU ETS-a mogu smatrati usklađenim sa unutrašnjim tržištem prema članu 107 stav 3 tačka (c) Ugovora. Nakon pregleda i eventualne revizije svih instrumenata politike koji se odnose na klimu (posebno Direktive 2003/87/EC) radi dodatnog smanjenja emisija gasova sa efektom staklene baštne do 2030. godine, u skladu sa Planom za klimatske ciljeve, i inicijative za stvaranje Mechanizma za podešavanje granice ugljenika, Komisija će provjeriti da li je potrebna bilo kakva revizija ili prilagođavanje ovih Smjernica kako bi se postigla usklađenost sa ciljem klimatske neutralnosti i doprinijelo postizanju tog cilja uz poštovanje jednakih uslova.⁵

¹ Direktiva 2003/87/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 13. oktobra 2003. godine o uspostavljanju sistema za trgovinu emisionim jedinicama gasova sa efektom staklene baštne unutar Unije i o izmjeni Direktive Savjeta 96/61/EZ (SL L 275, 25.10.2003, str.32).

² Direktiva (EU) 2018/410 Evropskog parlamenta i Savjeta od 14. marta 2018. godine o izmjeni Direktive 2003/87/EZ radi poboljšanja ekonomičnog smanjenja emisija i ulaganja sa niskim sadržajem ugljenika, i Odluka (EU) 2015/1814 (SL L 76, 19.3.2018, str.3).

³ Saopštenje Komisije Evropskog parlamentu, Evropskom savjetu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona, Evropski zeleni dogovor, COM (2019) 640 final.

⁴ SL L 282, 19.10.2016, str. 4.

⁵Vidjeti zaključke koje je usvojio Evropski savjet na sastanku 12. decembra 2019.

8. U ovim Smjernicama uzimaju se u obzir i specifičnosti evropskih malih i srednjih preduzeća (MSP-a), u skladu sa Strategijom za MSP za održivu i digitalnu Evropu.⁶

1. PODRUČJE PRIMJENE I DEFINICIJE

1.1. Područje primjene

9. Načela utvrđena u ovim Smjernicama primjenjuju se samo na posebne mjere pomoći utvrđene u članu 10a stav 6 i članu 10b Direktive 2003/87/EZ.
10. Pomoć se ne može dodijeliti preduzećima u teškoćama u smislu Smjernica o državnoj pomoći za spašavanje i restrukturiranje preduzeća u teškoćama.⁷
11. Prilikom procjene pomoći u korist privrednog društva koje nije izvršilo nalog za povraćaj sredstava nakon prethodne odluke Komisije kojom se pomoć proglašava nezakonitom i neusklađenom sa unutrašnjim tržištem, Komisija će uzeti u obzir iznos pomoći koji još treba da se vrati.⁸ U praksi Komisija procjenjuje kumulativni efekat obje mjere pomoći i može obustaviti isplatu nove pomoći dok se ne izvrši nalog za povraćaj sredstava.

1.2. Mjere pomoći obuhvaćene ovim Smjernicama

1.2.1. *Pomoć za nadokandu povećanja cijena električne energije koja je rezultat uključivanja troškova emisija gasova sa efektom staklene bašte zbog EU ETS-a (obično se nazivaju „indirektni troškovi emisije“)*

12. U skladu sa članom 10a stav 6 Direktive 2003/87/EZ države članice treba da usvoje finansijske mjere u korist sektora ili podsektora koji su izloženi stvarnom riziku od curenja ugljenika zbog značajnih indirektnih troškova stvarno nastalih zbog troškova emisije gasova sa efektom staklene bašte ugrađenih u cijene električne energije, pod uslovom da su takve finansijske mjere u skladu sa pravilima o državnoj pomoći, a naročito u smislu da se njima ne uzrokuje neopravdano narušavanje tržišne konkurenčnosti na unutarašnjem tržištu.

1.2.2. *Pomoć povezana sa mogućnošću prelazne besplatne alokacije emisionih jedinica za modernizaciju energetskog sektora*

13. U skladu sa članom 10c Direktive 2003/87/EZ države članice koje ispunjavaju određene uslove koji se odnose na nivo BDP-a po stanovniku u odnosu na prosjek Unije mogu odstupiti od načela utvrđenog u drugom podstavu člana 10a stav 1 Direktive 2003/87/EZ, prema kojem se ne smije vršiti besplatna alokacija emisionih jedinica ni za kakve oblike proizvodnje električne energije. Te države članice mogu obezbijediti prelaznu besplatnu alokaciju emisionih jedinica postrojenjima za proizvodnju električne energije radi modernizacije, diversifikacije i održive transformacije energetskog sektora.
14. Kako je već utvrđeno u brojnim odlukama Komisije⁹, dodjela prelaznih besplatnih emisionih jedinica energetskom sektoru uključuje državnu pomoć u smislu člana 107 stav 1 Ugovora jer se dodjelom besplatnih emisionih jedinica, države članice odriču prihoda i daju selektivnu prednost subjektima u energetskom sektoru. Ti se subjekti mogu takmičiti sa subjektima u energetskom sektoru u drugim državama članicama, što može narušiti ili prijetiti da će narušiti tržišnu konkurenčiju i utići na trgovinu na unutrašnjem tržištu.

⁶ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regionala, Strategija MSP za održivu i digitalnu Evropu, COM (2020) 103 final.

⁷ Smjernice o državnoj pomoći za spašavanje i restrukturiranje nefinansijskih privrednih društava u teškoćama (SL C 249, 31.7.2014, str. 1).

⁸ U tom smislu vidjeti spojene predmete T-244/93 i T-486/93, TWD Textilwerke Deggendorf GmbH protiv Komisije ECLI:EU:T:1995:160 i Obaveštenje Komisije - U pravcu efikasnog sprovođenja odluka Komisije kojima se državama članicama nalaže da povrate nezakonitu i neusklađenu državnu pomoć (SL C 272, 15.11.2007, str. 4).

⁹ Vidjeti, na primjer, Odluku Komisije SA.34385 – Bugarska – Dodjela besplatnih emisionih jedinica sa efektom staklene bašte u skladu sa članom 10c Direktive 2003/87/EZ u zamjenu za ulaganja u postrojenja za proizvodnju električne energije i energetsku infrastrukturu (SL C 63, 20.2.2015, str. 1.); Odluku Komisije SA.34674 – Poljska – Besplatne emisione jedinice proizvođačima električne energije u skladu s članom 10.c Direktive 2003/87/EZ (SL C 24, 23.1.2015, str. 1.).

1.3. Definicije

15. Za potrebe ovih Smjernica primjenjuju se sljedeće definicije:
- 1) „pomoć“ označava svaku mjeru koja ispunjava sve kriterijume utvrđene u članu 107 stav 1 Ugovora;
 - 2) „period dodjele pomoći“ označava jednu ili više godina u periodu 2021-2030. Ako država članica želi da dodjeli pomoć koja odgovara kraćem periodu, trebalo bi da uzme kao referencu poslovnu godinu korisnika i da dodjeli pomoć na godišnjoj osnovi;
 - 3) „curenje ugljenika“ znači mogućnost povećanja globalnih emisija gasova sa efektom staklene bašte kada kompanije prebacuje proizvodnju van Unije jer ne mogu da prenesu povećanje troškova izazvano EU ETS na svoje kupce bez značajnog gubitka tržišnog udjela;
 - 4) „maksimalni intenzitet pomoći“ znači ukupan iznos pomoći izražen kao procenat prihvatljivih troškova;
 - 5) „samoproizvodnja“ označava proizvodnju električne energije od strane postrojenja koje se ne kvalifikuje kao „generator električne energije“ u smislu člana 3 tačka (u) Direktive 2003/87/EZ;
 - 6) „korisnik“ znači privredno društvo koje prima pomoć;
 - 7) „emisiona jedinica Evropske unije“ (EUA) znači prenosivo pravo na emisiju jedne tone ekvivalenta CO₂ tokom određenog perioda;
 - 8) „bruto dodata vrijednost (BDV)“ znači bruto dodata vrijednost po troškovima proizvodnih faktora, to jest BDV po tržišnim cijenama umanjena za sve indirektne poreze i uvećana za sve subvencije.
 - 9) „terminska cijena emisionih jedinica Evropske unije“, u eurima, znači jednostavan prosjek dnevnih jednogodišnjih terminskih cijena emisionih jedinica Evropske unije (zaključna cijena) za isporuku u decembru godine za koju se pomoć dodjeljuje, kako je zabilježeno na određenoj berzi za emisione jedinice ugljenika u EU-i od 1. januara do 31. decembra godine koja prethodi godini za koju se pomoć dodjeljuje.¹⁰
 - 10) „faktor emisije CO₂“, izražen u tCO₂/MWh, znači ponderisani prosjek intenziteta CO₂ pri proizvodnji električne energije iz fosilnih goriva u različitim geografskim područjima. Ponder odražava kombinaciju proizvodnje iz fosilnih goriva u datom geografskom području. Faktor CO₂ dobija se podjelom podataka o emisijama u ekvivalentu CO₂ za energetski sektor sa bruto proizvodnjom električne energije zasnovane na fosilnim gorivima u TWh. Za potrebe ovih Smjernica¹¹, područja su definisana kao geografske područja (a) koje se sastoje od podtržišta povezanih preko berzi električne energije; ili (b) u okviru kojih nisu utvrđena zagušenja i, u oba slučaja, na kojima su cijene po satu za dan unaprijed na berzama za električnu energiju na predmetnim područjima iskazane sa odstupanjem od najviše 1 % cijene u eurima (na osnovu dnevnih deviznih kurseva ECB-e) u znatnom broju svih sati u određenoj godini. Ovakva regionalna diferencijacija odražava značaj elektrana na fosilna goriva za utvrđivanje konačne cijene na veleprodajnom tržištu i njihovu ulogu kao marginalnih elektrana na listi ekonomskog prvenstva. Sama činjenica da se električnom energijom trguje između dvije države članice ne znači da one automatski čine nadnacionalni region. S obzirom na nedostatak relevantnih podataka na podnacionalnom nivou, geografska područja obuhvataju cijelu teritoriju jedne ili više država članica. Na osnovu toga mogu se identifikovati sljedeća geografska područja: jadransko područje (Hrvatska i Slovenija), nordijsko područje (Švedska i Finska), baltičko područje (Litvanija, Letonija i Estonija), srednjozapadna Evropa (Austrija, Njemačka i Luksemburg), Pirinejsko poluostrvo (Portugal i Španija), Češka i Slovačka (Češka i Slovačka) i sve ostale države članice posebno. Odgovarajući maksimalni regionalni faktori CO₂, koji se primjenjuju kao maksimalne vrijednosti kada država članica koja podnosi prijavu nije sprovedla procjenu faktora emisije CO₂ u skladu sa tačkom (11) u nastavku, navedeni su u Prilogu III. Da bi se obezbijedilo jednakost postupanja sa izvorima električne energije i izbjegle moguće zloupotrebe, isti faktor emisije CO₂ primjenjuje se na sve izvore snabdijevanja električnom energijom (samoproizvodnja, ugovori o snabdijevanju električnom energijom ili snabdijevanje mrežom) i na sve korisnike pomoći u predmetnoj državi članici;
 - 11) „faktor emisije CO₂ zasnovan na tržištu“, izražen u tCO₂/MWh. Države članice koje namjeravaju da odobre nadoknadu indirektnih troškova, mogu pri prijavi relevantne šeme da zahtijevaju da se primjenjivi faktor emisije CO₂ utvrdi na osnovu studije sadržaja CO₂ za tehnologiju na osnovu koje se određuje marža na tržištu električne energije. U takvoj prijavi faktora

¹⁰ Na primjer, kada je riječ o pomoći dodijeljenoj za 2023. godinu to je jednostavan prosjek zaključne cijene emisionih jedinica Evropske unije iz decembra 2023., koji je zabilježen od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine na određenoj berzi za emisione jedinice ugljenika u EU.

¹¹ Ove Smjernice ne smatraju se zakonodavnim instrumentima i stoga ih Zajednički odbor EEP-a ne mora uključiti u Sporazum o EEP-u. Nadzorni organ EFTA-e je odgovoran za utvrđivanje relevantnih pravila koja se primjenjuju na države EFTA-e, što uključuje metodologiju za utvrđivanje faktora emisije CO₂.

emisije CO₂ zasnovanog na tržištu mora se dokazati prikladnost odabranog faktora emisije CO₂ zasnovanog na tržištu primjenom modela električnog sistema kojim se simulira formiranje cijene i zabilježenih podataka o tehnologiji na osnovu koje se određuje marža za cijelu godinu t-1 (uključujući sate tokom kojih se marža određivala na osnovu uvoza). Ovaj izvještaj se mora podnijeti nacionalnom regulatornom tijelu na odobrenje i dostaviti Komisiji ako se mjera državne pomoći prijavljuje Komisiji na osnovu člana 108 stav 3 Ugovora. Komisija procjenjuje prikladnost studije i dobijenog faktora emisije CO₂ zasnovanog na tržištu u okviru analize usklađenosti koju sprovodi u skladu sa članom 107 stav 3 tačka (c) Ugovora i ovim Smjernicama;

- 12) „stvarna proizvodnja“, u tonama po godini, znači stvarna proizvodnja postrojenja u godini t, utvrđena naknadno (*ex post*) u godini t+1;
- 13) „stvarna potrošnja električne energije“, izražena u MWh, znači stvarna potrošnja električne energije u postrojenju (uključujući potrošnju električne energije za proizvodnju eksternalizovanih proizvoda koji ispunavanju uslove za pomoći) u godini t, utvrđena naknadno (*ex post*) u godini t + 1;
- 14) „mjerilo za efikasnost potrošnje električne energije“, izraženo u MWh/toni proizvodnje i definisano na osmocifrenom nivou Prodcom¹², znači potrošnju električne energije za određeni proizvod po toni proizvodnje koja je postignuta najefikasnijim metodama proizvodnje za predmetni proizvod. Ažuriranje mjerila za efikasnost potrošnje električne energije mora da bude u skladu sa članom 10a stav 2 Direktive 2003/87/EC. Za proizvode u prihvatljivim sektorima, za koje je u odjeljku 2 Priloga I Delegirane uredbe Komisije (EU) 2019/331¹³, utvrđena zamjenjivost između goriva i električne energije, mjerila za efikasnost potrošnje električne energije utvrđuju se unutar istih granica sistema, pri čemu se za određivanje iznosa pomoći u obzir uzima samo udio električne energije. Odgovarajuća mjerila za efikasnost potrošnje električne energije za proizvode obuhvaćene prihvatljivim sektorima navedena su u Prilogu II ovih Smjernica;
- 15) „referentna vrijednost potrošnje električne energije“ znači [...] procenat stvarne potrošnje električne energije koji se određuje odlukom Komisije zajedno sa mjerilima efikasnosti potrošnje električne energije. Odgovara prosječnom naporu smanjenja koji je određen primjenom mjerila efikasnosti potrošnje električne energije (mjerilo za potrošnju električne energije/*ex ante* potrošnja električne energije). Primjenjuje se na sve proizvode koji su obuhvaćeni prihvatljivim sektorima, ali za koje nije definirano mjerilo efikasnosti potrošnje električne energije.

2. ZAJEDNIČKA NAČELA OCJENJIVANJA

16. Kako bi ocijenila može li se prijavljena mjera pomoći smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem, Komisija generalno analizira da li način na koji je mjera osmišljena obezbjeđuje da pozitivan efekat pomoći na postizanje cilja od zajedničkog interesa premašuje njene potencijalne negativne efekte na trgovinu i konkurenciju.
17. U Saopštenju o modernizaciji državne pomoći od 8. maja 2012. godine¹⁴ poziva se na utvrđivanje i definisanje zajedničkih načela koji se primjenjuju na procjenu usklađenosti svih mjera pomoći koje sprovodi Komisija. Komisija će stoga smatrati da je mjera pomoći u skladu sa Ugovorom samo ako ispunjava svaki od sljedećih kriterijuma: mora doprinositi cilju od zajedničkog interesa u skladu sa članom 107 stav 3 Ugovora; mora biti usmjerena na situaciju u kojoj pomoći može da dovede do ključnog poboljšanja koje tržište ne može samo da ostvari, na primjer otklanjanjem tržišnog neuspjeha ili rješavanjem pitanja pravičnosti ili kohezije; mora biti odgovarajući instrument politike za postizanje cilja od zajedničkog interesa; mora promijeniti ponašanje predmetnih privrednih društava na način da se počnu baviti dodatnom djeatnošću, kojom se ne bi bavili bez pomoći ili bi se njome bavili na ograničen ili drugačiji način ili na drugoj lokaciji; iznos i intenzitet pomoći moraju biti ograničeni na najmanji potreban iznos; negativni efekti pomoći moraju biti dovoljno ograničeni; države članice, Komisija, privredni subjekti i javnost moraju imati jednostavan pristup svim relevantnim aktima i važnim informacijama o pomoći koja se dodeljuje na osnovu njih.
18. U odjelicima 3.1. i 3.2. objašnjava se kako se ovi opšti kriterijumi prenose u posebne zahtjeve u pogledu usklađenosti, koje je potrebno ispuniti za potrebe mjera pomoći obuhvaćenih ovim Smjernicama.

¹²Prodcom lista je evropska lista proizvoda iz rudarske i proizvodne industrije: https://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_NOM&StrGroupCode=CLASSIFIC&StrLanguageCode=EN&IntFamilyCode=&TxtSearch=prodcom&IntCurrentPage=1

¹³ Delegirana uredba Komisije (EU) 2019/331 od 19. decembra 2018. o utvrđivanju prelaznih pravila na nivou Unije za usklađenu besplatnu dodjelu emisionih jedinica na osnovu člana 10a Direktive 2003/87/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta (SL L 59, 27.2.2019, str. 8.).

¹⁴ COM/2012/0209 final.

3. OCJENJIVANJE USKLAĐENOSTI NA OSNOVU ČLANA 107 STAV 3 TAČKA (C) UGOVORA

- 3.1. Pomoć privrednim društvima u sektorima za koje se smatra da su izloženi stvarnom riziku od curenja ugljenika zbog značajnih indirektnih troškova koji su stvarno nastali zbog troškova emisije gasova sa efektom staklene baštne uključenih u cijene električne energije (pomoć za indirektne troškove emisije)**
19. Pomoć za indirektne troškove emisije smatraće se usklađenom sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora ako su ispunjeni uslovi navedeni u nastavku.
20. Cilj ove vrste pomoći je da spriječi značajan rizik od curenja ugljenika, posebno zbog troškova emisionih jedinica Evropske unije koji se prenose na cijene električne energije koje snosi korisnik ako se njegovi konkurenti iz trećih zemalja ne suočavaju sa sličnim troškovima u svojim cijenama električne energije i ako korisnik nije u mogućnosti da te troškove prenese na cijene proizvoda, a da pritom ne izgubi značajan tržišni udio. U nedostatku obavezujućeg međunarodnog sporazuma o smanjenju emisije gasova sa efektom staklene baštne, suzbijanje rizika od curenja ugljenika pomaže korisnicima da smanje svoju izloženost ovom riziku služi ekološkom cilju, budući da pomoć ima za cilj izbjegavanje povećanja globalnih emisija sa efektom staklene baštne zbog pomjeranja proizvodnje izvan Unije.
21. Kako bi se ograničio rizik od narušavanja konkurenčnosti na unutrašnjem tržištu, pomoć mora biti ograničena na sektore koji su izloženi stvarnom riziku od curenja ugljenika zbog značajnih indirektnih troškova koji su zapravo nastali kao posljedica prenosa troškova emisije gasova sa efektom staklene baštne u cijene električne energije. Za potrebe ovih Smjernica, smatra se da stvarni rizik od curenja ugljenika postoji samo ako je korisnik aktivan u nekom od sektora navedenih u Prilogu I.
22. Ako države članice odluče dodijeliti pomoć samo za određene sektore navedene u Prilogu I, izbor sektora mora biti napravljen na osnovu objektivnih, nediskriminatorskih i transparentnih kriterijuma.
23. U okviru prihvatljivog sektora, države članice moraju da osiguraju da se izbor korisnika vrši na osnovu objektivnih, nediskriminatorskih i transparentnih kriterijuma i da se pomoć u principu dodjeljuje na isti način za sve konkurenete koji djeluju u istom sektoru, ako nalaze se u sličnom činjeničnom stanju.
24. Za potrebe nadoknade indirektnih troškova u vezi sa ETS-om, državna pomoć se smatra odgovarajućim instrumentom bez obzira na oblik u kome je dodijeljena. U tom kontekstu, nadoknada u obliku direktnih bespovratnih sredstava se smatra odgovarajućim instrumentom.
25. Pomoć je usklađena sa unutrašnjim tržištem samo ako ima podsticajni efekat. Da bi pomoć imala podsticajni efekat i zaista spriječila curenje ugljenika, ona se mora prijaviti i isplatiti korisniku u godini u kojoj su troškovi nastali ili u narednoj godini.
26. Ako se pomoć plaća u godini u kojoj su troškovi nastali, potrebno je uspostaviti mehanizam naknadnog usklađivanja plaćanja kako bi se povraćaj svake prekomjerne isplate pomoći izvršio prije 1. jula naredne godine.
27. Pomoć je proporcionalna i njen negativan efekat na konkurenčnost i trgovinu je dovoljno ograničen ako ne prelazi 75 % nastalih indirektnih troškova emisije. Mjerilom za efikasnost potrošnje električne energije osigurava se ograničenost pomoći za neefikasne proizvodne procese i zadržavanje podsticaja za širenje energetski najefikasnijih tehnologija.
28. Najveći iznos pomoći koja se plaća po postrojenju za proizvodnju proizvoda iz sektora navedenih u Prilogu I mora se izračunati prema sljedećoj formuli:
- (a) ako se na proizvode koje korisnik proizvodi primjenjuju mjerila za efikasnost potrošnje električne energije navedena u Prilogu II, najveći iznos pomoći koji se isplaćuje po postrojenju za troškove nastale u godini t iznosi:

$$A_{\max,t} = A_t \times C_t \times P_{t-1} \times E \times AO_t$$

U ovoj formuli, A_t je intenzitet pomoći, izražen kao udio (npr. 0,75); C_t je primjenjivi faktor emisije CO_2 ili faktor emisije CO_2 zasnovan na tržištu (tCO_2/MWh) (u godini t); P_{t-1} je terminska cijena emisionih jedinica Evropske unije u godini $t-1$.

(EUR/tCO₂); E je primjenjivo mjerilo za efikasnost potrošnje električne energije za određeni proizvod definisan u Prilogu II; a AOT je stvarna proizvodnja u godini t. Ovi pojmovi su definisani u odjeljku 1.3.;

- (b) ako se na proizvode koje proizvodi korisnik ne primjenjuju mjerila za efikasnost potrošnje električne energije navedena u Prilogu II, najveći iznos pomoći koja se isplaćuje po postrojenju za troškove nastale u godini t iznosi:

$$A_{\max,t} = A_i \times C_t \times P_{t-1} \times EF \times AEC_t$$

U ovoj formuli, Ai je intenzitet pomoći, izražen kao udio (npr. 0,75); Ct je primjenjivi faktor emisije CO₂ (tCO₂/MVh) (u godini t); Pt-1 je terminska cijena emisionih jedinica Evropske unije u godini t-1 (EUR/tCO₂); EF je promjenjivo mjerilo za efikasnost potrošnje električne energije kako je definisano u Prilogu II; a AEC je stvarna potrošnja električne energije (MVh) u godini t. Ovi pojmovi su definisani u odjeljku 1.3.

29. Ako postrojenje proizvodi proizvode na koje se primjenjuje mjerilo za efikasnost potrošnje električne energije navedeno u Prilogu II i proizvode na koje se primjenjuje referentna vrijednost za efikasnost potrošnje električne energije, potrošnja električne energije za svaki proizvod mora se raspodijeliti prema odgovarajućoj tonazi proizvodnje svakog proizvoda.
30. Ako postrojenje proizvodi proizvode koji ispunjavaju uslove za pomoć (to jest spadaju u prihvatljive sektore navedene u Prilogu I) i proizvode koji ne ispunjavaju uslove za pomoć, najveći iznos pomoći koja se isplaćuje mora se izračunati samo za proizvode koji ispunjavaju uslove za pomoć.
31. S obzirom na to da se može dogoditi da za određene sektore intenzitet pomoći od 75% nije dovoljan kako bi se osigurala odgovarajuća zaštita od rizika od curenja ugljenika, kada je potrebno, države članice mogu ograničiti iznos indirektnih troškova koje bi privredno društvo trebalo platiti na 1,5% bruto dodate vrijednosti predmetnog privrednog društva u godini t. Bruto dodata vrijednost privrednog društva mora se izračunati kao promet uvećan za kapitalizovanu proizvodnju, uvećan za ostali poslovni prihod, uvećan ili umanjen za promjene na zalihamama robe, umanjen za nabavku robe i usluga (u koje nisu uključeni troškovi osoblja), umanjen za ostale poreze na proizvode koji su povezani sa prometom, ali se ne mogu odbiti, te umanjen za carine i porezi povezane sa proizvodnjom. Alternativno, može se izračunati i iz bruto operativnog viška dodavanjem troškova osoblja. Prihodi i rashodi koji se u poslovnim knjigama vode kao finansijski ili vanredni isključeni su iz dodate vrijednosti. Dodata vrijednost prema troškovima proizvodnih faktora izračunava se na bruto nivou, pošto se ispravke vrijednosti (kao što je amortizacija) ne oduzimaju.¹⁵
32. Ako države članice odluče da ograniče iznos indirektnih troškova koji bi privredno društvo trebalo da plati na 1,5% bruto dodate vrijednosti, to se ograničenje mora primjenjivati na sva prihvatljiva privredna društva u relevantnom sektoru. Ako države članice odluče da primjenjuju ograničenje od 1,5% bruto dodate vrijednosti samo na neke od sektora navedenih u Prilogu I, izbor sektora mora biti napravljen na osnovu objektivnih, nediskriminatornih i transparentnih kriterijuma.
33. Pomoć se može kumulirati:
- (a) sa svim drugim državnim pomoćima povezanim sa drugim prihvatljivim troškovima koje je moguće utvrditi,
- (b) sa svim drugim državnim pomoćima povezanim sa istim prihvatljivim troškovima, koji se djelimično ili potpuno preklapaju, i sa svim drugim državnim pomoćima bez prihvatljivih troškova koje je moguće utvrditi, samo ako takvo kumuliranje ne dovodi do prekoračenja najvećeg intenziteta pomoći ili iznosa pomoći koji se primjenjuje na pomoć u skladu sa ovim odjeljkom.
34. Finansijska sredstva Unije kojima centralizovano upravlja Komisija, a koja nijesu direktno ili indirektno pod kontrolom države članice, ne predstavljaju državnu pomoć. Ako se takva finansijska sredstva Unije kombinuju sa državnom pomoći, samo se ova druga uzima u obzir za utvrđivanje da li se poštuju pravovi za prijavu i najveći intenziteti pomoći, ali pod

¹⁵ Oznaka 12 15 0 u okviru pravnog okvira utvrđenog Uredbom (EZ) br. 295/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta od 11. marta 2008. o strukturnoj poslovnoj statistici (SL L 97, 9.4.2008, str. 13).

uslovom da ukupan iznos dodijeljenih državnih finansijskih sredstava u odnosu na iste prihvatljive troškove ne prelazi najvišu stopu finansiranja utvrđenu u važećim propisima zakonodavstva Unije.

35. Pomoć se ne smije kumulirati sa de minimis pomoći u pogledu istih prihvatljivih troškova ako bi takva kumulacija dovela do intenziteta pomoći koji premašuje intenzitet utvrđen u ovom odjeljku.
36. Trajanje šema pomoći na osnovu kojih se dodjeljuje pomoć ne smije biti duže od perioda primjene ovih Smjernica (2021-2030).

3.2. Pomoć u vezi sa mogućnošću prelaznih besplatnih emisionih jedinica za modernizaciju proizvodnje električne energije

37. Državna pomoć u vezi sa mogućnošću prelaznih besplatnih emisionih jedinica za modernizaciju proizvodnje električne energije u skladu sa članom 10c Direktive 2003/87/EZ usklađene su sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora pod uslovom da su ispunjeni uslovi navedeni u nastavku.
38. Cilj pomoći mora biti modernizacija, diversifikacija i održiva transformacija energetskog sektora. Ulaganja kojima se dodjeljuje pomoć moraju biti usklađena sa tranzicijom na sigurnu i održivu ekonomiju sa niskim emisijama ugljenika, ciljevima okvira klimatske i energetske politike Unije do 2030. godine, Evropskim zelenim dogовором i dugoročnim ciljevima izraženim u Pariskom sporazumu.
39. Ako je zbog ulaganja došlo do povećanja kapaciteta za proizvodnju električne energije, dotični operator mora dokazati i da je do početka upotrebe dodatnog kapaciteta, on sam ili drugi povezani operator povukao odgovarajuću količinu emisijski intezivnijih kapaciteta za proizvodnju električne energije.
40. Pomoć je usklađena sa unutrašnjim tržištem samo ako ima podsticajni efekat. Podsticajni efekat nastaje kada pomoć podstakne korisnika da promijeni svoje ponašanje, do čega ne bi došlo bez pomoći. Pomoć ne smije da subvencionise troškove aktivnosti koje bi privredno društvo ionako snosilo niti smije da nadoknađuje uobičajeni poslovni rizik ekonomskih aktivnosti.
41. Prilikom prijema zahtjeva za pomoć, organ koji dodjeljuje pomoć mora da provjeri da li će pomoć imati traženi podsticajni efekat.
42. Pomoć se operatorima može isplaćivati u obliku emisionih jedinica samo ako se dokaže da je ulaganje koje je odabранo u skladu sa pravilima procesa nadmetanja, sprovedeno.
43. Za projekte koji obuhvataju ukupan iznos ulaganja veći od 12,5 miliona EUR, pomoć se može dodijeliti samo na osnovu procesa nadmetanja, koji se sprovodi u jednom ili više krugova između 2021. i 2030. godine. U tom postupku nadmetanja obavezno je sljedeće:
 - (a) pridržavati se principa transparentnosti, nediskriminacije, jednakog tretmana i dobrog finansijskog upravljanja;
 - (b) osigurati da su prihvatljive samo prijave projekata kojima se doprinosi raznovrsnosti kombinacija energije i izvora snabdijevanja, neophodnom restrukturiranju, unapređenju životne sredine i rekonstrukciji infrastrukture, čistim tehnologijama, kao što su tehnologije u području obnovljive energije, ili modernizaciji sektora proizvodnje energije, kao što je efikasno i održivo centralno grijanje, kao i sektora prenosa i distribucije energije;
 - (c) za rangiranje projekata definisati jasne, objektivne, transparentne i nediskriminatorne kriterijume odabira, kako bi se osiguralo da se biraju samo oni projekti:
 - (i) kojima se na osnovu analize troškova i koristi osigurava pozitivna neto dobit u smislu smanjenja emisija i ostvaruju unaprijed utvrđena značajna smanjenja emisija CO₂, uzimajući u obzir veličinu projekata;
 - (ii) koji su komplementarni, kojima se jasno odgovara na potrebu za obnovom i modernizacijom i koji ne doprinose tržišnom rastu potražnje za energijom;

- (iii) kojima se ostvaruje najbolja vrijednost za novac;
- (iv) koji ne doprinose finansijskoj održivosti proizvodnje električne energije koja uključuje visoki intenzitet emisija niti se takva finansijska održivost poboljšava i kojima se sa intenzivnim emisijama ne povećava zavisnost od fosilnih goriva.

44. Za projekte za koje je ukupan iznos ulaganja manji od 12,5 miliona EUR, pomoć se može dodijeliti bez procesa nadmetanja. U ovom slučaju, izbor projekata mora biti zasnovan na objektivnim i transparentnim kriterijumima. Rezultati procesa selekcije moraju se objaviti kako bi javnost mogla dostaviti komentare. Ako se u okviru istog postrojenja sprovodi više od jednog ulaganja, ta ulaganja se moraju procijeniti kao cjelina kako bi se utvrdilo da li je prag od 12,5 miliona EUR prekoračen, osim ako su ta ulaganja nezavisno jedna o drugima, tehnički ili finansijski održiva.
45. Komisija će smatrati da je pomoć proporcionalna ako intenzitet pomoći ne prelazi 70 % relevantnih troškova ulaganja. Svi iznosi koji se upotrebljavaju moraju biti iznosi prije odbitaka poreza ili drugih dadžbina. Ako se pomoć ne dodjeljuje u obliku bespovratnih sredstava, iznos pomoći mora biti ekvivalentan vrijednosti bespovratnih sredstava. Pomoć koje se isplaćuju u nekoliko rata mora se izračunati kao ukupna neto sadašnja vrijednost u trenutku odobravanja prve rate na osnovu relevantne referentne stope Komisije za diskontovanje vrijednosti tokom vremena. Intenzitet pomoći se obračunava po korisniku.
46. Pomoć ne smije negativno da utiče na uslove trgovanja u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno zajedničkom interesu, posebno ako su usmjerene na ograničen broj korisnika ili ako je vjerovatno da će pomoći ojačati tržišni položaj korisnika (na nivou grupe).
47. Pomoć se može kumulirati sa:
 - (a) svim drugim državnim pomoćima u vezi sa različitim opravdanim troškovima koji se mogu identifikovati;
 - (b) svim drugim državnim pomoćima u vezi sa istim opravdanim troškovima, koji se djelimično ili potpuno preklapaju, i sa svim drugim državnim pomoćima bez opravdanih troškova koje je moguće identifikovati, samo ako takva kumulacija ne dovodi do prekoračenja najvećeg intenziteta pomoći ili iznosa pomoći koji se primjenjuje na ovu pomoć u okviru ovog odjeljka.
48. Pomoć se može dodijeliti istovremeno u okviru nekoliko šema pomoći ili kumulirati sa *ad hoc* pomoći, pod uslovom da ukupan iznos državne pomoći za aktivnost ili projekt ne prelazi gornje granice pomoći utvrđene u ovom odjeljku. Finansijska sredstva Unije kojima centralizovano upravlja Komisija, a koja nijesu direktno ili indirektno pod nadzorom države članice, ne predstavljaju državnu pomoć. Ako se takva finansijska sredstva Unije kombinuju sa državnom pomoći, samo se ova druga uzima u obzir kad se utvrđuje da li se poštuju pragovi za prijavu i najveći intenziteti pomoći, pod uslovom da ukupan dodijeljenih državnih finansijskih sredstava u odnosu na iste prihvatljive troškove ne prelazi najvišu stopu finansiranja utvrđenu u važećim propisima zakonodavstva Unije.
49. Pomoć se ne smije kumulirati sa de minimis pomoći u pogledu istih prihvatljivih troškova ako bi takva kumulacija dovela do intenziteta pomoći koji premašuje intenzitet utvrđen u ovom odjeljku.
50. Trajanje šema pomoći na osnovu kojih se dodjeljuje pomoć ne smije biti duže od perioda primjene ovih Smjernica (2021-2030).

4. EVALUACIJA

51. Radi dodatnog ograničavanja narušavanja konkurenčije, Komisija može zatražiti naknadnu (*ex post*) evaluaciju određenih šema pomoći. Evaluacija će morati da se sproveđe za šeme u kojima je mogućnost narušavanja konkurenčije posebno velika, to jest, kod kojih postoji rizik od značajnog ograničavanja ili narušavanja konkurenčije ako se njihova primjena ne revidira u odgovarajućem roku.

52. S obzirom na ciljeve evaluacije, i kako se države članice i projekti koji primaju manje pomoći ne bi neproporcionalno opteretili, evaluacija je potrebna samo za šeme pomoći sa velikim budžetima pomoći, koje sadrži nove karakteristike ili kojima su predviđene značajne tržišne, tehnološke ili regulatorne promjene. Evaluaciju mora sprovesti stručnjak nezavisan od organa koji dodjeljuje pomoć na osnovu zajedničke metodologije koju je utvrdila Komisija. Evaluacija se mora objaviti. Država članica mora, zajedno sa šemom pomoći, dostaviti i načrt plana evaluacije, koji će biti sastavni dio Komisijine procjene šeme.
53. Evaluacija se mora blagovremeno dostaviti Komisiji kako bi se omogućila procjena mogućeg produženja šeme pomoći, a u svakom slučaju po njenom završetku. Tačno područje primjene i pravila/zahtjevi u vezi sa svakom evaluacijom utvrđuju se u odluci kojom se odobrava šema pomoći. U svim naknadnim mjerama pomoći sa sličnim ciljem u obzir se moraju uzeti rezultati evaluacije.

5. ENERGETSKA REVIZIJA I SISTEMI UPRAVLJANJA

54. Za pomoć obuhvaćenu Odjeljkom 3.1. države članice se obavezujuće provjeriti da li korisnik ispunjava obvezu da sprovede energetsku reviziju u smislu člana 8. Direktive 2012/27/EU Evropskog parlamenta i Savjeta¹⁶, nezavisno od toga da li je sprovedena kao samostalna energetska revizija ili u okviru sertifikovanog Sistema upravljanja energijom ili Sistema upravljanja životnom sredinom, na primjer, šema EU za ekološko upravljanje i reviziju (EMAS)¹⁷.
55. Države članice se, takođe, obavezuju da će pratiti hoće li korisnici na koje se primjenjuje obaveza sprovođenja energetske revizije u skladu sa članom 8 stav 4 Direktive 2012/27/EU preduzeti sljedeće:
- sprovести preporuke iz revizorskog izvještaja, u mjeri u kojoj period povrata relevantnih ulaganja ne prelazi tri godine i u kojoj su troškovi njihovih ulaganja srazmerni; ili
 - smanjiti emisije ugljen-dioksida i ostalih komponenti baziranih na ugljeniku svoje potrošnje električne energije tako da se barem 30 % te potrošnje pokriva iz izvora bez emisija ugljenika; ili
 - uložiti znatan udio od najmanje 50 % iznosa pomoći u projekte koji dovode do značajnog smanjenja emisija gasova sa efektom staklene baštice iz postrojenja i to znatno ispod primjenjivog mjerila koje se upotrebljava za besplatnu alokaciju emisionih jedinica u sistemu EU za trgovinu emisijama.

6. TRANSPARENTNOST

56. Države članice moraju osigurati da se na Komisijinoj platformi „modul za transparentnu dodjelu“ (engl. Transparency Award Module)¹⁸ i na sveobuhvatnoj internet stranici državne pomoći na nacionalnom ili regionalnom nivou objavljaju sljedeće informacije:
- kompletan tekst odobrene šeme pomoći ili odluke o dodjeli pojedinačne pomoći i njenih implementacionih odredbi ili link ka tom tekstu;
 - naziv organa koji daje pomoć ili više njih;
 - naziv i identifikator svakog korisnika, uz izuzetak poslovnih tajni i drugih povjerljivih informacija u propisno opravdanim slučajevima i uz odobrenje Komisije u skladu sa Saopštenjem Komisije o poslovnim tajnama u odlukama o državnoj pomoći¹⁹;

¹⁶ Direktiva 2012/27/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 25. oktobra 2012. godine o energetskoj efikasnosti, izmjenama i dopunama direktiva 2009/125/EZ i 2010/30/EU i stavljanju van snage direktiva 2004/8/EZ i 2006/32/EZ (SL L 315, 14.11.2012., str. 1).

¹⁷ Uredba (EZ) br. 1221/2009 o dobrovoljnem učeštu organizacija u u šemi Zajednice za ekološko upravljanje i revizija (EMAS) (SL L 342, 22.12.2009., str. 1).

¹⁸ <https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public?lang=en>

¹⁹ C(2003) 4582 (SL C 297, 9.12.2003., str. 6).

- (d) instrument pomoći²⁰, element pomoći i, ako se razlikuje, nominalni iznos pomoći dodijeljen svakom korisniku, izražen kao puni iznos u nacionalnoj valuti²¹;
- (e) datum dodjele²² i datum objavljanja;
- (f) vrsta privrednog društva (malo ili srednje preduzeće/veliko privredno društvo);
- (g) regija u kojoj se korisnik nalazi (na nivou NUTS II ili niže);
- (h) glavni privredni sektor u kojem korisnik ima svoje aktivnosti (na nivou NACE grupe);
- (i) cilj pomoći.

57. Takav uslov se primjenjuje u odnosu na pojedinačnu pomoć koja prelazi 500 000 EUR.

58. Te se informacije moraju objaviti nakon donošenja odluke o dodjeli pomoći, moraju se čuvati najmanje deset godina i moraju biti dostupne javnosti bez ograničenja.²³

7. IZVJEŠTAVANJE I PRAĆENJE

- 59. U skladu sa Uredbom Savjeta (EU) 2015/1589²⁴ i Uredbom Komisije (EZ) br. 794/2004²⁵, države članice moraju da podnose godišnje izveštaje Komisiji.
- 60. Osim zahtjeva utvrđenog u tim uredbama, države članice u svoje godišnje izveštaje moraju uključiti sljedeće informacije koristeći standardni obrazac Komisije:
 - (a) naziv svakog korisnika i postrojenja u njegovom vlasništvu za koje je dodijeljena pomoć;
 - (b) sektori djelatnosti svakog korisnika (označeni četvorocifreni kod NACE);
 - (c) godina za koju se pomoć dodjeljuje i godina u kojoj se pomoć isplaćuje;
 - (d) stvarna proizvodnja za svako postrojenje za koje je dodijeljena pomoć u odgovarajućem sektoru;
 - (e) stvarna potrošnja električne energije za svako postrojenje za koje je dodijeljena pomoć (ako je pomoć dodijeljena primjenom primjenjivog mjerila za efikasnost potrošnje električne energije);
 - (f) terminska cijena emisionih jedinica Evropske unije upotrijebljena za izračunavanje iznosa pomoći po korisniku;
 - (g) intenzitet pomoći;
 - (h) nacionalni faktor emisije CO₂.

61. Države članice moraju osigurati vođenje detaljne evidencije o svim mjerama povezanim sa dodjelom pomoći. Takva evidencija mora da sadrži sve informacije neophodne da se utvrdi, ako je primjenjivo, da li se poštuju uslovi u vezi sa

²⁰ Bespovratna sredstva/subvencija kamatnih stopa; zajam/povratni avansi/povratna bespovratna sredstva; jemstvo; poreska pogodnost ili oslobođanje od poreza; rizično finansiranje; drugo (navesti). Ako se pomoć dodjeljuje pomoću više instrumenata pomoći, iznos pomoći mora se navesti po instrumentu.

²¹ Bruto ekvivalent bespovratnog sredstva. Za operativnu pomoć može se navesti godišnji iznos pomoći po korisniku.

²² Datum kada je korisniku dodijeljeno zakonsko pravo na primanje pomoći u skladu sa važećim nacionalnim pravnim režimom.

²³ Te se informacije objavljaju u roku od šest mjeseci od dana dodjele pomoći. U slučaju nezakonite pomoći, države članice su obvezne te informacije objaviti naknadno, i to u roku od šest mjeseci od datuma odluke Komisije. Informacije moraju biti dostupne u formatu koji omogućuje pretraživanje, preuzimanje i jednostavno objavljivanje podataka na internetu, npr. u formatu CSV ili XML.

²⁴ SL L 248, 24.9.2015, str. 9.

²⁵ SL L 140, 30.4.2004, str. 1.

prihvatljivim troškovima i najvećem dozvoljenom intenzitetu pomoći. Ta evidencija mora se čuvati deset godina od datuma kada je pomoć dodijeljena i mora se dostaviti Komisiji na zahtjevu.

62. U bilo kojoj godini u kojoj budžet šeme pomoći iz odjeljka 3.1 premašuje 25% prihoda ostvarenih prodajom emisionih jedinica, predmetna država članica mora objaviti izvještaj u kojem se navode razlozi za prekoračenje tog iznosa, u skladu sa članom 10a stav 6 Direktive 2003/87/EC. Izvještaj mora da sadrži relevantne informacije o cijenama električne energije za velike industrijske potrošače koji imaju koristi od šeme, ne dovodeći u pitanje zahtjeve u vezi sa zaštitom povjerljivih informacija. Izvještaj takođe mora da sadrži informacije o tome da li su razmotrene druge mjere za održivo smanjenje indirektnih troškova ugljenika u srednjoročnom i dugoročnom periodu.
63. Proizvođači električne energije i mrežni operatori koji imaju koristi od pomoći obuhvaćene odjeljkom 3.2 moraju do 28. februara svake godine da informišu o implementaciji svojih odabranih ulaganja, uključujući besplatne alokacije emisionih jedinica i nastalih investicionih rashoda i vrste ulaganja kojima je pomoć data.

8. PERIOD PRIMJENE I REVIZIJA

64. Ovim Smjernicama zamjenjuju se od 1. januara 2021. Smjernice o određenim mjerama državne pomoći u kontekstu šeme trgovanja emisionim jedinicama gasova sa efektom staklene bašte nakon 2012. objavljene 5. juna 2012.²⁶.
65. Komisija će primjenjivati principe navedene u ovim Smjernicama od 1. januara 2021. do 31. decembra 2030. godine.
66. Komisija će principe navedene u ovim Smjernicama primjenjivati na sve prijavljene mjere pomoći u pogledu kojih je pozvana da doneše odluku, od 1. januara 2021. godine, čak i kada su projekti prijavljeni prije tog datuma. Nezakonita pomoć će se procjenjivati u skladu sa pravilima koja su bila na snazi na dan kada je pomoć dodijeljena u skladu sa obavještenjem Komisije o utvrđivanju važećih pravila za procjenu nezakonite državne pomoći.²⁷
67. Komisija će prilagoditi ove Smjernice kako bi ažurirala mjerila za efikasnost potrošnje električne energije, geografskih područja i faktora emisije CO₂ u 2025. Komisija će 2025. godine, takođe, procijeniti da li su dostupni dodatni podaci koji omogućavaju da se poboljša metodologija koja se koristi za izračunavanje faktora emisije CO₂ opisana u Prilogu III, odnosno uzeti u obzir sve važniju ulogu klimatski neutralnih tehnologija u određivanju cijena na tržišta električne energije u Uniji i zaključke procjena dostavljenih Komisija na osnovu prethodne tačke 15 podatačka 11. Shodno tome, države članice će možda morati da prilagode svoje šeme kako bi ih uskladile sa prilagođenim smjernicama.
68. Komisija može odlučiti da preispita ili prilagodi ove Smjernice u bilo kojem trenutku ako je to neophodno iz razloga povezanih sa politikom konkurenkcije ili kako bi se uzele u obzir druge politike Unije, međunarodne obaveze ili bitne promjene na tržištu. Države članice će možda morati da prilagode svoje šeme kako bi ih uskladile sa prilagođenim smjernicama.

²⁶ SL C 158, 5.6.2012, str. 4.

²⁷ SL C 119, 22.5.2002, str. 22.

PRILOG I

Sektori za koje se smatra da su izloženi stvarnom riziku od curenja ugljenika zbog indirektnih troškova emisije

	Kod NACE	Opis
1.	14.11	Proizvodnja kožne odjeće
2.	24.42	Proizvodnja aluminija
3.	20.13	Proizvodnja ostalih neorganskih osnovnih hemikalija
4.	24.43	Proizvodnja olova, cinka i kalaja
5.	17.11	Proizvodnja celuloze
6.	17.12	Proizvodnja papira i kartona
7.	24.10	Proizvodnja sirovog gvožđa, čelika i ferolegura
8.	19.20	Proizvodnja rafiniranih naftnih proizvoda
9.	24.44	Proizvodnja bakra
10.	24.45	Proizvodnja ostalih obojenih metala
11.		Sljedeći podsektori u okviru sektora plastike (2016):
	20.16.40.15	Polietilen u primarnim oblicima
12.		Sve kategorije proizvoda u sektoru livenja gvožđa (24.51)
13.		Sljedeći podsektori u okviru sektora staklenih vlakana (23.14)
	23.14.12.10	Prostirke od staklenih vlakana
	23.14.12.30	Tanki listovi (voile) od staklenih vlakana
14.		Sljedeći podsektori u okviru sektora industrijskih gasova (20.11.):
	20.11.11.50	Vodonik
	20.11.12.90	Neorganska jedinjenja kiseonika nemetala

PRILOG II

Mjerila za efikasnost potrošnje električne energije za proizvode obuhvaćene kodom NACE iz Priloga I.

PRILOG III
Najveći regionalni faktori emisija CO₂ na različitim geografskim područjima (tCO₂/MWh)

Područja		Primjenjivi faktor emisije CO ₂
Jadransko područje	Hrvatska, Slovenija	[...]
Pirinejsko poluostrvo	Španija, Portugal	[...]
Baltičko područje	Litvanijska, Letonija i Estonija	[...]
Srednjozapadna Evropa	Austrija, Njemačka, Luksemburg	[...]
Nordijsko područje	Švedska, Finska	[...]
Područje Češke i Slovačke	Češka, Slovačka	[...]
Belgija		[...]
Bugarska		[...]
Danska		[...]
Irska		[...]
Grčka		[...]
Francuska		[...]
Italija		[...]
Kipar		[...]
Mađarska		[...]
Malta		[...]
Holandija		[...]
Poljska		[...]
Rumunija		[...]

PRILOG 3

**PREVOD Regulative (EU) 1370/2007 Evropskog parlamenta i Savjeta
od 23. oktobra 2007.
o uslugama javnog željezničkog i drumskog prevoza putnika i stavljanju van snage Regulativa
Savjeta (EEZ) br. 1191/69 i (EEZ) br. 1107/70**

**Član 1
Svrha i područje primjene**

1. Svrha ove Regulative je određivanje kako, u skladu sa pravilima zakonodavstva Zajednice, nadležni organi mogu da djeluju u području javnog prevoza putnika da bi se garantovalo pružanje usluga od opšteg interesa koje su, između ostalog, brojnije, sigurnije, kvalitetnije ili pružene uz niži trošak od onih koje bi samo tržište moglo da ponudi.

Sa tim ciljem ova Regulativa utvrđuje uslove pod kojima nadležni organi, prilikom određivanja obaveza obavljanja javnih usluga ili njihovog ugovaranja, pružaocima javnih usluga kompenzuju nastale troškove i/ili dodjeljuju isključiva prava u zamjenu za ispunjavanje obaveza obavljanja javnih usluga.

2. Ova Regulativa se primjenjuje na nacionalno i prekogranično obavljanje usluga javnog željezničkog prevoza putnika, drugim vrstama prevoza šinama i drumom, osim na usluge koje se obavljaju uglavnom zbog svoje istorijske važnosti ili turističkog značaja. Države članice mogu da primjenjuju ovu Regulativu na javni prevoz putnika unutrašnjim plovnim putevima i, ne dovodeći u pitanje Uredbu Savjeta (EEZ) br. 3577/92 od 7. decembra 1992. godine o primjeni načela slobode pružanja usluga u pomorskom prevozu unutar država članica (pomorska kabotaža)¹, na nacionalna mora.

Uz saglasnost nadležnih organa država članica na čijoj teritoriji se usluge pružaju, obaveze pružanja javnih usluga mogu se odnositi na usluge javnog prevoza na prekograničnom nivou, uključujući i one kojima se pokrivaju lokalne i regionalne potrebe za prevozom.

3. Ova Uredba se ne primjenjuje na koncesije za javne radove u smislu člana 1 stav 3 tačka (a) Direktive 2004/17/EZ ili člana 1 stav 3 Direktive 2004/18/EZ.

**Član 2
Definicije**

Za potrebe ove Regulative:

- (a) „javni prevoz putnika” znači usluge prevoza putnika od opšteg ekonomskog interesa koje su dostupne javnosti na nediskriminatorskoj i stalnoj osnovi;
- (b) „nadležni organ” znači svako organ državne uprave ili grupa organa državne uprave države članice ili država članica sa ovlašćenjima da intervenišu u javni prevoz putnika na datom geografskom području, odnosno svaki organ kojem su data takva ovlašćenja;
- (c) „lokalni nadležni organ” znači svaki nadležni organ čije geografsko područje nadležnosti nije cijela država;
- (d) „pružalac javne usluge” je svaki javni ili privatni prevoznik ili grupa takvih prevoznika koji obavljaju usluge javnog prevoza putnika ili svaki državni organ koji pruža usluge javnog prevoza putnika;
- (e) „obaveza obavljanja javne usluge” znači zahtjev koji odredi nadležni organ da bi osigurao usluge javnog prevoza putnika od opšteg interesa koje pružalac, kad bi uzeo u obzir samo svoje komercijalne interese, ne bi preuzeo ili ih ne bi preuzeo u istom obimu ili pod istim uslovima bez naknade;
- (f) „isključivo pravo” znači pravo pružaoca javne usluge na obavljanje pojedinih usluga javnog prevoza putnika na određenoj liniji ili mreži, odnosno na određenom području, isključujući sve druge takve pružaoce;
- (g) „kompenzacija za javnu uslugu” znači svaku korist, posebno finansijsku, koju nadležni organ dodijeli direktno ili indirektno iz javnih sredstava tokom vremenskog perioda sprovođenja obaveze obavljanja javne usluge ili u vezi sa tim vremenskim periodom;

¹ SL L 364, 12.12.1992., str. 7.

- (h) „direktno ugovaranje” znači zaključivanje ugovora o javnim uslugama sa pružaocima javnih usluga bez prethodnog postupka konkursa;
- (i) „ugovor o pružanju javnih usluga” znači jedan ili više pravno obavezujućih akata koji potvrđuju sporazum između nadležnog organa i pružaoca javne usluge o povjeravanju upravljanja i obavljanja usluga javnog prevoza putnika tom pružaocu, obuhvaćenih obavezama obavljanja javne usluge; zavisno od prava države članice, ugovor takođe može biti i odluka koju je donio nadležni organ:
 - u obliku pojedinačnog zakonodavnog ili regulatornog akta, ili
 - sadržavajući uslove prema kojima sami nadležni organ pruža usluge ili povjerava pružanje takvih usluga unutrašnjem pružaocu;
- (j) „unutrašnji pružalac” znači posebno pravno lice nad kojim lokalni nadležni organ, ili u slučaju grupe organa makar jedan lokalni nadležni organ, ima nadzor sličan onome kao nad sopstvenim službama;
- (k) „vrijednost” znači vrijednost usluge, dionice, ugovora o javnim uslugama ili šeme kompenzacije za javni prevoz putnika, koja odgovara ukupnom iznosu naknada, bez poreza, pružaocu ili pružaocima javnih usluga, uključujući kompenzaciju svih vrsta koje plaćaju državni organi i prihode od prodaje karata koji nisu vraćeni nadležnom organu;
- (l) „opšte pravilo” znači mjera koja se bez diskriminacije primjenjuje na sve usluge javnog prevoza putnika iste vrste na datom geografskom području za koje je odgovoran nadležni organ;
- (m) „integrisane usluge javnog prevoza putnika” znači međusobno povezane usluge prevoza unutar određenog geografskog područja sa jedinstvenom informacionom službom, sistemom izдавanja karata i voznim redom;
- (aa) „usluge javnog prevoza putnika u željezničkom saobraćaju” su javni prevoz putnika u željezničkom saobraćaju, ne uključujući prevoz putnika drugim vrstama šinskog prevoza, kao što su podzemna željeznica ili tramvaji.

Član 2a **Specifikacija obaveza pružanja javnih usluga**

1. Nadležni organ utvrđuje specifikacije za obaveze pružanja javnih usluga u pružanju usluga javnog prevoza putnika i područje primjene tih obaveza pružanja javnih usluga u skladu sa članom 2 tačka (e). To uključuje mogućnost objedinjavanja usluga kod kojih se troškovi pokrivaju i usluga kod kojih se troškovi ne pokrivaju.

Prilikom utvrđivanja tih specifikacija i područja primjene tih specifikacija, nadležni organ propisno poštuje načelo proporcionalnosti, u skladu s pravom Unije.

Specifikacije su usklađene sa ciljevima politike navedenim u dokumentima o politici javnog prevoza u državama članicama.

Sadržaj i oblik dokumenata o politici javnog prevoza i postupci za konsultacije s relevantnim akterima utvrđuju se u skladu s nacionalnim pravom.

2. Specifikacijama obaveza pružanja javnih usluga i s tim povezanom kompenzacijom neto finansijskog efekta obaveza pružanja javnih usluga:
 - (a) ostvaruju se ciljevi politike javnog prevoza na ekonomičan način; i
 - (b) obezbeđuje se dugoročna finansijska podrška pružanju usluga javnog prevoza putnika u skladu sa zahtjevima utvrđenim politikom javnog prevoza.

Član 3 **Ugovori o javnim uslugama i opšta pravila**

1. Ako nadležni organ odluči da dodijeli isključivo pravo i/ili kompenzaciju bilo kakve vrste pružaocu po svom izboru u zamjenu za ispunjavanje obaveza obavljanja javnih usluga, to čini u okviru ugovora o javnim uslugama.
2. Odstupajući od stava 1, obaveze obavljanja javnih usluga kojima je cilj uspostavljanje maksimalnih tarifa za sve putnike ili za određene grupe putnika, takođe mogu da podliježu opštim pravilima. U skladu sa načelima navedenim u članovima 4 i 6, kao i u Prilogu, nadležni organ kompenzuje pružaocu javne usluge neto finansijski efekat, bio on pozitivan ili negativan, troškove koje je pretrpio i prihode koje je ostvario poštovanjem tarifnih obaveza utvrđenih u opštim pravilima, i to na način koji onemogućava prekomjernu kompenzaciju. Ovo je nezavisno od prava nadležnih organa da obaveze obavljanja javnih usluga kojima se određuju maksimalne tarife ugrade u ugovore o javnim uslugama.
3. Ne dovodeći u pitanje odredbe čl. 73, 86, 87 i 88 Ugovora, države članice iz područja primjene ove Uredbe mogu da isključe opšta pravila o finansijskoj kompenzaciji za obaveze obavljanja javnih usluga kojima se određuju maksimalne tarife za

učenike, studente, pripravnike i osobe smanjene pokretljivosti. Ova opšta pravila su u skladu sa članom 88 Ugovora. Svako takvo obaveštenje sadrži potpune informacije o mjeri i, posebno, pojedinostima načina izračunavanja.

Član 4

Obvezni sadržaj ugovora o javnim uslugama i opšta pravila

1. Ugovori o javnim uslugama i opšta pravila:
 - (a) jasno utvrđuju obaveze pružanja javnih usluga definisane ovom regulativom i utvrđene u skladu sa članom 2a te regulative, koje pružalac javnih usluga treba da ispunji, kao i predmetna geografska područja;
 - (b) unaprijed utvrđuju na objektivan i transparentan način:
 - i. parametre na osnovu kojih se izračunava eventualna kompenzacija; i
 - ii. prirodu i obim svih dodijeljenih isključivih prava, na način koji onemogućava prekomjernu kompenzaciju.
2. Ugovori o javnim uslugama i opšta pravila određuju načine raspoređivanja prihoda od prodaje karata koje pružalac javnih usluga smije da zadrži, otplati nadležnom organu ili podijeli sa njim.
3. Trajanje ugovora o pružanju javnih usluga je ograničeno i ne smije biti duže od 10 godina za usluge gradskog i međugradskog autobuskog prevoza i 15 godina za usluge željezničkog prevoza putnika ili drugim vrstama prevoza šinama. Trajanje ugovora o pružanju javnih usluga koje se odnose na nekoliko načina prevoza ograničeno je na 15 godina ako željeznički prevoz ili prevoz drugim vrstama prevoza šinama predstavlja više od 50% vrijednosti predmetne usluge.
4. Ako je potrebno, uzimajući u obzir uslove amortizacije imovine, trajanje ugovora o pružanju javnih usluga može da se produži za najviše 50% ako pružalac javne usluge obezbijedi imovinu koja je značajna kako u odnosu na ukupnu imovinu koja je potrebna za obavljanje usluga prevoza putnika obuhvaćenih ugovorom o pružanju javnih usluga, tako i povezane pretežno sa uslugama prevoza putnika obuhvaćene ugovorom.

Ako je to opravdano troškovima koji proizilaze iz posebnih geografskih okolnosti, trajanje ugovora o pružanju javnih usluga iz stava 3, u najudaljenijim regionima može se produžiti za najviše 50%.

Ako je to opravdano amortizacijom kapitala u vezi sa vanrednom infrastrukturom, željezničkim vozilima ili ulaganjem u vozila, odnosno ako je ugovor o pružanju javnih usluga dodijeljen postupkom javnog oglašavanja, ugovor o pružanju javnih usluga može da ima duže trajanje. Da bi se u tom slučaju obezbijedila transparentnost, nadležni organ će u roku od jedne godine nakon zaključena ugovora, dostaviti Komisiji ugovor o pružanju javnih usluga i elemente koji opravdavaju njegovo duže trajanje.

- 4 a. Prilikom izvršavanja ugovora o pružanju javnih usluga pružaoci javnih usluga dužni su da ispunjavaju važeće obaveze u oblasti socijalnog i radnog prava koje su utvrđene pravom Unije, nacionalnim pravom ili kolektivnim ugovorima.
- 4 b. Direktiva 2001/23/EZ primjenjuje se u slučaju promjene pružaoca javnih usluga kada takva promjena predstavlja prenos privrednog subjekta u smislu te direktive.
5. Ne dovodeći u pitanje nacionalno pravo i pravo Zajednice, uključujući kolektivne ugovore između socijalnih partnera, nadležni organi mogu od odabranog pružaoca javne usluge da zahtijevaju da radnicima, koji su prethodno zaposleni radi pružanja usluge dodijeli prava koja bi imali da je postojao prenos u smislu Direktive 2001/23/EZ. Ako nadležni organi zahtijevaju da se pružaoci javnih usluga usklade sa određenim društvenim standardima, tenderska dokumentacija i ugovori o pružanju javnih usluga treba da navedu dotične radnike i pruže transparentne pojedinosti njihovih ugovornih prava i uslova pod kojima se zaposlenii smatraju povezanimi sa uslugama.
6. Ako nadležni organi, u skladu s nacionalnim pravom, zahtijevaju od pružalaca javnih usluga da ispunjavaju određene standarde kvaliteta i socijalne standarde, ili utvrđuju socijalne kriterijume i kriterijume kvaliteta, ti standardi i kriterijumi se

unose u tendersku dokumentaciju i u ugovore o pružanju javnih usluga. Poštujući Direktivu 2001/23/EZ ta tenderska dokumentacija i ugovori o pružanju javnih usluga, ako je primjenjivo, sadrže i informacije o pravima i obavezama koje se odnose na preuzimanje osoblja koje je zaposlio prethodni pružalac.

7. Tenderska dokumentacija i ugovori o pružanju javnih usluga treba da, na transparentan način, iskažu može li se razmotriti podugovaranje i, ako može, u kom obimu. Ukoliko dođe do podugovaranja, od pružaoca kojem je povjereno upravljanje i obavljanje usluga javnog prevoza putnika u skladu sa ovom Regulativom, zahtijeva se da sam pruža većinu usluga javnog prevoza putnika. Ugovor o pružanju javnih usluga koji istovremeno obuhvata projektovanje, izgradnju i obavljanje usluga javnog prevoza putnika može da omogući potpuno podugovaranje za obavljanje tih usluga. Ugovor o pružanju javnih usluga, u skladu sa nacionalnim pravom i pravom Zajednice, određuje uslove koji se primjenjuju na podugovaranje.
8. Od pružaoca će se ugovorima o pružanju javnih usluga zahtijevati da nadležnom organu dostavlja informacije potrebne za dodjelu ugovora o pružanju javnih usluga, obezbjeđujući pritom legitimnu zaštitu povjerljivih poslovnih informacija. Nadležni organi svim zainteresovanim stranama stavljuju na raspolaganje odgovarajuće informacije za pripremu ponude u okviru konkurentnog tenderskog postupka, obezbjeđujući pritom legitimnu zaštitu povjerljivih poslovnih informacija. Te informacije obuhvataju podatke o potražnji putnika, cijenama karata, troškovima i prihodima u vezi s javnim prevozom putnika na koji se odnosi konkurentni tenderski postupak, kao i pojedinosti o specifikacijama za infrastrukturu koja je bitna za rad traženih vozila ili voznih sredstava kako bi se zainteresovanim stranama omogućilo da pripreme poslovne planove koji se zasnivaju na pouzdanim informacijama. Rukovodioci željezničke infrastrukture pružaju podršku nadležnim organima prilikom utvrđivanja svih odgovarajućih specifikacija za infrastrukturu. U slučaju nepostupanja u skladu s navedenim odredbama vrši se pravna revizija iz člana 5 stav 7.

Član 5

Zaključivanje ugovora o pružanju javnih usluga

1. Ugovori o pružanju javnih usluga zaključuju se u skladu sa pravilima utvrđenim u ovoj Regulativi. Međutim, ugovori o pružanju usluga ili ugovori o pružanju javnih usluga kako su definisani u Direktivama 2004/17/EZ ili 2004/18/EZ za usluge javnog prevoza putnika autobusom ili tramvajem, zaključuju se u skladu sa procedurama propisanim tim Direktivama ako ti ugovori nemaju oblik ugovora o koncesijama za usluge određene u tim Direktivama. Kada se ugovori zaključuju u skladu sa Direktivama 2004/17/EZ ili 2004/18/EZ, odredbe st. 2 do 6 ovog člana se ne primjenjuju.
2. Ako to nije zabranjeno nacionalnim pravom, svaki nadležni lokalni organ, bez obzira na to da li se radi o pojedinačnom organu ili grupi organa koja pruža integrisane usluge javnog prevoza putnika, može odlučiti da sam pruža usluge javnog prevoza putnika ili da direktno dodijeli ugovore o pružanju javnih usluga pravno odvojenom subjektu nad kojim nadležni lokalni organ, ili, u slučaju grupe organa, najmanje jedan nadležni lokalni organ, vrši kontrolu sličnu kontroli koju vrši nad svojim službama. U slučaju pružanja usluga javnog prevoza putnika u željezničkom saobraćaju, grupa organa iz podstava 1 može da bude sastavljena isključivo od lokalnih nadležnih organa čije geografsko područje nadležnosti nije cijela država. Usluga javnog prevoza putnika ili ugovor o pružanju javnih usluga iz podstava 1 može da obuhvati isključivo potrebe za prevozom u urbanim aglomeracijama ili ruralnim područjima ili oboje.
Kada nadležni lokalni organ donese takvu odluku, primjenjuje se sljedeće:
 - (a) za potrebe utvrđivanja da li lokalni nadležni organ vrši kontrolu, u obzir se uzimaju faktori kao što su stepen zastupljenosti u upravnim, upravljačkim ili nadzornim organima, sa tim povezane pojedinosti u osnivačkim aktima, vlasništvo, efektivni uticaj i nadzor nad strateškim odlukama i pojedinačnim upravljačkim odlukama. U skladu sa pravom Zajednice, 100% vlasništvo lokalnog nadležnog organa, posebno u slučaju javno-privatnog partnerstva, nije obavezan uslov za uspostavljanje nadzora u smislu ovog stava, pod uslovom da postoji dominantan uticaj javnosti i da se nadzor može uspostaviti na osnovu drugih kriterijuma;
 - (b) uslov za primjenu ovog stava je da unutrašnji pružalac usluga i svaki subjekat nad kojim taj pružalac ima čak i najmanji uticaj, obavljuju svoje djelatnosti javnog prevoza putnika unutar područja lokalnog nadležnog organa, bez obzira na moguće pruge koje izlaze iz tog područja ili druge pojedinačne usluge tih djelatnosti koje ulaze u područje susjednih lokalnih nadležnih organa, kao i da ne učestvuju u otvorenom tenderskom postupku vezanom za pružanje usluga javnog prevoza putnika organizovanim van područja lokalnog nadležnog organa;
 - (c) nezavisno od tačke (b), unutrašnji pružalac usluga može da učestvuje u otvorenim tenderskim postupcima u periodu od najviše dvije godine prije isteka njegovog direktno sklopljenog ugovora o pružanju javnih usluga, pod uslovom da je donijeta konačna odluka da se usluge javnog prevoza putnika obuhvaćene ugovorom unutrašnjeg pružaoca usluga oglase na javnom konkursu, kao i da unutrašnji pružalac usuga nije zaključio nijedan drugi direktno sklopljeni ugovor o pružanju javnih usluga;

- (d) ukoliko ne postoji lokalni nadležni organ, tačke (a), (b) i (c) primjenjuju se na nacionalni organ u korist geografskog područja koje ne obuhvata cijelu državu, pod uslovom da unutrašnji pružalac usluga ne učestvuje u tržišnim konkursima vezanim za pružanje usluga javnog prevoza putnika organizovanim van područja za koje je dodijeljen ugovor o pružanju javnih usluga.
- (e) ukoliko se razmatra mogućnost podugovaranja prema članu 4 stav 7, unutrašnji pružalac usluga obavezan je da sam obavi većinu usluga javnog prevoza putnika.
3. Svaki nadležni organ koji se opredijeli za treće lice koje nije njegov interni pružalac usluga dodjeljuje ugovore o pružanju javnih usluga na osnovu konkurentnog tenderskog postupka, osim u slučajevima iz st. 3a, 4, 4a, 4b, 5 i 6. Postupak usvojen za konkurentno nadmetanje treba da bude otvoren za sve pružaoce, da je pravičan i da poštuje načela transparentnosti i nediskriminacije. Nakon podnošenja ponuda i eventualnog predizbora, postupak može da uključi pregovore u skladu s ovim načelima da bi se odredilo koji je najbolji način za ispunjavanje posebnih ili složenih zahtjeva.

- 3 a. Ako to nije zabranjeno nacionalnim pravom, u pogledu ugovora o pružanju javnih usluga za usluge javnog prevoza putnika u željezničkom saobraćaju koji su dodijeljeni na osnovu konkurentnog tenderskog postupka, nadležni organ može odlučiti da privremeno direktno dodjeljuje nove ugovore ako nadležni organ smatra da je direktno dodjeljivanje opravданo izuzetnim okolnostima. Takve izuzetne okolnosti uključuju situacije u kojima:
- postoji niz konkurentnih tenderskih postupaka koje već vodi nadležni organ ili drugi nadležni organi i koji bi mogli da utiču na broj i kvalitet ponuda koje će vjerovatno biti primljene ako se ugovor dodjeljuje na osnovu konkurentnog tenderskog postupka, ili
 - su potrebne promjene opsega jednog ili više ugovora o pružanju javnih usluga da bi se optimizovalo pružanje javnih usluga.

Nadležni organ izdaje obrazloženu odluku i o tome bez neopravdanog odlaganja obavještava Komisiju.

Period važenja ugovora dodijeljenih na osnovu ovog stava srazmjeran je datim izuzetnim okolnostima i ni u kom slučaju ne prelazi pet godina.

Nadležni organ objavljuje takve ugovore. Pritom uzima u obzir legitimnu zaštitu povjerljivih poslovnih informacija i komercijalnih interesa.

Naknadni ugovor koji se odnosi na iste obaveze pružanja javnih usluga ne dodjeljuje se na osnovu te odredbe.

3 b. U skladu sa stavom 3, nadležni organi mogu odlučiti da primjenjuju sljedeći postupak:

Nadležni organi mogu objaviti svoju namjeru da dodijele ugovor o pružanju javnih usluga za usluge javnog prevoza putnika u željezničkom saobraćaju objavljinjem informativnog obavještenja u „Službenom listu Evropske unije“.

To informativno obavještenje sadrži detaljan opis usluga koje su predmet ugovora koji treba dodijeliti, kao i vrstu i period važenja ugovora.

Pružaoci mogu iskazati svoj interes u periodu koji je utvrdio nadležni organ, a koji ne može biti kraći od 60 dana od objavljinja informativnog obavještenja.

Ako nakon isteka tog perioda:

- (a) samo jedan pružalac je iskazao interes za učešće u postupku za dodjelu ugovora o pružanju javnih usluga;
- (b) taj pružalac propisno dokaže da će moći stvarno da pruža uslugu prevoza u skladu s obavezama utvrđenim u ugovoru o pružanju javnih usluga;
- (c) odsustvo konkurenčije nije rezultat vještačkog ograničavanja parametara javne nabavke; i
- (d) ne postoji prihvatljiva alternativa;

nadležni organi mogu započeti pregovore s tim pružaocem radi dodjele ugovora bez daljeg objavljinja otvorenog tenderskog postupka.

4. Ako to nije zabranjeno nacionalnim pravom, nadležni organ može odlučiti da direktno dodijeli ugovore o pružanju javnih usluga:
- (a) ako je njihova prosječna godišnja vrijednost procijenjena na manje od 1 000 000 EUR ili, ako ugovor o pružanju javnih usluga uključuje usluge javnog prevoza putnika u željezničkom saobraćaju, manje od 7 500 000 EUR; ili

- (b) ako se odnose na pružanje manje od 300 000 kilometara usluga javnog prevoza putnika godišnje ili, ako ugovor o pružanju javnih usluga uključuje usluge javnog prevoza putnika u željezničkom saobraćaju, manje od 500 000 kilometara.
- (c) U slučaju ugovora o pružanju javnih usluga koji se direktno dodjeljuje malom ili srednjem privrednom društvu koje posluje s najviše 23 drumska vozila, te granične vrijednosti mogu se povećati ili do prosječne godišnje vrijednosti procijenjene na manje od 2 000 000 EUR ili do pružanja manje od 600 000 kilometara usluga javnog prevoza putnika godišnje.

- 4 a. Ako to nije zabranjeno nacionalnim pravom, nadležni organ može odlučiti da direktno dodijeli ugovore o pružanju javnih uslugama za usluge javnog prevoza u željezničkom saobraćaju:
- (a) ako smatra da je direktno dodjeljivanje opravdano zbog odgovarajućih strukturnih i geografskih karakteristika predmetnog tržišta i mreže, a naročito zbog veličine, karakteristika potražnje, složenosti mreže, tehničke i geografske izolovanosti i usluga obuhvaćenih ugovorom, i
 - (b) ako bi takav ugovor doveo do poboljšanja kvaliteta usluga ili ekonomičnosti, ili oboje, u poređenju s prethodno dodijeljenim ugovorom o pružanju javnih uslugama.

Na osnovu toga nadležni organ objavljuje obrazloženu odluku i o tome obaveštava Komisiju u roku od jednog mjeseca od njenog objavljivanja. Nadležni organ može nastaviti s dodjelom ugovora.

Za države članice u kojima je na dan 24. decembra 2017. godine najveći godišnji obim tržišta manji od 23 miliona voznih kilometara i koje imaju samo jedan nadležni organ na nacionalnom nivou i jedan ugovor o pružanju javnih uslugama koji obuhvata cijelokupnu mrežu, smatra se da ispunjavaju uslov iz tačke (a).

Ako nadležni organ neke od tih država članica odluči da direktno dodijeli ugovor o pružanju javnih uslugama, predmetna država članica o tome obaveštava Komisiju. Ujedinjeno Kraljevstvo može odlučiti da primjeni ovaj podstav na Sjevernu Irsku.

Ako nadležni organ odluči da direktno dodijeli ugovor o pružanju javnih uslugama, dužan je da utvrdi mjerljive, transparentne i provjerljive zahtjeve u pogledu performansi. Takvi zahtjevi obuhvaćeni su ugovorom.

Zahtjevi u pogledu performansi naročito obuhvataju tačnost pružanja usluga, učestalost saobraćanja vozova, kvalitet željezničkih voznih sredstava i prevoznu sposobnost za putnike.

Ugovor uključuje posebne pokazatelje uspješnosti koji nadležnom organu omogućavaju da vrši periodično ocjenjivanje. Ugovor uključuje i djelotvorne i odvraćajuće mjere koje se određuju ako željezničko privredni subjekto društvo ne ispuni zahtjeve u pogledu performansi.

Nadležni organ periodično ocjenjuje da li je željezničko privredno subjektdruštvo ostvarilo svoje ciljeve u vezi s ispunjavanjem zahtjeva u pogledu performansi koji su utvrđeni ugovorom i svoje nalaze objavljuje. To periodično ocjenjivanje vrši se najmanje svakih pet godina. Nadležni organ preuzima odgovarajuće i blagovremene mjere, uključujući izricanje djelotvornih i odvraćajućih ugovornih kazni ako nisu ostvarena tražena poboljšanja kvaliteta usluga ili ekonomičnosti, ili oboje. Ako pružalač ne ispuni zahtjeve u pogledu performansi, nadležni organ može bilo kada u potpunosti ili djelimično suspendovati ili raskinuti ugovor dodijeljen na osnovu ove odredbe.

- 4 b. Ako to nije zabranjeno nacionalnim pravom, nadležni organ može odlučiti da direktno dodijeli ugovore o pružanju javnih usluga za usluge javnog prevoza u željezničkom saobraćaju ako se odnose na obavljanje isključivo usluga željezničkog prevoza putnika koje pružalač koji istovremeno upravlja cijelom željezničkom infrastrukturom ili velikim dijelom željezničke infrastrukture na kojoj se usluge pružaju, ako je ta željeznička infrastruktura izuzeta iz primjene čl. 7, 7a, 7b, 7c, 7d, 8, 13 i Poglavlja IV Direktive 2012/34/EU Evropskog parlamenta i Savjeta¹ u skladu sa članom 2 stav 3 tačka (a) ili (b) te direktive.

Uz odstupanje od člana 4 stav 3, period važenja ugovora dodijeljenih direktno na osnovu ovog stava i stava 4a ovog člana ne prelazi 10 godina, osim ako se primjenjuje član 4 stav 4.

Ugovori dodijeljeni u skladu s ovim stavom i stavom 4a objavljaju se, uzimajući pritom u obzir legitimnu zaštitu povjerljivih poslovnih informacija i komercijalnih interesa.

5. U slučaju prekida usluga ili neposrednog rizika od nastanka takve situacije, nadležni organ može preuzeti vanredne mjere.

¹ Direktiva 2012/34/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 21. novembra 2012. godine o uspostavljanju jedinstvenog Evropskog željezničkog prostora (SL L 343, 14.12.2012, str. 32).

Vanredne mjere imaju oblik direktnog dodjeljivanja ili formalnog sporazuma o produženju ugovora o pružanju javnih usluga ili zahtjeva za ispunjavanjem određenih obaveza pružanja javnih usluga. Pružalac javne usluge ima pravo žalbe na odluku kojom se nalaže ispunjavanje obaveza pružanja određenih javnih usluga. Period na koji je ugovor o pružanju javnih usluga dodijeljen, produžen ili naložen vanrednim mjerama ne smije biti duži od dvije godine.

6. Osim ako to zabranjuje nacionalno pravo, nadležni organi mogu da odluče da direktno zaključuju ugovore o pružanju javnih usluga ako se oni odnose na željeznički prevoz, izuzevši druge vrste prevoza šinama kao što su podzemna željeznica ili tramvaj. Odstupajući od člana 4 stav 3, takvi ugovori ne smiju da traju duže od 10 godina, osim u slučajevima u kojima se primjenjuje član 4 stav 4.
 - 6 a. Radi povećanja konkurenkcije između željezničkih privrednih subjekata, nadležni organi mogu odlučiti da ugovori o pružanju usluga javnog prevoza putnika u željezničkom saobraćaju kojima su obuhvaćeni dijelovi iste mreže ili grupa trasa treba da budu dodijeljeni različitim željezničkim privrednim subjektima. U tu svrhu nadležni organi mogu, prije pokretanja konkurentnog tenderskog postupka, odlučiti da ograniče broj ugovora koje će dodijeliti istom željezničkom privrednom subjektu.
7. Države članice preuzimaju potrebne mjere da bi osigurale da se odluke donesene u skladu sa st. 2 do 6 mogu revidirati brzo i efikasno, na zahtjev svakog lica u čijem interesu je ili je bilo dobijanje posebnog ugovora, i koja je oštećena ili postoji rizik da bude oštećena navodnom povredom, zbog toga što su takve odluke dovele do povrede prava Zajednice ili nacionalnih pravila kojima se to pravo sprovodi.

Za slučajeve iz st. 4a i 4b, te mjere uključuju mogućnost da se zatraži da nezavisno tijelo koje je imenovala predmetna država članica procijeni obrazloženu odluku koju je donio nadležni organ. Rezultati takve procjene su javno dostupni u skladu s nacionalnim pravom.

Ako organi odgovorni za postupke revizije nisu sudskega karaktera, uvjek treba da daju pisana obrazloženja svojih odluka. Takođe, u takvom slučaju mora da se omogući da se sve navodne nezakonite mjere koje je donio organ za reviziju, odnosno svaka navodna nepravilnost u izvršenju ovlašćenja povjerenih tom organu, bude predmet sudske revizije ili revizije drugog organa koje je sud u smislu člana 234 Ugovora, nezavisno i od organa ugovarača i od organa za reviziju.

Član 5a Željeznička vozna sredstva

1. Da bi se pokrenuo konkurentni tenderski postupak, nadležni organi procjenjuju da li su potrebne mjere da se obezbijedi djelotvoran i nediskriminatorski pristup odgovarajućim željezničkim voznim sredstvima. Prilikom te procjene treba uzeti u obzir da li su na relevantnom tržištu prisutni subjekti za lizing željezničkih voznih sredstava ili drugi učesnici na tržištu koji pružaju usluge lizinga željezničkih voznih sredstava. Izvještaj o procjeni je javno dostupan.
2. Nadležni organi mogu odlučiti, u skladu s nacionalnim pravom i pravilima o državnoj pomoći, da preduzmu odgovarajuće mjere kako bi se obezbijedio djelotvoran i nediskriminatorski pristup odgovarajućim željezničkim voznim sredstvima. Te mjere mogu uključivati:
 - (a) nabavku željezničkih voznih sredstava, koja se koriste za izvršenje ugovora o pružanju javnih usluga, od strane nadležnog organa koji ga stavlja na raspolaganje izabranom pružaocu javnih usluga po tržišnoj cijeni ili kao dio ugovora o pružanju javnih usluga u skladu sa članom 4 stav 1 tačka (b), članom 6 i, ako je primjenjivo, Prilogom;
 - (b) pružanje od strane nadležnog organa garancije za finansiranje željezničkih voznih sredstava, koja se koriste za izvršenje ugovora o pružanju javnih usluga, po tržišnoj cijeni ili kao dio ugovora o pružanju javnih usluga u skladu sa članom 4 stav 1 tačka (b), članom 6 i, ako je primjenjivo, Prilogom, uključujući i garanciju kojom se pokriva rizik povezan s rezidualnom vrijednošću;
 - (c) obavezu nadležnog organa u okviru ugovora o pružanju javnih usluga da na kraju ugovora preuzme željeznička vozna sredstva po unaprijed definisanim finansijskim uslovima i po tržišnoj cijeni; ili
 - (d) saradnju s drugim nadležnim organima radi stvaranja većeg voznog parka željezničkih voznih sredstava.
3. Ako se željeznička vozna sredstva stave na raspolaganje novom javnom prevozniku, nadležni organ navodi u tenderskoj dokumentaciji sve dostupne informacije o troškovima održavanja željezničkih voznih sredstava i njihovom fizičkom stanju.

Član 6 Kompenzacija za javnu uslugu

1. Sve kompenzacije povezane s opštim pravilom ili s ugovorom o pružanju javnih usluga moraju da budu u skladu sa članom 4, bez obzira na način dodjeljivanja ugovora. Sve kompenzacije, bez obzira na njihovu prirodu, povezane s ugovorom o pružanju javnih usluga koji nije dodijeljen u skladu sa članom 5 st. 1, 3 ili 3b, odnosno povezane s opštim pravilom, moraju da budu u skladu i s odredbama iz Priloga.
2. Na pismeni zahtjev Komisije, države članice u okviru perioda od tri mjeseca, ili dužeg vremenskog perioda utvrđenog u tom zahtjevu, dostavljaju sve podatke koje Komisija smatra neophodnim za određivanje da li je dodijeljena kompenzacija u skladu sa ovom Regulativom.

Član 7 **Objavljivanje**

1. Svaki nadležni organ jednom godišnje objavljuje zbirni izvještaj o obavezama pružanja javnih usluga za koje je odgovoran. Taj izvještaj obuhvata datum početka i period važenja ugovora o pružanju javnih usluga, izabrane pružaoce javnih usluga, kompenzacije i isključiva prava koja su u zamjenu dodijeljena tim pružaocima javnih usluga. Izvještaj treba da razlikuje autobuski i željeznički prevoz, omogući praćenje i ocjenjivanje uspješnosti, kvaliteta i finansiranja mreže javnog prevoza i, ako je prikladno, da pruži informacije o prirodi i obimu svih dodijeljenih isključivih prava. U izvještaju treba uzeti u obzir i ciljeve politike navedene u dokumentima o politici javnog prevoza u predmetnoj državi članici. Države članice dužne su da olakšaju centralni pristup tim izvještajima, na primjer preko zajedničkog portala na internetu.
2. Svaki nadležni organ treba da preduzme potrebne mjere da bi osigurao da makar sljedeći podaci budu objavljeni u Službenom listu Evropske unije, najmanje godinu dana prije pokretanja tenderskog postupka ili godinu dana prije direktnog zaključivanja:
 - (a) ime i adresa nadležnog tijela;
 - (b) vrsta predviđenog zaključivanja;
 - (c) usluge i područja potencijalno obuhvaćena zaključivanjem;
 - (d) predviđen datum početka i period važenja ugovora o pružanju javnih usluga.

Nadležni organi mogu da odluče da ne objavljuju ove podatke ako se ugovor o pružanju javnih usluga odnosi na manje od 50 000 godišnje prevezениh kilometara usluga javnog prevoza putnika.

Ako se ovi podaci promijene nakon njihove objave, nadležni organ na odgovarajući način objavljuje ispravku što je prije moguće. Ova ispravka ne dovodi u pitanje datum objave direktnog zaključivanja ili poziva na tender.

Ovaj stav se ne primjenjuje na član 5 stav 5.

3. U slučaju direktnog zaključivanja ugovora o pružanju javnih usluga željezničkim prevozom, kako je određeno članom 5 stav 6, nadležni organ treba da objavi sljedeće podatke u roku jedne godine od ugovaranja:
 - (a) naziv ugovorne strane, njenu vlasničku strukturu i, ako je to relevantno, naziv subjekta ili subjekata koji nad njom imaju zakonski nadzor;
 - (b) trajanje ugovora o pružanju javnih usluga;
 - (c) opis usluga prevoza putnika koje će se obavljati;
 - (d) opis parametara finansijske kompenzacije;
 - (e) ciljeve u smislu kvaliteta, kao što su tačnost, pouzdanost i relevantne nagrade i sankcije;
 - (f) uslove vezane za nužno potrebna sredstva.
4. Ako to zainteresovana strana zatraži, nadležni organ treba da joj proslijedi razloge svoje odluke o direktnom zaključivanju ugovora o pružanju javnih usluga.

Član 8 **Prelazni period**

1. Ugovori o pružanju javnih usluga zaključuju se u skladu sa pravilima utvrđenim u ovoj Regulativi. Međutim, ugovori o pružanju usluga ili ugovori o pružanju javnih usluga kako su definisani u Direktivama 2004/17/EZ ili 2004/18/EZ za usluge javnog prevoza putnika autobusom ili tramvajem, zaključuju se u skladu sa procedurama propisanim tim Direktivama ako ti ugovori nemaju oblik ugovora o koncesijama za usluge određene u tim Direktivama. Kada se ugovori zaključuju u skladu s direktivama 2004/17/EZ ili 2004/18/EZ, odredbe st. 2 do 4 ovog člana se ne primjenjuju.

2. Ne dovodeći u pitanje stav 3,
 - (i) Član 5 primjenjuje se na dodjeljivanje ugovora o pružanju javnih usluga za usluge prevoza putnika u drumskom saobraćaju i drugim vrstama šinskog prevoza osim željeznicom, kao što su podzemna željeznica ili tramvaji od 3. decembra 2019. godine;
 - (ii) Član 5 primjenjuje se na usluge javnog prevoza putnika u željezničkom saobraćaju od 3. decembra 2019. godine;
 - (iii) Član 5 stav 6 i član 7 stav 3 prestaju da se primjenjuju od 25. decembra 2023. godine.

Period važenja ugovora dodijeljenih u skladu sa članom 5 stav 6 između 3. decembra 2019. godine i 24. decembra 2023. godine ne smije prelaziti deset godina.

Do 2. decembra 2019. godine države članice treba da preduzmu mjere postepenog usklađivanja sa članom 5 da bi se izbjegli ozbiljni strukturni problemi, naročito u vezi s prevoznom sposobnošću.

U roku od šest mjeseci nakon 25. decembra 2020. godine države članice dostavljaju Komisiji izvještaj o napretku u kojem je istaknuto sprovođenje eventualnog dodjeljivanja ugovora o pružanju javnih usluga koje je u skladu sa članom 5. Na osnovu izvještaja o napretku država članica Komisija vrši pregled i, po potrebi, podnosi zakonodavne predloge.

- 2 a. Ugovori o pružanju javnih usluga za usluge javnog prevoza putnika u željezničkom saobraćaju dodijeljeni direktno na osnovu postupka koji nije pravičan konkurentni postupak u periodu od 24. decembra 2017. godine do 2. decembra 2019. godine mogu nastaviti da važe do dana isteka njihovog važenja. Uz odstupanje od člana 4 stav 3, period važenja takvih ugovora ne smije prelaziti deset godina, osim kada se primjenjuje član 4 stav 4.
3. U primjeni stava 2 ne uzimaju se u obzir ugovori o pružanju javnih usluga dodijeljeni u skladu sa pravom Zajednice i nacionalnim pravom:
 - (a) prije 26. juna 2000. godine na osnovu otvorenog tenderskog postupka;
 - (b) prije 26. juna 2000. godine na osnovu postupka drugačijeg od otvorenog tenderskog postupka;
 - (c) poslije 26. juna 2000. godine i prije 3. decembra 2009. godine na osnovu otvorenog tenderskog postupka;
 - (d) od 26. jula 2000. godine i prije 24. decembra 2017. godine na osnovu postupka koji nije pravičan konkurentni tenderski postupak.

Ugovori navedeni pod (a) mogu se nastaviti do svog isteka. Ugovori navedeni pod (b) i (c) mogu se nastaviti do svog isteka, ali ne duže od 30 godina. Ugovori navedeni pod (d) mogu se nastaviti do svoga isteka, uz uslov da su ograničenog trajanja uporedivog sa trajanjima određenim u članu 4.

Ugovori o pružanju javnih usluga mogu se nastaviti do svog isteka ako bi njihov prekid doveo do prekomjernih pravnih ili ekonomskih posljedica, ali uz uslov da je Komisija dala svoju saglasnost.

4. Ne dovodeći u pitanje stav 3, nadležni organi mogu da, u drugom dijelu prelaznog perioda određenog u stavu 2 odluče da se izuzmu od učešća u zaključivanju ugovora pozivom na dostavu ponuda one operatore javnih usluga koji ne mogu da dostave dokaze da vrijednost usluga javnog prevoza za koje primaju kompenzaciju ili uživaju isključivo pravo dodijeljeno u skladu sa ovom Regulativom, predstavlja barem polovinu vrijednosti svih usluga javnog prevoza za koje primaju kompenzaciju ili imaju isključivo pravo. Takav izuzetak ne primjenjuje se na pružače javnih usluga koji obavljaju usluge koje su predmet tendera. Za primjenu ovog kriterijuma ne uzimaju se u obzir ugovori o pružanju javnih usluga dodijeljeni kroz vanrednu mjeru navedenu u članu 5 stav 5.

Ako nadležni organi koriste mogućnost navedenu u prvom podstavu, treba to da čine bez diskriminacije, izuzimajući sve moguće pružače javnih usluga koji zadovoljavaju ovaj kriterijum i obaviještavajući sve moguće pružače o svojoj odluci na početku postupka zaključivanja ugovora o pružanju javnih usluga.

Navedeni nadležni organi obavještavaju Komisiju o svojoj namjeri primjene ove odredbe barem dva mjeseca prije objavljivanja poziva za tender.

Član 9 **Usklađenost sa Ugovorom**

1. Kompenzacija za javnu uslugu obavljanja javnog prevoza putnika ili za poštovanje tarifnih obaveza utvrđenih opštim pravilima, koja je plaćen u skladu sa ovom Regulativom, usklađena je sa zajedničkim tržištem. Takva kompenzacija je izuzeta od obaveze prethodne prijave utvrđene u članu 88 stav 3 Ugovora.

2. Ne dovodeći u pitanje čl. 73, 86, 87 i 88 Ugovora, države članice mogu da nastave da dodjeljuju pomoći za sektor saobraćaja u skladu sa članom 73 Ugovora koje zadovoljavaju potrebe koordinacije prevoza ili predstavljaju povraćaj sredstava za ispunjavanje određenih obaveza svojstvenih pojmu javne usluge, osim onih obuhvaćenih ovom Regulativom, a posebno:
 - (a) do stupanja na snagu zajedničkih pravila o raspodjeli infrastrukturnih troškova, kada se pomoći dodjeljuju prevoznicima koji moraju da snose troškove vezane za infrastrukturu koju koriste, dok drugi prevoznici ne snose sličan teret. Kod određivanja iznosa pomoći koja se tako dodjeljuje, uzimaju se u obzir troškovi infrastrukture koje konkurentne vrste prevoza ne moraju da snose;
 - (b) kada je svrha pomoći promocija ili istraživanje ili razvoj saobraćajnih sistema i tehnologija koji su ekonomičniji za Zajednicu generalno.

Takve pomoći ograničene su na fazu istraživanja i razvoja pa ne smiju da obuhvataju komercijalno iskorišćavanje saobraćajnih sistema i tehnologija.

Član 10
Stavljanje van snage

1. Regulativa (EEZ) br. 1191/69 stavlja se van snage. Međutim, njene odredbe nastavljaju da se primjenjuju na usluge prevoza tereta u periodu od tri godine nakon stupanja na snagu ove Uredbe.
2. Regulativa (EEZ) br. 1107/70 stavlja se van snage.

Član 11
Izvještaji

Nakon završetka prelaznog perioda utvrđenog u članu 8 stav 2, Komisija će objaviti izvještaje o sprovođenju ove Regulative i o razvoju na području obavljanja javnog prevoza putnika u Zajednici, ocjenjujući posebno nivo kvaliteta usluga javnog prevoza putnika i efekte direktnih ugovaranja, uz propratne odgovarajuće predloge, ako su potrebni, za izmjenu ove Regulative.

Član 12
Stupanje na snagu

Ova Regulativa stupa na snagu 3. decembra 2009. godine.

Ova je Regulativa u cijelosti obavezujuća i direktno se primjenjuje u svim državama članicama.

PRILOG

Pravila primjenjiva na kompenzacije u slučajevima iz člana 6 stav 1

1. Kompenzacije vezane za ugovore o pružanju javnih usluga sklopljene direktno u skladu sa članom 5 st. 2, 4, 5 ili 6, ili u skladu sa opštim pravilom, moraju da se izračunaju u skladu sa pravilima utvrđenim u ovom Prilogu.
2. Kompenzacija ne smije da prelazi iznos koji odgovara neto finansijskom efektu jednakom broju efekata, pozitivnih ili negativnih, poštovanja obaveza obavljanja javnih usluga na troškove i prihode pružaoca javnih usluga. Efekti se ocjenjuju upoređivanjem situacije u kojoj se poštuje obaveza obavljanja javne usluge, sa situacijom koja bi postojala kad se obaveza ne bi poštovala. Da bi se izračunao neto finansijski efekat, nadležni organ treba da se rukovodi sljedećom šemom:

troškovi nastali u vezi sa obavezom obavljanja javne usluge ili skupom obaveza obavljanja javnih usluga koje je nametnuto nadležni organ ili organi, a sadržane su u ugovoru o javnim uslugama i/ili u opštem pravilu,

minus svi pozitivni finansijski efekti ostvareni u mreži kojom se upravlja u okviru predmetne obaveze (obaveza) obavljanja javnih usluga,

minus prihodi od tarifa, odnosno svi ostali prihodi ostvareni prilikom ispunjavanja predmetne obaveze (obaveza) obavljanja javnih usluga,

plus razumna dobit,

jednako je neto finansijski efekat.
3. Poštovanje obaveza obavljanja javnih usluga može da ima efekat na moguće prevozne djelatnosti pružaoca van relevantne obaveze (obaveza) obavljanja javnih usluga. Stoga, da bi se izbjegla prekomjerna ili nedovoljna kompenzacija, uzimaju se u obzir finansijski efekti na mreže pružaoca koje je moguće kvantifikovati prilikom izračunavanja neto finansijskog efekta.
4. Rashodi i prihodi moraju da se računaju u skladu sa važećim računovodstvenim i poreskim pravilima.
5. Da bi se povećala transparentnost i izbjeglo prekomjerno finansiranje, ako pružalac javne usluge ne obavlja samo usluge za koje prima kompenzaciju i koje su dio obaveze obavljanja javnih usluga, nego se bavi i drugim djelnostima, računi tih javnih usluga moraju biti odvojeni tako da makar sljedeći uslovi budu zadovoljeni:
 - operativni računi svake od djelatnosti treba da budu odvojeni i raspodjela odgovarajuće imovine i fiksnih troškova mora da bude utvrđena u skladu sa važećim računovodstvenim i poreskim pravilima,
 - predmetna javna usluga ne smije se ni u kakvim okolnostima tereti za ikakve varijabilne troškove, odgovarajući dio fiksnih troškova i razumnu dobit vezanu za ostale djelatnosti pružaoca javne usluge,
 - troškovi javne usluge moraju da budu u ravnoteži sa prihodima od poslovanja i plaćanjima od strane državnih organa, bez mogućnosti prenosa prihoda drugom sektoru djelatnosti pružaoca javne usluge.
6. „Razumna dobit“ znači stopu povraćaja na kapital koja je uobičajena u tom sektoru u datoru državi članici, a koja uzima u obzir rizik, ili nedostatak rizika, koji snosi pružalac javne usluge intervencijom državnih organa.
7. Način kompenzacije mora da promoviše očuvanje ili razvoj:
 - efikasnog upravljanja od strane pružaoca javne usluge, što može da bude predmet objektivne ocjene, i
 - pružanja usluga prevoza putnika po zadovoljavajuće visokim standardima.“

PRILOG 7A

PREVOD

REGULATIVE KOMISIJE (EU) br. 651/2014

od 17. juna 2014. godine

**o proglašavanju određenih kategorija pomoći usklađenim sa unutrašnjim tržistem u primjeni čl. 107 i 108 Ugovora
(Tekst značajan za EEP)**

SADRŽAJ

POGLAVLJE I	Opšte odredbe
POGLAVLJE II	Praćenje
POGLAVLJE III	Posebne odredbe za različite kategorije pomoći
Odjeljak 1	Regionalna pomoć
Odjeljak 2	Pomoć za MSP-ove
Odjeljak 2a	Pomoć za evropsku teritorijalnu saradnju
Odjeljak 3	Pomoć za pristup finansiranju za MSP-ove
Odjeljak 4	Pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije
Odjeljak 5	Pomoć za usavršavanje
Odjeljak 6	Pomoć za radnike u nepovoljnem položaju i radnike s invaliditetom
Odjeljak 7	Pomoć za zaštitu životne sredine
Odjeljak 8	Pomoć za nadoknadu štete prouzrokovane određenim prirodnim katastrofama
Odjeljak 9	Socijalna pomoć za prevoz stanovnika udaljenih regiona
Odjeljak 10	Pomoć za širokopojasnu infrastrukturu
Odjeljak 11	Pomoć za kulturu i očuvanje baštine
Odjeljak 12	Pomoć za sportsku i višenamjensku rekreativnu infrastrukturu
Odjeljak 13	Pomoć za lokalnu infrastrukturu
Odjeljak 14	Pomoć za regionalne aerodrome
Odjeljak 15	Pomoć za luke
Odjeljak 16	Pomoć uključena u finansijske proizvode koji se finansiraju sredstvima iz InvestEU fonda
POGLAVLJE IV	Završne odredbe

POGLAVLJE I

Opšte odredbe

Član 1

Područje primjene

1. Ova regulativa primjenjuje se na sljedeće kategorije pomoći:

- (a) regionalnu pomoć;
- (b) pomoć za MSP-ove u obliku pomoći za ulaganje, operativne pomoći i pomoći za pristup finansiranju za MSP-ove;
- (c) pomoć za zaštitu životne sredine;
- (d) pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije;
- (e) pomoć za usavršavanje;
- (f) pomoć za zapošljavanje radnika u nepovoljnem položaju i radnika sa invaliditetom;
- (g) pomoć za nadoknadu štete prouzrokovane određenim prirodnim katastrofama;
- (h) socijalnu pomoć za prevoz stanovnika udaljenih regiona;
- (i) pomoć za širokopojasnu infrastrukturu;
- (j) pomoć za kulturu i očuvanje baštine;
- (k) pomoć za sportsku i višenamjensku rekreativnu infrastrukturu; i
- (l) pomoć za lokalnu infrastrukturu;
- (m) pomoć za regionalne aerodrome;
- (n) pomoć za luke;
- (o) pomoć za projekte evropske teritorijalne saradnje; i
- (p) pomoć za finansijske proizvode koji se finansiraju sredstvima iz InvestEU fonda.

2. Ova regulativa ne primjenjuje se na:

- (a) šeme iz odjeljaka 1 (osim člana 15), 2, 3, 4, 7 (osim člana 44) i 10 Poglavlja III ove regulative, i pomoć koja se sprovodi u obliku finansijskih proizvoda iz odjeljka 16 tog poglavlja, ako prosječni godišnji budžet za državnu pomoć prelazi 150 miliona EUR, nakon šest mjeseci po njihovom stupanju na snagu. Kada je riječ o pomoći iz odjeljka 16 Poglavlja III ove regulative, pri utvrđivanju je li prosječni godišnji iznos proračunskih sredstava namijenjen toj državi članici za državnu pomoć za određeni finansijski proizvod veći od 150 miliona EUR, u obzir se uzimaju samo doprinosi države članice garancijama EU u odjeljku „države članice“ iz člana 9 stava 1 tačke (b) Regulative (EU) 2021/523 Evropskog parlamenta i Savjeta¹, koji su namijenjeni za konkretni finansijski proizvod. Nakon što ocijeni odgovarajući plan evaluacije koji joj je država članica prijavila u roku od 20 radnih dana od stupanja šeme na snagu, Komisija može odlučiti da se ova regulativa primjenjuje na bilo koju od tih šema i tokom dužeg perioda. Ako je Komisija za takve programe već produžila primjenu ove regulative na period nakon početnih šest mjeseci, države članice mogu odlučiti da produže period primjene tih programa do isteka perioda primjene ove regulative, pod uslovom da je predmetna država članica dostavila izvještaj o evaluaciji u skladu sa planom evaluacije koji je Komisija odobrila. Međutim, za regionalnu pomoć dodijeljenu na osnovu ove regulative, može se od toga odstupiti, pa se njihova primjena može produžiti do isteka perioda važenja relevantnih mapa regionalne pomoći;
- (b) eventualne izmjene šeme iz člana 1 stav 2 tačka (a), osim izmjena koje ne mogu uticati na usklađenosnost šeme pomoći u skladu sa ovom regulativom ili ne mogu bitno uticati na sadržaj odobrenog plana evaluacije;
- (c) pomoć za djelatnosti povezane sa izvozom u treće zemlje ili države članice, odnosno pomoć neposredno povezana sa izvezenim količinama, uspostavljanjem i radom distributivne mreže ili drugim tekućim troškovima povezanim sa izvoznom djelatnošću;
- (d) pomoć uslovljenu time da se prednost daje upotrebi domaće robe u odnosu na uvezenu robu.

3. Ova regulativa ne primjenjuje se na:

¹ Regulativa (EU) 2021/523 Evropskog parlamenta i Savjeta od 24. marta 2021. o uspostavljanju programa InvestEU i o izmjenama i dopunama Regulative (EU) 2015/1017 (SL L 107, 26.3.2021, str. 30).

- (a) pomoć koja se dodjeljuje u sektoru ribarstva i akvakulture, kako su obuhvaćeni Regulativom (EU) br. 1379/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta¹, sa izuzetkom pomoći za usavršavanje, pomoć za pristup finansiranju za MSP-ove, pomoći u oblasti istraživanja i razvoja, pomoći za inovacije za MSP-ove i pomoći za radnike u nepovoljnem položaju i radnike sa invaliditetom, regionalna pomoć u najudaljenijim regionima, regionalne šeme operativne pomoći, pomoći za projekte operativne grupe Evropskog partnerstva za inovacije za poljoprivrednu produktivnost i održivost („EIP“), pomoći za projekte lokalnog razvoja koje vodi zajednica („CLLD“), pomoći za projekte evropske teritorijalne saradnje i pomoći uključenu u finansijske proizvode koji se potpomažu iz InvestEU fonda, osim za djelatnosti navedene u članu 1 stavu 1 Regulative Komisije (EU) br. 717/2014²;
- (b) pomoći koja se dodjeljuje u sektoru primarne poljoprivredne proizvodnje, sa izuzetkom kompenzacije za dodatne troškove osim troškova prevoza u najudaljenijim regionima kako je predviđeno članom 15 stav 2 tačka (b), pomoći za konsultantske usluge u korist MSP-ova, pomoći za finansiranje rizika, pomoći za istraživanje i razvoj, pomoći za inovacije za MSP-ove, pomoći za zaštitu životne sredine, pomoći za usavršavanje i pomoći za radnike u nepovoljnem položaju i radnike sa invaliditetom;
- (c) pomoći koja se dodjeljuje u sektoru prerade i stavljanja na tržište poljoprivrednih proizvoda, u sljedećim slučajevima:
 - i. ako se iznos pomoći određuje na osnovu cijene ili količine tih proizvoda kupljenih od primarnih proizvođača ili stavljenih na tržište od strane predmetnih privrednih društava; ili
 - ii. ako je pomoć uslovljena time da se djelimično ili potpuno prenese na primarne proizvođače;
- (d) pomoći za lakše zatvaranje nekonkurentnih rudnika uglja, kako je obuhvaćena Odlukom Savjeta br. 2010/787;
- (e) kategorije regionalne pomoći koje su isključene u članu 13.

Ako privredna društva djeluju u isključenim sektorima iz podstava 1 tač. (a), (b) ili (c) i u sektorima koji su obuhvaćeni područjem primjene ove regulative, ova regulativa primjenjuje se na pomoći dodijeljenu u vezi sa tim drugim sektorima ili djelatnostima, ukoliko države članice obezbijede, na odgovarajući način, kao na primjer razdvajanjem djelatnosti ili troškova, da djelatnosti iz isključenih sektora ne koriste pomoći dodijeljenu u skladu sa ovom regulativom.

4. Ova regulativa ne primjenjuje se na:

- (a) šeme pomoći kojima nije izričito isključeno plaćanje individualne pomoći u korist privrednog društva koje je predmet neizmirenog naloga za povraćaj sredstava na osnovu prethodne odluke Komisije kojom se pomoći proglašava nezakonitom i neusklađenom sa unutrašnjim tržištem, sa izuzetkom šema pomoći za nadoknadu štete prouzrokovane određenim prirodnim katastrofama i šema pomoći obuhvaćene članom 19b, odjeljkom 2a i odjeljkom 16 iz Poglavlja III;
- (b) ad hoc pomoći u korist privrednog društva iz tačke (a);
- (c) pomoći privrednim društvima u poteškoćama, sa izuzetkom šema pomoći za nadoknadu štete prouzrokovane određenim prirodnim katastrofama, šema pomoći za novoosnovane kompanije, šema regionalne operativne pomoći, šema pomoći obuhvaćene članom 19b, pomoći MSP-ovima na osnovu člana 56f i pomoći finansijskim posrednicima na osnovu čl. 16, 21, 22 i 39 i odjeljka 16 Poglavlja III, ako se privredna društva u poteškoćama dovode u povlašten položaj u odnosu na druga privredna društva. Međutim, odstupajući od toga, ova regulativa se primjenjuje na privredna društva koja nijesu bila u poteškoćama na dan 31. decembra 2019, ali su u periodu od 1. januara 2020. do 31. decembra 2021. postala privredna društva u poteškoćama.

5. Ova regulativa ne primjenjuje se na mjere državne pomoći koje su same po sebi, s obzirom na uslove koji su s njima povezani ili s obzirom na način njihovog finansiranja, neodvojivo povezane sa povredom prava Unije, a naročito na:

- (a) mjere pomoći kod kojih je dodjela pomoći uslovljena obavezom korisnika da ima sjedište u određenoj državi članici ili da tu ima većinu poslovnih jedinica, međutim, dozvoljen je zahtjev da ima poslovnu jedinicu ili podružnicu u državi članici koja dodjeljuje pomoći u trenutku plaćanja pomoći;
- (b) mjere pomoći kod kojih je dodjela pomoći uslovljena obavezom korisnika da upotrebljava domaću robu ili usluge.
- (c) mjere pomoći kojima se korisnicima ograničava mogućnost da koriste rezultate istraživanja, razvoja i inovacija u drugim državama članicama.

¹ Regulativa (EU) br. 1379/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta od 11. decembra 2013. godine o zajedničkom uređenju tržišta za proizvode ribarstva i akvakulture, izmjeni regulative Savjeta (EZ) br. 1184/2006 i (EZ) br. 1224/2009 i o prestanku važenja Regulative Savjeta (EZ) br. 104/2000 (SL L 354, 28.12.2013, str. 1).

² Regulativa Komisije (EU) br. 717/2014 od 27. juna 2014. o primeni članova 107. i 108. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na pomoći de minimis u sektoru ribarstva i akvakulture (SL L 190, 28.6.2014., str 45).

Član 2
Definicije

U ovoj regulativi primjenjuju se sljedeće definicije:

1. „pomoć“ je svaka mjera koja ispunjava sve kriterijume iz člana 107 stav 1 Ugovora;
2. „mala i srednja preduzeća“ ili „MSP“ su privredna društva koja ispunjavaju kriterijume iz Priloga I;
3. „radnik sa invaliditetom“ je svako lice:
 - (a) koje je u skladu sa domaćim pravom priznato kao radnik sa invaliditetom; ili
 - (b) koje ima dugoročno fizičko, mentalno, intelektualno ili senzorno oštećenje koje u sadejstvu sa različitim barijerama može otežati puno i efektivno učešće tog lica u radnom okruženju ravnopravno sa ostalim radnicima;
4. „radnik u nepovoljnem položaju“ je svako lice:
 - (a) koje nije imalo redovno plaćeno zaposlenje tokom prethodnih 6 mjeseci; ili
 - (b) koje ima između 15 i 24 godine života; ili
 - (c) koje nije steklo viši stepen srednjeg obrazovanja ili stručnu kvalifikaciju (Međunarodna standardna klasifikacija obrazovanja 3) ili koje je završilo redovno obrazovanje prije manje od dvije godine, a još uvijek nije dobilo prvo redovno plaćeno zaposlenje; ili
 - (d) koje je starije od 50 godina; ili
 - (e) koje živi kao odrasla samohrana osoba sa jednim ili više izdržavanih lica; ili
 - (f) koje radi u sektoru ili struci u državi članici u kojima je neravnoteža između polova najmanje 25 % veća od prosječne neravnoteže između polova u svim privrednim sektorima u toj državi članici, a pripada tom manje zastupljenom polu; ili
 - (g) koje pripada etničkoj manjini u državi članici i potreban mu je razvoj jezičkog profila, profila stručnog usavršavanja ili profila radnog iskustva da bi poboljšalo izglede za pristup redovnom zaposlenju;
5. „prevoz“ je prevoz putnika u vazdušnom, pomorskom, drumskom i željezničkom saobraćaju ili unutrašnjim plovnim putevima ili usluge komercijalnog prevoza tereta;
6. „troškovi prevoza“ su troškovi komercijalnog prevoza koje su korisnici stvarno platili po putovanju, a obuhvataju:
 - (a) troškove prevoza tereta, manipulativne troškove i troškove privremenog skladištenja ako su ti troškovi povezani sa putovanjem;
 - (b) troškove osiguranja za teret;
 - (c) poreze, dažbine ili naknade koje se primjenjuju na teret, a prema potrebi i na nosivost, i na mjestu porijekla i na mjestu odredišta; i
 - (d) troškove nadzora sigurnosti i zaštite, doplate za povećane troškove goriva;
7. „udaljeni regioni“ su najudaljeniji regioni, Malta, Kipar, Seuta i Melilja, ostrva koja su dio teritorije države članice i rijetko naseljena područja;
8. „stavljanje na tržište poljoprivrednih proizvoda“ je držanje ili izlaganje u cilju prodaje, nuđenje na prodaju, isporuka ili bilo koji drugi način stavljanja na tržište, osim prve prodaje od strane primarnog proizvođača preprodavcima ili prerađivačima i svake aktivnosti kojom se proizvod priprema za takvu prvu prodaju; prodaja krajnjim potrošačima koju obavlja primarni proizvođač smatra se stavljanjem na tržište ako se odvija u zasebnim za to predviđenim prostorijama;
9. „primarna poljoprivredna proizvodnja“ je proizvodnja proizvoda ratarstva ili stočarstva navedenih u Prilogu I Ugovora bez obavljanja dodatnih postupaka koji bi promijenili prirodu tih proizvoda;
10. „prerada poljoprivrednih proizvoda“ je svaki postupak na poljoprivrednom proizvodu čiji je rezultat proizvod koji je i sâm poljoprivredni proizvod, osim aktivnosti na poljoprivrednim gazdinstvima koje su neophodne da se životinjski ili biljni proizvodi pripreme za prvu prodaju;
11. „poljoprivredni proizvod“ su proizvodi navedeni u Prilogu I Ugovora, osim proizvoda ribarstva i akvakulture navedenih u Prilogu I Regulative (EU) br. 1379/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta od 11. decembra 2013. godine;
12. „najudaljeniji regioni“ su regioni iz člana 349 Ugovora. U skladu sa Odlukom Evropskog savjeta 2010/718/EU, od 1. januara 2012. godine Sveti Bartolomej prestao je da bude najudaljeniji region. U skladu sa Odlukom Evropskog savjeta 2012/419/EU, od 1. januara 2014. godine Majot je postao najudaljeniji region;

13. „ugalj“ je visokokvalitetni, srednjekvalitetni i niskokvalitetni ugalj kategorije A i B u smislu međunarodnog sistema kodifikacije uglja koji je utvrdila Ekonomski komisija Ujedinjenih nacija za Evropu i koji je objašnjen u odluci Savjeta od 10. decembra 2010. godine o državnoj pomoći za zatvaranje nekonkurentnih rudnika uglja¹;
14. „individualna pomoć“ je:
 - i. ad hoc pomoć i
 - ii. pomoć dodijeljena pojedinačnim korisnicima na osnovu šeme pomoći;
15. „šema pomoći“ je svaki akt na osnovu kojeg se može, bez potrebe za daljim mjerama za sprovođenje, dodijeliti individualna pomoć privrednim društвima koja su utvrđena u aktu na uopšten i apstraktan način, kao i svaki akt na osnovu kojeg se pomoć koja nije povezana sa određenim projektom može dodijeliti jednom privrednom društvu ili više njih na neodređeni period i/ili u neodređenom iznosu;
16. „plan evaluacije“ je dokument koji sadrži najmanje sljedeće minimalne elemente: ciljeve šeme pomoći koja je predmet evaluacije, pitanja evaluacije, pokazatelje rezultata, predviđenu metodologiju za sprovođenje evaluacije, zahtjeve u pogledu prikupljanja podataka, predloženi vremenski okvir evaluacije, uključujući i datum podnošenja završnog izvještaja o evaluaciji, opis nezavisnog tijela koje sprovodi evaluaciju ili kriterijume koji će se primjenjivati za njegov izbor i načine kojima se obezbjeđuje javnost evaluacije;
17. „ad hoc pomoć“ je pomoć koja nije dodijeljena na osnovu šeme pomoći;
18. „privredno društvo u poteškoćama“ je privredno društvo za koje važi najmanje jedna od sljedećih okolnosti:
 - (a) U slučaju društva sa ograničenom odgovornošću (osim MSP-a koje postoji manje od tri godine ili, za potrebe ostvarivanja prava na pomoć za finansiranje rizika, MSP-a manje od 7 godina od njegove prve komercijalne prodaje koje ispunjava uslove za ulaganja za finansiranje rizika na osnovu sveobuhvatne analize (due diligence) koju je sproveo izabrani finansijski posrednik), ako je više od polovine njegovog upisanog osnovnog kapitala izgubljeno zbog akumuliranih gubitaka. To se događa kada se odbijanjem akumuliranih gubitaka od rezervi (i svih drugih elemenata koji se generalno smatraju dijelom sopstvenih sredstava društva) dobije negativan kumulativni iznos koji prelazi polovinu upisanog osnovnog kapitala. Za potrebe ove odredbe „društvo sa ograničenom odgovornošću“ odnosi se naročito na vrste društava iz Priloga I Direktive 2013/34/EU², a „osnovni kapital“ obuhvata, prema potrebi, sve emisione premije;
 - (b) U slučaju privrednog društva u kojem barem neki članovi imaju neograničenu odgovornost za dug društva (osim MSP-a koje postoji manje od tri godine ili, za potrebe ostvarivanja prava na pomoć za finansiranje rizika, MSP-a manje od 7 godina od njegove prve komercijalne prodaje koje ispunjava uslove za ulaganja za finansiranje rizika na osnovu sveobuhvatne analize (due diligence) koju je sproveo izabrani finansijski posrednik), ako je više od polovine njegovog kapitala kako je prikazan u finansijskim iskazima društva izgubljeno zbog akumuliranih gubitaka. Za potrebe ove odredbe „društvo u kojem barem neki članovi imaju neograničenu odgovornost za dug društva“ odnosi se naročito na vrste društava iz Priloga II Direktive Savjeta 2013/34/EU.
 - (c) Ako je privredno društvo predmet opшteg postupka zbog insolventnosti ili ispunjava kriterijume u skladu sa domaćim pravom da se protiv njega na zahtjev povjerilaca pokrene opšti postupak zbog insolventnosti;
 - (d) Ako je privredno društvo primilo pomoć za spašavanje, a još nije vratilo zajam ili okončalo garanciju, ili je primilo pomoć za restrukturiranje, a još uvijek je predmet plana restrukturiranja;
 - (e) U slučaju privrednog društva koje nije MSP, ako je tokom posljednje dvije godine:
 - (1) odnos knjigovodstvenog duga prema kapitalu privrednog društva bio veći od 7,5 i
 - (2) EBITDA koeficijent pokrića kamata privrednog društva bio niži od 1,0;
19. „obaveze teritorijalizacije potrošnje“ su obaveze koje organ koji dodjeljuje pomoć nameće korisnicima da potroše minimalni iznos i/ili obave minimalni obim proizvodne djelatnosti na određenoj teritoriji;
20. „uskladeni iznos pomoći“ je maksimalni dozvoljeni iznos pomoći za veliki investicioni projekat, izračunat po sljedećoj formuli:

$$\text{maksimalni iznos pomoći} = R \times (A + 0,50 \times B + 0 \times C)$$

pri čemu je: R maksimalni intenzitet pomoći koji važi u dotičnom području utvrđen u odobrenoj regionalnoj mapi koja je na snazi na dan dodjele pomoći, isključujući uvećani intenzitet pomoći za MSP-ove; A je početnih 50 miliona EUR opravdanih

¹ SL L 336, 21.12.2010, str. 24.

² Direktiva 2013/34/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 26. juna 2013. godine o godišnjim finansijskim izvještajima, konsolidovanim finansijskim izvještajima i srodnim izvještajima za određene vrste privrednih društava, o izmjeni Direktive 2006/43/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta i o prestanku važenja direktiva Savjeta 78/660/EEZ i 83/349/EEZ.

troškova, B je dio opravdanih troškova između 50 miliona EUR i 100 miliona EUR, a C je dio opravdanih troškova koji prelazi 100 miliona EUR;

21. „otplativi predujam“ je zajam za projekat koji se isplaćuje u jednoj ili više rata, a uslovi njegovog vraćanja zavise od rezultata projekta;
22. „bruto ekvivalent bespovratnih sredstava“ je iznos pomoći ako je korisniku dodijeljena u obliku bespovratnih sredstava, prije svakog odbitka poreza ili drugih dažbina;
23. „početak radova“ je ili početak građevinskih radova povezanih sa ulaganjem ili prva zakonski obavezujuća obaveza da se naruči oprema ili bilo koja druga obaveza zbog koje ulaganje nije moguće opozvati, zavisno od toga što nastupi prije. Kupovina zemljišta i pripremni radovi kao što je pribavljanje dozvola i obavljanje studija izvodljivosti ne smatraju se početkom radova. Kod preuzimanja, „početak radova“ je trenutak sticanja imovine koja je neposredno povezana sa preuzetom poslovnom jedinicom;
24. „velika preduzeća“ su privredna društva koja ne ispunjavaju kriterijume iz Priloga I;
25. „šema koja je sljedbenik poreske šeme“ je šema u obliku poreskih olakšica koja je izmijenjena verzija prethodno postojeće šeme u obliku poreskih olakšica i koja je zamjenjuje;
26. „intenzitet pomoći“ je bruto iznos pomoći izražen kao procenat opravdanih troškova, prije odbitka poreza ili drugih dažbina;
27. „područja koja primaju pomoć“ su područja utvrđena u odobrenoj mapi regionalne pomoći za period od 1. jula 2014. do 31. decembra 2020. u skladu sa primjenom člana 107 stav 3 tač. (a) i (c) Ugovora za regionalnu pomoć dodijeljenu do 31. decembra 2021. i područja utvrđena u mapi regionalne pomoći, koja je odobrena za period od 1. januara 2022. do 31. decembra 2027. u skladu sa članom 107 stav 3 tač. (a) i (c) Ugovora, za regionalnu pomoć dodijeljenu nakon 31. decembra 2021;
28. „datum dodjele pomoći“ je datum na koji je na osnovu važećeg domaćeg pravnog režima korisniku dodijeljeno zakonsko pravo da primi pomoć;
29. „materijalna imovina“ je imovina koja se sastoji od zemljišta, zgrada i postrojenja, mašina i opreme;
30. „nematerijalna imovina“ je imovina koja nema fizički ili finansijski oblik, kao što su patenti, licence, tehnološko znanje i iskustvo ili druga vrsta intelektualne svojine;
31. „trošak zarada“ je ukupni iznos koji korisnik pomoći treba stvarno da plati u vezi sa predmetnim zaposlenjem koji obuhvata u određenom vremenskom periodu bruto zarade prije plaćanja poreza i obaveznih doprinosa kao što su doprinosi za socijalnu zaštitu, troškovi dječije i roditeljske njegе u određenom vremenskom periodu;
32. „neto povećanje broja zaposlenih“ je neto povećanje broja zaposlenih u dotičnoj poslovnoj jedinici u odnosu na prosječan broj tokom određenog vremenskog perioda, od kojeg se oduzimaju sva radna mjesta izgubljena tokom tog perioda, a broj lica zaposlenih na puno radno vrijeme, sa skraćenim radnim vremenom i sezonski zaposlenih lica uračunava se u odgovarajućim djelovima njihovih godišnjih jedinica rada;
33. „namjenska infrastruktura“ je infrastruktura izgrađena za privredna društva koja je moguće prethodno (ex-ante) utvrditi i koja je prilagođena potrebama tih privrednih društava;
34. „finansijski posrednik“ je svaka finansijska institucija, bez obzira na njen oblik i vlasničku strukturu, uključujući fond fondova, privatne investicione fondove, javne investicione fondove, banke, mikro-finansijske institucije i društva za garancije;
35. „putovanje“ je kretanje robe iz mesta porijekla do mesta odredišta, uključujući sve međudionice i međuetape u dotičnoj državi članici ili van nje, obavljeno upotrebom jednog ili više prevoznih sredstava;
36. „fer stopa prinosa“ je očekivana stopa prinosa koja odgovara diskontnoj stopi usklađenoj za rizik koja odražava nivo rizika projekta i prirodu i nivo kapitala koji privatni investitori planiraju da ulože;
37. „ukupno finansiranje“ je ukupni iznos ulaganja u prihvatljivo privredno društvo ili projekat u skladu sa Odjeljkom 3 ili članom 16 ili 39 ove regulative, isključujući potpuno privatna ulaganja koja se vrše po tržišnim uslovima i van područja primjene odgovarajuće mјere državne pomoći;
38. „konkurentan postupak prikupljanja ponuda“ je nediskriminatori postupak prikupljanja ponuda kojim se predviđa učešće dovoljnog broja privrednih društava i kojim se pomoć dodjeljuje na osnovu početne ponude koju je ponuđač dostavio ili na osnovu konačne cijene. Osim toga, budžet ili obim u vezi sa postupkom prikupljanja ponuda obavezujuće je ograničenje, tako da ne mogu svi učesnici u postupku dobiti pomoć;
39. „operativna dobit“ je razlika između diskontovanih prihoda i diskontovanih operativnih troškova tokom relevantnog vijeka trajanja ulaganja, ako je ta razlika pozitivna. Operativni troškovi obuhvataju troškove kao što su troškovi osoblja, materijala, ugovorenih usluga, komunikacije, energije, održavanja, zakupa i administrativni troškovi, međutim, za potrebe ove regulative isključuju troškove amortizacije i troškove finansiranja ukoliko su ti troškovi uključeni u pomoć za ulaganje.

Diskonotovanje prihoda i operativnih troškova korišćenjem odgovarajuće diskontne stope omogućava ostvarivanje razumne dobiti.

Definicije koje se primjenjuju na regionalnu pomoć

40. Definicije koje se primjenjuju na pomoć za širokopojasnu infrastrukturu (Odjeljak 10) primjenjuju se na odgovarajuće odredbe o regionalnoj pomoći;
41. „regionalna pomoć za ulaganje“ je regionalna pomoć dodijeljena za početno ulaganje ili početno ulaganje u korist nove privredne djelatnosti;
42. „regionalna operativna pomoć“ je pomoć za smanjenje tekućih izdataka određenog privrednog društva koji nijesu povezani sa početnim ulaganjem. To obuhvata kategorije troškova kao što su troškovi osoblja, materijala, ugovorenih usluga, komunikacije, energije, održavanja, zakupa i administrativne troškove, međutim, isključuje troškove amortizacije i troškove finansiranja ako su oni uključeni u opravdane troškove prilikom dodjele pomoći za ulaganje;
43. „sektor čelika“ podrazumijeva sve djelatnosti povezane sa proizvodnjom jednog ili više sljedećih proizvoda:
 - (a) sirovo gvožđe i legure gvožđa:
sirovo gvožđe za proizvodnju čelika, sirovo gvožđe za livnice i drugo sirovo gvožđe, manganovo ogledalasto gvožđe i visokougljenični feromangan, bez drugih legura gvožđa;
 - (b) sirovi i polugotovi proizvodi od gvožđa, običnog čelika ili specijalnog čelika:
tečni čelik liven ili neliven u ingote, uključujući i ingote za kovanje poluproizvoda: sirovo gvožđe za patiniranje, ploče i gredice; limene šipke i šipke od bijelog lima; vruće valjani široki koturovi, izuzev proizvodnje tečnog čelika za izlivke iz malih i srednjih livnica;
 - (c) toplo valjani gotovi proizvodi od gvožđa, običnog ili specijalnog čelika:
šine, željeznički pragovi, šinske veznice, podnožne grede, valjani presjeci, teški profili od 80 mm i više, pobijači lima, šipke i profili manji od 80 mm i pljosnati čelici manji od 150 mm, toplovaljana žica, cijevni obruči i ugaonici, toplovaljani obruči i trake (uključujući trake za cijevi), toplovaljani lim (prevučeni i neprevučeni), ploče i lim od 3 mm debljine i više, univerzalne ploče od 150 mm i više, izuzev žice i žičanih proizvoda, svjetlih šipki i čeličnih odlivaka;
 - (d) hladno valjani gotovi proizvodi:
bijeli lim, mat lim, crni lim, pocinkovani lim, drugi prevučeni limovi, hladnovaljani limovi, elektro limovi i trake namijenjene proizvodnji bijelog lima, hladnovaljane ploče, u koturovima i u trakama;
 - (e) cijevi:
sve bešavne čelične cijevi, varene čelične cijevi prečnika od preko 406,4 mm;
44. „sektor sintetičkih vlakana“ podrazumijeva:
 - (a) istiskivanje odnosno sastavljanje svih generičkih vrsta vlakana i prediva od poliesterske, poliamidne, akrilne ili polipropilenske osnove, bez obzira na njihovo krajnje korišćenje; ili
 - (b) polimerizaciju (uključujući i polikondenzaciju) kada je uključena u istiskivanje u smislu korišćenih mašina; ili
 - (c) svaki pomoćni postupak koji je povezan sa istovremenim instaliranjem kapaciteta za istiskivanje odnosno sastavljanje od strane budućeg korisnika ili nekog drugog privrednog društva člana grupe kojoj pripada i koji u predmetnoj specifičnoj poslovnoj djelatnosti u smislu korišćenih mašina čini sastavni dio tog kapaciteta;
45. „sektor saobraćaja“ je prevoz putnika u vazdušnom, pomorskom, drumskom ili željezničkom saobraćaju i unutrašnjim plovnim putevima ili usluge komercijalnog prevoza tereta; tačnije, „sektor saobraćaja“ podrazumijeva sljedeće djelatnosti prema klasifikaciji NACE Rev. 2:
 - (a) NACE 49: Kopneni saobraćaj i cjevovodni transport; izuzev NACE 49.32 Taksi prevoz, 49.42 Usluge preseljenja, 49.5 Cjevovodni transport;
 - (b) NACE 50: Vodeni saobraćaj;
 - (c) NACE 51: Vazdušni saobraćaj, izuzev NACE 51.22 Vlobalski saobraćaj;

46. „šema namijenjena ograničenom broju posebnih sektora privredne djelatnosti“ je šema kojom su obuhvaćene djelatnosti razvrstane u manje od pet grupa (četvorocifreni numerički kod) statističke klasifikacije NACE Rev. 2;
47. „turističke djelatnosti“ su sljedeće djelatnosti prema klasifikaciji NACE Rev. 2:
- (a) NACE 55: Smještaj;
 - (b) NACE 56: Djelatnosti pripremanja i posluživanja hrane i pića;
 - (c) NACE 79: Djelatnost putničkih agencija, tur-operatora, usluge rezervacije i prateće aktivnosti;
 - (d) NACE 90: Kreativne, umjetničke i zabavne djelatnosti;
 - (e) NACE 91: Djelatnost biblioteka, arhiva, muzeja i ostale kulturne djelatnosti;
 - (f) NACE 93: Sportske, zabavne i rekreativne djelatnosti;
48. „rijetko naseljena područja“ su NUTS2 regiji sa manje od osam stanovnika po km² ili NUTS 3 regiji sa manje od 12,5 stanovnika po km² ili područja koja Komisija priznaje kao takva na osnovu pojedinačnih odluka o mapama regionalnih pomoći koje su na snazi u trenutku kad je pomoć dodijeljena;
- 48 a. „vrlo rijetko naseljena područja“ su NUTS2 regiji sa manje od osam stanovnika po km² ili područja koja Komisija priznaje kao takva na osnovu pojedinačnih odluka o mapama regionalne pomoći koje su na snazi u trenutku kad je pomoć dodijeljena;
49. „početno ulaganje“ je:
- (a) ulaganje u materijalnu i nematerijalnu imovinu povezano sa osnivanjem nove poslovne jedinice, proširenjem kapaciteta postojeće poslovne jedinice, diverzifikacijom proizvodnje poslovne jedinice na proizvode koje dotična poslovna jedinica prethodno nije proizvodila ili bitnom promjenom u cijelokupnom proizvodnom procesu postojeće poslovne jedinice; ili
 - (b) sticanje imovine koja pripada poslovnoj jedinici koja je zatvorena ili bi bila zatvorena da nije bila kupljena, a kupio ju je investitor koji nije povezan sa prodavcem, pri čemu je isključeno samo sticanje udjela u privrednom društvu;
50. „ista ili slična djelatnost“ je djelatnost koja je obuhvaćena istom grupom (četvorocifreni numerički kod) statističke klasifikacije ekonomskih djelatnosti NACE Rev. 2, kako je utvrđeno u Regulativi (EZ) br. 1893/2006 Evropskog parlamenta i Savjeta od 20. decembra 2006. godine o utvrđivanju statističke klasifikacije ekonomskih djelatnosti NACE Revizija 2 i o izmjeni Regulative Savjeta (EEZ) br. 3037/90, kao i određenih regulativa EZ o posebnim statističkim područjima¹;
51. „početno ulaganje u korist nove privredne djelatnosti“ je:
- (a) ulaganje u materijalnu i nematerijalnu imovinu povezano sa osnivanjem nove poslovne jedinice ili diverzifikacijom djelatnosti poslovne jedinice, pod uslovom da nova djelatnost nije ista ili slična djelatnosti koja je prethodno obavljana u poslovnoj jedinici;
 - (b) sticanje imovine koja pripada poslovnoj jedinici koja je zatvorena ili bi bila zatvorena da nije bila kupljena, a kupio ju je investitor koji nije povezan sa prodavcem, pod uslovom da nova djelatnost koja će se obavljati stečenom imovinom nije ista ili slična djelatnosti koja je obavljana u toj poslovnoj jedinici prije sticanja;
52. „veliki investicioni projekat“ je početno ulaganje sa opravdanim troškovima koji prelaze 50 miliona EUR, obračunato po cijenama i deviznom kursu na datum dodjele pomoći;
53. „mjesto odredišta“ je mjesto iskrcaja robe;
54. „mjesto porijekla“ je mjesto ukrcanja robe koja se prevozi;
55. „područja prihvatljiva za operativnu pomoć“ su najudaljeniji regiji iz člana 349 Ugovora, rijetko naseljena područja ili vrlo rijetko naseljena područja;
56. „prevozno sredstvo“ je sredstvo u željezničkom saobraćaju, prevozu tereta u drumskom saobraćaju, prevozu unutrašnjim plovnim putevima, pomorskom saobraćaju, vazdušnom saobraćaju ili kombinovanom saobraćaju;
57. „fond za urbani razvoj“ je specijalizovani instrument ulaganja osnovan za potrebe ulaganja u projekte urbanog razvoja na osnovu mjere pomoći za urbani razvoj. Fondovima za urbani razvoj upravlja menadžer fonda za urbani razvoj;
58. „menadžer fonda za urbani razvoj“ je profesionalno društvo za upravljanje sa statusom pravnog lica koje bira i vrši ulaganja u prihvatljive projekte urbanog razvoja;
59. „projekat urbanog razvoja“ je projekat ulaganja koji ima potencijal da podrži sprovođenje intervencija predviđenih integrisanim pristupom održivom urbanom razvoju i doprinese ostvarivanju ciljeva koji su u njemu utvrđeni, uključujući projekte sa internom stopom prinosa koja možda nije dovoljna za privlačenje finansiranja na isključivo komercijalnoj osnovi. Projekat urbanog razvoja može se organizovati kao zaseban blok finansiranja u okviru pravnih struktura korisnika privatnog investitora ili kao zaseban pravni subjekt, npr. subjekt posebne namjene;

¹ SL L 393, 30.12.2006, str. 1.

60. „integrisana strategija održivog urbanog razvoja” je strategija koju je službeno predložio i odobrio nadležni lokalni organ ili agencija javnog sektora, utvrđena za određeno urbano geografsko područje i period, kojom se utvrđuju integrisane mjere za rješavanje ekonomskih, ekoloških, klimatskih, demografskih i socijalnih izazova sa kojima se suočavaju urbana područja;
61. „doprinos u naturi” je doprinos u zemljištu ili nekretninama ukoliko zemljište ili nekretnina čini dio projekta urbanog razvoja;
- 61 a. „premještanje” znači transfer iste ili slične djelatnosti ili njenog dijela iz objekta u jednoj ugovornoj strani Sporazuma o EEP-u (početni objekat) u objekat u kojem se ulaganje odvija u drugoj ugovornoj strani Sporazuma o EEP-u (objekat kojem je dodijeljena pomoć). Prenos postoji ako proizvod ili usluga u početnim objektima i u objektima kojima je dodijeljena pomoć služi barem dijelom za iste potrebe i ispunjava zahtjeve ili potrebe iste vrste korisnika, a radna mjesta se gube u istoj ili sličnoj djelatnosti u jednom od početnih objekata korisnika u EEP-u;

Definicije za pomoć za MSP-ove

62. „radna mjesta neposredno otvorena projektom ulaganja” su radna mjesta povezana sa djelatnošću na koju se ulaganje odnosi, uključujući radna mjesta otvorena nakon povećanja stope iskorišćenosti kapaciteta koji je nastao ulaganjem;
-

Definicije za pomoć za pristup finansiranju za MSP-ove

66. „ulaganje u kvazi-vlasnički kapital” je vrsta finansiranja koja se svrstava između vlasničkog kapitala i zaduživanja, rizičnija od nadređenog duga i manje rizična od običnog vlasničkog kapitala, čiji se prinos za imaoča pretežno zasniva na dobiti ili gubicima predmetnog ciljnog privrednog društva koji nijesu obezbijeđeni u slučaju neispunjavanja obaveza. Ulaganja u kvazi-vlasnički kapital mogu se strukturirati kao dug, neobezbijeđen i podređen, uključujući mezaninski dug, koji se u nekim slučajevima može se konvertovati u vlasnički kapital, ili kao povlašćeni vlasnički kapital;
67. „garancija” je u smislu odjeljaka 1, 3 i 7 regulative, pisana obaveza preuzimanja odgovornosti za sve ili dio novonastalih zajmovnih transakcija trećeg lica kao što su dužnički instrumenti ili instrumenti zakupa, kao i instrumenti kvazi-vlasničkog kapitala;
68. „stopa garancije” je procenat gubitka koji javni investitor pokriva za svaku transakciju prihvatljuvu na osnovu određene mjere državne pomoći;
69. „izlazak” je likvidacija udjela koju sprovodi finansijski posrednik ili investitor, uključujući trgovačku prodaju, otpis, otplatu udjela/zajmova, prodaju drugom finansijskom posredniku ili drugom investitoru, prodaju finansijskoj instituciji i prodaju javnom ponudom, uključujući inicijalnu javnu ponudu (IPO);
70. „finansijska sredstva” su otplativo javno ulaganje dodijeljeno finansijskom posredniku za potrebe ulaganja na osnovu mjere finansiranja rizika, gdje se svi prihodi vraćaju javnom investitoru;
71. „ulaganje za finansiranje rizika” su ulaganja u vlasnički i kvazi-vlasnički kapital, zajmovi uključujući zakupe, garancije ili kombinacija navedenog, namijenjeni prihvatljivim privrednim društvima za potrebe vršenja novih ulaganja;
72. „nezavisni privatni investitor” je privatni investitor koji nije vlasnik udjela u prihvatljivom privrednom društvu u koje ulaže, uključujući poslovne anđele i finansijske institucije, bez obzira na njihovu vlasničku strukturu, ako snosi cijelokupni rizik povezan sa svojim ulaganjem. Nakon osnivanja novog društva, privatni investitori, uključujući osnivače, smatraju se nezavisnim od tog društva;
73. „fizičko lice” u smislu čl. 21 i 23 je lice koje nije pravno lice i nije privredno društvo u smislu člana 107 stav 1 Ugovora;
74. „ulaganje u vlasnički kapital” je obezbjeđivanje kapitala privrednom društvu, neposrednim ili posrednim ulaganjem, u zamenu za vlasništvo nad odgovarajućim udjelom tog privrednog društva;
75. „prva komercijalna prodaja” je prva prodaja koju privredno društvo izvrši na tržištu proizvoda ili usluga, osim ograničenih prodaja radi testiranja tržišta;
76. „MSP neuvršteno na berzu” je MSP koje nije uvršteno na službenu listu berze, osim alternativnih platformi za trgovanje;
77. „naknadno ulaganje” je dodatno ulaganje za finansiranje rizika koje se vrši u privredno društvo nakon najmanje jednog prethodnog kruga ulaganja za finansiranje rizika;
78. „zamjenski kapital” je kupovina postojećih udjela u privrednom društvu od prethodnog investitora ili vlasnika udjela;

79. „ovlašćeni subjekt“ je Evropska investiciona banka i Evropski investicioni fond, međunarodna finansijska institucija u kojoj je država članica vlasnik udjela, ili finansijska institucija osnovana u državi članici za ostvarivanje javnog interesa pod nadzorom javnog organa, tijela javnog prava ili tijela privatnog prava koje obavlja javnu službu; ovlašćeni subjekat može se izabratи ili neposredno imenovati u skladu sa odredbama Direktive 2004/18/EZ o usklađivanju postupaka za dodjelu ugovora o javnim radovima, ugovora o javnoj nabavci robe i ugovora o javnim uslugama¹ ili bilo kojeg naknadnog zakonodavstva koje u cijelosti ili djelimično zamjenjuje navedenu direktivu;

80. „inovatorsko preduzeće“ je preduzeće:

- (a) koje može dokazati, na osnovu evaluacije koju je sproveo spoljni stručnjak, da će u predvidljivoj budućnosti razviti proizvode, usluge ili procese koji su novi ili bitno poboljšani u poređenju sa posljednjim dostignućima u dotičnoj grani industrije, a koji sa sobom nose rizik tehnološkog ili industrijskog neuspjeha; ili
- (b) čiji troškovi istraživanja i razvoja predstavljaju najmanje 10 % njegovih ukupnih operativnih troškova u najmanje jednoj od tri godine koje prethode dodjeli pomoći ili, u slučaju novoosnovanog preduzeća bez ikakve finansijske istorije, u reviziji njegovog tekućeg fiskalnog perioda koju je potvrdio spoljni revizor;

81. „alternativna platforma za trgovanje“ je multilateralni sistem trgovanja u skladu sa članom 4 stav 1 tačka 15 Direktive 2004/39/EZ, na kojoj većinu finansijskih instrumenata prihvaćenih za trgovanje izdaju MSP-ovi;

82. „zajam“ je sporazum kojim se zajmodavac obavezuje da zajmoprimcu stavi na raspolaganje dogovoren iznos novca na dogovoren period i na osnovu kojeg je zajmoprimac dužan da otplati taj iznos u dogovorenom roku. Može biti u obliku zajma ili drugog instrumenata finansiranja, uključujući zakup, čija je dominantna odlika da zajmodavcu obezbjeđuje minimalni prinos. Refinansiranje postojećih zajmova nije prihvatljiv zajam.

Definicije za pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije

83. „organizacija za istraživanje i širenje znanja“ je subjekt (kao što su univerziteti, istraživački instituti, agencije za prenos tehnologije, posrednici za inovacije, fizička lica ili virtualni kolaborativni subjekti usmjereni na istraživanje), bez obzira na njegov pravni status (organizovan na osnovu javnog ili privatnog prava) odnosno način finansiranja, čiji je prvenstveni cilj da nezavisno sprovodi fundamentalno istraživanje, industrijsko istraživanje ili eksperimentalni razvoj ili da upozna širu javnost sa rezultatima tih djelatnosti, putem predavanja, objavljivanja ili prenosa znanja. Ukoliko takav subjekt obavlja i privredne djelatnosti, finansiranje, troškovi i prihodi tih privrednih djelatnosti moraju se knjižiti odvojeno. Privredna društva koja mogu imati odlučujući uticaj na takav subjekt, na primjer u svojstvu vlasnika udjela ili članova, nemaju povlašćeni pristup rezultatima istraživanja koje subjekt proizvede;

84. „fundamentalno istraživanje“ je eksperimentalni ili teorijski rad obavljen prvenstveno kako bi se stekla nova znanja o osnovnim načelima pojava i vidljivih činjenica, bez predviđene neposredne tržišne primjene ili upotrebe;

85. „industrijsko istraživanje“ je planirano istraživanje ili kritički pregled u cilju sticanja novih znanja i vještina za razvoj novih proizvoda, procesa ili usluga odnosno za postizanje bitnog poboljšanja postojećih proizvoda, procesa ili usluga. To obuhvata stvaranje sastavnih djelova složenih sistema i može uključivati izradu prototipova u laboratorijskom okruženju ili u okruženju sa simuliranim interfejsima postojećih sistema kao i pilot-linija ako je to neophodno za industrijsko istraživanje, i naročito za validaciju generičke tehnologije;

86. „eksperimentalni razvoj“ je sticanje, kombinovanje, oblikovanje i upotreba postojećih naučnih, tehnoloških, poslovnih i drugih relevantnih znanja i vještina u cilju razvoja novih ili poboljšanih proizvoda, procesa ili usluga. To može uključivati i, na primjer, djelatnosti u cilju konceptualnog definisanja, planiranja i dokumentovanja novih proizvoda, procesa ili usluga;

Eksperimentalni razvoj može obuhvatati izradu prototipova, demonstraciju, pilot-projekte, ispitivanje i validaciju novih ili poboljšanih proizvoda, procesa ili usluga u okruženju koje odražava operativne uslove iz stvarnog života ako je osnovni cilj ostvarenje daljih tehničkih poboljšanja proizvoda, procesa ili usluga koji nijesu u velikoj mjeri ustaljeni. To može uključivati i razvoj tržišno upotrebljivog prototipa ili pilotprojekta koji je nužno konačni tržišni proizvod, a preskupo ga je proizvesti da bi se upotrebljavao samo u svrhu demonstracije i validacije.

Eksperimentalni razvoj ne uključuje redovne ili periodične izmjene postojećih proizvoda, proizvodnih linija, proizvodnih procesa, usluga i drugih tekućih aktivnosti, čak i ako te izmjene mogu podrazumijevati poboljšanja;

¹ SL L 134, 30.4.2004, str. 114.

87. „studija izvodljivosti“ je evaluacija i analiza potencijala projekta, čiji je cilj da podrži proces donošenja odluka objektivnim i racionalnim otkrivanjem njegovih prednosti i slabosti, mogućnosti i prijetnji, kao i da utvrdi resurse potrebne za njegovo sprovođenje i konačno njegove izglede da bude uspješan;
88. „troškovi osoblja“ su troškovi istraživača, tehničara i drugog pomoćnog osoblja u obimu u kojem su zaposleni na odgovarajućem projektu ili djelatnosti;
89. „van dohvata ruke“ znači da se uslovi transakcije između ugovornih strana ne razlikuju od onih koji bi bili utvrđeni između nezavisnih preduzeća i ne sadrže nijedan element nedozvoljenog dogovaranja. Za svaku transakciju koja proizlazi iz otvorenog, transparentnog i nediskriminatornog postupka smatra se da ispunjava načelo „van dohvata ruke“;
90. „djelotvorna saradnja“ je saradnja između najmanje dvije nezavisne strane u cilju razmjene znanja ili tehnologije odnosno ostvarivanja zajedničkog cilja na osnovu podjele rada, pri čemu strane zajednički utvrđuju obim projekta saradnje, doprinose njegovom sprovođenju i dijele njegove rizike i rezultate. Jedna ili više strana može snositi cijelokupne troškove projekta i tako smanjiti finansijski rizik projekta za druge strane. Ugovoreno istraživanje i pružanje usluga istraživanja ne smatraju se oblicima saradnje;
91. „istraživačka infrastruktura“ su objekti, resursi i s tim povezane usluge koje naučna zajednica upotrebljava za vršenje istraživanja u svojim odnosnim oblastima i obuhvata naučnu opremu ili komplete instrumenata, resurse koji se zasnivaju na znanju kao što su zbirke, arhive ili strukturisani naučni podaci, infrastrukture koje se zasnivaju na informaciono-komunikacionoj tehnologiji, kao što su Grid infrastruktura, računarska, softverska i komunikaciona infrastruktura, kao i sva druga sredstva jedinstvene prirode koja su bitna za vršenje istraživanja. Takve infrastrukture mogu biti „na jednom mjestu“ ili „raspršene“ (organizovana mreža resursa) u skladu sa članom 2 tačka (a) Regulative Savjeta (EZ) br. 723/2009 od 25. juna 2009. godine o pravnom okviru Zajednice za Konzorcijum evropskih istraživačkih infrastruktura (ERIC) (40);
92. „inovativni klasteri“ su strukture ili organizovane grupe nezavisnih strana (kao što su inovatorska novoosnovana privredna društva, mala, srednja i velika preduzeća, kao i organizacije za istraživanje i širenje znanja, neprofitne organizacije i drugi povezani privredni subjekti) namijenjene podsticanju inovacione djelatnosti promocijom, dijeljenjem objekata i razmjenom znanja i stručnosti, kao i efikasnim doprinosom prenosu znanja, umrežavanju, širenju informacija i saradnji među privrednim društvima i drugim organizacijama u klasteru;
93. „visokokvalifikovano osoblje“ je osoblje sa diplomom tercijarnog obrazovanja i najmanje pet godina odgovarajućeg profesionalnog iskustva, koje može uključivati i doktorsko obrazovanje;
94. „savjetodavne usluge za inovacije“ su konsultantske usluge, pomoći i usavršavanje u oblasti prenosa znanja, sticanja, zaštite i iskoriščavanja nematerijalne imovine, primjene standarda i propisa koji ih obuhvataju;
95. „usluge podrške za inovacije“ su obezbjeđivanje kancelarijskog prostora, banaka podataka, biblioteka, istraživanja tržišta, laboratorija, označavanje kvaliteta, ispitivanje i sertifikacija za potrebe razvoja efikasnijih proizvoda, procesa ili usluga;
96. „inovacije u organizaciji“ predstavljaju sprovođenje nove organizacione metode u poslovnim praksama privrednog društva, organizaciji radnog mjesta ili spoljnim odnosima, pri čemu su isključene promjene koje se zasnivaju na organizacionim metodama koje privredno društvo već primjenjuje, promjene upravljačke strategije, spajanja i pripajanja, prestanak upotrebe procesa, jednostavna kapitalna zamjena ili proširenje, promjene nastale isključivo kao posljedica promjene cijena faktora, prilagođavanje, lokalizacija, redovne, sezonske i druge ciklične promjene, kao i trgovanje novim ili bitno poboljšanim proizvodima;
97. „inovacije procesa“ predstavljaju sprovođenje nove ili znatno poboljšane metode proizvodnje ili isporuke (uključujući bitne promjene u tehnikama, opremi ili softveru), pri čemu su isključene manje izmjene ili poboljšanja, povećanja proizvodnih kapaciteta ili kapaciteta usluga dodavanjem proizvodnih ili logističkih sistema vrlo sličnih onima koji se već koriste, prestanak upotrebe procesa, jednostavna kapitalna zamjena ili proširenje, promjene nastale isključivo kao posljedica promjene cijena faktora, prilagođavanje, lokalizacija, redovne, sezonske i druge ciklične promjene, kao i trgovanje novim ili znatno poboljšanim proizvodima;
98. „upućivanje na rad“ je privremeno zapošljavanje osoblja od strane korisnika sa pravom osoblja da se vrati kod prethodnog poslodavca;

Definicije za pomoć za radnike u nepovoljnem položaju i radnike sa invaliditetom

99. „radnik u ozbiljno nepovoljnem položaju“ je svako lice:
- koje nije imalo redovno plaćeno zaposlenje najmanje tokom prethodna 24 mjeseca; ili
 - koje nije imalo redovno plaćeno zaposlenje najmanje tokom prethodnih 12 mjeseci, a pripada jednoj od kategorija od (b) do (g) navedenih u definiciji „radnik u nepovoljnem položaju“;
100. „zaštićeno zapošljavanje“ je zapošljavanje u privrednom društvu u kome radnici sa invaliditetom čine najmanje 30 % zaposlenih;

Definicije koje se primjenjuju na pomoć za zaštitu životne sredine

101. „zaštita životne sredine“ je svaka mjera kojom se otklanja i sprečava šteta koja nastaje u fizičkoj sredini ili na prirodnim dobrima zbog djelatnosti korisnika, kojom se smanjuje rizik od takve štete ili koja vodi efikasnijoj upotrebi prirodnih dobara, uključujući mjere štednje energije i korišćenje obnovljivih izvora energije;
102. „standard Unije“ je:
- obavezni standard Unije kojim se određuju nivoi koje pojedinačna privredna društva moraju da dostignu u pogledu zaštite životne sredine; ili
 - obaveza na osnovu Direktive 2010/75/EU Evropskog parlamenta i Savjeta¹ da se koriste najbolje dostupne tehnike (BAT) i obezbijedi da nivoi emisija zagađujućih materija nijesu viši nego što bi bili uz primjenu najboljih dostupnih tehnika; u slučaju da su nivoi emisija povezani sa najboljim dostupnim tehnikama utvrđeni u aktima za sprovođenje donesenim na osnovu Direktive 2010/75/EU, ti nivoi će se primjenjivati za svrhe ove regulative; ako su ti nivoi izraženi kao raspon, primjenjivaće se granica postizanja najboljih dostupnih tehnika;
- 102 a. „infrastruktura za punjenje“ označava fiksnu ili mobilnu infrastrukturu koja snabdijeva drumska vozila električnom energijom;
- 102 b. „infrastruktura za dopunu goriva“ označava fiksnu ili mobilnu infrastrukturu koja snabdijeva drumska vozila vodonikom;
- 102 c. „vodonik iz obnovljivih izvora“ znači vodonik proizведен elektrolizom vode (u uređaju za elektrolizu, koji se napaja električnom energijom iz obnovljivih izvora), ili reformisanjem biogasa ili biohemijskom konverzijom biomase, ako je u skladu sa kriterijumima održivosti navedenim u članu 29 Direktive (EU) 2018/2001 Evropskog parlamenta i Savjeta².
103. „energetska efikasnost“ je količina ušteđene energije utvrđena mjerenjem i/ili procjenom potrošnje prije i nakon sprovođenja mjere poboljšanja energetske efikasnosti, uz obezbeđenje normalizacije spoljnih uslova koji utiču na potrošnju energije;
- 103 a. „stambena zgrada“ znači zgrada koja se sastoji od stanova za jednu ili više porodica;
- 103 b. „socijalne usluge“ znači jasno definisane usluge koje ispunjavaju socijalne potrebe, posebno u pogledu zdravstvene i dugotrajne njegе, brige o djeci, pristupa i ponovnog uključivanja na tržište rada, socijalnih stanova (što podrazumijeva stambeno zbrinjavanje socijalno ugroženih građana ili socijalnih grupa koje se nalaze u nepovoljnijem položaju, koji zbog ograničene platežne sposobnosti nijesu u mogućnosti da dobiju stan po tržišnim uslovima) i brigu za socijalno ranjive skupine i njihovu socijalnu uključenost (kako je objašnjeno u uvodnoj izjavi 11. Odluke Komisije 2012/21/EU³);
- 103 c. „digitalizacija“ znači uvođenje tehnologija na kojima se zasniva rad elektronskih uređaja i/ili sistema koje omogućavaju povećanje funkcionalnosti proizvoda, razvoj internet usluga, modernizaciju procesa ili prelazak na modele poslovanja koji se zasnivaju na proizvodnji robe i pružanju usluga bez posrednika, čime se na kraju ostvaruje transformativni učinak;
- 103 d. „spremnost za pametne tehnologije“ znači sposobnost zgrade (ili samostalnih stambenih jedinica) da prilagode svoje funkcionisanje potrebama stanara, uključujući poboljšanje energetske efikasnosti i sveukupnih energetskih svojstava zgrada i da prilagode svoje funkcionisanje kao reakciju na signale iz mreže;
- 103 e. „malo privredno društvo srednje tržišne kapitalizacije“ znači malo privredno društvo koji nije MSP i čiji broj zaposlenih ne prelazi 499, izračunato u skladu s članovima od 3 do 6 Priloga I, čiji godišnji prihod ne prelazi 100 miliona EUR ili čiji godišnji bilans stanja ne prelazi 86 miliona EUR; više subjekata smatra se jednim privrednim društvom ako je ispunjen bilo koji od uslova navedenih u članu 3 stav 3 Priloga I;
104. „projekat energetske efikasnosti“ je projekat ulaganja kojim se povećava energetska efikasnost zgrade;
105. „fond za energetsku efikasnost (EEF)“ je specijalizovani instrument ulaganja osnovan za potrebe ulaganja u projekte energetske efikasnosti usmjereni na poboljšanje energetske efikasnosti zgrada i u sektor domaćinstava i van domaćinstava. Fondom za energetsku efikasnost upravlja menadžer fonda za energetsku efikasnost;
106. „menadžer fonda za energetsku efikasnost“ je profesionalno društvo za upravljanje sa statusom pravnog lica, koje bira i vrši ulaganja u prihvatljive projekte energetske efikasnosti;

¹ SL L 24, 29.1.2008, str. 8.

² Direktiva (EU) 2018/2001 Evropskog parlamenta i Savjeta od 11. decembra 2018. o promovisanju upotrebe energije iz obnovljivih izvora (SL L 328, 21.12.2018, str. 82.).

³ Odluka Komisije 2012/21/EU od 20. decembra 2011. o primjeni člana 106 stav 2 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na državnu pomoć u obliku naknade za pružanje javnih usluga koje se dodjeljuju određenim privrednim društvima kojima je povjeren obavljanje usluga od opštег ekonomskog interesa (SL L 7, 11.1.2012, str. 3.).

107. „visokoefikasna kogeneracija“ je kogeneracija koja odgovara definiciji visokoefikasne kogeneracije iz člana 2 stav 34 Direktive 2012/27/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 25. oktobra 2012. godine o energetskoj efikasnosti, izmjeni direktiva 2009/125/EZ i 2010/30/EU i o prestanku važenja direktiva 2004/8/EZ i 2006/32/EZ¹;
108. „kogeneracija“ ili kombinovana proizvodnja topotne i električne energije (CHP) je istovremena proizvodnja topotne i električne i/ili mehaničke energije u jednom procesu;
109. „energija iz obnovljivih izvora energije“ je energija koju proizvode postrojenja koja koriste samo obnovljive izvore energije, kao i udio u smislu kalorične vrijednosti energije proizvedene iz obnovljivih izvora energije u hibridnim postrojenjima koja koriste i konvencionalne izvore energije. Uključuje obnovljivu električnu energiju koja se koristi za popunjavanje akumulacionih sistema, ali ne uključuje električnu energiju proizvedenu kao rezultat akumulacionih sistema;
110. „obnovljivi izvori energije“ su sljedeći obnovljivi nefosilni izvori energije: vjetar, sunčeva energija, aeroterma energija, geotermalna energija, hidrotermalna energija i energija okeana, hidroenergija, energija iz biomase, gasovi sa deponija, gas koji proizvodi postrojenje za preradu otpadnih voda i biogasovi;
111. „biogorivo“ je tekuće ili gasovito gorivo za prevoz koje se proizvodi iz biomase;
112. „održivo biogorivo“ je biogorivo koje ispunjava uslove održivosti iz člana 17 Direktive 2009/28/EZ;
113. „biogorivo proizvedeno iz prehrabnenih kultura“ je biogorivo iz žitarica i ostalih kultura bogatih skrobom, šećernih kultura i uljarica kako je utvrđeno u predlogu Komisije Predlog Direktive Evropskog parlamenta i Savjeta o izmjeni Direktive 98/70/EZ o kvalitetu benzina i dizel goriva i izmjeni Direktive 2009/28/EZ o promovisanju upotrebe energije iz obnovljivih izvora²;
114. „nova i inovativna tehnologija“ je nova tehnologija koja još uvijek nije dokazana u poređenju sa posljednjim dostignućima u toj industriji, koja nosi rizik tehnološkog ili industrijskog neuspjeha i ne predstavlja optimizaciju ili poboljšanje postojeće tehnologije;
115. „balansna odgovornost“ je odgovornost za odstupanja (odstupanja između proizvodnje, potrošnje i tržišnih transakcija) učesnika na tržištu ili njegovog izabranog zastupnika, tj. „balansno odgovorne strane“, u određenom vremenskom periodu, tj. „periodu poravnjana odstupanja“;
116. „standardne balansne odgovornosti“ su nediskriminatorne balansne odgovornosti u svim tehnologijama tako da nijedan proizvođač nije oslobođen od tih odgovornosti;
117. „biomasa“ je biološki razgradiva frakcija proizvoda, otpada i ostataka iz poljoprivrede (uključujući materije životinjskog i biljnog porijekla), šumarstva i sa njima povezanih industrija, uključujući ribarstvo i akvakulturu, kao i biogasovi i biološki razgradiva frakcija industrijskog i komunalnog otpada;
118. „ukupni nivelišani troškovi proizvodnje energije“ su izračunati troškovi proizvodnje električne energije u tački priključka na mrežu za punjenje ili mrežu električne energije. To izračunavanje uključuje početni kapital, diskontnu stopu, kao i troškove neprekidnog poslovanja, goriva i održavanja;
119. „porez za zaštitu životne sredine“ je porez sa posebnom poreskom osnovicom koja ima jasan negativan efekat na životnu sredinu ili koji za cilj ima oporezivanje određenih djelatnosti, roba ili usluga na način da se troškovi zaštite životne sredine mogu uključiti u njihovu cijenu i/ili da se proizvođači i potrošači usmjere na djelatnosti koje više poštuju životnu sredinu;
120. „najniži nivo oporezivanja u Uniji“ je najniži nivo oporezivanja koji je predviđen zakonodavstvom Unije; za energente i električnu energiju taj najniži nivo oporezivanja određen je u Prilogu I Direktive Savjeta 2003/96/EZ od 27. oktobra 2003. godine o restrukturiranju okvira Zajednice za oporezivanje energetika i električne energije³;
121. „kontaminirana lokacija“ je lokacija na kojoj je potvrđeno prisustvo opasnih materija, koju je uzrokovao čovjek, do te mjere da predstavljaju znatan rizik po zdravlje ljudi ili životnu sredinu imajući u vidu trenutnu ili odobrenu buduću upotrebu zemljišta;
122. „načelo 'zagađivač plaća'“ podrazumijeva da troškove mjera koje su usmjerene na zagađenje treba da snosi zagađivač koji prouzrokuje zagađenje;
123. „zagađenje“ je šteta koju je prouzrokovao zagađivač neposredno ili posredno nanoseći štetu životnoj sredini, odnosno stvarajući uslove koji vode takvoj šteti za fizičku sredinu ili prirodna dobra;
124. „energetski efikasno daljinsko grijanje i hlađenje“ je sistem daljinskog grijanja i hlađenja koji odgovara definiciji sistema efikasnog daljinskog grijanja i hlađenja iz člana 2 st. 41 i 42 Direktive 2012/27/EU. Definicija uključuje postrojenja za proizvodnju grijanja/hlađenja i mrežu (uključujući povezane objekte) potrebnu za distribuciju grijanja/hlađenja od proizvodnih jedinica do prostora potrošača;

¹ SL L 315, 14.11.2012, str. 1.

² COM (2012) 595, 17.10.2012.

³ SL L 283, 31.10.2003, str. 51.

125. „zagađivač“ je lice koje neposredno ili posredno nanosi štetu životnoj sredini ili stvara uslove koji vode takvoj šteti;
126. „ponovna upotreba“ je svaki postupak kojim se proizvod ili djelovi proizvoda koji nijesu otpad ponovno upotrebljavaju za istu svrhu za koju su izvorno stvoreni;
127. „priprema za ponovnu upotrebu“ su postupci prerade kao što su provjeravanje, čišćenje ili popravljanje kojima se proizvodi ili djelovi proizvoda, koji su postali otpad, pripremaju za ponovnu upotrebu bez dodatne prethodne prerade;
128. „recikliranje“ je svaki postupak prerade kojim se otpad prerađuje u proizvode, materijale ili materije za izvornu ili drugu namjenu. Ono obuhvata preradu organskog materijala, ali ne i energetsku preradu i preradu u materijal koji se upotrebljava kao gorivo ili za zatrpanjanje;
129. „posljednja dostignuća“ podrazumijevaju proces u kojem je ponovna upotreba otpadnog proizvoda u proizvodnji konačnog proizvoda ekonomski profitabilna uobičajena praksa. Kada je to prikladno, pojam „posljednja dostignuća“ treba tumačiti sa stanovišta tehnologije Unije i unutrašnjeg tržišta Unije;
130. „energetska infrastruktura“ je svaka fizička oprema ili objekat koji se nalazi u Uniji ili povezuje Uniju sa jednom ili više trećih zemalja, a potпадa pod jednu od sljedećih kategorija:
- (a) za električnu energiju:
- i. infrastruktura za prenos, kako je utvrđena u članu 2 stav 3 Direktive 2009/72/EZ od 13. jula 2009. godine o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište električne energije¹;
 - ii. infrastruktura za distribuciju, kako je utvrđena u članu 2 stav 5 Direktive 2009/72/EZ;
 - iii. objekti za skladištenje električne energije, utvrđeni kao objekti za trajno ili privremeno skladištenje električne energije u nadzemnoj ili podzemnoj infrastrukturni ili geološkim lokacijama, pod uslovom da su direktno povezani na visokonaponske dalekovode projektovane za napon od 110 kV ili više;
 - iv. svaka oprema ili postrojenje koji su neophodni da bi sistemi utvrđeni u tač. (i) do (iii) funkcionali na siguran, bezbjedan i efikasan način, uključujući sisteme zaštite, praćenja i kontrole na svim naponskim nivoima i trafostanicama; i
 - v. pametne mreže, definisane kao svaka oprema, vod, kabal ili postrojenje, na nivou prenosa i niskonaponske i srednjenaopnske distribucije, za dvosmjernu digitalnu komunikaciju u realnom vremenu ili približno realnom vremenu, interaktivno i inteligentno praćenje i upravljanje proizvodnjom, prenosom, distribucijom i potrošnjom električne energije u elektroenergetskoj mreži u cilju razvoja mreže koja efikasno integriše ponašanje i djelovanje svih korisnika koji su na nju priključeni, tj. proizvođača, potrošača i onih koji rade oboje, kako bi se obezbijedio ekonomski efikasan i održiv elektroenergetski sistem sa niskim gubicima i visokim stepenom kvaliteta i sigurnosti snabdijevanja, kao i zaštitom;
- (b) za gas:
- i. gasovodi za prenos i distribuciju za transport prirodnog gasa i biogasa koji su dio mreže, isključujući gasovode pod visokim pritiskom koji se upotrebljavaju za lokalnu (downstream) distribuciju prirodnog gasa;
 - ii. podzemni skladišni objekti koji su povezani sa gasovodima pod visokim pritiskom iz tačke (i);
 - iii. objekti za prihvatanje, skladištenje, regasifikaciju ili dekompresiju tečnog prirodnog gasa (TPG) ili komprimovanog prirodnog gasa (KPG); i
 - iv. svaka oprema ili postrojenje koji su neophodni da bi sistem funkcionali na siguran, bezbjedan i efikasan način ili kako bi se omogućio dvosmjerni kapacitet, uključujući kompresorske stanice;
- (c) za naftu:
- i. naftovodi za transport sirove naftе;
 - ii. pumpne stanice i skladišni objekti potrebni za funkcionalisanje naftovoda za sirovu naftu; i
 - iii. svaka oprema ili postrojenje koji su neophodni da bi predmetni sistem funkcionali na ispravan, siguran i efikasan način, uključujući sisteme zaštite, praćenja i kontrole, kao i uređaje za obrnuti protok;
- (d) za CO₂: mreže cjevovoda, uključujući povezane kompresorske stanice, za transport CO₂ do skladišnih lokacija kako bi se CO₂ ubrizgao u odgovarajuće podzemne geološke formacije radi trajnog skladištenja;
131. „zakonodavstvo o unutrašnjem energetskom tržištu“ obuhvata Direktivu 2009/72/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 13. jula 2009. godine o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište električne energije, Direktivu 2009/73/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 13. jula 2009. godine o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište prirodnog gasa², Regulativu (EZ) br. 713/2009 Evropskog parlamenta i Savjeta od 13. jula 2009. godine o osnivanju Agencije za saradnju energetskih

¹ SL L 211, 14.8.2009, str. 55.

² SL L 211, 14.8.2009, str. 94.

regulatora¹; Regulativu (EZ) br. 714/2009 Evropskog parlamenta i Savjeta od 13. jula 2009. godine o uslovima za pristup mreži za prekograničnu razmjenu električne energije² i Regulativu (EZ) br. 715/2009 Evropskog parlamenta i Savjeta od 13. jula 2009. godine o uslovima za pristup mrežama za prenos prirodnog gasa³ ili bilo koje naknadno zakonodavstvo kojim se ti akti u cijelosti ili djelimično zamjenjuju;

Definicije koje se primjenjuju na socijalnu pomoć za prevoz stanovnika udaljenih regiona

132. „uobičajeno boravište“ je mjesto na kome fizičko lice živi najmanje 185 dana godišnje svake kalendarske godine zbog ličnih i profesionalnih veza; u slučaju lica čije su profesionalne veze na mjestu koje se razlikuje od mjesta njegovih ličnih veza i koje živi u dvije ili više država članica, njegovo uobičajeno boravište smatra se mjestom njegovih ličnih veza ako se tamo redovno vraća; ako lice žive u državi članici kako bi obavio posao ograničenog trajanja, njegovo mjesto boravišta i dalje se smatra mjestom njegovih ličnih veza, bez obzira na to da li se tamo vraća za vrijeme obavljanja navedenog posla; studiranje ili školovanje u drugoj državi članici ne predstavlja prenos uobičajenog boravišta; „uobičajeno boravište“ može imati i značenje koje je utvrđeno domaćim pravom država članica;

Definicije za pomoć za širokopojasnu infrastrukturu

134. „građevinski radovi povezani sa širokopojasnou infrastrukturom“ su građevinski radovi potrebni za uvođenje širokopojasne mreže, kao što je iskopavanje puta kako bi se omogućilo postavljanje (širokopojasnih) vodova;

135. „vodovi“ su podzemne cijevi ili kanali koji se upotrebljavaju za postavljanje (optičkih, bakarnih ili koaksijalnih) kablova širokopojasne mreže;

136. „fizičko razvezivanje“ obezbeđuje pristup pristupnoj liniji krajnjeg korisnika i omogućava sopstvenim prenosnim sistemima konkurenata da preko nje vrše neposredan prenos;

137. „pasivna širokopojasna infrastruktura“ je širokopojasna mreža bez aktivnih komponenti, kao što su: građevinska infrastruktura, vodovi, kanali, reviziona okna, šahtovi, tamna vlakna, ormarići, napajanje, antenske instalacije, pasivne antene, antenski stubovi, drveni stubovi i tornjevi;

139. „veleprodajni pristup“ je pristup kojim se operatoru omogućava da koristi kapacitete drugog operatora. Najširi mogući pristup koji se omogućava na relevantnoj mreži na osnovu trenutnog tehnološkog razvoja uključuje barem sljedeće proizvode u oblasti pristupa. Za mreže FTTH/FTTB – pristup vodovima, pristup tamnim vlaknima, razvezani pristup lokalnoj petlji i pristup toku bitova (bitstream pristup). Za kabloske mreže – pristup vodovima i pristup toku bitova. Za mreže FTTC – pristup vodovima, razvezivanje potpetlje i pristup toku bitova. Za pasivnu mrežnu infrastrukturu – pristup vodovima, pristup tamnim vlaknima i/ili razvezani pristup lokalnoj petlji. Za širokopojasne mreže zasnovane na ADSL-u – razvezani pristup lokalnoj petlji, pristup toku bitova. Za mobilne ili bežične mreže – tok bitova, zajedničko korišćenje stubova i pristup prenosnim (backhaul) mrežama. Za satelitske platforme – pristup toku bitova.

139 a. „objekti kojima je dostupna mogućnost pristupa“ su objekti koji se u kratkom vremenskom periodu mogu povezati uz uobičajenu naknadu za aktivaciju krajnjeg korisnika, bez obzira na to jesu li ti objekti povezani s mrežom. Operater može prijaviti objekte kao objekte kojima je dostupna mogućnost pristupa samo ako se na zahtjev krajnjeg korisnika obaveže da će povezati objekte uz standardne naknade za aktivaciju, tj. bez dodatnih ili vanrednih troškova i da to ni u jednom slučaju ne prelazi uobičajene troškove u predmetnoj državi članici. Pružalac elektronskih komunikacionih mreža i usluga mora biti u mogućnosti da poveže i aktivira tu uslugu u konkretnim objektima u roku od četiri nedjelje od datuma podnošenja zahtjeva;

139 b. „socio-ekonomski pokretači“ označavaju subjekte koji svojom misijom, prirodom ili lokacijom mogu direktno ili indirektno donijeti veliku socio-ekonomsku korist građanima, poslovnim i lokalnim zajednicama na svom području ili području nihovog uticaja, a to su, između ostalog, javni organi vlasti, javni ili privatni subjekti kojima je povjereno pružanje usluga od opštег interesa ili usluga od opštег ekonomskog interesa kako je utvrđeno u članu 106 stav 2 Ugovora i digitalno osnažena preduzeća;

¹ SL L 211, 14.8.2009, str. 1.

² SL L 211, 14.8.2009, str. 15.

³ SL L 211, 14.8.2009, str. 36.

139 c. „koridor 5G“ znači saobraćajni sistem, put, željezница ili unutrašnji plovni put u potpunosti pokriven infrastrukturom za digitalno povezivanje, a posebno 5G sistemima, kojima se omogućava neprekidno pružanje sinergijskih digitalnih usluga, kako je to definisano u Regulativi (EU) 2021/1153 Evropskog parlamenta i Savjeta¹, kao što su povezana i automatizovana mobilnost, slične usluge pametne mobilnosti za željeznice ili digitalna povezanost na unutrašnjim plovnim putevima;

Definicije za pomoć za kulturu i očuvanje baštine

140. „zahtjevna audiovizuelna djela“ su djela koja su kao takva odredile države članice na osnovu prethodno utvrđenih kriterijuma prilikom uspostavljanja šema ili dodjele pomoći i mogu uključivati filmove čija je jedina izvorna verzija na jeziku države članice sa ograničenom teritorijom, stanovništvom ili jezičkim područjem, kratke filmove, prvi i drugi film režisera, dokumentarne filmove ili niskobudžetske filmove ili druga komercijalno zahtjevna djela;
141. „Lista Odbora za razvojnu pomoć OECD-a“ podrazumijeva sve zemlje i teritorije koje imaju pravo da prime zvaničnu razvojnu pomoć i unijete su na listu koju je sastavila Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD);
142. „opravdana dobit“ određuje se u odnosu na tipičnu dobit za dati sektor. U svakom slučaju, opravdanom će se smatrati stopa prinosa na kapital koja ne prelazi odgovarajuću stopu uvećanu za premiju od 100 baznih poena.

Definicije za pomoć za sportsku i višenamjensku rekreativnu infrastrukturu

143. „profesionalni sport“ je bavljenje sportom u obliku plaćenog zaposlenja ili usluge za koju se dobija naknada, bez obzira na to da li je između profesionalnog sportista i odgovarajuće sportske organizacije zaključen formalni ugovor o radu, kada kompenzacija prelazi trošak učešća i predstavlja znatan dio prihoda sportiste. Putni troškovi i troškovi smještaja prilikom učešća na sportskom događaju ne smatraju se kompenzacijom u smislu ove regulative.

Definicije pomoći za regionalne aerodrome

144. „aerodomska infrastruktura“ znači infrastruktura i oprema za pružanje aerodromskih usluga koje aerodrom pruža vazdušnim prevoznicima i različitim pružaocima usluga, uključujući voletno-sletne staze, terminale, platforme, rulne staze, centralizovanu infrastrukturu za usluge zemaljskog opsluživanja i ostale objekte koji direktno potpomažu aerodomske usluge, isključujući infrastrukturu i opremu koja je prije svega potrebna za obavljanje nevazduhoplovnih djelatnosti;
145. „vazdušni prevoznik“ znači svaki vazdušni prevoznik sa važećom radnom licencom koju je izdala država članica ili članica Evropskog zajedničkog vazdušnog prostora u skladu sa Regulativom (EZ) br. 1008/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta²;
146. „aerodrom“ je subjekt ili grupa subjekata koji obavljaju ekonomsku djelatnost pružanja aerodromskih usluga vazdušnim prevoznicima;
147. „aerodomske usluge“ su usluge koje aerodrom ili bilo koja njegova podružnica pružaju vazdušnim prevoznicima u svrhu osiguranja upravljanja avionima od slijetanja do polijetanja, putnicima i teretom, kako bi se vazdušnim prevoznicima omogućilo pružanje usluga vazdušnog saobraćaja, uključujući pružanje usluga zemaljskog opsluživanja i osiguranje centralizovane infrastrukture za pružanje usluga zemaljskog opsluživanja;
148. „prosječni godišnji putnički saobraćaj“ znači vrijednost koja se utvrđuje na osnovu dolaznog i odlaznog putničkog saobraćaja tokom dvije finansijske godine koje prethode godini u kojoj je pomoć dodijeljena;
149. „centralizovana infrastruktura za usluge zemaljskog opsluživanja“ označava infrastrukturu kojom obično upravlja rukovodilac aerodroma, a na raspaganju je različitim pružaocima usluga zemaljskog opsluživanja koji su aktivni na aerodromu u zamjenu za naknadu, osim opreme koja je u vlasništvu ili kojom upravljaju pružaoci usluga zemaljskog opsluživanja;
150. „brzi voz“ je voz koji može dostići brzinu veću od 200 km/h;
151. „usluge zemaljskog opsluživanja“ su usluge koje se pružaju korisnicima aerodroma na aerodromima kako je opisano u Prilogu Direktivi 96/67/EZ³;

¹ Regulativa (EU) 2021/1153 Evropskog parlamenta i Savjeta od 7. jula 2021. o uspostavljanju instrumenta za povezivanje Europe i stavljanju van snage uredaba (EU) br. 1316/2013 i (EU) br. 283/2014 (SL L 249, 14.7.2021, str. 38.)

² Regulativa (EZ) br. 1008/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta od 24. septembra 2008. o zajedničkim pravilima za obavljanje vazdušnog prevoza u Zajednici (SL L 293, 31.10.2008, str. 3.).

³ Direktiva Savjeta 96/67/EZ od 15. oktobra 1996. o pristupu tržištu usluga zemaljskog opsluživanja na aerodromima Zajednice (SL L 272, 25.10.1996, str. 36.).

152. „nevazduhoplovne djelatnosti“ su komercijalne usluge koje se pružaju vazdušnim prevoznicima ili drugim korisnicima aerodroma, kao što su pomoćne usluge za putnike, špeditere ili druge pružoce usluga, iznajmljivanje kancelarija i prodavnica, automobilskih parkinga i hotela;
153. „regionalni aerodrom“ je aerodrom sa prosječnim godišnjim putničkim saobraćajem do 3 miliona putnika;

Definicije pomoći za luke

154. „luka“ je prostor kopna i vode sastavljen od takve infrastrukture i opreme kojom se omogućava prihvat plovnih objekata, njihov utovar i istovar, skladištenje robe, prijem i isporuka te robe i ukrcaj i iskrcaj putnika, posade i drugih lica i svake druge infrastrukture neophodne za prevoznike unutar luke;
155. „pomorska luka“ je luka, u pravilu za prihvat morskih plovila;
156. „luka unutrašnjih plovnih puteva“ je luka koja nije pomorska luka, za prihvat plovila unutrašnjih plovnih puteva;
157. „lučka infrastruktura“ označava infrastrukturu i objekte za pružanje lučkih usluga povezanih u vezi sa transportom, npr. pristaništa koja se koriste za vezivanje brodova, obalni zidovi, lukobrani i plutajuće pontonske rampe u plimnim područjima, unutrašnji bazeni, nasipanje i melioracija zemljišta, infrastruktura za alternativna goriva i infrastruktura za sakupljanje brodskog otpada i ostataka tereta;
158. „lučka suprastruktura“ su rješenja na površini (kao što je skladištenje), fiksna oprema (kao što su skladišta i zgrade terminala) kao i pokretna oprema (kao što su dizalice) smještena u luci za pružanje lučkih usluga povezanih sa prevozom;
159. „pristupna infrastruktura“ znači bilo koja vrsta infrastrukture koja je neophodna da bi se obezbijedio pristup i ulazak korisnika pomorske ili luke unutrašnjih plovnih puteva sa kopna ili mora i rijeke, kao što su drumske saobraćajnice, željezničke saobraćajnice, kanali i brane;
160. „bagerovanje“ znači uklanjanje taloga sa dna plovnog puta za pristup luci ili u luci;
161. „infrastruktura za alternativna goriva“ znači fiksna, pokretna ili priobalna lučka infrastruktura na koja luci omogućava da snabdijeva plovne objekte koji koriste goriva kao što su električna energija, vodonik, biogoriva kako je definisano u članu 2 tački (i) Direktive 2009/28/EZ, sintetička i parafinska goriva, prirodn gas, uključujući biometan u gasovitom obliku (komprimovani prirodni gas (KPG)) i tečnom obliku (tečni prirodni gas (TPG)) i tečni naftni gas (TNG) koji služe, barem djelimično, kao zamjena za izvore fosilnih goriva u snabdijevanju saobraćaja energijom i koji imaju potencijal da doprinesu dekarbonizaciji i poboljšanju ekološke učinkovitosti saobraćajnog sektora;
162. „plovni objekat“ znači plutajuća morska struktura, bez obzira jesu li samohodne ili ne, sa jednim ili više površinskih deplasmana;
163. „morski plovni objekti“ znači plovni objekti, osim onih što plove isključivo ili unutrašnjim plovnim putevima ili plovnim putevima unutar ili u neposrednoj blizini zaštićenih voda;
164. „plovni objekti unutrašnjih plovnih puteva“ znači plovni objekti namijenjeni isključivo ili uglavnom za plovidbu unutrašnjim plovnim putevima ili plovnim putevima unutar ili u neposrednoj blizini zaštićenih voda;
165. „infrastruktura za sakupljanje brodskog otpada i ostataka tereta“ znači fiksni, plutajući ili pokretni lučki objekti koji mogu da prime brodski otpad ili ostatke tereta kako je definisano Direktivom 2000/59/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta¹.

Definicije pomoći uključene u finansijske proizvode koji su potpomognuti iz InvestEU fonda (izrazi definisani pod drugim naslovima iz ovoga člana imaju isto značenje kako je utvrđeno u tim naslovima i za pomoći uključenu u finansijske proizvode koji su potpomognuti iz InvestEU fonda)

166. „InvestEU fond“, „garancija EU“, „finansijski proizvod“, „nacionalne razvojne banke ili institucije“ i „partner za implementaciju“ imaju značenje utvrđeno u članu 2 Regulative (EU) 2021/523 Evropskog parlamenta i Savjeta;
167. „finansijski posrednik“ za potrebe odjeljka 16 je finansijski posrednik u smislu tačke 34, sa izuzetkom partnera za implementaciju;
168. „komercijalni finansijski posrednik“ je finansijski posrednik koji posluje sa ciljem ostvarivanja dobiti i u potpunosti na svoj rizik, bez javnog jemstva, pri čemu se nacionalne razvojne banke ili institucije ne smatraju komercijalnim finansijskim posrednicima;
169. „gradski čvor TEN-T“ ima značenje utvrđeno u članu 3 tački (p) Regulative (EU) br. 1315/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta¹;

¹ Direktiva 2000/59/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 27. novembra 2000 o lučkim objektima za prihvatanje brodskog otpada i ostataka tereta (SL L 332, 28.12.2000, str. 81.).

170. „novi učesnik“ znači željezničko privredno društvo u smislu člana 3 stava 1 Direktive 2012/34/EU Evropskog parlamenta i Savjeta² koje ispunjava sljedeće uslove:

- (a) dobilo je dozvolu za relevantni tržišni segment u skladu sa članom 17 stav 3 Direktive 2012/34/EU manje od dvadeset godina prije dodjele pomoći;
- (b) nije u smislu člana 3 stava 3 Priloga I ovoj Regulativi povezano sa željezničkim privrednim društvom koje je dobilo dozvolu u smislu člana 3 stava 14 Direktive 2012/34/EU prije 1. januara 2010;

171. „gradski prevoz“ znači prevoz unutar grada ili aglomeracije i njegovih zona dnevnih putovanja;

172. „ekosistem“, „biodiverzitet“ i „dobro stanje ekosistema“ imaju značenje određeno u članu 2 stavu 1 Regulative (EU) 2020/852 Evropskog parlamenta i Savjeta³;

Član 3
Uslovi za izuzeće

Šeme pomoći, individualna pomoć dodijeljena na osnovu šema pomoći i ad hoc pomoć usklađene su sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 st. 2 ili 3 Ugovora i izuzimaju se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora, pod uslovom da takva pomoć ispunjava sve uslove iz Poglavlja I ove regulative, kao i posebne uslove za odgovarajuću kategoriju pomoći iz Poglavlja III ove regulative.

Član 4
Pragovi za prijavu

1. Ova regulativa ne primjenjuje se na pomoć koja prelazi sljedeće pragove:

- (a) za regionalnu pomoć za ulaganje: „usklađeni iznos pomoći“ izračunat u skladu sa mehanizmom utvrđenim u članu 2 tačka 20 za ulaganje sa opravdanim troškovima u iznosu od 100 miliona EUR;
- (b) za regionalnu pomoć za urbani razvoj: 20 miliona EUR kako je utvrđeno u članu 16 stav 3;
- (c) za pomoć za ulaganje za MSP-ove: 7,5 miliona EUR po privrednom društvu po projektu ulaganja;
- (d) za pomoć za konsultantske usluge u korist MSP-ova: 2 miliona EUR po privrednom društvu, po projektu;
- (e) za pomoć MSP-ovima za učešće na sajmovima: 2 miliona EUR po privrednom društvu, po godini;
- (f) za pomoć privrednim društvima koja učestvuju u projektima evropske teritorijalne saradnje: za pomoć u skladu sa članom 20: 2 miliona EUR po privrednom društvu po projektu; za pomoć u skladu sa članom 20a: iznosi utvrđeni članom 20a stav 2 po privrednom društvu, po projektu;
- (g) za pomoć za finansiranje rizika: 15 miliona EUR po prihvatljivom privrednom društvu kako je utvrđeno u članu 21 stav 9;
- (h) za pomoć za novoosnovana privredna društva: iznosi po privrednom društvu utvrđeni u članu 22 st. 3, 4 i 5;
- (i) za pomoć za istraživanje i razvoj:
 - i. ako je projekat pretežno fundamentalno istraživanje: 40 miliona EUR po privrednom društvu po projektu; to je slučaj ako više od polovine opravdanih troškova projekta nastaje kroz djelatnosti obuhvaćene kategorijom fundamentalnog istraživanja;
 - ii. ako je projekat pretežno industrijsko istraživanje: 20 miliona EUR po privrednom društvu po projektu; to je slučaj ako više od polovine opravdanih troškova projekta nastaje kroz djelatnosti obuhvaćene kategorijom industrijskog istraživanja ili kategorijama industrijskog istraživanja i fundamentalnog istraživanja zajedno;
 - iii. ako je projekat pretežno eksperimentalni razvoj: 15 miliona EUR po privrednom društvu, po projektu; to je slučaj ako više od polovine opravdanih troškova projekta nastaje kroz djelatnosti obuhvaćene kategorijom eksperimentalnog razvoja;
 - iv. ako je riječ o projektu koji je projekat EUREKA ili se sprovodi u okviru zajedničkog privrednog društva osnovanog na osnovu člana 185 ili člana 187 Ugovora, iznosi iz tač. (i) do (iii) udvostručuju se;
 - v. ako se pomoć za projekte istraživanja i razvoja dodjeljuje u obliku otplativih predujmova koji se, ukoliko ne postoji prihvaćena metodologija za izračunavanje njihovog bruto ekvivalenta bespovratnih sredstava, izražavaju

¹ Regulativa (EU) br. 1315/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta od 11. decembra 2013. o smjernicama Unije za razvoj transevropske saobraćajne mreže i stavljanju van snage Odluke br. 661/2010/EU (SL L 348, 20.12.2013, str. 1.)

² Direktiva 2012/34/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 21. novembra 2012. o uspostavljanju jedinstvenog Evropskog željezničkog prostora (SL L 343, 14.12.2012, str. 32.).

³ Regulativa (EU) 2020/852 Evropskog parlamenta i Savjeta od 18. juna 2020. o uspostavljanju okvira za omogućavanje održivog ulaganja i izmjeni Regulative (EU) 2019/2088 (SL L 198, 22.6.2020, str. 13.).

- kao procenat opravdanih troškova, a mjerom je predviđeno da se u slučaju uspješnog rezultata projekta, na osnovu razumne i promišljene pretpostavke, predujmovi vraćaju uz kamatnu stopu koja je barem jednaka diskontnoj stopi koja važi u trenutku dodjele pomoći, iznosi iz tač. (i) do (iv) povećavaju se za 50 %;
- vi. za pomoć za studije izvodljivosti u pripremi istraživačkih djelatnosti: 7,5 miliona EUR po studiji;
 - vii. za pomoć MSP-ovima za projekte istraživanja i razvoja kojima je dodijeljena oznaka kvaliteta „pečat izvrsnosti“ i koji se implementiraju u skladu s članom 25a, iznos iz člana 25a;
 - viii. za pomoć za Marija Sklodovska-Kiri akcije i aktivnosti u okviru Provjere koncepta ERC-a sprovedene u skladu sa članom 25b, iznosi iz člana 25b;
 - ix. za pomoć povezану са sufinsiranim projektima istraživanja i razvoja koji se implementiraju u skladu sa člankom 25c, iznosi iz člana 25c.;
 - x. za pomoć za aktivnosti udruživanja, iznosi iz člana 25d;
- (j) za pomoć za ulaganje u istraživačke infrastrukture: 20 miliona EUR po infrastrukturi;
 - (k) za pomoć za inovativne klastere: 7,5 miliona EUR po klasteru;
 - (l) za pomoć za inovacije za MSP-ove: 5 miliona EUR po privrednom društvu po projektu;
 - (m) za pomoć za inovacije procesa i inovacije u organizaciji; 7,5 miliona EUR po privrednom društvu po projektu;
 - (n) za pomoć za usavršavanje: 2 miliona EUR po projektu usavršavanja;
 - (o) za pomoć za zapošljavanje radnika u nepovoljnem položaju: 5 miliona EUR po privrednom društvu po godini;
 - (p) za pomoć za zapošljavanje radnika sa invaliditetom u obliku subvencija zarada: 10 miliona EUR po privrednom društvu po godini;
 - (q) za pomoć za kompenzaciju dodatnih troškova zapošljavanja radnika sa invaliditetom: 10 miliona EUR po privrednom društvu po godini;
 - (r) za pomoć za kompenzaciju troškova pomoći koja se pruža radnicima u nepovoljnem položaju: 5 miliona EUR po privrednom društvu po godini;
 - (s) za pomoć za ulaganje u zaštitu životne sredine, osim pomoći za ulaganje u javno dostupnu infrastrukturu za punjenje ili dopunu goriva za vozila sa nultim ili niskim emisijama, pomoći za ulaganje u sanaciju kontaminiranih lokacija i pomoći za distributivnu mrežu koja je dio postrojenja energetski efikasnog daljinskog grijanja i hlađenja: 15 miliona EUR po privrednom društvu po projektu ulaganja; 30 miliona EUR za pomoć za ulaganja u energetsku efikasnost u određenim objektima obuhvaćenim područjem primjene člana 38 stava 3a i 30 miliona EUR ukupnog nominalnog preostalog finansiranja za pomoć za ulaganja u energetsku efikasnost određenih objekata obuhvaćenih područjem primjene člana 38 stav 7;
 - (sa) za javno dostupnu infrastrukturu za punjenje i/ili dopunu gorivom za vozila sa nultim ili niskim emisijama ugljenika: 15 miliona EUR po privrednom društvu po projektu, a u slučaju šema, prosječni godišnji budžet do 150 miliona EUR;
 - (t) za pomoć za ulaganje u projekte energetske efikasnosti: 10 miliona EUR kako je utvrđeno u članu 39 stav 5;
 - (u) za pomoć za ulaganje u sanaciju kontaminiranih lokacija: 20 miliona EUR po privrednom društvu po projektu ulaganja;
 - (v) za operativnu pomoć za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora i operativnu pomoć za promovisanje energije iz obnovljivih izvora u postrojenjima manjeg obima: 15 miliona EUR po privrednom društvu po projektu. Ako se pomoć dodjeljuje na osnovu konkurentnog postupka prikupljanja ponuda u skladu sa članom 42: 150 miliona EUR godišnje uzimajući u obzir kombinovani budžet svih šema obuhvaćenih članom 42;
 - (w) za pomoć za ulaganje u distributivnu mrežu za daljinsko grijanje ili hlađenje: 20 miliona EUR po privrednom društvu po projektu ulaganja;
 - (x) za pomoć za ulaganje u energetsku infrastrukturu: 50 miliona EUR po privrednom društvu po projektu ulaganja;
 - (y) za pomoć za uvođenje fiksnih širokopojasnih mreža koja se dodjeljuje u obliku bespovratnih sredstava: 100 miliona EUR ukupnih troškova po projektu; za pomoć za fiksnu širokopojasnu infrastrukturu koja se dodjeljuje u obliku finansijskog instrumenta, nominalni iznos ukupnog finansiranja dodijeljenog bilo kojem krajnjem korisniku po projektu ne smije biti veći od 150 miliona EUR;
 - (ya) za pomoć za uvođenje 4G ili 5G mobilnih mreža koja se dodjeljuje u obliku bespovratnih sredstava: 100 miliona EUR ukupnih troškova po projektu; za pomoć za 4G ili 5G mobilne mreže koje se dodjeljuju u obliku finansijskog instrumenta, nominalni iznos ukupnog finansiranja dodijeljenog bilo kojem krajnjem korisniku po projektu ne smije biti veći od 150 miliona EUR;
 - (yb) za pomoć određenim projektima od zajedničkog interesa u području Transevropske infrastrukture za digitalno povezivanje koja se finansira u skladu sa Regulativom (EU) 2021/1153 Evropskog parlamenta i Savjeta ili kojima je dodijeljena oznaka „pečat izvrsnosti“ u skladu sa tom Regulativom, koje se dodjeljuju u obliku bespovratnih sredstava: 100 miliona EUR ukupnih troškova po projektu; za pomoć za određene projekte od zajedničkog interesa u području Transevropskih

- infrastruktura koje se dodjeljuju u obliku finansijskog instrumenta, nominalni iznos ukupnog finansiranja dodijeljenog bilo kojem krajnjem korisniku po projektu ne smije ne smije biti veći od 150 miliona EUR;
- (yc) za pomoć u obliku šema sa vaučerima za povezivanje: ukupni budžet za državnu pomoć tokom 24 mjeseca za sve šeme vaučera za povezivanje u državi članici ne smije biti veći od 50 miliona EUR (ukupni iznos koji uključuje nacionalne, regionalne ili lokalne šeme vaučera);
 - (z) za pomoć za ulaganje u kulturu i očuvanje baštine: 150 miliona EUR po projektu; za operativnu pomoć za kulturu i očuvanje baštine: 75 miliona EUR po privrednom društvu po godini;
 - (aa) za šeme pomoći za audiovizuelna djela: 50 miliona EUR po šemi po godini;
 - (bb) za pomoć za ulaganje u sportske i višenamjenske rekreativne infrastrukture: 30 miliona EUR ili ukupni troškovi koji prelaze 100 miliona EUR po projektu; za operativnu pomoć za sportsku infrastrukturu: 2 miliona EUR po infrastrukturi po godini;
 - (cc) za pomoć za ulaganje u lokalne infrastrukture: 10 miliona EUR ili ukupni troškovi koji prelaze 20 miliona EUR za istu infrastrukturu;
 - (dd) za pomoć za ulaganje u regionalne aerodrome: intenziteti pomoći i iznosi pomoći utvrđeni u članu 56a;
 - (ee) za pomoć za ulaganje u morske luke: prihvatljivi troškovi od 130 miliona EUR za pojedinačni projekt ulaganja (ili 150 miliona EUR po projektu ulaganja u morsku luku uključenu u plan rada koridora jezgrene mreže iz člana 47 Regulative (EU) br. 1315/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta¹; što se tiče čišćenja, projekat se definije kao sva čišćenja koja su sprovedena u jednoj kalendarskoj godini;
 - (ff) za pomoć za ulaganje u luke unutrašnjih plovnih puteva: prihvatljivi troškovi od 40 miliona EUR za pojedinačni projekat ulaganja (ili 50 miliona EUR po projektu ulaganja u luke unutrašnjih plovnih puteva uključene u plan rada koridora jezgrene mreže iz člana 47 Regulative (EU) br. 1315/2013); što se tiče čišćenja, projekat se definije kao sva čišćenja koja su sprovedena u jednoj kalendarskoj godini;
 - (gg) za pomoć uključenu u finansijske proizvode koji se finansiraju sredstvima iz InvestEU fonda: iznosi utvrđeni u poglavljiju III odjeljku 16; i
 - (hh) za pomoć MSP-ovima za troškove koji su nastali učestvovanjem u projektima lokalnog razvoja („CLLD“) vođenim od strane zajednice i projektima operativne grupe Evropskog partnerstva za inovacije („EIP“) za produktivnost i održivost u poljoprivredi: za pomoć u skladu sa članom 19a: 2 miliona EUR po porivrednom društvu po projektu; za pomoć u skladu sa članom 19b: iznosi utvrđeni u članu 19b stav 2 po projektu.
2. Pragovi utvrđeni ili navedeni u stavu 1 ne smiju se izbjegavati vještačkim razdvajanjem šema ili projekata pomoći.

Član 5

Transparentnost pomoći

1. Ova regulativa se primjenjuje isključivo na pomoć za koju je moguće unaprijed precizno izračunati bruto ekvivalent bespovratnih sredstava bez potrebe za sprovođenjem procjene rizika („transparentna pomoć“).
2. Sljedeće kategorije pomoći smatraju se transparentnim:
 - (a) pomoć u obliku bespovratnih sredstava i subvencija kamatne stope;
 - (b) pomoć u obliku zajmova ako je bruto ekvivalent bespovratnih sredstava izračunat na osnovu referentne stope koja važi u trenutku dodjele pomoći;
 - (c) pomoć u obliku garancija:
 - i. ako je bruto ekvivalent bespovratnih sredstava izračunat na osnovu premija sigurne luke utvrđenih u obavljenju Komisije; ili
 - ii. ako je, prije sprovođenja mjere, metodologija za izračunavanje bruto ekvivalenta bespovratnih sredstava garancije prihvaćena na osnovu Obavljenja Komisije o primjeni čl. 87 i 88 Ugovora o EZ na državnu pomoć u obliku garancija², ili bilo kog naknadnog obavljenja kojim ono bude zamijenjeno, nakon prijave te metodologije Komisiji u skladu sa tada važećom regulativom Komisije u oblasti državne pomoći, a odobrena metodologija izričito se odnosi na predmetnu vrstu garancije i osnovne transakcije u smislu primjene ove regulative;
 - (d) pomoć u obliku poreskih olakšica ako mjera predviđa najvišu vrijednost koja obezbjeđuje da se ne pređe važeći prag;
 - (e) pomoć za regionalni urbanji razvoj ako su ispunjeni uslovi iz člana 16;
 - (ea) pomoć za privredna društva za njihovo učeće u projektima evropske teritorijalne saradnje u skladu s članom 20a ako je njome predviđena gornja vrijednost koja obezbjeđuje da se ne prekorači primjenjivi prag utvrđen u članu 20a;

¹ Regulativa (EU) br. 1315/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta od 11. decembra 2013. o smjernicama Unije za razvoj trans – evropske saobraćajne mreže i stavljanju van snage Odluke br. 661/2010/EU (SL L 348, 20.12.2013, str. 1.).

² SL C 155, 20.6.2008, str. 10.

- (f) pomoć u obliku mjera finansiranja rizika ako su ispunjeni uslovi iz člana 21;
- (g) pomoć za novoosnovana privredna društva ako su ispunjeni uslovi iz člana 22;
- (h) pomoć za projekte energetske efikasnosti ako su ispunjeni uslovi iz člana 39;
- (i) pomoć u obliku premija koje se dodaju na tržišnu cijenu ako su ispunjeni uslovi iz člana 42;
- (j) pomoć u obliku otplativih predujmova ako ukupni nominalni iznos otplativog predujma ne prelazi pragove koji se primjenjuju na osnovu ove regulative ili ako je, prije sprovođenja mjere, metodologija za izračunavanje bruto ekvivalenta bespovratnih sredstava otplativog predujma prihvaćena nakon prijave te metodologije Komisiji;
- (k) pomoć u obliku prodaje ili davanja u zakup materijalne imovine ispod tržišne cijene ako je vrijednost utvrđena ili nezavisnim stručnim vještačenjem prije te transakcije ili u odnosu na javno dostupne, redovno ažurirane i općeprihvaćene referentne vrijednosti;
- (l) pomoć uključena u finansijske proizvode koji se finansiraju sredstvima iz InvestEU fonda, ako su ispunjeni uslovi utvrđeni u poglavljju III odjeljku 16.

Član 6

Podsticajni efekat

1. Ova regulativa primjenjuje se isključivo na pomoć koja ima podsticajni efekat.
2. Smatra se da pomoć ima podsticajni efekat ako je korisnik dotičnoj državi članici podnio pisani zahtjev za pomoć prije početka rada na projektu ili djelatnosti. Zahtjev za pomoć mora da sadrži barem sljedeće informacije:
 - (a) naziv i veličinu privrednog društva;
 - (b) opis projekta, uključujući datume njegovog početka i završetka;
 - (c) lokaciju projekta;
 - (d) listu troškova projekta;
 - (e) vrstu pomoći (bespovratna sredstva, zajam, garancija, otplativi predujam, ulaganje vlasničkog kapitala ili drugo) i iznos javnog finansiranja potrebnog za projekt.
3. Smatra se da ad hoc pomoć za velika preduzeća ima podsticajni efekat ako je, uz obezbjeđivanje da su ispunjeni uslovi iz stava 2, država članica prije dodjele dotične pomoći provjerila da se dokumentacijom koju je pripremio korisnik potvrđuje da će pomoć dovesti do jednog ili više sljedećih rezultata:
 - (a) za regionalnu pomoć za ulaganje: da je sproveden projekt koji bez pomoći ne bi bio sproveden u dotičnom području ili ne bi bio dovoljno profitabilan za korisnika u dotičnom području;
 - (b) u svim ostalim slučajevima, da postoji
 - znatno povećanje obima projekta/djelatnosti zbog pomoći, ili
 - znatno povećanje ukupnog iznosa koji je korisnik potrošio na projekt/djelatnost zbog pomoći, ili
 - znatno povećanje brzine završetka dotičnog projekta/djelatnosti.
4. Odstupanjem od st. 2 i 3, smatra se da mjere u obliku poreskih olakšica imaju podsticajni efekat ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - (a) mjerom se uspostavlja pravo na pomoć u skladu sa objektivnim kriterijumima i bez dalje primjene diskrecionog prava države članice; i
 - (b) mjera je donijeta i stupila je na snagu prije početka rada na projektu ili djelatnosti kojima je dodijeljena pomoć, osim u slučaju šema koje su sljedbenici poreskih šema ako je djelatnost već bila obuhvaćena prethodnim šemama u obliku poreskih olakšica.
5. Odstupanjem od st. 2, 3 i 4, za sljedeće kategorije pomoći ne zahtijeva se da imaju podsticajni efekat ili se smatra da imaju podsticajni efekat:
 - (a) regionalna operativna pomoć i pomoć za regionalni urbani razvoj ako su ispunjeni uslovi iz čl. 15 i 16;
 - (b) pomoć za pristup finansiranju za MSP-ove, ako su ispunjeni relevantni uslovi iz čl. 21 i 22;
 - (c) pomoć za zapošljavanje radnika u nepovoljnem položaju u obliku subvencija zarada i pomoć za zapošljavanje radnika sa invaliditetom u obliku subvencija zarada ako su ispunjeni relevantni uslovi iz člana 32 odnosno člana 33;
 - (d) pomoć za kompenzaciju dodatnih troškova zapošljavanja radnika sa invaliditetom i pomoć za kompenzaciju troškova pomoći pružene radnicima u nepovoljnem položaju, ako su ispunjeni uslovi iz čl. 34 i 35;
 - (e) pomoć u obliku smanjenja poreza za zaštitu životne sredine u skladu sa Direktivom 2003/96/EZ ako su ispunjeni uslovi iz člana 44 ove regulative;
 - (f) pomoć za nadoknadu štete prouzrokovane određenim prirodnim katastrofama ako su ispunjeni uslovi iz člana 50;
 - (g) socijalna pomoć za prevoz stanovnika udaljenih regiona ako su ispunjeni uslovi iz člana 51;
 - (h) pomoć za kulturu i očuvanje kulturne baštine ako su ispunjeni uslovi iz člana 53.

- (i) pomoć za privredna društva koja učestvuju u projektima evropske teritorijalne saradnje, ako su ispunjeni relevantni uslovi iz čl. 20 ili 20a;
- (j) pomoć za projekte istraživanja i razvoja kojima je dodijeljena oznaka kvaliteta „pečat izvrsnosti”, Marija Sklodovska-Kiri akcije i aktivnosti u okviru Projekta koncepta ERC-a kojima je dodijeljena oznaka kvaliteta „pečat izvrsnosti”, pomoć uključena u sufinansirane projekte i sufinansirane aktivnosti udruživanja, ako su ispunjeni relevantni uslovi utvrđeni u čl. 25a, 25b, 25c ili 25d.;
- (k) pomoć uključena u finansijske proizvode koji se finansiraju sredstvima iz InvestEU fonda, ako su ispunjeni uslovi utvrđeni u poglavljiju III odjeljku 16;
- (l) pomoć za MSP-ove koja učestvuju u projektima lokalnog razvoja („CLLD”) koje vodi zajednica i projektima operativne grupe Evropskog partnerstva za inovacije („EIP”) za produktivnost i održivost u poljoprivredi ili imaju koristi od tih projekata ako su ispunjeni odgovarajući uslov iz čl. 19a ili 19b.

Član 7

Intenzitet pomoći i opravdani troškovi

1. Svi iznosi koji se upotrebljavaju za izračunavanje intenziteta pomoći i opravdanih troškova treba da budu iznosi prije odbitka poreza ili drugih dažbina. Opravdani troškovi treba da budu potkrijepljeni pisanim dokazima koji treba da budu jasni, konkretni i ažurirani. Iznosi opravdanih troškova mogu se izračunati u skladu sa pojednostavljenim mogućnostima finansiranja iz Regulative (EU) br. 1303/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta¹ ili Regulative (EU) 2021/1060 Evropskog parlamenta i Savjeta², u zavisnosti od toga šta se primjenjuje, ako se ta operacija finansira barem dijelom iz fonda Unije koji dopušta upotrebu tih pojednostavljenih mogućnosti finansiranja i ako je ta kategorija troškova opravdana u skladu sa relevantnom odredbom o izuzeću.”
2. Ako se pomoć ne dodjeljuje u obliku bespovratnih sredstava, iznos pomoći jednak je bruto ekvivalentu bespovratnih sredstava.
3. Buduća pomoć, uključujući pomoć koja se isplaćuje u više rata će se diskontovati na njenu vrijednost u trenutku dodjele. Opravdane troškove treba diskontovati na njihovu vrijednost u trenutku dodjele. Kamatna stopa koju treba primijeniti prilikom diskontovanja je diskontna stopa koja se primjenjuje u trenutku dodjele pomoći.
5. Ako se pomoć dodjeljuje u obliku otplativih predujmova koji se, ukoliko ne postoji prihvaćena metodologija za izračunavanje njihovog bruto ekvivalenta bespovratnih sredstava, izražavaju kao procenat opravdanih troškova, a mjerom se predviđa da se u slučaju uspješnog rezultata projekta, koji je definisan na osnovu razumne i promišljene pretpostavke, predujmovi vraćaju uz kamatnu stopu koja je barem jednaka diskontnoj stopi koja važi u trenutku dodjele pomoći, maksimalni intenziteti pomoći iz Poglavlja III mogu se povećati za 10 procenatnih poena.
6. Ako se regionalna pomoć dodjeljuje u obliku otplativih predujmova, maksimalni intenziteti pomoći utvrđeni mapom regionalnih pomoći koja je na snazi u trenutku dodjele pomoći ne smiju se povećavati.

Član 8

Kumulacija

1. Prilikom utvrđivanja da li se poštuju pragovi za prijavu iz člana 4 i maksimalni intenziteti pomoći iz Poglavlja III, u obzir se uzima ukupni iznos državne pomoći za djelatnost, projekat ili privredno društvo kojima je dodijeljena pomoć.
2. Ako se finansijska sredstva Unije kojim centralno upravljaju institucije, agencije, zajednička privredna društva ili drugi organi Unije koji nijesu pod neposrednom ili posrednom kontrolom države članice kombinuju sa državnom pomoći, za potrebe utvrđivanja da li se poštuju pragovi za prijavu i maksimalni intenziteti pomoći ili maksimalni iznosi pomoći, u obzir

¹ Regulativa (EU) br. 1303/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta od 17. decembra 2013. o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Evropskom fondu za regionalni razvoj, Evropskom socijalnom fondu, Kohezionom fondu, Evropskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj i Evropskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i o utvrđivanju opštih odredbi o Evropskom fondu za regionalni razvoj, Evropskom socijalnom fondu, Kohezionom fondu i Evropskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i o stavljanju van snage Regulative Savjeta (EZ) br. 1083/2006 (SL L 347, 20.12.2013, str. 320.).

² Regulativa (EU) 2021/1060 Evropskog parlamenta i Savjeta od 24. juna 2021. o utvrđivanju zajedničkih odredaba o Evropskom fondu za regionalni razvoj, Evropskom socijalnom fondu plus, Kohezionom fondu, Fondu za pravednu tranziciju i Evropskom fondu za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu te finansijskih pravila za njih i za Fond za azil, migracije i integraciju, Fond za unutarnju sigurnost i Instrument za finansijsku potporu u području upravljanja granicama i vizne politike (SL L 231, 30.6.2021., str. 159.)

- se uzima samo državna pomoć, pod uslovom da ukupan iznos javnih finansijskih sredstava dodijeljenih u vezi sa istim opravdanim troškovima ne prelazi najpovoljniju stopu finansiranja utvrđenu važećim propisima zakonodavstva Unije.
3. Pomoć čije je troškove moguće utvrditi a koja se izuzima na osnovu ove regulative može se kumulirati:
 - (a) sa bilo kojom drugom državnom pomoći, pod uslovom da se te mjere odnose na različite opravdane troškove koje je moguće utvrditi;
 - (b) sa bilo kojom drugom državnom pomoći u vezi sa istim opravdanim troškovima, bilo da se oni djelimično ili potpuno preklapaju, samo ako se takvom kumulacijom ne prelazi najviši intenzitet pomoći ili iznos pomoći koji se primjenjuje na tu pomoć na osnovu ove regulative.

Finansiranje koje se krajnjim korisnicima dodjeljuje uz pomoć iz InvestEU fonda obuhvaćeno poglavljem III odjeljkom 16 i troškovi koje ono pokriva se ne uzimaju u obzir za utvrđivanje usklađenosti sa odredbama o kumulaciji utvrđenim u prvoj rečenici ove tačke. Umjesto toga, iznos relevantan za utvrđivanje usklađenosti sa odredbama o kumulaciji iz prve rečenice ove tačke izračunava se na sljedeći način. Prvo, nominalni iznos finansiranja potpomognutog od strane InvestEU fonda oduzima se od ukupnih prihvatljivih troškova projekta čime se dobijaju ukupni preostali opravdani troškovi; zatim se maksimalna pomoć računa primjenom odgovarajućeg najvišeg intenziteta pomoći ili iznosa pomoći samo na ukupne preostale opravdane troškove.

U slučajevima članova za koje je prag za prijavu izražen kao maksimalni iznos pomoći, nominalni iznos finansiranja koje se krajnjim korisnicima dodjeljuje uz pomoć iz InvestEU fonda ne uzima se u obzir ni za utvrđivanje jesu li se poštivali pragovi za prijavu iz člana 4.

Za nadređene zajmove ili garancije za nadređene zajmove koji se finansiraju sredstvima iz InvestEU fonda u skladu sa poglavljem III odjeljkom 16, bruto ekvivalent bespovratnog sredstva uključen u takve zajmove ili garancije koji se dodjeljuju krajnjim korisnicima može se izračunati i u skladu sa članom 5 stavom 2 tačke (b) ili (c). Taj bruto ekvivalent bespovratnog sredstva može se koristiti za osiguranje, u skladu sa prvom rečenicom ove tačke, da kumulacija sa bilo kojom drugom pomoći za iste opravdane troškove koje je moguće utvrditi, ne pređe najviši intenzitet pomoći ili iznosa pomoći koji se primjenjuje na pomoć u skladu sa ovom Regulativom ili odgovarajući prag za prijavu u skladu sa ovom Regulativom.

4. Pomoć čiji troškovi nijesu opravdani troškovi koje je moguće utvrditi, a koji se izuzimaju na osnovu čl. 19b, 20a, 21, 22 i 23 i člana 56e stav 5 tačka (a) podtačke ii. ili iii., člana 56e stav 8 tačka (d), člana 56e, stav 10 i člana 56f ove regulative može se kumulirati sa bilo kojom drugom državnom pomoći sa opravdanim troškovima koje je moguće utvrditi. Pomoć bez opravdanih troškova koje je moguće utvrditi može se kumulirati sa bilo kojom drugom državnom pomoći bez opravdanih troškova koje je moguće utvrditi do najvišeg odgovarajućeg ukupnog praga za finansiranje utvrđenog u odnosu na posebne okolnosti svakog pojedinog slučaja na osnovu ove ili druge regulative ili odluke o opštem grupnom izuzeću koju je donijela Komisija. Pomoć čiji troškovi nijesu opravdani troškovi koje je moguće utvrditi, a koji se izuzimaju na osnovu člana 56e stav 5 tačka (a) podtačke ii. ili iii. i člana 56e stav 8 tačka (d), člana 56e stav 10 i člana 56f mogu se kumulirati sa bilo kojom drugom državnom pomoći bez opravdanih troškova koje je moguće utvrditi, a koja se izuzima na osnovu istih članova.
5. Državna pomoć koja se izuzima na osnovu ove regulative ne kumulira se sa pomoći de minimis u odnosu na iste opravdane troškove ako bi takva kumulacija dovela do toga da određeni intenzitet pomoći pređe intenzitete pomoći iz Poglavlja III ove regulative.
6. Odstupanjem od stava 3 tačka (b), pomoć u korist radnika sa invaliditetom, kako je utvrđeno u čl. 33 i 34, može se kumulirati sa ostalim pomoćima izuzetim na osnovu ove regulative u vezi sa istim opravdanim troškovima koji prelaze najviši primjenjivi prag na osnovu ove regulative, pod uslovom da takva kumulacija ne dovede do intenziteta pomoći koji prelazi 100% odgovarajućih troškova za period tokom kojeg su dotični radnici zaposleni.
7. Izuzetno od st. 1 do 6, prilikom određivanja poštuju li se gornje granice za regionalnu operativnu pomoć u najudaljenijim regionima, kako je navedeno u članu 15 stav 4, u obzir se uzima samo regionalna operativna pomoć u najudaljenijim regionima koja se sprovodi u skladu sa ovom regulativom.

Član 9

Objavljivanje i informacije

1. Dotična država članica obezbjeđuje da na sveobuhvatnoj internet stranici o državnoj pomoći, na nacionalnom ili regionalnom nivou, bude objavljeno sljedeće:
 - (a) sažetak informacija iz člana 11 u standardizovanom obliku utvrđenom u Prilogu II ili link za pristup tom sažetku;
 - (b) cjelokupan tekst svake mjere pomoći iz člana 11 ili link za pristup cjelokupnom tekstu;

- (c) informacije iz Priloga III o dodjeli svake individualne pomoći koja prelazi 500 000 EUR, ili, za korisnika koji se bave primarnom poljoprivrednom proizvodnjom, osim onih na koje se primjenjuje Odjeljak 2a, o dodjeli svake individualne pomoći za takvu proizvodnju koja prelazi 60 000 EUR i za korisnika koji djeluju u sektoru ribarstva i akvakulture, osim onih na koje se primjenjuje Odjeljak 2a, o dodjeli svake individualne pomoći koja prelazi 30 000 EUR.

U pogledu pomoći dodijeljene za projekte Evropske teritorijalne saradnje iz člana 20, informacije iz ovog stava objavljaju se na internet stranici države članice u kojoj se nalazi odnosni upravljački organ, kako je utvrđeno članom 21 Regulative (EZ) br. 1299/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta¹ ili članom 45 Regulative (EU) 2021/1059 Evropskog parlamenta i Savjeta², u zavisnosti od toga što se primjenjuje. Isto tako, države članice koje učestvuju u projektu mogu odlučiti da svaka od njih na svojoj internet stranici pruži informacije o mjerama pomoći na svojoj teritoriji.

Obaveze objavljivanja utvrđene u prvom podstavu ne primjenjuju se na pomoć koja se dodjeljuje projektima Evropske teritorijalne saradnje iz člana 20a kao ni na projekte operativne grupe Evropskog partnerstva za inovacije („EIP“) za produktivnost i održivost u poljoprivredi ni na projekte lokalnog razvoja koje vodi zajednica („CLLD“) u skladu sa članom 19b.

2. Za šeme u obliku poreskih olakšica i za šeme obuhvaćene čl. 16 i 21³, uslovi utvrđeni u stavu 1 tačka (c) ovog člana smatraju se ispunjenim ako država članica objavi tražene informacije o iznosima individualne pomoći u sljedećim rasponima (u milionima EUR):

0,03 – 0,5 (samo za ribarstvo i akvakulturu);

0,06 – 0,5 (samo za primarnu poljoprivrednu proizvodnju);

0,5 – 1;

1 – 2;

2 – 5;

5 – 10;

10 – 30; i

30 i više.

3. Za šeme iz člana 51 ove regulative, obaveze objavljivanja utvrđene u ovom članu ne primjenjuju se na krajnje potrošače.
- 3 a. Ako je država članica upotrijebila finansijski instrument u okviru InvestEU fonda koji se odnosi na države članice ili ga je upotrijebila nacionalna razvojna banka koja djeluje kao partner u implementaciji ili kao finansijski posrednik u okviru InvestEU fonda, država članica i dalje ostaje u obavezi da osigura objavljivanje informacija kako je utvrđeno u stavu 1 prvom podstavu tački (c). Međutim, ta obaveza se smatra ispunjenom ako partner u implementaciji dostavi Komisiji informacije utvrđene u stavu 1 prvi podstav tačka (c) najkasnije do 30. juna one godine koja slijedi nakon finansijske godine u kojoj je pomoć dodijeljena i ako je sporazumom o garanciji koji su potpisali Komisija i partner u implementaciji predviđa zahtjev da se Komisiji dostave informacije iz stava 1 prvi podstav tačka (c).
4. Informacije iz stava 1 tačka (c) ovog člana organizovane su i dostupne u standardizovanom obliku opisanom u Prilogu III i omogućavaju efikasne funkcije pretraživanja i preuzimanja podataka. Informacije iz stava 1 objavljaju se u roku od 6 mjeseci od dana dodjele pomoći ili, za pomoć u obliku poreske olakšice, u roku od 1 godine od roka za podnošenje poreske prijave i dostupne su najmanje 10 godina od dana dodjele pomoći.
5. Komisija na svojoj internet stranici objavljuje:

¹ Regulativa (EU) br. 1299/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta od 17. decembra 2013. o posebnim odredbama za pomoć iz Evropskog fonda za regionalni razvoj cilju „Evropske teritorijalne saradnje“ (SL L 347, 20.12.2013, str. 259.)

² Regulativa (EU) 2021/1059 Evropskog parlamenta i Savjeta od 24. juna 2021. o posebnim odredbama za cilj „Evropska teritorijalne saradnje (Interreg)“ koji se potpomaže iz Evropskog fonda za regionalni razvoj i iz instrumenata spoljnog finansiranja (SL L 231, 30.6.2021, str. 94.).

³ Za šeme u skladu sa čl. 16 i 21 ove Regulative od zahtjeva za objavljivanjem informacija o svakoj pojedinačnoj dodjeli koja prelazi 500 000 EUR može se odustati u slučaju MSP-ova koji nijesu izvršili ni jednu komercijalnu prodaju ni na kojem tržištu.

- (a) linkove ka internet stranicama o državnoj pomoći iz stava 1 ovog člana;
 - (b) sažetak informacija iz člana 11.
6. Države članice usklađuju se sa odredbama ovog člana najkasnije dvije godine nakon stupanja na snagu ove regulative.

POGLAVLJE II PRAĆENJE

Član 10

Oduzimanje pogodnosti grupnog izuzeća

Ako država članica dodijeli pomoći koja je navodno izuzeta od obaveze prijavljivanja na osnovu ove regulative a da nijesu ispunjeni uslovi utvrđeni u Poglavlјima I do III, Komisija može, nakon što je dotičnoj državi članici dala mogućnost da se izjasni, donijeti odluku u kojoj se navodi da se sve ili neke buduće mjere pomoći koje donese dotična država članica, a koje bi inače ispunjavale zahtjeve iz ove regulative, moraju prijaviti Komisiji u skladu sa članom 108 stav 3 Ugovora. Mjere koje treba prijaviti mogu se ograničiti na mjere kojima se dodjeljuju određene vrste pomoći ili u korist određenih korisnika ili na mjere pomoći koje su donijeli određeni organi dotičnih država članica.

Član 11 Izvještavanje

1. Države članice ili, u slučaju pomoći dodijeljene za projekte evropske teritorijalne saradnje u smislu člana 20, država članica u kojoj se nalazi upravljački organ, kako je utvrđeno članom 21 Regulative (EZ) br. 1299/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta ili članom 45 Regulative (EU) 2021/1059, u zavisnosti od toga što se primjenjuje, Komisiji dostavljaju:
 - (a) preko elektronskog sistema obavljanja Komisije, sažetak informacija o svakoj mjeri pomoći koja je izuzeta na osnovu ove regulative, u standardizovanom obliku utvrđenom u Prilogu II zajedno sa linkom za pristup cijelokupnom tekstu mjere pomoći, uključujući i njene izmjene i dopune, u roku od 20 radnih dana od njenog stupanja na snagu; i
 - (b) godišnji izvještaj, iz Regulative Komisije (EZ) br. 794/2004¹ u elektronskom obliku, o primjeni ove regulative, koji sadrži informacije navedene u regulativi za sprovođenje, za svaku cijelu godinu ili svaki dio godine tokom kojeg se ova regulativa primjenjuje. Ako država članica koristi finansijske instrumente u okviru fonda InvestEU koji se odnosi na države članice ili ga koristi nacionalna razvojna banka koja djeluje kao partner u implementaciji ili kao finansijski posrednik u okviru InvestEU fonda, ta obaveza države članice se smatra ispunjenom ako partner u implementaciji dostavlja Komisiji godišnje izvještaje u skladu sa relevantnim zahtjevima o izvještavanju utvrđenim sporazumom o garantiji koji su potpisali Komisija i partner u implementaciji.

Prvi podstav se ne primjenjuje na pomoći koja se dodjeljuje projektima Evropske teritorijalne saradnje iz člana 20a kao ni na projekte operativne grupe Evropskog partnerstva za inovacije („EIP“) za produktivnost i održivost u poljoprivredi ni na projekte lokalnog razvoja koje vodi zajednica („CLLD“) u skladu sa članom 19b.

2. Ako zbog produženja perioda primjene ove regulative do 31. decembra 2023. Regulativom Komisije (EU) br. 2020/972² država članica odluči da produži mjeru za koje je Komisiji dostavljen sažetak informacija u skladu sa stavom 1 ovog člana, ta država članica dužna je da ažurira sažetak informacija u vezi sa produženjem tih mjeru i da o ažuriranju obavijesti Komisiju u roku od 20 radnih dana od stupanja na snagu akta kojim produžava predmetnu mjeru.

Član 12 Praćenje

1. Kako bi se Komisiji omogućilo praćenje pomoći koja je izuzeta od obaveze prijavljivanja na osnovu ove regulative, države članice ili, u slučaju pomoći dodijeljene za projekte evropske teritorijalne saradnje iz člana 20, država članica u kojoj se nalazi upravljački organ, vodi detaljnu evidenciju sa informacijama i pratećom dokumentacijom koje su potrebne da bi se

¹ Regulativa Komisije (EZ) br. 794/2004 od 21. aprila 2004. godine o sprovođenju Regulative Savjeta (EU) 2015/1589 o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu člana 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (SL L 140, 30.04.2004. str.1)

² Regulativa Komisije (EU) 2020/972 od 2. jula 2020. o izmjeni Regulative (EU) br. 1407/2013 u pogledu njenog pridruženja i o izmjeni Regulative (EU) br. 651/2014 u pogledu njenog produženja i odgovarajućih prilagođavanja (SL L 215, 7.7.2020, str. 3.)

utvrdilo da su ispunjeni svi uslovi iz ove regulative. Ta se evidencija čuva 10 godina od datuma dodjele *ad hoc* pomoći ili posljednje dodjele pomoći na osnovu šeme.

Prvi podstav se ne primjenjuje na pomoć koja se dodjeljuje projektima Evropske teritorijalne saradnje iz člana 20a kao ni na projekte operativne grupe Evropskog partnerstva za inovacije („EIP“) za produktivnost i održivost u poljoprivredi ni na projekte lokalnog razvoja koje vodi zajednica („CLLD“) u skladu sa članom 19b.

2. U slučaju šema pomoći u okviru kojih se pomoć dodjeljuje automatski na osnovu poreskih prijava korisnika i ako se ne sprovodi prethodna kontrola ispunjenosti svih uslova usklađenosti za svakog korisnika, države članice redovno provjeravaju, makar naknadno i na temelju uzorka, jesu li ispunjeni svi uslovi usklađenosti i donose potrebne zaključke. Države članice vode detaljnu evidenciju kontroli najmanje 10 godina od datuma kontroli.
3. Od svake države članice Komisija može da zahtijeva sve informacije i prateću dokumentaciju koje Komisija smatra potrebnima za praćenje primjene ove regulative, uključujući informacije iz stavova 1 i 2. Predmetna država članica u roku od 20 radnih dana, ili dužem roku ako je tako utvrđeno u zahtjevu, Komisiji dostavlja sve informacije i prateću dokumentaciju koje Komisija smatra potrebnim za praćenje primjene ove regulative.

POGLAVLJE III POSEBNE ODREDBE ZA RAZLIČITE KATEGORIJE POMOĆI

ODJELJAK 1

Regionalna pomoć

Pododjeljak A

Regionalna pomoć za ulaganje i operativna pomoć

Član 13

Područje primjene regionalne pomoći

Ovaj odjeljak ne primjenjuje se:

- (a) na pomoć kojom se u povoljniji položaj stavljuju djelatnosti u sektoru čelika, sektoru uglja, sektoru brodogradnje, sektoru sintetičkih vlakana;
- (b) na pomoć u sektoru saobraćaja i povezanoj infrastrukturi i na pomoć za proizvodnju i distribuciju energije i za energetsku infrastrukturu, osim regionalne pomoći za ulaganje u najudaljenijim regionima i šema operativne pomoći;
- (c) na regionalnu pomoć u obliku šema usmjerenih na ograničen broj posebnih sektora privrednih djelatnosti; šeme koje se odnose na turističke djelatnosti, širokopojasne infrastrukture ili preradu i stavljanje na tržište poljoprivrednih proizvoda ne smatraju se šemama usmjerenim na posebne sektore privrednih djelatnosti;
- (d) na regionalnu operativnu pomoć dodijeljenu privrednim društvima čije su glavne djelatnosti obuhvaćene sektorom K „Finansijske djelatnosti i djelatnost osiguranja“ klasifikacije NACE Rev. 2 ili privrednim društvima koja obavljaju djelatnosti unutar grupe, a čije su glavne djelatnosti obuhvaćene grupama 70.10 „Upravljanje ekonomskim subjektom“ ili 70.22 „Konsultantske aktivnosti u vezi sa poslovanjem i ostalim upravljanjem“ klasifikacije NACE Rev. 2.

Član 14 **Regionalna pomoć za ulaganje**

1. Mjere regionalne pomoći za ulaganje usklađene su sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzimaju se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Pomoć se dodjeljuje u područjima koja primaju pomoć.
3. U područjima, koja primaju pomoć, koja ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačke (a) Ugovora može se dodjeliti pomoć za početno ulaganje, bez obzira na veličinu korisnika. U područjima, koja primaju pomoć, koja ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (a) Ugovora pomoć se može dodjeliti MSP-ovima za bilo koji oblik početnog ulaganja. Velikim preduzećima pomoć se dodjeljuje isključivo za početno ulaganje u korist nove privredne djelatnosti u dotičnom području.
4. Opravdani troškovi su sljedeći:
 - (a) troškovi ulaganja u materijalnu i nematerijalnu imovinu;

- (b) procijenjeni troškovi zarada koji proizilaze iz otvaranja radnih mjesta zbog početnog ulaganja, izračunati za period od dvije godine; ili
 - (c) kombinacija tačaka (a) i (b), pod uslovom da ne prelazi iznos iz tačke (a) ili iznos iz tačke (b), zavisno od toga koji je veći.
5. Ulaganje ostaje u području koje prima pomoć tokom najmanje pet godina nakon završetka ulaganja, odnosno najmanje tri godine nakon završetka ulaganja u slučaju MSP-ova. To ne sprečava zamjenu postrojenja ili opreme koji su u tom periodu zastarjeli ili se pokvarili, pod uslovom da privredna djelatnost ostane u dotičnom području tokom odgovarajućeg najkratčeg perioda.
 6. Stečena imovina mora biti nova, osim za MSP-ove i za preuzimanje poslovne jedinice. Troškovi povezani sa zakupom materijalne imovine mogu se uzeti u obzir pod sljedećim uslovima:
 - (a) za zemljišta i zgrade zakup se mora nastaviti najmanje pet godina nakon očekivanog datuma završetka projekta ulaganja za velika privredna društva, odnosno tri godine u slučaju MSP-ova;
 - (b) za postrojenja ili mašine zakup mora biti u obliku finansijskog lizinga i sadržati obavezu korisnika pomoći da kupi imovinu po isteku perioda zakupa.

U slučaju sticanja imovine poslovne jedinice u smislu člana 2 tačke 49 ili tačke 51 uzimaju se u obzir isključivo troškovi kupovine imovine od trećih lica nepovezanih sa kupcem. Transakcija se obavlja po tržišnim uslovima. Ako je za sticanje imovine pomoći već bila dodijeljena prije kupovine imovine, nabavna vrijednost te imovine oduzima se od opravdanih troškova povezanih sa preuzimanjem poslovne jedinice. Ako malo preduzeće preuzme član porodice prvobitnog vlasnika, ili zaposleni, ukida se uslov kupovine imovine od trećeg lica nepovezanog sa kupcem. Sticanje udjela ne predstavlja početno ulaganje.

7. Za pomoći dodijeljenu velikim privrednim društvima za bitnu promjenu u proizvodnom procesu opravdani troškovi moraju da budu veći od amortizacije imovine koja je povezana sa djelatnošću koja će se modernizovati, tokom prethodne tri fiskalne godine. Za pomoći dodijeljenu za diverzifikaciju postojeće poslovne jedinice opravdani troškovi moraju za najmanje 200 % biti veći od knjigovodstvene vrijednosti imovine koja se ponovno upotrebljava, uknjižene u fiskalnoj godini koja prethodi početku radova.
8. Nematerijalna imovina prihvatljiva je za izračunavanje troškova ulaganja ako ispunjava sljedeće uslove:
 - (a) mora se upotrebljavati isključivo u poslovnoj jedinici koja prima pomoći;
 - (b) mora se voditi kao imovina koja se amortizuje;
 - (c) mora biti kupljena po tržišnim uslovima od trećih lica nepovezanih sa kupcem; i
 - (d) mora biti uključena u imovinu privrednog društva koje prima pomoći i ostati povezana sa projektom za koji se dodjeljuje pomoći tokom najmanje pet godina ili tri godine u slučaju MSP-ova.

Za velika privredna društva troškovi nematerijalne imovine opravdani su isključivo do granice od 50 % ukupnih opravdanih troškova ulaganja za početno ulaganje.

9. Ako se opravdani troškovi izračunavaju u odnosu na procijenjene troškove zarada iz stava 4 tačka (b), moraju biti ispunjeni sljedeći uslovi:
 - (a) projekat ulaganja dovodi do neto povećanja broja zaposlenih u dotičnoj poslovnoj jedinici u odnosu na prosjek za proteklih 12 mjeseci, što znači da će se eventualna radna mjesta izgubljena tokom tog perioda oduzeti od prividnog broja novootvorenih radnih mjesta;
 - (b) svako radno mjesto popunjeno je u periodu od tri godine od završetka radova; i
 - (c) svako radno mjesto otvoreno ulaganjem ostaje u dotičnom području u periodu od najmanje pet godina od dana kada je prvi put popunjeno, odnosno tri godine u slučaju MSP-ova, osim ako je radno mjesto izgubljeno u periodu od 1. januara 2020. i 30. juna 2021. godine.
10. Regionalna pomoći za razvoj širokopojasne mreže mora ispunjavati sljedeće uslove:
 - (a) pomoći se dodjeljuje samo u područjima u kojima nema mreže iste kategorije (ili osnovna širokopojasna mreža ili mreža NGA) i nije vjerovatno da će se u roku od tri godine od donošenja odluke o dodjeli pomoći ta mreža razviti pod komercijalnim uslovima; i
 - (b) subvencionisani mrežni operator mora ponuditi aktivni i pasivni veleprodajni pristup pod poštenim i nediskriminatornim uslovima, uključujući fizičko razvezivanje u slučaju mreža NGA; i
 - (c) pomoći se dodjeljuje na osnovu konkurentnog postupka izbora.
11. Regionalna pomoći za istraživačke infrastrukture dodjeljuje se isključivo ako je dodjela pomoći uslovljena omogućavanjem transparentnog i nediskriminacionog pristupa infrastrukturi kojoj je dodijeljena pomoć.
12. Intenzitet pomoći u bruto ekvivalentu bespovratnih sredstava ne prelazi maksimalni intenzitet pomoći utvrđen u mapi regionalne pomoći koja je na snazi u trenutku kada se pomoći dodjeljuje u dotičnom području. Ako se intenzitet pomoći izračunava na osnovu stava 4 tačka (c), maksimalni intenzitet pomoći ne prelazi najpovoljniji iznos koji proizilazi iz primjene

- tog intenziteta na osnovu troškova ulaganja ili troškova zarada. Za velike investicione projekte iznos pomoći ne prelazi usklađeni iznos pomoći izračunat u skladu sa mehanizmom iz člana 2 tačka 20;
13. Svako početno ulaganje koje je pokrenuo isti korisnik (na nivou grupe) u periodu od tri godine od datuma početka radova na drugom ulaganju kojem je dodijeljena pomoć u istom regionu na nivou 3 Nomenklature teritorijalnih jedinica za statistiku smatra se dijelom jedinstvenog projekta ulaganja. Ako je takav jedinstveni projekat ulaganja veliki investicione projekat, ukupan iznos pomoći za jedinstveni projekat ulaganja ne prelazi usklađeni iznos pomoći za velike investicione projekte.
 14. Korisnik pomoći mora obezbijediti finansijski doprinos u visini od najmanje 25 % opravdanih troškova, iz sopstvenih izvora ili spoljnim finansiranjem, u obliku koji ne uključuje javnu pomoć. U najudaljenijim regionima ulaganje koje vrši MSP može primiti pomoć sa maksimalnim intenzitetom pomoći koji prelazi 75 %; u tim situacijama ostatak će biti obezbijeđen finansijskim doprinosom korisnika pomoći.
 15. Za početno ulaganje povezano sa projektima evropske teritorijalne saradnje obuhvaćenim Regulativom (EU) br. 1299/2013 ili Regulativom (EU) 2021/1059 intenzitet pomoći za područje u kojem se vrši početno ulaganje primjenjuje se na sve korisnike koji učestvuju u projektu. Ako se početno ulaganje nalazi u dva ili više područja koja primaju pomoć, maksimalni intenzitet pomoći je onaj koji se primjenjuje u području koje prima pomoć u kojem je nastao najveći iznos opravdanih troškova. U područjima koja primaju pomoć i koja imaju pravo na pomoć na osnovu člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora, ova odredba primjenjuje se na velika privredna društva isključivo ako se početno ulaganje odnosi na novu privrednu djelatnost.
 16. Korisnik mora potvrditi da u dvije godine prije podnošenja zahtjeva za pomoć nije izvršio premještaj u objekat u kojem će se odvijati početno ulaganje za koje se traži pomoć i da se obavezuje da to neće učiniti u periodu od najviše dvije godine nakon završetka početnog ulaganja za koje se traži pomoć. Kad je riječ o obavezama preuzetima prije 31. decembra 2019., gubitak radnih mjesta u istoj ili sličnoj djelatnosti u jednom od početnih objekata korisnika u Evropskom ekonomskom prostoru, do kojeg dođe u periodu od 1. januara 2020. do 30. juna 2021. godine, ne smatra se prenosom u smislu člana 2 tačka 61a ove regulative.
 17. U sektoru ribarstva i akvakulture pomoć se ne dodjeljuje privrednim društvima koja su počinila jedan ili više prekršaja iz člana 10 stav 1 tač. (a) do (d) i člana 10 stav 3 Regulative (EU) br. 508/2014 Evropskog parlamenta i Savjeta¹ i za operacije iz člana 11 te regulative.

Član 15

Regionalna operativna pomoć

1. Šeme regionalne operativne pomoći u najudaljenijim regionima, rijetko naseljenim područjima i vrlo rijetko naseljenim područjima usklađene su sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzimaju se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. U rijetko naseljenim područjima, šemama regionalne operativne pomoći nadoknađuju se dodatni troškovi prevoza robe proizvedene u područjima prihvatljivim za operativnu pomoć, kao i dodatni troškovi prevoza robe koja se u tim područjima dalje prerađuje pod sljedećim uslovima:
 - (a) pomoć se može objektivno unaprijed kvantifikovati na osnovu fiksnog iznosa ili odnosa tone po kilometru ili neke druge relevantne jedinice;
 - (b) ti dodatni troškovi prevoza izračunavaju se na osnovu putovanja robe unutar državnih granica dotične države članice upotrebom prevoznog sredstva kojim se proizvodi najniži trošak za korisnika.

Intenzitet pomoći ne prelazi 100 % opravdanih dodatnih troškova utvrđenih u ovom članu.

3. U vrlo rijetko naseljenim područjima, šeme regionalne operativne pomoći sprečavaju ili smanjuju depopulaciju pod sljedećim uslovima:
 - (a) da korisnici imaju privrednu djelatnost u predmetnom području;
 - (b) da godišnji iznos pomoći po korisniku na osnovu svih šema operativne pomoći ne prelazi 20 % godišnjih troškova radne snage koje korisnik snosi u predmetnom području.
4. U najudaljenijim regionima operativnim šemama pomoći moraju se kompenzovati dodatni operativni troškovi nastali kao neposredna posljedica jednog ili više trajnih ograničenja iz člana 349 Ugovora, ako korisnici svoju ekonomsku djelatnost

¹ Regulativa (EU) br. 508/2014 Evropskog parlamenta i Savjeta od 15. maja 2014. o Evropskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i stavljanju van snage regulativa Savjeta (EZ) br. 2328/2003, (EZ) br. 861/2006, (EZ) br. 1198/2006, (EZ) br. 791/2007 i Regulativa (EU) br. 1255/2011 Evropskog parlamenta i Savjeta (SL L 149, 20.5.2014, str. 1.).

obavljaju u najjudaljenijim regijama pod uslovom da godišnji iznos pomoći u svim šemama operativne pomoći sprovedenim u skladu sa ovom regulativom, po korisniku ne prelazi jedan od sljedećih procenata:

- (a) 35 % bruto dodate vrijednosti koju korisnik godišnje ostvari u dotičnom najjudaljenjem regionu;
- (b) 40% godišnjih troškova rada koje korisnik ima u dotičnom najjudaljenjem regionu;
- (c) 30% godišnjeg prometa koji je korisnik ostvario u dotičnom najjudaljenjem regionu.

Pododjeljak B

Pomoć za urbani razvoj

Član 16

Regionalna pomoć za urbani razvoj

1. Regionalna pomoć za urbani razvoj usklađena je sa unutrašnjim tržistem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Projekti urbanog razvoja moraju ispunjavati sljedeće kriterijume:
 - (a) sprovode se preko fondova za urbani razvoj u područjima koja primaju pomoć;
 - (b) sufinansiraju su iz evropskih strukturnih i investicionih fondova;
 - (c) njima se podržava sprovođenje „integrisane strategije održivog urbanog razvoja“.
3. Ukupno ulaganje u projekat urbanog razvoja u okviru bilo koje mjere pomoći za urbani razvoj ne prelazi 20 miliona EUR.
4. Opravdani troškovi su ukupni troškovi projekta urbanog razvoja ako su u skladu sa čl. 37 i 65 Regulative (EU) br. 1303/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta ili čl. 67 i 68 Regulative (EU) 2021/1060, u zavisnosti od toga što se primjenjuje.
5. Pomoć koju dodjeljuje fond za urbani razvoj za prihvatljive projekte urbanog razvoja mogu biti u obliku vlasničkog kapitala, kvazivilasničkog kapitala, zajmova, garancija ili kombinacije navedenog.
6. Pomoć za urbani razvoj podstiče dodatna ulaganja privatnih investitora na nivou fondova za urbani razvoj ili projekata urbanog razvoja kako bi se dostigao ukupni iznos od najmanje 30 % ukupnog finansiranja omogućenog projektu urbanog razvoja.
7. Privatni i javni investitori mogu za sprovođenje projekta urbanog razvoja dati novčani doprinos ili doprinos u naturi ili kombinaciju navedenog. Doprinos u naturi uzima se u obzir prema njegovoj tržišnoj vrijednosti, koju potvrdi nezavisni kvalifikovani stručnjak ili propisno ovlašćeni službeni organ.
8. Mjere urbanog razvoja moraju ispunjavati sljedeće uslove:
 - (a) menadžeri fondova za urbani razvoj biraju se na osnovu otvorenog, transparentnog i nediskriminacionog poziva, u skladu sa važećim pravom Unije i domaćim pravom. Naročito ne smije biti diskriminacije između menadžera fondova za urbani razvoj na osnovu mesta njihovog sjedišta ili osnivanja u određenoj državi članici. Od menadžera fondova za urbani razvoj može se zahtijevati da ispunjavaju prethodno utvrđene kriterijume koji su objektivno opravdani prirodom ulaganja;
 - (b) nezavisni privatni investitori biraju se na osnovu otvorenog, transparentnog i nediskriminacionog poziva u skladu sa važećim pravom Unije i domaćim pravom, čiji je cilj uspostavljanje odgovarajućih modaliteta podjele rizika i nagrade pri čemu se, za ulaganja koja nisu garancije, prednost daje asimetričnoj podjeli dobiti u odnosu na zaštitu od gubitaka. Ako se privatni investitori ne biraju na osnovu takvog poziva, fer stopu prinosa za privatne investitore utvrđuje nezavisni stručnjak izabran na osnovu otvorenog, transparentnog i nediskriminacionog poziva;
 - (c) u slučaju asimetrične podjele gubitaka između javnih i privatnih investitora prvi gubitak koji preuzima javni investor ograničava se na 25 % ukupnog ulaganja;
 - (d) u slučaju garancija privatnim investitorima u projektima urbanog razvoja stopa garancije ograničava se na 80 %, a ukupni gubici koje preuzima država članica ograničavaju se na 25 % osnovnog portfelja obuhvaćenog garancijom;
 - (e) investitorima je dopušteno da budu zastupljeni u organima upravljanja fonda za urbani razvoj, kao što su nadzorni odbor ili savjetodavni odbor;
 - (f) fond za urbani razvoj osniva se u skladu sa važećim zakonodavstvom. Država članica predviđa postupak sveobuhvatne analize (due diligence) kako bi se obezbijedila tržišno opravdana investiciona strategija za sprovođenje mjere pomoći za urbani razvoj.
9. Fondovima za urbani razvoj upravlja se na komercijalnoj osnovi i njima se obezbjeđuje donošenje odluka o finansiranju koje su usmjerene na sticanje dobiti. Smatra se da je prethodni uslov ispunjen ako menadžeri fondova za urbani razvoj ispunjavaju sljedeće uslove:
 - (a) menadžeri fondova za urbani razvoj imaju zakonsku ili ugovornu obavezu da djeluju sa pažnjom profesionalnog menadžera u dobroj vjeri i izbjegavajući sukob interesa; primjenjuju se najbolja praksa i regulatorni nadzor;

- (b) naknada menadžera fondova za urbani razvoj u skladu je sa tržišnom praksom. Ovaj zahtjev smatra se ispunjenim ako je menadžer izabran na osnovu otvorenog, transparentnog i nediskriminatorynog poziva koji se zasniva na objektivnim kriterijumima povezanim sa iskustvom, stručnošću, kao i operativnim i finansijskim kapacitetom;
 - (c) menadžeri fondova za urbani razvoj primaju naknadu koja je povezana sa rezultatima ili učestvuju u rizicima ulaganja zajedničkim ulaganjem sopstvenih sredstava kako bi se obezbijedilo da se njegovi interesi trajno poklapaju sa interesima javnih investitora;
 - (d) menadžeri fondova za urbani razvoj utvrđuju investicionu strategiju, kriterijume i predloženi vremenski raspored ulaganja u projekte urbanog razvoja, utvrđujući time prethodnu finansijsku održivost i očekivani uticaj na urbani razvoj;
 - (e) za svako ulaganje u vlasnički i kvazivlasnički kapital postoji jasna i realna izlazna strategija.
10. Ako fond za urbani razvoj pruža zajmove ili garancije projektima urbanog razvoja, moraju se ispuniti sljedeći uslovi:
- (a) u slučaju zajmova, prilikom izračunavanja maksimalnog iznosa ulaganja za potrebe stava 3 ovog člana uzima se u obzir nominalni iznos zajma;
 - (b) u slučaju garancija, prilikom izračunavanja maksimalnog iznosa ulaganja za potrebe stava 3 ovog člana uzima se u obzir nominalni iznos osnovnog zajma.
11. Država članica može sprovođenje mjere pomoći za urbani razvoj povjeriti određenom ovlašćenom subjektu.

**ODJELJAK 2
Pomoć za MSP-ove**

Član 17

Pomoć za ulaganje za MSP-ove

1. Pomoć za ulaganje za MSP-ove koja posluju na teritoriji Unije ili van nje usklađene su sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzimaju se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Opravdani troškovi su jedno ili oboje od sljedećeg:
 - (a) troškovi ulaganja u materijalnu i nematerijalnu imovinu;
 - (b) procijenjeni troškovi zarada za radna mjesta neposredno otvorena projektom ulaganja, izračunati za period od dvije godine.
3. Da bi se smatralo opravdanim troškom u smislu ovog člana, ulaganje mora biti:
 - (a) ulaganje u materijalnu i/ili nematerijalnu imovinu u vezi sa osnivanjem nove poslovne jedinice, širenjem postojeće poslovne jedinice, diverzifikacijom proizvodnje poslovne jedinice na nove dodatne proizvode ili bitnom promjenom u cjelokupnom proizvodnom procesu postojeće poslovne jedinice; ili
 - (b) sticanje imovine koja pripada poslovnoj jedinici ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - poslovna jedinica se ugasila ili bi bila ugašena da nije bila kupljena,
 - imovina je kupljena od trećeg lica nepovezanog sa kupcem,
 - transakcija se vrši po tržišnim uslovima.

Ako malo preduzeće preuzeće član porodice prvobitnog vlasnika, ili zaposleni, ukida se uslov kupovine imovine od trećeg lica nepovezanog sa kupcem. Samo sticanje udjela u privrednom društvu ne predstavlja ulaganje.

4. Nematerijalna imovina mora ispunjavati jedan od sljedećih uslova:
 - (a) upotrebljava se isključivo u poslovnoj jedinici koja prima pomoć;
 - (b) vodi se kao imovina koja se amortizuje;
 - (c) kupljena je po tržišnim uslovima od trećih lica nepovezanih sa kupcem;
 - (d) uključena je u imovinu privrednog društva najmanje tri godine.
5. Radna mjesta neposredno otvorena projektom ulaganja moraju ispunjavati sljedeće uslove:
 - (a) radna mjesta otvaraju se u roku od tri godine od završetka ulaganja;
 - (b) postoji neto povećanje broja zaposlenih u dotičnoj poslovnoj jedinici u odnosu na prosjek za prethodnih 12 mjeseci;
 - (c) radna mjesta sačuvana su tokom perioda od najmanje tri godine od dana kada su prvi put popunjena.
6. Intenzitet pomoći ne prelazi:
 - (a) 20 % opravdanih troškova u slučaju malih preduzeća;
 - (b) 10 % opravdanih troškova u slučaju srednjih preduzeća.

Član 18
Pomoć za konsultantske usluge u korist MSP-ova

1. Pomoć za konsultantske usluge u korist MSP-ova usklađene su sa unutrašnjim tržistem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzimaju se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Intenzitet pomoći ne prelazi 50 % opravdanih troškova.
3. Opravdani troškovi su troškovi konsultantskih usluga koje pružaju spoljni konsultanti.
4. Dotične usluge nijesu trajna ili periodična djelatnost niti su povezane sa uobičajenim troškovima poslovanja privrednog društva, kao što su uobičajene usluge poreskog savjetovanja, redovne pravne usluge ili oglašavanje.

Član 19
Pomoć MSP-ovima za učešće na sajmovima

1. Pomoć MSP-ovima za učešće na sajmovima usklađene su sa unutrašnjim tržistem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzimaju se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Opravdani troškovi su troškovi nastali za zakup, postavljanje i vođenje štanda prilikom učešća privrednog društva na bilo kom sajmu ili izložbi.
3. Intenzitet pomoći ne prelazi 50 % opravdanih troškova.

Član 19a

Pomoć za troškove MSP-ova koji učestvuju u projektima lokalnog razvoja („CLLD“) koje vodi zajednica i projektima operativne grupe Evropskog partnerstva za inovacije („EIP“) za produktivnost i održivost u poljoprivredi

1. Pomoć za troškove MSP-ova koji učestvuju u projektima u okviru CLLD-a, koji su označeni kao projekti lokalnog razvoja LEADER u okviru EPFRR-a, obuhvaćene Regulativom (EU) br. 1303/2013 ili Regulativom (EU) 2021/1060, kao i projektima operativne grupe EIP-a obuhvaćene članom 35 Regulative (EU) br. 1305/2013 usklađene su sa unutrašnjim tržistem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzimaju se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi utvrđeni u ovom članu i u Poglavlju I.
2. Sljedeći troškovi utvrđeni u članu 35 stav 1 Regulative (EU) br. 1303/2013 ili članu 34 stav 1 Regulative (EU) 2021/1060, u zavisnosti od toga što se primjenjuje, prihvatljivi su za projekte u okviru CLLD-a i projekte operativne grupe EIP-a:
 - (a) troškovi pomoći za pripremu, izgradnju kapaciteta, usavršavanje i umrežavanje sa ciljem pripreme i sprovođenja strategije CLLD-a ili projekte operativne grupe EIP-a;
 - (b) sprovođenje odobrenih aktivnosti;
 - (c) priprema i provođenje aktivnosti saradnje grupe;
 - (d) tekući troškovi povezani sa upravljanjem implementacije CLLD strategije ili projekta operativne grupe EIP-a;
 - (e) vođenje zajednice EIP-a ili CLLD strategije kako bi se između zainteresovanih strana olakšala razmjena informacija i promovisanje strategije i pomoći potencijalnim korisnicima u pripremi aktivnosti i izradi prijava.
3. Intenzitet pomoći ne smije prelaziti maksimalne stope sufinansiranja predviđene posebnim propisima za fond iz kojeg se potpomažu CLLD strategija i projekti EIP operativne grupe.

Član 19b

Ograničeni iznosi pomoći MSP-ovima koji imaju koristi od projekta u okviru lokalnog razvoja koje predvodi zajednica („CLLD“) ili projekata operativne grupe Evropskog partnerstva za inovacije („EIP“) za produktivnost i održivost u poljoprivredi

1. Pomoć za privredna društva koja učestvuju u strategiji CLLD ili projektima operativne EIP grupe ili imaju korist od tih projekata iz člana 19a stav 1 usklađene su sa unutarnjim tržistem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzimaju se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi utvrđeni u ovom članu i u Poglavlju I.
2. Ukupni iznos pomoći iz ovog člana koji se dodjeljuje po projektu ne smije prelaziti 200 000 EUR za CLLD projekte i 350 000 EUR za projekte operativne grupe EIP-a.

ODJELJAK 2A
Pomoć za evropsku teritorijalnu saradnju

Član 20

Pomoć za troškove saradnje za privredna društva koja učestvuju u projektima evropske teritorijalne saradnje

1. Pomoć za troškove saradnje za privredna društva koja učestvuju u projektima evropske teritorijalne saradnje obuhvaćenim Regulativom (EZ) br. 1299/2013 ili Regulativom (EU) 2021/1059 uskladene su sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzimaju se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Ako su povezani sa projektom saradnje, opravdani su sljedeći troškovi, koji imaju značenje koje im je pripisano u Delegiranoj regulativi Komisije (EU) br. 481/2014¹ ili čl. 38 do 44 Regulative (EU) 2021/1059 Evropskog parlamenta i Savjeta, u zavisnosti od toga što se primjenjuje:
 1. troškovi osoblja;
 2. kancelarijski i administrativni troškovi;
 3. putni troškovi i troškovi smještaja;
 4. troškovi eksterne ekspertize i usluga;
 5. troškovi opreme;
 6. troškovi infrastrukture i radova.
3. Intenzitet pomoći ne prelazi maksimalnu stopu sufinansiranja predviđenu Regulativom (EU) br. 1303/2013 ili Regulativom (EU) 2021/1060 i/ili Regulativom (EU) 2021/1059, u zavisnosti od toga što se primjenjuje.

Član 20a

Ograničeni iznosi pomoći za privredna društva za učestvovanje u projektima evropske teritorijalne saradnje

1. Pomoć za privredna društva za njihovo učestvovanje u projektima evropske teritorijalne saradnje koju obuhvata Regulativa (EU) br. 1299/2013 ili Regulativa (EU) 2021/1059 uskladena je sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzimaju se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi koji su utvrđeni u ovom članu i u Poglavlju I.
2. Ukupni iznos pomoći iz ovog člana koja se dodjeljuje privrednom društvu po projektu ne smije prelaziti 20 000 EUR.

ODJELJAK 3

Pomoć za pristup finansiranju za MSP-ove

Član 21

Pomoć za finansiranje rizika

1. Šeme pomoći za MSP-ove za finansiranje rizika uskladene su sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzimaju se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Na nivou finansijskih posrednika pomoć za finansiranje rizika nezavisnim privatnim investitorima može biti u jednom od sljedećih oblika:
 - (a) vlasničkog ili kvazivlasničkog kapitala ili finansijskih sredstava radi neposrednog ili posrednog obezbjeđivanja ulaganja za finansiranje rizika prihvatljivim privrednim društvima;
 - (b) zajmova radi neposrednog ili posrednog obezbjeđivanja ulaganja za finansiranje rizika prihvatljivim privrednim društvima;
 - (c) garancija za pokriće gubitaka od ulaganja za finansiranje rizika obezbijedenih neposredno ili posredno prihvatljivim privrednim društvima.
3. Na nivou nezavisnih privatnih investitora pomoć za finansiranje rizika može biti u oblicima iz stava 2 ovog člana ili u obliku poreskih podsticaja privatnim investitorima koji su fizička lica koja neposredno ili posredno obezbjeđuju finansiranje rizika prihvatljivim privrednim društvima.
4. Na nivou prihvatljivih privrednih društava pomoć za finansiranje rizika može biti u obliku ulaganja u vlasnički kapital ili kvazivlasnički kapital, zajmova, garancija ili kombinacije navedenog.
5. Prihvatljiva privredna društva su privredna društva koja su u vrijeme početnog ulaganja za finansiranje rizika MSP-ovi koja nijesu uvrštena na berzu i ispunjavaju najmanje jedan od sljedećih uslova:
 - (a) ne posluju ni na kojem tržištu;
 - (b) posluju na nekom tržištu manje od sedam godina od njihove prve komercijalne prodaje;

¹ Delegirana regulativa Komisije (EU) br. 481/2014 od 4. marta 2014. o dopuni Regulative (EU) br. 1299/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta u vezi sa posebnim pravilima o prihvatljivosti izdataka za programe saradnje (SL L 138, 13.5.2014, str. 45.).

- (c) potrebno im je početno ulaganje za finansiranje rizika koje, na osnovu poslovnog plana izrađenog radi ulaska na novo tržište proizvoda ili geografsko tržište, prelazi 50 % njihovog prosječnog godišnjeg prometa u prethodnih pet godina.
6. Pomoć za finansiranje rizika može obuhvatiti i naknadna ulaganja u prihvatljiva privredna društva i nakon sedmogodišnjeg perioda iz stava 5 tačka (b) ako su ispunjeni sljedeći kumulativni uslovi:
- nije prekoračen ukupan iznos finansiranja rizika iz stava 9;
 - mogućnost naknadnih ulaganja predviđena je prvo bitnim poslovnim planom;
 - privredno društvo koje prima naknadna ulaganja nije se povezalo, u smislu člana 3 stav 3 Priloga I sa drugim privrednim društvom osim finansijskog posrednika ili nezavisnog privatnog investitora koji u okviru mjere obezbjeđuje finansiranje rizika, osim ako novi subjekt ispunjava uslove iz definicije o MSP-ovima.
7. Za ulaganja vlasničkog kapitala i kvazivlasničkog kapitala u prihvatljiva privredna društva mjerom finansiranja rizika može se pružiti podrška za zamjenski kapital isključivo ako je zamjenski kapital udružen sa novim kapitalom koji predstavlja najmanje 50 % svakog ciklusa ulaganja u prihvatljiva privredna društva.
8. Za ulaganja vlasničkog kapitala i kvazivlasničkog kapitala iz stava 2 tačka (a) najviše 30 % ukupnih ulaganja kapitala i neiskorišćenog odobrenog kapitala finansijskog posrednika može se upotrebljavati u svrhe upravljanja likvidnošću.
9. Ukupni iznos finansiranja rizika iz stava 4 ne prelazi 15 miliona EUR po prihvatljivom privrednom društvu u okviru bilo koje mjere finansiranja rizika.
10. Za mjere finansiranja rizika kojima se prihvatljivim privrednim društvima obezbjeđuju ulaganja u vlasnički ili kvazivlasnički kapital ili zajmove, mjerom finansiranja rizika podstiče se dodatno finansiranje od nezavisnih privatnih investitora na nivou finansijskih posrednika ili prihvatljivih privrednih društava kako bi se dostigla ukupna stopa privatnog učešća koja odgovara sljedećim najmanjim pragovima:
- 10 % finansiranja rizika obezbijeđenog prihvatljivim privrednim društvima prije njihove prve komercijalne prodaje na bilo kojem tržištu;
 - 40 % finansiranja rizika obezbijeđenog prihvatljivim privrednim društvima iz stava 5 tačka (b) ovog člana;
 - 60 % finansiranja rizika za ulaganje obezbijeđenog prihvatljivim privrednim društvima iz stava 5 tačka (c) i za naknadna ulaganja u prihvatljiva privredna društva nakon sedmogodišnjeg perioda iz stava 5 tačka (b).
11. Ako se mjera finansiranja rizika sprovodi preko finansijskog posrednika i usmjerena je na prihvatljiva privredna društva u različitim fazama razvoja iz stava 10, a ne predviđa učešće privatnog kapitala na nivou prihvatljivih privrednih društava, finansijski posrednik treba da dostigne stopu privatnog učešća koja čini najmanje ponderisani prosjek koji se zasniva na obimu pojedinačnih ulaganja u osnovni portfelj i koji proizilazi iz primjene, na takva ulaganja, najmanjih stopa učešća iz stava 10.
12. Mjerom finansiranja rizika ne smije se vršiti diskriminacija između finansijskih posrednika na osnovu mjesta njihovog sjedišta ili osnivanja u bilo kojoj državi članici. Od finansijskih posrednika može se zahtijevati da ispune prethodno utvrđene kriterijume koji su objektivno opravdani prirodom ulaganja.
13. Mjera finansiranja rizika mora ispunjavati sljedeće uslove:
- sprovodi se preko jednog ili više finansijskih posrednika, osim za poreske podsticaje privatnim investitorima u odnosu na njihova neposredna ulaganja u prihvatljiva privredna društva;
 - finansijski posrednici, kao i investitori ili menadžeri fondova biraju se na osnovu otvorenog, transparentnog i nediskriminatornog poziva koji se sprovodi u skladu sa važećim pravom Unije i domaćim pravom, čiji je cilj uspostavljanje odgovarajućih modaliteta podjele rizika i nagrade pri čemu se, za ulaganja koja nijesu garancije, prednost daje asimetričnoj podjeli dobiti u odnosu na zaštitu od gubitaka;
 - u slučaju asimetrične podjele gubitaka između javnih i privatnih investitora prvi gubitak koji preuzima javni investitor ograničava se na 25 % ukupnog ulaganja;
 - u slučaju garancija obuhvaćenih stavom 2 tačka (c) stopa garancije ograničava se na 80 %, a ukupni gubici koje preuzima država članica ograničavaju se na najviše 25 % osnovnog portfelja obuhvaćenog garancijom. Besplatno se mogu pružiti samo garancije kojima se pokrivaju očekivani gubici osnovnog portfelja obuhvaćenog garancijom. Ako garancija obuhvata i pokriće neočekivanih gubitaka, finansijski posrednik za dio garancije kojim se pokrivaju neočekivani gubici plaća premiju za garanciju u skladu sa tržišnim uslovima.
14. Mjerama finansiranja rizika obezbjeđuje se donošenje odluka o finansiranju koje su usmjerene na sticanje dobiti. Smatra se da je to slučaj ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi:
- finansijski posrednici osnivaju se u skladu sa važećim zakonodavstvom;
 - država članica ili subjekt kojem je povjeren sprovođenje mjeru predviđa postupak sveobuhvatne analize (*due diligence*) kako bi se obezbijedila tržišno opravdana investiciona strategija za sprovođenje mjeru finansiranja rizika, uključujući odgovarajuću politiku diverzifikacije rizika usmjerenu na postizanje ekonomске održivosti i efikasnog obima u smislu veličine i teritorijalnog opsega dotičnog investicionog portfelja;

- (c) finansiranje rizika obezbijeđeno prihvatljivim privrednim društvima zasniva se na održivom poslovnom planu, koji sadrži detaljne podatke o razvoju proizvoda, prodaje i profitabilnosti i kojim se unaprijed utvrđuje finansijska održivost;
 - (d) za svako ulaganje u vlasnički i kvazivlasnički kapital postoji jasna i realna izlazna strategija.
15. Finansijskim posrednicima upravlja se na komercijalnoj osnovi. Smatra se da je taj zahtjev ispunjen ako finansijski posrednik i, zavisno od vrste mjere finansiranja rizika, menadžer fonda, ispunjavaju sljedeće uslove:
- (a) imaju zakonsku ili ugovornu obavezu da djeluju sa pažnjom profesionalnog menadžera u dobroj vjeri i izbjegavajući sukob interesa; primjenjuju se najbolja praksa i regulatorni nadzor;
 - (b) njihova naknada u skladu je sa tržišnom praksom. Taj uslov smatra se ispunjenim ako je menadžer ili finansijski posrednik odabran na osnovu otvorenog, transparentnog i nediskriminatornog poziva za izbor koji se zasniva na objektivnim kriterijumima povezanim sa iskustvom, stručnošću, i operativnim i finansijskim kapacitetom;
 - (c) primaju naknadu koja je povezana sa rezultatima ili učestvuju u rizicima ulaganja zajedničkim ulaganjem sopstvenih sredstava kako bi se obezbijedilo da se njihovi interesi trajno poklapaju sa interesima javnog investitora;
 - (d) utvrđuju investicionu strategiju, kriterijume i predloženi vremenski raspored ulaganja;
 - (e) investitorima je dopušteno da budu zastupljeni u organima upravljanja investacionog fonda, kao što su nadzorni odbor ili savjetodavni odbor.
16. Mjera finansiranja rizika kojom se prihvatljivim privrednim društvima pružaju garancije ili zajmovi ili se pružaju kvazivlasnička ulaganja strukturirana kao dug prihvatljivih privrednih društava, mora da ispunjava sljedeće uslove:
- (a) na osnovu mjere finansijski posrednik vrši ulaganja koja bez pomoći ne bi bila sprovedena ili bi bila sprovedena na ograničen ili drukčiji način. Finansijski posrednik može da dokaze da primjenjuje mehanizam kojim se obezbjeđuje da se sve pogodnosti u najvećoj mogućoj mjeri prenose na krajnje korisnike u obliku većeg obima finansiranja, rizičnijih portfelja, nižih zahtjeva za kolateralna jemstva, nižih premija za garancije ili nižih kamatnih stopa;
 - (b) u slučaju zajmova i kvazivlasničkih ulaganja strukturiranih kao dug prilikom izračunavanja maksimalnog iznosa ulaganja za potrebe stava 9 uzima se u obzir nominalni iznos zajma;
 - (c) u slučaju garancija prilikom izračunavanja maksimalnog iznosa ulaganja za potrebe stava 9 uzima se u obzir nominalni iznos osnovnog zajma. Garancija ne prelazi 80 % iznosa osnovnog zajma.
17. Država članica može sprovođenje mjere finansiranja rizika povjeriti određenom ovlašćenom subjektu.
18. Pomoć za finansiranje rizika za MSP koja ne ispunjava uslove iz stava 5 uskladjena je sa unutrašnjim tržistem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako:
- (a) na nivou MSP-ova pomoći ispunjava uslove iz Regulative (EU) br. 1407/2013; i
 - (b) su ispunjeni svi uslovi iz ovog člana, osim uslova iz st. 5, 6, 9, 10 i 11; i
 - (c) za mjere finansiranja rizika kojima se prihvatljivim privrednim društvima obezbjeđuju ulaganja u vlasnički ili kvazivlasnički kapital ili zajmove, mjerom se podstiče dodatno finansiranje koje obezbjeđuju nezavisni privatni investitori na nivou finansijskih posrednika ili MSP-ova kako bi se dostigla ukupna stopa privatnog učešća koja odgovara najmanje 60 % finansiranja rizika obezbijeđenog MSP-ovima.

Član 22

Pomoć za novoosnovana privredna društva

1. Šeme pomoći za novoosnovana privredna društva uskladene su sa unutrašnjim tržistem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzimaju se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Prihvatljiva privredna društva su mala preduzeća koja nijesu uvrštena na berzu do pet godina nakon registracije, a koja ispunjavaju sljedeće uslove:
 - (a) nijesu preuzeli djelatnost drugog preduzeća;
 - (b) još nijesu raspodijelila dobit;
 - (c) nijesu osnovana spajanjem.

Za prihvatljiva privredna društva koja nijesu predmet obaveze registracije može se smatrati da petogodišnji period prihvatljivosti počinje od trenutka kada preduzeće ili započne svoju privrednu djelatnost ili je dužno da plati porez za svoju privrednu djelatnost.

Izuzimajući tačku (c) iz prvog podstava, preduzeća koja su nastala spajanjem privrednih društava koja su prihvatljiva za pomoć na osnovu ovog člana se takođe smatraju prihvatljivim privrednim društvima do pet godina od datuma registracije najstarijeg preduzeća koje je učestvovalo u spajanju.

3. Pomoć za novoosnovana privredna društva ima oblik:
 - (a) zajmova sa kamatnim stopama koje nijesu u skladu sa tržišnim uslovima, u trajanju od deset godina i u nominalnom iznosu od najviše 1 milion EUR ili 1,5 miliona EUR za privredna društva sa sjedištem u područjima koja primaju pomoć i ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora ili 2 miliona EUR za privredna društva sa sjedištem u područjima koja primaju pomoć i ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (a) Ugovora. Za zajmove u trajanju od 5 do 10 godina maksimalni iznosi mogu se uskladiti tako što se prethodno navedeni iznosi pomnože sa količnikom perioda od 10 godina i stvarnog trajanja zajma. Za zajmove kraće od 5 godina maksimalni iznos jednak je iznosu za zajmove za period 5 godina;
 - (b) garancije sa premijama koje nijesu u skladu sa tržišnim uslovima, u trajanju od 10 godina i sa iznosom obuhvaćenim garancijom od najviše 1,5 miliona EUR, ili 2,25 miliona EUR za privredna društva sa sjedištem u područjima koja primaju pomoć i ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora, ili 3 miliona EUR za privredna društva sa sjedištem u područjima koja primaju pomoć i ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (a) Ugovora. Za garancije u trajanju od 5 do 10 godina maksimalni iznosi obuhvaćeni garancijom mogu se uskladiti tako što se prethodno navedeni iznosi pomnože sa količnikom perioda od 10 godina i stvarnog trajanja garancije. Za garancije kraće od 5 godina maksimalni iznos obuhvaćen garancijom jednak je iznosu za garancije za period 5 godina. Garancija ne prelazi 80 % iznosa osnovnog zajma.
 - (c) bespovratnih sredstava, uključujući ulaganja u vlasnički ili kvazivilasnički kapital, smanjenja kamatnih stopa i premije za garanciju čiji iznos bruto ekvivalenta bespovratnih sredstava ne prelazi 0,4 miliona EUR, ili 0,6 miliona EUR za privredna društva sa sjedištem u područjima koja primaju pomoć i ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora ili 0,8 miliona EUR za privredna društva sa sjedištem u područjima koja primaju pomoć i ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (a) Ugovora.
4. Korisnik može primiti podršku kombinacijom instrumenata pomoći iz stava 3 ovog člana, pod uslovom da se udio iznosa dodijeljenog jednim instrumentom pomoći, izračunat na osnovu maksimalnog iznosa pomoći dozvoljenog za taj instrument uzima u obzir za određivanje preostalog udjela maksimalnog iznosa pomoći dozvoljenog za ostale instrumente koji su sastavni dio tog kombinovanog instrumenta.
5. Za mala inovatorska preduzeća maksimalni iznosi utvrđeni u stavu 3 mogu se udvostručiti.

Član 23

Pomoć za alternativne platforme za trgovanje specijalizovane za MSP-ove

1. Pomoć za alternativne platforme za trgovanje specijalizovane za MSP-ove usklađena je sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Ako platformom upravlja malo preduzeće, mjera pomoći može biti u obliku pomoći za novoosnovana privredna društva društvu koje upravlja platformom, u kojem slučaju se primjenjuju uslovi iz člana 22.

Mjera pomoći može biti u obliku poreskih podsticaja nezavisnim privatnim investitorima koji su fizička lica u vezi sa njihovim ulaganjima za finansiranje rizika koja su preko alternativne platforme za trgovanje izvršena u prihvatljiva privredna društva u skladu sa uslovima iz člana 21.

Član 24

Pomoć za troškove izviđanja

1. Pomoć za troškove izviđanja usklađena je sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Opravdani troškovi su troškovi početnog pregleda i službene sveobuhvatne analize (*due diligence*) koju menadžeri finansijskih posrednika ili investitori sprovode da bi identifikovali prihvatljiva privredna društva u skladu sa čl. 21 i 22.
3. Intenzitet pomoći ne prelazi 50 % opravdanih troškova.

ODJELJAK 4

Pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije

Član 25
Pomoć za projekte istraživanja i razvoja

1. Pomoć za projekte istraživanja i razvoja, uključujući projekte istraživanja i razvoja koji su dobili oznaku kvaliteta „pečat izvrsnosti“ u okviru programa Horizont 2020 ili programa Horizont Evropa i sufinansirani projekti istraživanja i razvoja i, gdje je to primjenjivo, pomoć za sufinansirane aktivnosti udruživanja usklađena je sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Dio projekta istraživanja i razvoja koji prima pomoć u potpunosti potпадa pod jednu ili više sljedećih kategorija:
 - (a) fundamentalno istraživanje;
 - (b) industrijsko istraživanje;
 - (c) eksperimentalni razvoj;
 - (d) studije izvodljivosti.
3. Opravdani troškovi projekata istraživanja i razvoja raspoređuju se u posebnu kategoriju istraživanja i razvoja i predstavljaju sljedeće troškove:
 - (a) troškovi osoblja: istraživača, tehničara i ostalog pomoćnog osoblja u obimu u kojem su zaposleni na projektu;
 - (b) troškovi instrumenata i opreme, u obimu i za period u kojem se koriste za projekt. Ako se ti instrumenti i oprema ne koriste za projekt tokom čitavog njihovog vijeka trajanja, opravdanim troškovima smatraju se samo troškovi amortizacije, izračunati u skladu sa opšteprihvaćenim računovodstvenim načelima, koji odgovaraju trajanju projekta;
 - (c) troškovi zgrada i zemljišta, u obimu i za period u kojem se koriste za projekt. Za zgrade se opravdanim troškovima smatraju samo troškovi amortizacije, izračunati u skladu sa opšteprihvaćenim računovodstvenim načelima, koji odgovaraju trajanju projekta. Za zemljište, opravdani troškovi su troškovi komercijalnog prenosa i stvarni kapitalni troškovi;
 - (d) troškovi istraživanja koje se sprovodi na osnovu ugovora, znanja i patenata koji su kupljeni ili je za njih pribavljena licenca od trećih strana po uslovima „van dohvata ruke“, kao i troškovi konsultantskih i drugih odgovarajućih usluga koje se koriste isključivo za projekt;
 - (e) dodatni režijski troškovi i drugi troškovi poslovanja, uključujući troškove materijala, potrošne robe i sličnih proizvoda, nastali neposredno kao rezultat projekta.
4. Opravdani troškovi za studije izvodljivosti su troškovi studije.
5. Intenzitet pomoći za svakog korisnika ne prelazi:
 - (a) 100 % opravdanih troškova za fundamentalno istraživanje;
 - (b) 50 % opravdanih troškova za industrijsko istraživanje;
 - (c) 25 % opravdanih troškova za eksperimentalni razvoj;
 - (d) 50 % opravdanih troškova za studije izvodljivosti.
6. Intenziteti pomoći za industrijsko istraživanje i eksperimentalni razvoj mogu se povećati do maksimalnog intenziteta pomoći od 80 % opravdanih troškova kako slijedi:
 - (a) za 10 procenatnih poena za srednja preduzeća i za 20 procenatnih poena za mala preduzeća;
 - (b) za 15 procenatnih poena ako je ispunjen jedan od sljedećih uslova:
 - i. projekat uključuje djelotvornu saradnju:
 - između privrednih društava od kojih je najmanje jedno MSP, ili se sprovodi u najmanje dvije države članice ili u jednoj državi članici i državi koja je ugovorna strana Sporazuma o EEP, a nijedno privredno društvo samo ne snosi više od 70 % opravdanih troškova; ili
 - između privrednog društva i jedne ili više organizacija za istraživanje i širenje znanja, pri čemu ta organizacija/organizacije snose najmanje 10 % opravdanih troškova i imaju pravo da objavljaju svoje rezultate istraživanja;
 - ii. rezultati projekta saopštavaju se širokom krugu na konferencijama, objavljivanjem, u repositorijima sa slobodnim pristupom, ili besplatnim računarskim programima i računarskim programima sa otvorenim kodom.
7. Intenziteti pomoći za studije izvodljivosti mogu se uvećati za 10 procenatnih poena za srednja preduzeća i 20 procenatnih poena za mala preduzeća.

Član 25a
Pomoć za projekte kojima je dodijeljena oznaka kvaliteta „pečat izvrsnosti“

1. Pomoć za MSP-ove za projekte istraživanja i razvoja i za studije izvodljivosti kojima je dodijeljena oznaka kvaliteta „pečat izvrsnosti“ u okviru programa Horizont 2020 ili programa Horizont Evropa usklađena je sa unutrašnjim tržištem u smislu

člana 107 stav 3 Ugovora i izuzimaju se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora pod uslovom da su ispunjeni uslovi utvrđeni u ovom članu i u Poglavlju I.

2. Prihvatljive aktivnosti projekta istraživanja i razvoja ili studije izvodljivosti za koje je dodijeljena pomoć biće one koje su kao takve definisane pravilima programa Horizont 2020 ili programa Horizont Evropa, isključujući aktivnosti koje prevazilaze aktivnosti eksperimentalnog razvoja.
3. Kategorije, maksimalni iznosi i metode izračunavanja opravdanih troškova projekta istraživanja i razvoja ili studije izvodljivosti za koje je dodijeljena pomoć biće oni koji su definisani pravilima programa Horizont 2020 ili programa Horizont Evropa.
4. Maksimalni iznos pomoći ne prelazi 2,5 miliona EUR po MSP-ove po projektu istraživanja i razvoja ili studiji izvodljivosti.
5. Ukupno javno finansiranje projekta istraživanja i razvoja ili studije izvodljivosti ne prelazi stopu finansiranja utvrđenu za taj projekt istraživanja i razvoja ili studiju izvodljivosti u okviru pravila programa Horizont 2020 ili programa Horizont Evropa.

Član 25b

Pomoć za Marija Sklodovska – Kiri akcije i akcije u okviru Provjere koncepta ERC-a

1. Pomoć za Marija Sklodovska – Kiri akcije i akcije u okviru Provjere koncepta ERC-a kojima je dodijeljena oznaka kvaliteta „pečat izvrsnosti“ u okviru programa Horizont 2020 ili programa Horizont Evropa uskladene su sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzimaju se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi koji su utvrđeni u ovom članu i u Poglavlju I.
2. Prihvatljive akcije su one koje su kao takve definisane pravilima programa Horizont 2020 ili programa Horizont Evropa.
3. Kategorije, maksimalni iznosi i metode izračunavanja opravdanih troškova akcije za koju je dodijeljena pomoć su oni koji su kao takvi definisani pravilima programa Horizont 2020 ili programa Horizont Evropa.
4. Ukupno javno finansiranje aktivnosti ne prelazi maksimalni iznos pomoći predviđen programom Horizont 2020 ili programom Horizont Evropa.

Član 25c

Pomoć uključena u sufinansirane projekte istraživanja i razvoja

1. Pomoć dodijeljena sufinansiranom projektu istraživanja i razvoja ili studiji izvodljivosti (uključujući projekte istraživanja i razvoja implementirane u okviru evropskog institucionalizovanog partnerstva na osnovu člana 185 ili člana 187 Ugovora ili mjeru sufinansirane programom, kako je definisano pravilima programa Horizont Evropa) koje sprovode najmanje tri države članice ili dvije države članice i najmanje jedna pridružena zemlja, a biraju se na osnovu procjene i rangiranja koje sprovode nezavisni stručnjaci na osnovu transnacionalnih poziva u skladu sa pravilima programa Horizont 2020 ili programa Horizont Evropa, uskladene su sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzimaju se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi koji su utvrđeni u ovom članu i u Poglavlju I.
2. Prihvatljive aktivnosti projekta istraživanja i razvoja ili studije izvodljivosti za koje je dodijeljena pomoć biće one koje su kao takve definisane pravilima programa Horizont 2020 ili programa Horizont Evropa, isključujući aktivnosti koje prevazilaze aktivnosti eksperimentalnog razvoja.
3. Kategorije, maksimalni iznosi i metode izračunavanja opravdanih troškova su oni koji su kao takvi definisani pravilima programa Horizont 2020 ili programa Horizont Evropa.
4. Ukupna javna finansijska sredstva ne smiju prelaziti stopu finansiranja utvrđenu za taj projekat istraživanja i razvoja ili studiju izvodljivosti nakon izbora, rangiranja i evaluacije u skladu sa pravilima programa Horizont 2020 ili programa Horizont Evropa.
5. Finansijska sredstva dodijeljena iz programa Horizont 2020 ili programa Horizont Evropa pokrivaju najmanje 30 % ukupnih prihvatljivih troškova aktivnosti istraživanja i razvoja ili inovacijske aktivnosti kako je definisano u okviru programa Horizont 2020 ili programa Horizont Evropa.

Član 25d

Pomoć za aktivnosti udruživanja

1. Pomoć koja se dodjeljuje sufinansiranim aktivnostima udruživanja koje uključuju najmanje dvije države članice i koje se biraju na osnovu evaluacije i rangiranja koje sprovode nezavisni stručnjaci na osnovu transnacionalnih poziva u skladu sa pravilima programa Horizont 2020 ili programa Horizont Evropa uskladene su sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzimaju se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi koji su utvrđeni u ovom članu i u Poglavlju I.

2. Prihvatljive aktivnosti u okviru sufinansiranih aktivnosti udruživanja su one koje su kao takve definisane pravilima programa Horizont 2020 ili programa Horizont Evropa. Isključene su aktivnosti koje izlaze iz okvira aktivnosti eksperimentalnog razvoja.
3. Kategorije, maksimalni iznosi i metode izračunavanja prihvatljivih troškova biće oni koji su kao takvi definisani pravilima programa Horizont 2020 ili programa Horizont Evropa. Pored toga prihvatljivi su i troškovi ulaganja u materijalnu i nematerijalnu imovinu povezana sa projektom.
4. Ukupno javno finansiranje ne smije da prelazi stopu finansiranja utvrđenu za tu aktivnost udruživanja nakon izbora, rangiranja i evaluacije u skladu sa pravilima programa Horizont 2020 ili programa Horizont Evropa. Osim toga, za ulaganja u materijalnu i nematerijalnu imovinu povezana sa projektom, pomoć ne smije da prelazi 70 % troškova ulaganja.
5. Kad je riječ o pomoći za ulaganje u infrastrukturu na osnovu aktivnosti udruživanja, primjenjuju se sljedeći dodatni uslovi:
 - (a) ako se infrastrukturom obavlaju i privredne i neprivredne djelatnosti, finansiranje, troškovi i prihodi svake vrste djelatnosti se knjiže posebno na osnovu dosljedno primjenjenih i objektivno opravdanih načela troškovnog računovodstva;
 - (b) cijena primjene ili korišćenja infrastrukture odgovara tržišnoj cijeni;
 - (c) pristup infrastrukturi je otvoren za više korisnika i odobrava se na transparentnoj i nediskriminatornoj osnovi. Privrednim društvima koja su finansirala najmanje 10 % troškova ulaganja u infrastrukturu može se odobriti povlašteni pristup pod povoljnijim uslovima. Da bi se izbjegla prekomjerna kompenzacija, taj pristup će biti proporcionalan doprinosu privrednog društva u troškovima ulaganja, a uslovi povlašćenog pristupa su javni;
 - (d) ako se za infrastrukturu dobiju javna finansijska sredstva i za privredne i neprivredne djelatnosti, države članice uspostavljaju mehanizam praćenja i povrata sredstava kako bi se osiguralo da zbog povećanja udjela ekonomskih djelatnosti u odnosu na situaciju predviđenu u vrijeme dodjele pomoći ne prelazi primjenjivi intenzitet pomoći.

Član 26

Pomoć za ulaganje u istraživačke infrastrukture

1. Pomoć za izgradnju ili nadogradnju istraživačkih infrastruktura koje obavljaju privredne djelatnosti usklađena je sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Ako istraživačka infrastruktura obavlja i privredne i neprivredne djelatnosti, finansiranje, troškovi i prihodi svake pojedine vrste djelatnosti knjiže se odvojeno na osnovu dosljedno primjenjenih i objektivno opravdanih načela troškovnog računovodstva.
3. Cijena koja se naplaćuje za upravljanje infrastrukturom ili korišćenje infrastrukture odgovara tržišnoj cijeni.
4. Pristup infrastrukturi otvoren je za više korisnika i odobrava se na transparentnoj i nediskriminatornoj osnovi. Privrednim društvima koja su finansirala najmanje 10 % troškova ulaganja u infrastrukturu može se odobriti povlašteni pristup pod povoljnijim uslovima. Da bi se izbjegla prekomjerna kompenzacija, taj pristup proporcionalan je doprinosu privrednog društva troškovima ulaganja, a uslovi povlašćenog pristupa su javno dostupni.
5. Opravdani troškovi su troškovi ulaganja u nematerijalnu i materijalnu imovinu.
6. Intenzitet pomoći ne prelazi 50 % opravdanih troškova.
7. Ako istraživačka infrastruktura primi javno finansiranje i za privredne i neprivredne djelatnosti, države članice uspostavljaju mehanizam praćenja i povraćaja sredstava kako bi se obezbijedilo da se ne prekorači važeći intenzitet pomoći zbog povećanja udjela privrednih djelatnosti u odnosu na situaciju predviđenu u vrijeme dodjele pomoći.

Član 27

Pomoć za inovativne klasterne

1. Pomoć za inovativne klasterne usklađena je sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Pomoć za inovativne klasterne dodjeljuje se isključivo pravnom subjektu koji upravlja inovativnim klasterom (organizacija klastera).
3. Pristup prostorima, objektima i djelatnostima klastera otvoren je za više korisnika i odobrava se na transparentnoj i nediskriminatornoj osnovi. Privrednim društvima koja su finansirala najmanje 10 % troškova ulaganja u inovativni klaster može se odobriti povlašteni pristup pod povoljnijim uslovima. Da bi se izbjegla prekomjerna kompenzacija, taj pristup proporcionalan je doprinosu privrednog društva troškovima ulaganja, a uslovi povlašćenog pristupa su javno dostupni.
4. Naknade za korišćenje objekata klastera i učešće u njegovim djelatnostima odgovaraju tržišnoj cijeni ili troškovima korišćenja i učešća.

5. Pomoć za ulaganje može se dodijeliti za izgradnju ili nadogradnju inovativnih klastera. Opravdani troškovi su troškovi ulaganja u nematerijalnu i materijalnu imovinu.
6. Intenzitet pomoći za ulaganje u inovativne klastere ne prelazi 50 % opravdanih troškova. Intenzitet pomoći može se povećati za 15 procenatnih poena za inovativne klastere koji se nalaze u područjima koja primaju pomoć i ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (a) Ugovora i za 5 procenatnih poena za inovativne klastere koji se nalaze u područjima koja primaju pomoć i ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora.
7. Za poslovanje inovativnih klastera može se dodijeliti operativna pomoć. Period pomoći ne prelazi deset godina.
8. Opravdanim troškovima operativne pomoći za inovativne klastere smatraju se troškovi osoblja i administrativni troškovi (uključujući režijske troškove) koji se odnose:
 - (a) na podsticanje klastera da bi se olakšala saradnja, razmjena informacija i pružanje ili usmjeravanje usluga poslovne podrške koje su specijalizovane i prilagođene korisnicima;
 - (b) na promovisanje klastera kako bi se povećalo učešće novih privrednih društava ili organizacija i povećala prepoznatljivost;
 - (c) na upravljanje objektima klastera; na organizaciju programa obuke, radionica i konferencija kako bi se podržala razmjena znanja, umrežavanje i transnacionalna saradnja.
9. Intenzitet operativne pomoći ne prelazi 50 % ukupnih opravdanih troškova tokom perioda u kojem se pomoć dodjeljuje.

Član 28

Pomoć za inovacije za MSP-ove

1. Pomoć za inovacije za MSP-ove usklađena je sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Opravdani troškovi su sljedeći:
 - (a) troškovi dobijanja, potvrđivanja i odbrane patenata i ostale nematerijalne imovine;
 - (b) troškovi upućivanja visokokvalifikovanog osoblja iz organizacije za istraživanje i širenje znanja ili velikog preduzeća na rad na djelatnostima istraživanja, razvoja i inovacija na novootvorenom radnom mjestu u okviru korisnika, pod uslovom da se time ne zamjenjuje drugo osoblje;
 - (c) troškovi savjetodavnih usluga i usluga podrške za inovacije;
3. Intenzitet pomoći ne prelazi 50 % opravdanih troškova.
4. U posebnom slučaju pomoći za savjetodavne usluge i usluge podrške za inovacije, intenzitet pomoći može se povećati do 100 % opravdanih troškova, pod uslovom da ukupni iznos pomoći za savjetodavne usluge i usluge podrške za inovacije ne prelazi 200 000 EUR po privrednom društvu za bilo koji period od tri godine.

Član 29

Pomoć za inovacije procesa i inovacije u organizaciji

1. Pomoć za inovacije procesa i inovacije u organizaciji usklađena je sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Pomoć velikim privrednim društvima usklađena je samo ako ta privredna društva djelotvorno sarađuju sa MSP-ovima u djelatnosti koja prima pomoć, a MSP-ovi sa kojima sarađuju snose najmanje 30 % ukupnih opravdanih troškova.
3. Opravdani troškovi su sljedeći:
 - (a) troškovi osoblja;
 - (b) troškovi instrumenata, opreme, zgrada i zemljišta, u obimu i za period u kojem se koriste za projekt;
 - (c) troškovi istraživanja koje se sprovodi na osnovu ugovora, znanja i patenata koji su kupljeni ili je za njih pribavljena licenca od trećih strana po uslovima „van dohvata ruke“;
 - (d) dodatni režijski troškovi i drugi troškovi poslovanja, uključujući troškove materijala, potrošne robe i sličnih proizvoda, nastali neposredno kao rezultat projekta.
4. Intenzitet pomoći ne prelazi 15 % opravdanih troškova za velika privredna društva i 50 % opravdanih troškova za MSP-ove.

Član 30

Pomoć za istraživanje i razvoj u sektoru ribarstva i akvakulture

1. Pomoć za istraživanje i razvoj u sektoru ribarstva i akvakulture usklađena je sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.

2. Projekat koji prima pomoć u interesu je svih privrednih društava u određenom dotičnom sektoru ili podsektoru.
3. Prije datuma početka projekta koji prima pomoć na internetu se objavljaju sljedeće informacije:
 - (a) da će se projekat koji prima pomoć sprovesti;
 - (b) ciljevi projekta koji prima pomoć;
 - (c) približni datum objavljivanja očekivanih rezultata projekta koji prima pomoć i mjesto objavljivanja na internetu;
 - (d) napomena da će rezultati projekta koji prima pomoć biti besplatno dostupni svim privrednim društvima koja djeluju u dotičnom sektoru ili podsektoru.
4. Rezultati projekta koji prima pomoć dostupni su na internetu od datuma završetka projekta koji prima pomoć ili od datuma kada se informacije o tim rezultatima daju članovima bilo koje određene organizacije, zavisno od toga koji datum nastupi prije. Rezultati ostaju dostupni na internetu najmanje 5 godina od datuma završetka projekta koji prima pomoć.
5. Pomoć se dodjeljuje neposredno organizaciji za istraživanje i širenje znanja i ne uključuje neposrednu dodjelu pomoći koja nije povezana sa istraživanjem privrednom društvu koje proizvodi, prerađuje ili stavlja na tržiste proizvode ribarstva i akvakulture.
6. Opravdani troškovi su troškovi utvrđeni u članu 25 stav 3.
7. Intenzitet pomoći ne prelazi 100 % opravdanih troškova.

ODJELJAK 5
Pomoć za usavršavanje

Član 31

Pomoć za usavršavanje

1. Pomoć za usavršavanje usklađena je sa unutrašnjim tržistem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Pomoć se ne dodjeljuje za usavršavanje koje privredna društva sprovode da bi ispunila obavezne nacionalne standarde o usavršavanju.
3. Opravdani troškovi su sljedeći:
 - (a) troškovi instruktora, za sate tokom kojih instruktori učestvuju u usavršavanju;
 - (b) operativni troškovi instruktora i polaznika usavršavanja koji su neposredno povezani sa projektom usavršavanja, kao što su putni troškovi, troškovi smještaja, troškovi materijala i potrošne robe neposredno povezani sa projektom, amortizacija sredstava i opreme u obimu u kojem se koriste isključivo za projekat usavršavanja.
 - (c) troškovi savjetodavnih usluga u vezi sa projektom usavršavanja;
 - (d) troškovi službenika polaznika usavršavanja i opšti posredni troškovi (administrativni troškovi, zakup, režijski troškovi) za sate koje polaznici usavršavanja provedu na usavršavanju.
4. Intenzitet pomoći ne prelazi 50 % opravdanih troškova. Može se povećati do maksimalnog intenziteta pomoći od 70 % opravdanih troškova, kako slijedi:
 - (a) za 10 procenatnih poena ako se usavršavanje sprovodi za radnike sa invaliditetom ili radnike u nepovoljnem položaju;
 - (b) za 10 procenatnih poena ako se pomoć dodjeljuje srednjim preduzećima i za 20 procenatnih poena ako se pomoć dodjeljuje malim preduzećima.
5. Ako se pomoć dodjeljuje u sektoru pomorskog saobraćaja, intenzitet pomoći može se povećati do 100 % opravdanih troškova, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - (a) polaznici usavršavanja nijesu aktivni članovi posade, već pomoćni članovi posade; i
 - (b) usavršavanje se sprovodi na brodovima koji su upisani u registre Unije.

ODJELJAK 6
Pomoć za radnike u nepovoljnem položaju i radnike sa invaliditetom

Član 32

Pomoć za zapošljavanje radnika u nepovoljnem položaju u obliku subvencija zarada

1. Šeme pomoći za zapošljavanje radnika u nepovoljnem položaju usklađene su sa unutrašnjim tržistem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzimaju se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.

2. Opravdani troškovi su troškovi zarada u periodu od najviše 12 mjeseci nakon zaposlenja radnika u nepovoljnem položaju. Ako je dotični radnik u ozbiljno nepovoljnem položaju, opravdani troškovi su troškovi zarada u periodu od najviše 24 mjeseca nakon zapošljavanja.
3. Ako zapošljavanje ne predstavlja neto povećanje broja zaposlenih u dotičnom privrednom društvu u odnosu na prosjek za proteklih dvanaest mjeseci, radno mjesto ili radna mjesta postaju upražnjena zbog dobrovoljnog odlaska, invalidnosti, penzionisanja po osnovu starosti, dobrovoljnog skraćenja radnog vremena ili zakonitog otkaza zbog povrede radne obaveze, a ne kao posljedica tehnološkog viška.
4. Osim u slučaju zakonitog otkaza zbog povrede radne obaveze, radnici u nepovoljnem položaju imaju pravo na neprekidno zaposlenje najmanje na period propisan odgovarajućim domaćim zakonodavstvom ili kolektivnim ugovorima kojima se uređuju ugovori o radu.
5. Ukoliko je period zaposlenja kraći od 12 mjeseci, ili 24 mjeseca u slučaju radnika u ozbiljno nepovoljnem položaju, pomoć se shodno tome proporcionalno smanjuje.
6. Intenzitet pomoći ne prelazi 50 % opravdanih troškova.

Član 33

Pomoć za zapošljavanje radnika sa invaliditetom u obliku subvencija zarada

1. Pomoć za zapošljavanje radnika sa invaliditetom usklađena je sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Opravdani troškovi su troškovi zarada za period tokom kojeg je zaposlen radnik sa invaliditetom.
3. Ako zapošljavanje ne predstavlja neto povećanje broja zaposlenih u dotičnom privrednom društvu u odnosu na prosjek za proteklih dvanaest mjeseci, radno mjesto ili radna mjesta postaju upražnjena zbog dobrovoljnog odlaska, invalidnosti, penzionisanja po osnovu starosti, dobrovoljnog skraćenja radnog vremena ili zakonitog odlaska zbog povrede radne obaveze, a ne kao posljedica tehnološkog viška.
4. Osim u slučaju zakonitog otkaza zbog povrede radne obaveze, radnici sa invaliditetom imaju pravo na neprekidno zaposlenje najmanje na period propisan predmetnim domaćim zakonodavstvom ili kolektivnim ugovorima koji su pravno obavezujući za privredno društvo i kojima se uređuju ugovori o radu.
5. Intenzitet pomoći ne prelazi 75 % opravdanih troškova.

Član 34

Pomoć za nadoknadu dodatnih troškova zapošljavanja radnika sa invaliditetom

1. Pomoć za nadoknadu dodatnih troškova zapošljavanja radnika sa invaliditetom usklađena je sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Opravdani troškovi su sljedeći:
 - (a) troškovi prilagođavanja prostorija;
 - (b) troškovi zapošljavanja osoblja isključivo za vrijeme provedeno u pružanju pomoći radnicima sa invaliditetom i u obučavanju tog osoblja za pružanje pomoći radnicima sa invaliditetom;
 - (c) troškovi prilagođavanja ili nabavke opreme, odnosno nabavke i validacije softvera koji koriste radnici sa invaliditetom, uključujući prilagođenu ili pomoćnu tehnološku opremu, koji predstavljaju dodatne troškove u odnosu na troškove koje bi korisnik imao da je zaposlio radnike koji nijesu radnici sa invaliditetom;
 - (d) troškovi neposredno povezani sa prevozom radnika sa invaliditetom na radno mjesto i sa djelatnostima povezanim sa radom;
 - (e) troškovi zarada za sate koje je radnik sa invaliditetom proveo na rehabilitaciji;
 - (f) ukoliko korisnik obezbjeđuje zaštićeno zapošljavanje, troškovi izgradnje, ugradnje ili modernizacije proizvodnih jedinica dotičnog privrednog društva, kao i svi troškovi administracije i prevoza, ukoliko ti troškovi neposredno proizilaze iz zapošljavanja radnika sa invaliditetom.
3. Intenzitet pomoći ne prelazi 100 % opravdanih troškova.

Član 35

Pomoć za nadoknadu troškova pomoći pružene radnicima u nepovoljnem položaju

1. Pomoć za nadoknadu troškova pomoći pružene radnicima u nepovoljnom položaju usklađena je sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Opravdani troškovi su troškovi:
 - (a) zapošljavanja osoblja isključivo za vrijeme provedeno u pružanju pomoći radnicima u nepovoljnom položaju tokom perioda od najviše 12 mjeseci nakon zapošljavanja radnika u nepovoljnom položaju ili tokom perioda od najviše 24 mjeseca nakon zapošljavanja radnika u ozbiljno nepovoljnom položaju;
 - (b) obučavanja tog osoblja za pružanje pomoći radnicima u nepovoljnom položaju.
3. Pružena pomoć sastoji se od mjera podrške radnicima u nepovoljnom položaju prilikom njihovog razvijanja samostalnosti i njegovog prilagođavanja na radno okruženje, pri čemu se radniku pomaže oko socijalnih i administrativnih postupaka, prilikom komunikacije sa preduzetnikom i prilikom upravljanja sukobima.
4. Intenzitet pomoći ne prelazi 50 % opravdanih troškova.

ODJELJAK 7

Pomoć za zaštitu životne sredine

Član 36

Pomoć za ulaganje kojom se privrednim društvima omogućava da nadmaše standarde Unije za zaštitu životne sredine ili da povećaju nivo zaštite životne sredine u odsustvu standarda Unije

1. Pomoć za ulaganje kojom se privrednim društvima omogućava da prrekorače standarde Unije za zaštitu životne sredine ili povećaju nivo zaštite životne sredine u odsustvu standarda Unije usklađena je sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Ulaganje mora ispunjavati jedan od sljedećih uslova:
 - (a) njime se korisniku omogućava da poveća nivo zaštite životne sredine koji proizlazi iz njegovih djelatnosti nadmašivanjem važećih standarda Unije, bez obzira na eventualno postojanje obaveznih domaćih standarda strožih od standarda Unije;
 - (b) njime se korisniku omogućava da poveća nivo zaštite životne sredine koji proizlazi iz njegovih djelatnosti u odsustvu standarda Unije.
3. Pomoć se ne dodjeljuje ukoliko se ulaganja vrše da bi se obezbijedilo da privredna društva ispune standarde Unije koji su već donijeti, ali još nijesu na snazi.
4. Odstupanjem od stava 3, pomoć se može dodijeliti:
 - (a) za nabavku novih prevoznih sredstava za prevoz u drumskom saobraćaju, željezničkom saobraćaju, unutrašnjim plovnim putevima i u pomorskom saobraćaju koja ispunjavaju donijete standarde Unije, pod uslovom da se nabavka sproveده prije nego što ti standardi stupe na snagu i da se, nakon što postanu obavezni, ne primjenjuju na prevozna sredstva kupljena prije tog datuma;
 - (b) za naknadno opremanje postojećih prevoznih sredstava za prevoz u drumskom saobraćaju, željezničkom saobraćaju, unutrašnjim plovnim putevima i u pomorskom saobraćaju, pod uslovom da standardi Unije još nijesu stupili na snagu na dan puštanja u rad tih prevoznih sredstava i da se, nakon što postanu obavezni, ne primjenjuju retroaktivno na ta prevozna sredstva.
5. Opravdani troškovi su dodatni troškovi ulaganja neophodni za nadmašivanje važećih standarda Unije ili povećanje nivoa zaštite životne sredine u odsustvu standarda Unije. Određuju se na sljedeći način:
 - (a) ako se trošak ulaganja u zaštitu životne sredine može utvrditi kao posebno ulaganje u ukupnim troškovima ulaganja, taj trošak povezan sa zaštitom životne sredine predstavlja opravdane troškove;
 - (b) u svim drugim slučajevima troškovi ulaganja u zaštitu životne sredine utvrđuju se u odnosu na slično ulaganje koje je manje prihvatljivo za životnu sredinu, a koje bi se vjerodostojno sprovelo bez pomoći. Razlika između troškova oba ulaganja odgovara troškovima povezanim sa zaštitom životne sredine i predstavlja opravdane troškove.

Troškovi koji nijesu neposredno povezani sa dostizanjem višeg nivoa zaštite životne sredine nijesu opravdani.

6. Intenzitet pomoći ne prelazi 40 % opravdanih troškova.
7. Intenzitet pomoći može se povećati za 10 procenatnih poena za pomoć koja se dodjeljuje srednjim privrednim društvima i za 20 procenatnih poena za pomoć koja se dodjeljuje malim privrednim društvima.

8. Intenzitet pomoći može se povećati za 15 procentnih poena za ulaganja koja se nalaze u područjima koja primaju pomoć i ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (a) Ugovora i za 5 procentnih poena za ulaganja koja se nalaze u područjima koja primaju pomoć i ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora.

Član 36a

Pomoć za ulaganje u javno dostupnu infrastrukturu za punjenje ili dopunu goriva za vozila sa nultim ili niskim emisijama ugljenika

1. Pomoć za postavljanje infrastrukture za punjenje ili dopunu goriva za snabdijevanje energijom drumskih vozila sa nultim i niskim emisijama ugljenika u svrhe prevoza biće usklađena sa unutrašnjim tržistem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzeta je od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora, pod uslovom da su ispunjeni uslovi navedeni u ovom članu i u Poglavlju I.
2. Ovaj član pokriva samo pomoć dodijeljenu za postavljanje infrastrukture za punjenje ili dopunu goriva koje snabdevaju vozila električnom energijom ili obnovljivim vodonikom u svrhe prevoza. Država članica će obezbijediti da se zahtjev za snabdijevanje vodonikom iz obnovljivih izvora poštuje tokom ekonomskog vijeka trajanja infrastrukture.
3. Opravdani troškovi su troškovi izgradnje, postavljanja ili nadogradnje infrastrukture za punjenje ili dopunu goriva. To može uključivati troškove same infrastrukture za punjenje ili dopunu goriva, postavljanje ili nadogradnju električnih ili drugih komponenti, uključujući energetske transformatore koji su potrebni za povezivanje infrastrukture za punjenje ili dopunu goriva na mrežu ili na lokalnu jedinicu za proizvodnju ili skladištenje električne energije ili vodonika, kao i prateću tehničku opremu, radove niskogradnje, adaptacije zemljišta ili puta, troškove ugradnje i troškove dobijanja odgovarajućih dozvola. Troškovi lokalnih proizvodnih ili skladišnih jedinica koje proizvode ili skladište električnu energiju i troškovi lokalnih jedinica za proizvodnju vodonika su isključeni.
4. Pomoć, prema ovom članu, biće dodijeljena u procesu konkurentnog nadmetanja na osnovu jasnih, transparentnih i nediskriminatorskih kriterijuma, a intenzitet pomoći može dostići do 100% opravdanih troškova.
5. Pomoć koja se dodjeljuje bilo kojem korisniku ne smije da pređe 40 % ukupnog budžeta predmetne šeme.
6. Pomoć, prema ovom članu, se dodjeljuje samo za izgradnju, postavljanje ili nadogradnju javno dostupne infrastrukture za punjenje ili dopunu gorivom i koja obezbeđuje nediskriminatorski pristup korisnicima, između ostalog u odnosu na tarife, autentifikaciju i načine plaćanja i druge uslove upotrebe.
7. Neophodnost pomoći za podsticanje postavljanja infrastrukture za punjenje ili dopunu gorivom iste kategorije (na primjer, za infrastrukturu za punjenje: normalna ili velika snaga) biće verifikovana putem prethodno otvorene javne konsultacije ili nezavisne studije tržišta. Posebno se provjerava vjerovatnoća da se takva infrastruktura neće razviti pod komercijalnim uslovima u roku od tri godine od objavljivanja mјere pomoći.
8. Izuzetno od stava 7, neophodnost pomoći za infrastrukturu za punjenje ili dopunu goriva može se prepostaviti kada ili baterijska električna vozila (za infrastrukturu za punjenje) ili vozila na vodonik (za infrastrukturu za punjenje goriva) predstavljaju manje od 2% ukupnog broja vozila iste kategorije registrovanih u dotičnoj državi članici. U smislu ovog stava, putnička i laka komercijalna vozila smatraju se dijelom iste kategorije vozila.
9. Svaka koncesija ili drugo povjerenje trećoj strani za upravljanje podržanom infrastrukturom za punjenje ili dopunu goriva biće dodijeljena na konkurentnoj, transparentnoj i nediskriminatornoj osnovi, uzimajući u obzir primjenljiva pravila nabavke.

Član 37

Pomoć za ulaganje za rano prilagođavanje budućim standardima Unije

1. Pomoć kojom se privredna društva podstiču na usklađivanje sa novim standardima Unije kojima se povećava nivo zaštite životne sredine ali još nijesu stupili na snagu usklađena je sa unutrašnjim tržistem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Standardi Unije treba da budu donijeti a ulaganje sprovedeno i završeno najmanje godinu dana prije stupanja na snagu standarda koji je u pitanju.
3. Opravdani troškovi su dodatni troškovi ulaganja neophodni da bi se prevazišli važeći standardi Unije. Određuju se na sljedeći način:
 - (a) ako se trošak ulaganja u zaštitu životne sredine može utvrditi kao posebno ulaganje u ukupnim troškovima ulaganja, taj trošak povezan sa zaštitom životne sredine predstavlja opravdane troškove;

- (b) u svim drugim slučajevima troškovi ulaganja u zaštitu životne sredine utvrđuju se u odnosu na slično ulaganje koje je manje prihvatljivo za životnu sredinu, a koje bi se vjerodostojno sprovelo bez pomoći. Razlika između troškova oba ulaganja odgovara troškovima povezanim sa zaštitom životne sredine i predstavlja opravdane troškove.

Troškovi koji nijesu neposredno povezani sa dostizanjem višeg nivoa zaštite životne sredine nijesu opravdani.

4. Intenzitet pomoći ne prelazi sljedeće:

- (a) 20 % opravdanih troškova za mala privredna društva, 15 % opravdanih troškova za srednja privredna društva i 10 % opravdanih troškova za velika privredna društva ako se ulaganje sprovede i završi više od tri godine prije dana stupanja na snagu novog standarda Unije;
- (b) 15 % opravdanih troškova za mala privredna društva, 10 % opravdanih troškova za srednja privredna društva i 5 % opravdanih troškova za velika privredna društva ako se ulaganje sprovede i završi između jedne godine i tri godine prije dana stupanja na snagu novog standarda Unije.
5. Intenzitet pomoći može se povećati za 15 procenatnih poena za ulaganja koja se nalaze u područjima koja primaju pomoći i ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (a) Ugovora i za 5 procenatnih poena za ulaganja koja se nalaze u područjima koja primaju pomoći i ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora.

Član 38

Pomoć za ulaganje u mjeru energetske efikasnosti

1. Pomoć za ulaganje kojom se privrednim društvima omogućava postizanje energetske efikasnosti uskladena je sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Pomoć se ne dodjeljuje na osnovu ovog člana ako je cilj poboljšanja da se obezbijedi da se privredna društva pridržavaju standarda Unije koji su već donijeti, iako još nijesu na snazi.
3. Opravdani troškovi su dodatni troškovi ulaganja neophodni za dostizanje višeg nivoa energetske efikasnosti. Određuju se kako slijedi:
- (a) ako se trošak ulaganja u energetsku efikasnost može utvrditi kao posebno ulaganje u ukupnim troškovima ulaganja, taj trošak povezan sa energetskom efikasnošću predstavlja opravdane troškove;
- (b) ako se ulaganje odnosi na poboljšanje energetske efikasnosti (i) stambenih zgrada, (ii) zgrada namijenjenih pružanju usluga obrazovanja ili socijalnih usluga, (iii) zgrada namijenjenih aktivnostima koje se odnose na javnu upravu ili pravosuđe, policiju ili vatrogasne usluge, ili (iv) zgrada iz tačaka (i), (ii) ili (iii) i u kojima aktivnosti koje nijesu navedene u tim tačkama zauzimaju manje od 35 % površine unutrašnjeg prostora, ukupni troškovi ulaganja neophodni za postizanje višeg nivoa energetske efikasnosti smatraju se prihvatljivim troškovima ako se zbog poboljšanja energetske efikasnosti smanji početna potražnja za primarnom energijom za barem 20 % u slučaju renovacije, odnosno ako dođe do uštede primarne energije od barem 10 % u odnosu na prag iz zahtjeva za zgrade gotovo nulte energije u nacionalnim mjerama za sprovođenje Direktive 2010/31/EU Evropskog parlamenta i Savjeta¹, u slučaju novih zgrada. Inicijalna potražnja za primarnom energijom i procijenjeno poboljšanje utvrđuju se pozivanjem na sertifikat o energetskim performansama kako je definisano u članu 2 stav 12 Direktive 2010/31/EU;
- (c) u svim drugim slučajevima troškovi ulaganja u energetsku efikasnost utvrđuju se u odnosu na slično ulaganje koje je manje energetski efikasno, a koje bi se vjerodostojno sprovelo bez pomoći. Razlika između troškova oba ulaganja odgovara troškovima povezanim sa energetskom efikasnošću i predstavlja opravdane troškove.

Troškovi koji nijesu neposredno povezani sa dostizanjem višeg nivoa energetske efikasnosti nijesu opravdani.

- 3 a. Za zgrade iz stava 3 tačka (b), ulaganje u poboljšanje energetske efikasnosti zgrade može se kombinovati sa ulaganjem u nešto ili sve od sljedećeg:
- (a) integrisana postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora na lokaciji za proizvodnju električne energije i/ili toplove;
- (b) opremu za skladištenje energije koju proizvodi postrojenje za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora na lokaciji;
- (c) opremu i povezunu infrastrukturu ugrađenu u zgradu za punjenje električnih vozila korisnika zgrade;

¹ Direktiva 2010/31/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 19. maja 2010. o energetskoj efikasnosti zgrada (SL L 153, 18.6.2010., str. 13.).

- (d) ulaganja u digitalizaciju zgrade, naročito za povećanje njene spremnosti za pametne tehnologije. Prihvatljiva ulaganja mogu uključiti intervencije ograničene na pasivno interno ožičenje ili strukturirano kabliranje za mreže podataka i, ako je potrebno, pomoći dio pasivne mreže na privatnom posjedu izvan zgrade. Ožičenje ili kabliranje za mreže podataka izvan privatnog vlasništva je isključeno.

U slučaju nekog od takvih kombinovanih radova kako je navedeno u prvom podstavu, tačke (a) do (d), cijelokupni investicioni trošak različitih djelova opreme činiće prihvatljive troškove.

Pomoć se može dodijeliti ili vlasnicima ili zakupcima zgrade, u zavisnosti od toga ko naručuje radove na području energetske efikasnosti.

4. Intenzitet pomoći ne prelazi 30 % opravdanih troškova.
5. Intenzitet pomoći može se povećati za 20 procenatnih poena za pomoć koja se dodjeljuje malim privrednim društvima i za 10 procenatnih poena za pomoć koja se dodjeljuje srednjim privrednim društvima.
6. Intenzitet pomoći može se povećati za 15 procenatnih poena za ulaganja koja se nalaze u područjima koja primaju pomoć i ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (a) Ugovora i za 5 procenatnih poena za ulaganja koja se nalaze u područjima koja primaju pomoć i ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora.
7. Pomoć za mjere koje poboljšavaju energetsku efikasnost zgrada takođe se može odnositi na sklapanje ugovora o energetskom učinku pod sljedećim kumulativnim uslovima:
 - (a) pomoć je u obliku zajma ili garancije davaocu mjera za poboljšanje energetske efikasnosti prema ugovoru o energetskom učinku, ili se sastoji od finansijskog proizvoda koji za cilj ima refinansiranje predmetnog pružaoca usluga (npr. faktoring, forfeting);
 - (b) nominalni iznos ukupnog preostalog finansiranja predviđenog ovim stavom, po korisniku ne prelazi 30 miliona EUR;
 - (c) pomoć se pruža MSP-ovima ili malim privrednim društvima srednje tržišne kapitalizacije;
 - (d) pomoć se dodjeljuje za ugovaranje energetskih performansi u smislu člana 2, tačka (27) Direktive 2012/27/EU;
 - (e) ugovor o energetskoj efikasnosti se odnosi na zgradu iz stava 3 tačka (b).

Član 39

Pomoć za ulaganje u projekte energetske efikasnosti zgrada

1. Pomoć za ulaganje u projekte energetske efikasnosti zgrada usklađena je sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Prihvatljni projekti za dodjelu pomoći u skladu sa ovim članom su projekti energetske efikasnosti koji se odnose na zgrade.
- 2 a. Ako se ulaganje odnosi na poboljšanje energetske efikasnosti (i) stambenih zgrada, (ii) zgrada namijenjenih pružanju obrazovanja ili socijalnih usluga, (iii) zgrada namijenjenih za djelatnosti koje su povezane sa javnom upravom, pravosuđem, pružanjem policijskih ili vatrogasnih usluga ili (iv) zgrada iz podstačaka (i), (ii) ili (iii) i u kojima aktivnosti koje nijesu navedene u tim podstačkama zauzimaju manje od 35 % površine unutrašnjeg prostora, projekti energetske efikasnosti u skladu sa ovim članom mogu se kombinovati sa bilo kojim od sljedećih finansijskih ulaganja u:
 - (a) integrисано postrojenje za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora na lokaciji za proizvodnju električne energije i/ili toplice;
 - (b) opremu za skladištenje energije koju proizvodi postrojenje za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora na lokaciji;
 - (c) opremu i povezanu infrastrukturu ugrađenu u zgradu, za punjenje električnih vozila korisnika zgrade;
 - (d) ulaganja u digitalizaciju zgrade, posebno za povećanje njene spremnosti za pametne tehnologije. Prihvatljiva ulaganja mogu obuhvatati intervencije ograničene na pasivno interno ožičenje ili strukturisano kabliranje za mreže podataka i, prema potrebi, pomoći dio pasivne mreže na privatnom posjedu izvan zgrade. Ožičenje ili kabliranje za mreže podataka izvan privatnog posjeda je isključeno.
3. Opravdani troškovi su ukupni troškovi projekta energetske efikasnosti, osim za zgrade iz stava 2a, pri čemu će opravdani troškovi biti ukupni troškovi projekta energetske efikasnosti, kao troškovi ulaganja za različite dijelove opreme sa popisa u stavu 2a.
4. Pomoć se dodjeljuje u obliku donacije, vlasničkog kapitala, garancije ili zajma fondu za energetsku efikasnost ili drugom finansijskom posredniku, koji će je u najvećoj mogućoj mjeri prenijeti krajnjim korisnicima koji su vlasnici ili zakupci zgrade, u obliku većeg obima finansiranja, nižih zahtjeva za dodatne garancije, nižih premija garancija ili nižih kamatnih stopa.
5. Pomoć koju dodjeljuje fond za energetsku efikasnost ili drugi finansijski posrednik prihvatljivim projektima energetske efikasnosti može biti u obliku zajmova ili garancija. Nominalna vrijednost zajma ili iznos obuhvaćen garancijom ne prelazi 15 miliona EUR po projektu na nivou krajnjih korisnika, osim u slučaju kombinovanog ulaganja iz stava 2a u kojem ne prelazi 30 miliona EUR. Garancija ne bi smjela da pređe 80 % osnovnog zajma.

6. Vlasnici zgrade fondu za energetsku efikasnost ili drugom finansijskom posredniku otplaćuju iznos koji odgovara najmanje nominalnoj vrijednosti zajma.
7. Pomoć za energetska efikasnost podstiče dodatno ulaganje privatnih investitora koje dostiže najmanje 30 % ukupnog finansiranja obezbijeđenog projektu energetske efikasnosti. Ako pomoć obezbjeđuje fond za energetska efikasnost, privatno ulaganje može se podstići na nivou fonda za energetska efikasnost i/ili na nivou projekata energetske efikasnosti da bi se dostigao ukupni iznos od najmanje 30 % ukupnog finansiranja obezbijeđenog za projekat energetske efikasnosti.
8. Države članice mogu osnovati fondove za energetska efikasnost i/ili mogu upotrijebiti finansijske posrednike prilikom pružanja pomoći za energetska efikasnost. U tom slučaju moraju biti ispunjeni sljedeći uslovi:
 - (a) menadžeri finansijskih posrednika, kao i menadžeri fondova za energetska efikasnost biraju se na osnovu otvorenog, transparentnog i nediskriminacionog poziva, u skladu sa važećim pravom Unije i domaćim pravom. Naročito ne smije biti diskriminacije na osnovu mjesta njihovog sjedišta ili osnivanja u određenoj državi članici. Od finansijskih posrednika i menadžera fondova za energetska efikasnost može se zahtijevati da ispunjavaju prethodno utvrđene kriterijume koji su objektivno opravdani prirodom ulaganja;
 - (b) nezavisni privatni investitori biraju se na osnovu otvorenog, transparentnog i nediskriminacionog poziva u skladu sa važećim pravom Unije i domaćim pravom, čiji je cilj uspostavljanje odgovarajućih sporazuma o podjeli rizika i nagrade pri čemu se, za ulaganja koja nijesu garancije, prednost daje asimetričnoj podjeli dobiti u odnosu na zaštitu od gubitaka. Ako se privatni investitori ne biraju takvim pozivom, fer stopu prinosa za privatne investitore utvrđuje nezavisni stručnjak izabran na osnovu otvorenog, transparentnog i nediskriminacionog poziva;
 - (c) u slučaju asimetrične podjele gubitaka između javnih i privatnih investitora prvi gubitak koji preuzima javni investor ograničava se na 25 % ukupnog ulaganja;
 - (d) u slučaju garancija, stopa garancije ograničava se na 80 %, a ukupni gubici koje preuzima država članica ograničavaju se na 25 % osnovnog portfelja obuhvaćenog garancijom. Besplatno se mogu pružiti samo garancije kojima se pokriva očekivani gubici osnovnog portfelja obuhvaćenog garancijom. Ako je garancijom obuhvaćeno pokriće neočekivanih gubitaka, finansijski posrednik za dio garancije koji pokriva neočekivane gubitke plaća premiju za garanciju u skladu sa tržišnim uslovima;
 - (e) investitorima je dopušteno da budu zastupljeni u organima upravljanja fonda za energetska efikasnost ili finansijskog posrednika, kao što su nadzorni odbor ili savjetodavni odbor;
 - (f) fond za energetska efikasnost ili finansijski posrednik osnivaju se u skladu sa važećim zakonodavstvom, a država članica predviđa postupak sveobuhvatne analize (due diligence) kako bi se obezbijedila tržišno opravdana investiciona strategija za sprovođenje mjere pomoći za energetska efikasnost.
9. Finansijskim posrednicima, uključujući fondove za energetska efikasnost, upravlja se na komercijalnoj osnovi i njima se obezbjeđuje donošenje odluka o finansiranju koje su usmjerene na sticanje dobiti. Smatra se da je prethodni uslov ispunjen ako finansijski posrednik i, zavisno od slučaja, menadžeri fonda za energetska efikasnost, ispunjavaju sljedeće uslove:
 - (a) imaju zakonsku ili ugovornu obavezu da djeluju sa pažnjom profesionalnog menadžera u dobroj vjeri i izbjegavajući sukob interesa; primjenjuju se najbolja praksa i regulatorni nadzor;
 - (b) njihova naknada u skladu je sa tržišnom praksom. Ovaj zahtjev smatra se ispunjenim ako je menadžer izabran na osnovu otvorenog, transparentnog i nediskriminacionog poziva koji se zasniva na objektivnim kriterijumima povezanim sa iskustvom, stručnošću, i operativnim i finansijskim kapacitetom;
 - (c) primaju naknadu koja je povezana sa rezultatima ili učestvjuju u rizicima ulaganja zajedničkim investiranjem sopstvenih sredstava kako bi se obezbijedilo da se njihovi interesi trajno poklapaju sa interesima javnog investitora;
 - (d) utvrđuju investicionu strategiju, kriterijume i predloženi vremenski raspored ulaganja u projekte energetske efikasnosti, utvrđujući time prethodnu finansijsku održivost i očekivani uticaj na energetska efikasnost;
 - (e) postoji jasna i realna izlazna strategija za javna sredstva uložena u fond za energetska efikasnost ili dodijeljena finansijskom posredniku, čime se tržištu omogućava da finansira projekte energetske efikasnosti kada tržište na to bude spremno.
10. Poboljšanje energetske efikasnosti kojima se obezbjeđuje da korisnik ispunjava standarde Unije koji su već donijeti ne izuzimaju se od obaveze prijavljivanja na osnovu ovog člana.

Član 40

Pomoć za ulaganje u visokoefikasnu kogeneraciju

1. Pomoć za ulaganje u visokoefikasnu kogeneraciju usklađena je sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Pomoć za ulaganje dodjeljuje se isključivo u odnosu na novougrađene ili obnovljene kapacitete.

3. Novo postrojenje za kogeneraciju obezbeđuje u cjelini uštedu primarne energije u odnosu na odvojenu proizvodnju toplotne i električne energije kako je predviđeno Direktivom 2012/27/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 25. oktobra 2012. godine o energetskoj efikasnosti, izmjeni direktiva 2009/125/EZ i 2010/30/EU i prestanku važenja direktiva 2004/8/EZ i 2006/32/EZ (56). Unapređenje postojećeg postrojenja za kogeneraciju ili pretvaranje postojećeg postrojenja za proizvodnju energije u postrojenje za kogeneraciju obezbeđuje uštedu primarne energije u poređenju sa prvobitnim stanjem.
4. Opravdani troškovi su dodatni troškovi ulaganja za opremu potrebnu kako bi postrojenje funkcionalno kao postrojenje za visokoefikasnu kogeneraciju u poređenju sa konvencionalnim postrojenjima za proizvodnju električne ili toplotne energije istog kapaciteta ili dodatni troškovi ulaganja za nadgradnju kojom će se obezbijediti veća efikasnost ukoliko postojeće postrojenje već zadovoljava prag visoke efikasnosti.
5. Intenzitet pomoći ne prelazi 45 % opravdanih troškova. Intenzitet pomoći može se povećati za 20 procenatnih poena za pomoć koja se dodjeljuje malim privrednim društвима i za 10 procenatnih poena za pomoć koja se dodjeljuje srednjim privrednim društвимa.
6. Intenzitet pomoći može se povećati za 15 procenatnih poena za ulaganja koja se nalaze u područjima koja primaju pomoć i ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (a) Ugovora i za 5 procenatnih poena za ulaganja koja se nalaze u područjima koja primaju pomoć i ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora.

Član 41

Pomoć za ulaganje za promovisanje energije iz obnovljivih izvora

1. Pomoć za ulaganje za promovisanje energije iz obnovljivih izvora energije usklađena je sa unutrašnjim tržistem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Pomoć za ulaganje u proizvodnju biogoriva izuzima se od obaveze prijavljivanja samo ukoliko se ulaganja kojima je dodijeljena pomoć koriste za proizvodnju održivih biogoriva, osim biogoriva proizvedenih iz prehrambenih sirovina. Međutim, pomoć za ulaganje u pretvaranje postojećih postrojenja za proizvodnju biogoriva iz prehrambenih kultura u postrojenja za proizvodnju naprednih biogoriva izuzima se na osnovu ovog člana, pod uslovom da se proizvodnja biogoriva iz prehrambenih kultura smanji srazmjerno novom kapacitetu.
3. Pomoć se ne dodjeljuje za biogoriva za koja postoji obaveza dobavljanja ili miješanja.
4. Pomoć se ne dodjeljuje za hidroelektrane koje nijesu u skladu sa Direktivom 2000/60/EZ Evropskog parlamenta.
5. Pomoć za ulaganje dodjeljuje se isključivo novim postrojenjima. Pomoć se ne dodjeljuje niti isplaćuje nakon početka rada postrojenja, a pomoć je nezavisna od proizvodnje.
6. Opravdani troškovi su dodatni troškovi ulaganja neophodni za promovisanje proizvodnje energije iz obnovljivih izvora. Određuju se kako slijedi:
 - (a) ako se troškovi ulaganja u proizvodnju energije iz obnovljivih izvora u ukupnim troškovima ulaganja mogu utvrditi kao posebno ulaganje, na primjer kao lako prepoznatljiva „dodataknja komponenta“ već postojećeg postrojenja, taj trošak povezan sa energijom iz obnovljivih izvora predstavlja opravdani trošak;
 - (b) ako se troškovi ulaganja u proizvodnju energije iz obnovljivih izvora mogu utvrditi u odnosu na slično ulaganje koje je manje prihvatljivo za životnu sredinu, a koje bi se vjerodostojno sprovelo bez pomoći, ta razlika između troškova oba ulaganja odgovara troškovima povezanim sa energijom iz obnovljivih izvora i predstavlja opravdane troškove;
 - (c) za određena mala postrojenja za koja nije moguće odrediti ulaganje koje je manje prihvatljivo za životnu sredinu jer ne postoje postrojenja ograničene veličine, opravdani troškovi su ukupni troškovi ulaganja za dostizanje višeg nivoa zaštite životne sredine.

Troškovi koji nijesu neposredno povezani sa dostizanjem višeg nivoa zaštite životne sredine nijesu opravdani.

7. Intenzitet pomoći ne prelazi:
 - (a) 45% opravdanih troškova ako se opravdani troškovi izračunavaju na osnovu stava 6 tačka (a) ili stava 6 tačka (b);
 - (b) 30% opravdanih troškova ako se opravdani troškovi izračunavaju na osnovu stava 6 tačka (c).
8. Intenzitet pomoći može se povećati za 20 procenatnih poena za pomoć koja se dodjeljuje malim privrednim društвимa i za 10 procenatnih poena za pomoć koja se dodjeljuje srednjim privrednim društвima.
9. Intenzitet pomoći može se povećati za 15 procenatnih poena za ulaganja koja se nalaze u područjima koja primaju pomoć i ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (a) Ugovora i za 5 procenatnih poena za ulaganja koja se nalaze u područjima koja primaju pomoć i ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora.
10. Ako se pomoć dodjeljuje u konkurentnom postupku prikupljanja ponuda na osnovu jasnih, transparentnih i nediskriminatornih kriterijuma, intenzitet pomoći može dostići 100 % opravdanih troškova. Takav postupak prikupljanja

ponuda je nediskriminatoran i omogućava učešće svih zainteresovanih privrednih društava. Budžet u vezi sa postupkom prikupljanja ponuda obavezujuće je ograničenje u smislu da pomoći ne mogu dobiti svi učesnici, a pomoći se dodjeljuje na osnovu početne ponude koju podnese ponuđač, čime su isključeni naknadni pregovori.

Član 42

Operativna pomoć za promovisanje električne energije iz obnovljivih izvora

1. Operativna pomoć za promovisanje električne energije iz obnovljivih izvora energije usklađena je sa unutrašnjim tržistem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Pomoći se dodjeljuje u konkurentnom postupku prikupljanja ponuda na osnovu jasnih, transparentnih i nediskriminatornih kriterijuma, koji će biti otvoreni za sve proizvođače električne energije iz obnovljivih izvora energije na nediskriminatornoj osnovi.
3. Postupak prikupljanja ponuda može se ograničiti na posebne tehnologije za koje bi postupak otvoren za sve proizvođače doveo do rezultata koji nije optimalan i koji se prilikom definisanja postupka ne može riješiti, naročito u pogledu:
 - i. dugoročnog potencijala određene nove i inovativne tehnologije; ili
 - ii. potrebe da se postigne diverzifikacija; ili
 - iii. ograničenja i stabilnosti mreže; ili
 - iv. troškova (integracije) sistema; ili
 - v. potrebe da se izbjegnu narušavanja tržišta sirovina zbog podrške za biomasu.

Države članice sprovode detaljnu ocjenu primjenjivosti takvih uslova i o tome izvještavaju Komisiju na način opisan u članu 11 tačka (a).

4. Pomoći se dodjeljuje novim i inovativnim tehnologijama obnovljive energije u konkurentnom postupku prikupljanja ponuda u kojem može učestvovati najmanje jedna takva tehnologija na osnovu jasnih, transparentnih i nediskriminatornih kriterijuma. Takva pomoć ne dodjeljuje se za više od 5 % ukupnog planiranog novog kapaciteta za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora godišnje.
5. Pomoći se dodjeljuje u obliku premije koja se dodaje na tržišnu cijenu pri čemu proizvođači električnu energiju prodaju neposredno na tržištu.
6. Za korisnike pomoći važe standardne balansne odgovornosti. Korisnici mogu eksternalizovati balansne odgovornosti drugim privrednim društvima, kao što su agregatori.
7. Pomoći se ne dodjeljuje ukoliko su cijene negativne.
8. Bez konkurentnog postupka prikupljanja ponuda opisanog u stavu 2 pomoći se može dodjeliti postrojenjima čiji instalirani kapacitet proizvodnje električne energije iznosi manje od 1 MW za proizvodnju električne energije iz svih obnovljivih izvora, osim energije vjetra kada se pomoći može dodjeliti bez konkurentnog postupka prikupljanja ponuda opisanog u stavu 2 postrojenjima čiji instalirani kapacitet proizvodnje električne energije iznosi manje od 6 MW ili postrojenjima sa manje od 6 proizvodnih jedinica. Ne dovodeći u pitanje stav 9 prilikom dodjele pomoći bez konkurentnog postupka prikupljanja ponuda, poštuju se uslovi iz st. 5, 6 i 7. Osim toga, ako se pomoći dodjeljuje bez konkurentnog postupka prikupljanja ponuda, primjenjuju se uslovi iz člana 43 st. 5, 6 i 7.
9. Uslovi iz st. 5, 6 i 7 ne primjenjuju se na operativnu pomoć dodjeljenu postrojenjima čiji instalirani kapacitet proizvodnje električne energije iznosi manje od 500 kW za proizvodnju električne energije iz svih obnovljivih izvora, osim energije vjetra kada se ti uslovi ne primjenjuju na operativnu pomoć dodjeljenu postrojenjima čiji instalirani kapacitet proizvodnje električne energije iznosi manje od 3 MW ili postrojenjima koja imaju manje od 3 proizvodne jedinice.
10. Za potrebe izračunavanja prethodno navedenih maksimalnih kapaciteta iz st. 8 i 9, postrojenja sa zajedničkom tačkom priključka na elektroenergetsку mrežu smatruju se jednim postrojenjem.
11. Pomoći se dodjeljuje samo do potpune amortizacije postrojenja koje proizvodi električnu energiju iz obnovljivih izvora u skladu sa opšteprihvaćenim računovodstvenim načelima. Od operativne pomoći oduzima se svaka prethodno primljena pomoć za ulaganje.

Član 43

Operativna pomoć za promovisanje energije iz obnovljivih izvora u malim postrojenjima

- Operativna pomoć za promovisanje energije iz obnovljivih izvora energije u malim postrojenjima usklađena je sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
- Pomoć se dodjeljuje isključivo postrojenjima čiji instalirani kapacitet iznosi manje od 500 kW za proizvodnju energije iz svih obnovljivih izvora osim energije vjetra za koju se pomoć dodjeljuje postrojenjima čiji instalirani kapacitet iznosi manje od 3 MW ili koja imaju manje od 3 proizvodne jedinice, kao i biogoriva za koja se pomoć dodjeljuje postrojenjima čiji instalirani kapacitet iznosi manje od 50 000 tona godišnje. Za potrebe izračunavanja tih maksimalnih kapaciteta, mala postrojenja sa zajedničkom tačkom priključka na elektroenergetsku mrežu smatraće se jednim postrojenjem.
- Pomoć se dodjeljuje isključivo postrojenjima koja proizvode održiva biogoriva, osim biogoriva proizvedenih iz prehrambenih kultura. Međutim, operativna pomoć za postrojenja koja proizvode biogoriva iz prehrambenih kultura a počela su sa radom prije 31. decembra 2013. godine i još uvijek nijesu u potpunosti amortizovana izuzima se na osnovu ovog člana, ali u svakom slučaju najkasnije do 2020.
- Pomoć se ne dodjeljuje za biogoriva koja podliježu obavezi dobavljanja ili mijenjanja.
- Pomoć po jedinici energije ne prelazi razliku između ukupnih nivelisanih troškova proizvodnje energije iz obnovljivih izvora o kojima je riječ i tržišne cijene odnosnog oblika energije. Nivelisani troškovi ažuriraju se redovno, a najmanje jednom godišnje.
- Maksimalna stopa prinosa koja se koristi za izračunavanja nivalisanih troškova ne prelazi odgovarajuću svop stopu uvećanu za premiju od 100 baznih poena. Odgovarajuća svop stopa je svop stopa valute u kojoj se dodjeljuje pomoć za dospjeće koje odgovara periodu amortizacije postrojenja koja primaju pomoć.
- Pomoć se dodjeljuje samo do potpune amortizacije postrojenja u skladu sa opšteprihvaćenim računovodstvenim načelima. Od operativne pomoći oduzima se svaka pomoć za ulaganje dodijeljena postrojenju.

Član 44

Pomoć u obliku smanjenja poreza za zaštitu životne sredine u skladu sa Direktivom 2003/96/EZ

- Šeme pomoći u obliku smanjenja poreza za zaštitu životne sredine koje ispunjavaju uslove Direktive Savjeta 2003/96/EZ od 27. oktobra 2003. godine o restrukturiranju sistema Zajednice za oporezivanje energetika i električne energije¹ usklađene su sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzimaju se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
- Korisnici smanjenja poreza biraju se na osnovu transparentnih i objektivnih kriterijuma i plaćaju barem odgovarajući minimalni nivo oporezivanja utvrđen Direktivom 2003/96/EZ.
- Šeme pomoći u obliku smanjenja poreza zasnivaju se na smanjenju važeće stope poreza za zaštitu životne sredine ili na plaćanju fiksнog iznosa kompenzacije ili na kombinaciji tih mehanizama.
- Pomoć se ne dodjeljuje za biogoriva za koja postoji obaveza dobavljanja ili mijenjanja.

Član 45

Pomoć za ulaganje u sanaciju kontaminiranih lokacija

- Pomoć za ulaganje za privredna društva koja otklanjaju štetu pričinjenu životnoj sredini sanacijom kontaminiranih lokacija usklađena je sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
- Ulaganje dovodi do otklanjanja štete pričinjene životnoj sredini, uključujući štetu pričinjenu kvalitetu tla ili površinskim odnosno podzemnim vodama.
- Ukoliko je poznato pravno ili fizičko lice odgovorno za štetu pričinjenu životnoj sredini na osnovu važećeg zakonodavstva u svakoj državi članici ne dovodeći u pitanje pravila Unije u ovoj oblasti – a naročito Direktivu 2004/35/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 21. aprila 2004. godine o odgovornosti za životnu sredinu u pogledu sprečavanja i sanacije štete pričinjene životnoj sredini², kako je izmijenjena Direktivom 2006/21/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 15. marta 2006. godine o upravljanju otpadom od istraživanja i eksploracije mineralnih sirovina³, Direktivom 2009/31/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 23. aprila 2009. godine o geološkom skladištenju ugljen-dioksida i o izmjeni Direktive Savjeta 85/337/EEZ, direktiva Evropskog parlamenta i Savjeta 2000/60/EZ, 2001/80/EZ, 2004/35/EZ, 2006/12/EZ, 2008/1/EZ i

¹ SL L 283, 31.10.2003, str. 51.

² SL L 143, 30.4.2004, str. 56.

³ SL L 102, 11.4.2006, str. 1.

Regulative (EZ) br. 1013/2006¹ i Direktivom 2013/30/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 12. juna 2013. godine o bezbjednosti ofšor naftnih i gasnih operacija i o izmjeni Direktive 2004/35/EZ², to lice mora finansirati sanaciju prema načelu „zagađivač plaća”, a državna pomoć se ne dodjeljuje. Ako odgovorno lice na osnovu važećeg zakonodavstva nije poznato ili mu se ne može naložiti da snosi troškove, lice odgovorno za rad na sanaciji ili dekontaminaciji može primiti državnu pomoć.

4. Opravdani troškovi su troškovi nastali za rad na sanaciji, umanjeni za povećanje vrijednosti zemljišta. Svi rashodi koje privredno društvo ima prilikom sanacije svoje lokacije, bez obzira na to da li se taj rashod može u njegovom bilansu stanja prikazati kao stalna imovina, mogu se smatrati opravdanim ulaganjem u slučaju sanacije kontaminiranih lokacija.
5. Procjene povećanja vrijednosti zemljišta koje proizilazi iz sanacije vrši nezavisni stručnjak.
6. Intenzitet pomoći ne prelazi 100 % opravdanih troškova.

Član 46

Pomoć za ulaganje u energetski efikasno daljinsko grijanje i hlađenje

1. Pomoć za ulaganje za ugradnju sistema energetski efikasnog daljinskog grijanja i hlađenja usklađena je sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Opravdani troškovi za postrojenje za proizvodnju su dodatni troškovi potrebnii za izgradnju, proširenje i obnavljanje jedne ili više proizvodnih jedinica kako bi djelovale kao sistem energetski efikasnog daljinskog grijanja i hlađenja u odnosu na konvencionalno postrojenje za proizvodnju. Ulaganje je sastavni dio sistema energetski efikasnog daljinskog grijanja i hlađenja.
3. Intenzitet pomoći za postrojenje za proizvodnju ne prelazi 45 % opravdanih troškova. Intenzitet pomoći može se povećati za 20 procenntih poena za pomoć koja se dodjeljuje malim privrednim društvima i za 10 procenntih poena za pomoć koja se dodjeljuje srednjim privrednim društvima.
4. Intenzitet pomoći za postrojenje za proizvodnju može se povećati za 15 procenntih poena za ulaganja koja se nalaze u područjima koja primaju pomoć i ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (a) Ugovora i za 5 procenntih poena za ulaganja koja se nalaze u područjima koja primaju pomoć i ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora.
5. Opravdani troškovi za distributivnu mrežu su troškovi ulaganja.
6. Iznos pomoći za distributivnu mrežu ne prelazi razliku između opravdanih troškova i operativne dobiti. Operativna dobit oduzima se unaprijed od opravdanih troškova ili kroz mehanizam povraćaja sredstava.

Član 47

Pomoć za ulaganje u recikliranje i ponovnu upotrebu otpada

1. Pomoć za ulaganje u recikliranje i ponovnu upotrebu otpada usklađena je sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Pomoć za ulaganje dodjeljuje se za recikliranje i ponovnu upotrebu otpada koji su proizvela druga privredna društva.
3. Reciklirani ili ponovno upotrijebljeni materijali koji se obrađuju bi u suprotnom bili odbačeni ili obrađeni na način koji je manje prihvatljiv za životnu sredinu. Pomoć za postupke prerade otpada, osim recikliranja, nije predmet grupnog izuzeća u skladu sa ovim članom.
4. Pomoć zagađivače posredno ne oslobađa od opterećenja koje bi trebalo da snose na osnovu prava Unije, odnosno od opterećenja koje bi trebalo smatrati redovnim troškom privrednog društva.
5. Ulaganjem se ne povećava samo tražnja za materijalima koji će se reciklirati, već se povećava i sakupljanje tih materijala.
6. Ulaganje prelazi nivo posljednjih dostignuća.
7. Opravdani troškovi su dodatni troškovi ulaganja neophodni za realizaciju ulaganja koje omogućava bolje ili efikasnije djelatnosti recikliranja ili ponovne upotrebe u odnosu na konvencionalni postupak djelatnosti ponovne upotrebe i recikliranja sa istim kapacitetom koji bi bio izgrađen bez dodjele pomoći.
8. Intenzitet pomoći ne prelazi 35 % opravdanih troškova. Intenzitet pomoći može se povećati za 20 procenntih poena za pomoć koja se dodjeljuje malim privrednim društvima i za 10 procenntih poena za pomoć koja se dodjeljuje srednjim privrednim društvima.

¹ SL L 140, 5.6.2009, str. 114.

² SL L 178, 28.6.2013, str. 66.

9. Intenzitet pomoći može se povećati za 15 procentnih poena za ulaganja koja se nalaze u područjima koja primaju pomoć i ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (a) Ugovora i za 5 procentnih poena za ulaganja koja se nalaze u područjima koja primaju pomoć i ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora.
10. Pomoć za ulaganja u vezi sa recikliranjem i ponovnom upotrebom sopstvenog otpada korisnika ne izuzima se od obaveze prijavljivanja na osnovu ovog člana.

Član 48

Pomoć za ulaganje u energetsku infrastrukturu

1. Pomoć za ulaganje u izgradnju ili nadgradnju energetske infrastrukture usklađena je sa unutrašnjim tržistem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Pomoć se dodjeljuje za energetsku infrastrukturu u područjima koja primaju pomoć.
3. Za energetsku infrastrukturu važe svi propisi o tarifama i pristupu u skladu sa zakonodavstvom o unutrašnjem energetskom tržištu.
4. Opravdani troškovi su troškovi ulaganja.
5. Iznos pomoći ne prelazi razliku između opravdanih troškova i operativne dobiti ulaganja. Operativna dobit oduzima se unaprijed od opravdanih troškova ili kroz mehanizam povraćaja sredstava.
6. Pomoć za ulaganja u projekte skladištenja električne energije i gasa, kao i u naftnu infrastrukturu, ne izuzima se od obaveze prijavljivanja na osnovu ovog člana.

Član 49

Pomoć za studije o životnoj sredini

1. Pomoć za studije, uključujući i energetske preglede, neposredno povezane sa ulaganjima iz ovog odjeljka usklađena je sa unutrašnjim tržistem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Opravdani troškovi su troškovi studija iz stava 1.
3. Intenzitet pomoći ne prelazi 50 % opravdanih troškova.
4. Intenzitet pomoći može se uvećati za 20 procentnih poena za studije koje se obavljaju za mala preduzeća i za 10 procentnih poena za studije koje se obavljaju za srednja preduzeća.
5. Pomoć se ne dodjeljuje velikim privrednim društvima za energetske preglede koji se sprovode u skladu sa članom 8 stav 4 Direktive 2012/27/EU, osim ako se energetski pregled obavlja pored obveznog energetskog pregleda u skladu sa tom direktivom.

ODJELJAK 8

Pomoć za nadoknadu štete prouzrokovane određenim prirodnim katastrofama

Član 50

Šeme pomoći za nadoknadu štete prouzrokovane određenim prirodnim katastrofama

1. Šeme pomoći za nadoknadu štete prouzrokovane zemljotresima, sniježnim lavinama, klizištima, poplavama, tornadima, uraganima, vulkanskim erupcijama i šumskim požarima prirodнog porijekla usklađene su sa unutrašnjim tržistem u smislu člana 107 stav 2 tačka (b) Ugovora i izuzimaju se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Pomoć se dodjeljuje uz sljedeće uslove:
 - (a) nadležni javni organi države članice službeno su priznali prirodu događaja kao prirodnu katastrofu; i
 - (b) postoji neposredna uzročna veza između prirodne katastrofe i štete koju je pretrpilo pogodeno privredno društvo.
3. Šeme pomoći koje se odnose na određenu prirodnu katastrofu treba donijeti u roku od tri godine od nastanka događaja. Pomoć na osnovu takvih šema odobrava se u roku od četiri godine od nastanka događaja.
4. Opravdani troškovi su troškovi koji nastanu zbog štete koja je neposredna posljedica prirodne katastrofe, prema procjeni nezavisnog stručnjaka kojeg je priznao nadležni nacionalni organ ili osiguravajuće društvo. Ta šteta može obuhvatati materijalnu štetu na imovini kao što su zgrade, oprema, mašine ili zalihe i gubitak prihoda zbog potpunog ili djelimičnog prekida djelatnosti u periodu koji nije duži od šest mjeseci od nastanka katastrofe. Izračunavanje materijalne štete zasniva se na troškovima popravke ili ekonomskoj vrijednosti koju je pogodjena imovina imala prije katastrofe. Ne prelazi troškove

popravke ili smanjenje fer tržišne vrijednosti koje je prouzrokovano katastrofom, to jeste razliku između vrijednosti imovine neposredno prije i neposredno nakon nastupanja katastrofe. Gubitak prihoda izračunava se na osnovu finansijskih podataka pogođenog privrednog društva (dobit prije kamata i poreza (EBIT), amortizacija i troškovi rada, koji se odnose samo na poslovnu jedinicu pogođenu prirodnim katastrofom) poređenjem finansijskih podataka za šest mjeseci prije nastupanja katastrofe sa prosjekom tri godine izabrane između pet godina koje su prethodile nastupanju katastrofe (isključujući dvije godine u kojima je ostvaren najbolji i naslabiji finansijski rezultat), i izračunava se za isti šestomjesečni period u godini. Šteta se izračunava na nivou pojedinačnog korisnika.

5. Pomoć i sva druga plaćanja primljena kao nadoknada štete, uključujući plaćanja na osnovu polisa osiguranja, ne prelaze 100 % opravdanih troškova.

ODJELJAK 9

Socijalna pomoć za prevoz stanovnika udaljenih regiona

Član 51

Socijalna pomoć za prevoz stanovnika udaljenih regiona

1. Pomoć za prevoz putnika u vazdušnom i pomorskom saobraćaju usklađena je sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 2 tačka (a) Ugovora I izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Pomoć moraju u potpunosti koristiti krajnji korisnici koji imaju uobičajeno boravište u udaljenim regionima.
3. Pomoć se odobrava za prevoz putnika na relaciji koja povezuje aerodrom ili luku u udaljenom regionu sa drugim aerodromom ili lukom u Evropskom ekonomskom prostoru.
4. Pomoć se odobrava bez diskriminacije u pogledu identiteta prevoznika ili vrste usluge i bez ograničenja u pogledu precizne relacije do udaljenog regiona ili iz njega.
5. Opravdane troškove čini cijena povratne karte iz udaljenog regiona ili do njega, uključujući sve poreze i dažbine koje prevoznik naplaćuje potrošaču.
6. Intenzitet pomoći ne prelazi 100 % opravdanih troškova.

ODJELJAK 10

Pomoć za širokopojasnu infrastrukturu

Član 52

Pomoć za širokopojasnu infrastrukturu

1. Pomoć za ulaganje u razvoj širokopojasne mreže usklađena je sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Opravdani troškovi su svi troškovi izgradnje, upravljanja i rada fiksne širokopojasne mreže. Maksimalni iznos pomoći za projekat utvrđuje se na osnovu procesa konkurentnog odabira kako je navedeno u stavu 6 tačka (a). Kada se investicija sprovodi u skladu sa stavkom 6 tačka (b) bez procesa konkurentne selekcije, iznos pomoći ne prelazi razliku između opravdanih troškova i operativne dobiti ulaganja. Operativna dobit će se odbiti od opravdanih troškova unaprijed na osnovu razumnih projekcija i biće potvrđena naknadno mehanizmom povrata sredstava.
3. Sljedeće alternativne vrste ulaganja su prihvatljive:
 - (a) postavljanje fiksne širokopojasne mreže za povezivanje domaćinstava i socio-ekonomskih pokretača u oblastima u kojima ne postoji mreža koja može pouzdano da obezbijedi brzine preuzimanja od najmanje 30 Mbps (granične brzine) niti se pouzdano planira njen postavljanje u roku od tri godine od trenutka objavljivanja planirane mjere pomoći ili u istom vremenskom periodu u kojem se odvija razvoj subvencionisane mreže, koji ne može biti kraći od dvije godine. Ovo će biti potvrđeno mapiranjem i javnom konsultacijom u skladu sa stavom 4. Područja sa najmanje jednom prisutnom ili vjerodostojno planiranom mrežom koja može pouzdano da obezbijedi brzine preuzimanja od najmanje 30 Mbps se isključuju. Potpomognuta mreža mora da obezbijedi najmanje udvostručenje brzina preuzimanja i otpremanja u poređenju sa sadašnjim ili vjerodostojno planiranim mrežama i biće u stanju da pouzdano obezbijedi najmanje 30 Mbps brzine preuzimanja (ciljne brzine);
 - (b) postavljanje fiksne širokopojasne mreže za povezivanje domaćinstava i socio-ekonomskih pokretača u oblastima u kojima ne postoji mreža koja može pouzdano da obezbijedi brzine preuzimanja od najmanje 100 Mbps (granične brzine) niti se pouzdano planira njen postavljanje u roku od tri godine od trenutka objavljivanja planirane mjere

pomoći ili u istom vremenskom periodu u kojem se odvija razvoj subvencionisane mreže, koji ne može biti kraći od dvije godine. Ovo će biti potvrđeno mapiranjem i javnom konsultacijom u skladu sa stavom 4. Područja sa najmanje jednom prisutnom ili vjerodostojno planiranom mrežom koja može pouzdano da obezbijedi brzine preuzimanja od najmanje 100 Mbps se isključuju. Potpomognuta mreža mora da obezbijedi najmanje udvostručenje brzina preuzimanja i otpremanja u poređenju sa sadašnjim ili vjerodostojno planiranim mrežama i biće u stanju da pouzdano obezbijedi najmanje 300 Mbps brzine preuzimanja i 100 Mbps otpremanja (ciljne brzine);

- (c) postavljanje fiksne širokopojasne mreže za povezivanje isključivo socio-ekonomskih pokretača u oblastima u kojima ne postoji mreža koja može pouzdano da obezbijedi brzine preuzimanja od najmanje 100 Mbps, ali manje od 300 Mbps (granične brzine) niti se pouzdano planira njen postavljanje u roku od tri godine od trenutka objavljivanja planirane mjere pomoći ili u istom vremenskom periodu u kojem se odvija razvoj subvencionisane mreže, koji ne može biti kraći od dvije godine. Ovo će biti potvrđeno mapiranjem i javnom konsultacijom u skladu sa stavom 4. Područja sa najmanje jednom prisutnom ili vjerodostojno planiranom mrežom koja može pouzdano da obezbijedi brzine preuzimanja od najmanje 300 Mbps se isključuju. Isključuju se i područja na kojima postoje ili se pouzdano planira uvođenje dviju mreža koje mogu pouzdano osigurati brzinu preuzimanja od najmanje 100 Mbps. Potpomognuta mreža mora da obezbijedi najmanje udvostručenje brzina preuzimanja i otpremanja u poređenju sa sadašnjim ili vjerodostojno planiranim mrežama i biće u stanju da pouzdano obezbijedi najmanje 1 Gbps brzine preuzimanja (ciljne brzine).
4. Mapiranje i javne konsultacije iz stava 3 moraju da ispune sve sljedeće uslove:
- (a) mapiranje će identifikovati geografske ciljne oblasti predviđene da budu pokrivene javnom intervencijom i uzimaće u obzir sve postojeće javne i privatne mreže koje mogu pouzdano da obezbijede granične brzine identifikovane u stavu 3 u zavisnosti od vrste investicije. Mapiranje se vrši: (i) za isključivo fiksne mreže, na nivou adrese za objekte kojima je dostupna mogućnost pristupa i (ii) za fiksne bežične pristupne mreže, na nivou adrese za objekte kojima je dostupna mogućnost pristupa ili na osnovu mreža od najviše 100 x100 metara. Za tačke (i) i (ii) mapiranje će uvijek biti verifikovano putem javnih konsultacija;
- (b) javnu konsultaciju će sprovesti nadležni javni organ objavljinjem glavnih karakteristika planirane mjere i liste geografskih ciljnih područja identifikovanih u postupku mapiranja u skladu sa tačkom (a) na odgovarajućoj internet stranici (uključujući na nacionalnom nivou). U okviru javne konsultacije biće pozvane zainteresovane strane da daju komentar na mjeru i da dostave potkrijepljene informacije u skladu sa tačkom (a) u vezi sa svojim mrežama koje mogu pouzdano da obezbijede granične brzine navedene u stavu 3 u ciljnom području, a koje su prisutne ili vjerodostojno planirane da budu uvedene u roku od tri godine od trenutka objavljinja planirane mjere pomoći. Ako organ za dodjelu sredstava za uvođenje subvencionisane infrastrukture uzme kraći ili duži vremenski period od tri godine, isti vremenski period, koji ne može biti kraći od dvije godine, takođe se mora koristiti za procjenu da li su mreže iz prethodne rečenice vjerodostojno planirane da budu uvedene. Javne konsultacije traju najmanje 30 dana.
5. Projekat kojem se dodjeljuje pomoć će donijeti značajno poboljšanje (skokovitu promjenu) u poređenju sa mrežama koje su prisutne ili se njihovo uvođenje pouzdano planira u roku od tri godine od trenutka objavljinja planirane mjere pomoći ili u istom vremenskom periodu kao i postavljanje subvencionisane mreže, koji ne može biti kraći od dvije godine, u skladu sa stavom 4. Skokovita promjena se dešava ako se kao rezultat subvencionisane intervencije preduzme značajno novo ulaganje u širokopojasnu mrežu i subvencionisana mreža doneše značajne nove mogućnosti na tržište u pogledu dostupnosti i kapaciteta usluga širokopojasnog pristupa internetu, brzine i konkurenkcije u odnosu na postojeće ili pouzdano planirane mreže. Projekat mora da uključi značajna ulaganja u pasivnu infrastrukturu koja prevazilaze marginalne investicije koje se odnose samo na nadogradnju aktivnih elemenata mreže.
6. Pomoć se dodjeljuje kako slijedi:
- (a) pomoć će se dodjeljivati provajderima elektronskih komunikacionih mreža i usluga na osnovu otvorenog, transparentnog i nediskriminatorynog konkursnog postupka izbora u skladu sa principima pravila javnih nabavki i poštjujući princip neutralnosti tehnologije, ne dovodeći upitanje pravila javnih nabavki, na osnovu ekonomski najpovoljnije ponude. Za potrebe konkursnog postupka odabira, organ za dodjelu pomoći će unaprijed utvrditi objektivne, transparentne i nediskriminatoryne kvalitativne kriterijume za dodjelu koji se moraju ocijeniti u odnosu na traženi iznos pomoći. Pod sličnim uslovima kvaliteta pomoć će biti dodijeljena ponuđaču sa najmanjim iznosom tražene pomoći;
- (b) kada se pomoć dodjeljuje bez konkursnog postupka odabira organu javne vlasti za postavljanje i upravljanje, direktno ili preko internog subjekta, fiksne širokopojasne mreže, javni organ ili interni subjekat, u zavisnosti od slučaja, će pružati samo veleprodajne usluge koristeći subvencionisanu mrežu. Organ javne vlasti obezbjeđuje računovodstveno razdvajanje sredstava koja se koriste za rad mreže i drugih sredstava kojima raspolaže. Svaka koncesija ili drugo povjeravanje trećem licu za izgradnju ili upravljanje mrežom dodijeliće se putem otvorenog, transparentnog i

nediskriminatornog konkursnog postupka odabira, u skladu sa principima pravila javnih nabavki i uz poštovanje principa tehnološke neutralnosti, ne dovodeći u pitanje važeća pravila javnih nabavki, na osnovu ekonomski najpovoljnije ponude.

7. Rad subvencionisane mreže nudi najširi mogući aktivni i pasivni veleprodajni pristup, u skladu sa članom 2 tačka (139), pod pravičnim i nediskriminatornim uslovima, uključujući fizičko razdvajanje. Projekat može ponuditi virtuelno razdvajanje umjesto fizičkog razdvajanja ako je proizvod virtuelnog pristupa deklarisan kao ekvivalentan fizičkom razdvajajući od strane nacionalnog regulatornog tijela. Aktivni veleprodajni pristup biće odobren na najmanje sedam godina i veleprodajni pristup fizičkoj infrastrukturi uključujući kanale ili stubove neće biti vremenski ograničen. Isti uslovi pristupa važe za cjelokupnu subvencionisalu mrežu, uključujući i djelove mreže u kojima se koristi postojeća infrastruktura. Obaveze pristupa će se sprovoditi bez obzira na bilo kakvu promjenu u vlasništvu, upravljanju ili funkcionisanju subvencionisane mreže. U slučaju pomoći za izgradnju kanala, oni treba da budu dovoljno veliki da oplsuju najmanje tri mreže i različite mrežne topologije.
8. Cijena veleprodajnog pristupna se zasniva na jednom od sljedećih mjerila: (i) prosječne objavljene veleprodajne cene koje preovladavaju u drugim uporedivim, konkurentnjim oblastima države članice ili Unije; ili (ii) u nedostatku takvih objavljenih cijena, regulisane cijene koje je već odredilo ili odobrilo nacionalno regulatorno tijelo za dotična tržišta i usluge; ili (iii) u nedostatku takvih objavljenih ili regulisanih cijena, cijene će biti u skladu sa troškovnom orientacijom i metodologijom propisanom u skladu sa sektorskim regulatornim okvirom. Ne dovodeći u pitanje nadležnosti nacionalnog regulatornog organa u okviru regulatornog okvira, nacionalni regulatorni organ će će biti konsultovan o uslovima i odredbama za pristup, uključujući cijene, kao i o sporovima u vezi sa primjenom ovog člana.
9. Države članice će uspostaviti mehanizam za praćenje i povrat ako iznos pomoći dodijeljene projektu prelazi 10 miliona EUR.

Član 52a **Pomoć za 4G i 5G mobilne mreže**

1. Pomoć za uspostavljanje 4G i 5G mobilne mreže biće kompatibilna sa unutrašnjim tržištem u skladu sa članom 107(3) Ugovora i izuzeta je od iz člana 108(3) Ugovora, pod uslovom da su uslovi utvrđeni u ovom članu i u Poglavlju I su ispunjeni.
2. Prihvatljivi troškovi su svi troškovi za izgradnju, upravljanje i rad pasivne mobilne mreže. Maksimalni iznos pomoći za projekat utvrđuje se na osnovu procesa konkurentnog odabira kako je navedeno u stavu 7 tačka (a). Kada se investicija sprovodi u skladu sa stavom 7 tačka (b), bez procesa konkurentne selekcije, iznos pomoći ne prelazi razliku između prihvatljivih troškova i operativne dobiti investicije. Operativna dobit će se odbiti od opravdanih troškova unaprijed na osnovu razumnih projekcija i biće potvrđena naknadno mehanizmom povrata sredstava.
3. Ulaganje u 5G mreže biće locirano u oblastima gdje mobilne mreže nijesu uvedene ili gdje su dostupne samo mobilne mreže koje mogu da podrže mobilne usluge do 3G i gdje nema prisutnih 4G i 5G mobilnih mreža niti se njihovo uvođenje pouzdano planira u roku od tri godine od momenta objavljivanja planirane mjere pomoći ili u istom vremenskom periodu kada je uvedena subvencionisana mreža, a koji ne može biti kraći od dvije godine. Ovo će biti potvrđeno mapiranjem i javnom konsultacijom u skladu sa stavom 4. Ulaganje u 4G mreže će biti locirano u oblastima gdje mobilne mreže nijesu uvedene ili gdje su dostupne samo mobilne mreže koje mogu da podrže mobilne usluge do 2G i gdje 3G, 4G ili 5G mobilne mreže nijesu prisutne ili pouzdano planirane za postavljanje u roku od tri godine od trenutka objavljivanja planirane mjere pomoći ili u istom vremenskom periodu kao i postavljanje subvencionisane mreže, koji ne može biti kraći od dvije godine. Ovo će biti potvrđeno mapiranjem i javnim konsultacijama u skladu sa stavom 4.
4. Mapiranje i javne konsultacije iz stava 3 moraju ispuniti sve sljedeće zahtjeve:
 - (a) mapiranje će jasno identifikovati geografske ciljne oblasti za koje je predviđeno da budu pokrivenе javnom intervencijom i uzima u obzir sve postojeće mobilne mreže, u zavisnosti od vrste investicije. Mapiranje se vrši na osnovu mreža od maksimalno 100 x 100 metara. Mapiranje se uvijek potvrđuje putem javnih konsultacija;
 - (b) javnu konsultaciju sprovodi nadležni javni organ objavljivanjem glavnih karakteristika planirane mjere i liste geografskih ciljnih područja identifikovanih postupkom mapiranja u skladu sa tačkom (a) na odgovarajućoj internet stranici (uključujući na nacionalnom nivou). Javnom konsultacijom se pozivaju zainteresovane strane da daju komentar na mjeru i da dostave potkrijepljene informacije u skladu sa tačkom (a) u vezi sa svojim mobilnim mrežama u ciljnog području koje već postoje ili je pouzdano planirano da budu postavljene u roku od tri godine od trenutka objavljivanja planirane mjere pomoći. Ako organ za dodjelu sredstava za uvođenje subvencionisane infrastrukture uzme kraći ili duži vremenski period od tri godine, isti vremenski okvir, koji ne može biti kraći od dvije godine, takođe se mora koristiti za procjenu da li su mreže iz prethodne rečenice pouzdano planirane da budu uvedene. Javne konsultacije traju najmanje 30 dana.
5. Infrastruktura za koju je pomoć dodijeljena neće se uzeti u obzir za ispunjavanje obaveza pokrivanja operatera mobilnih mreža koje proizilaze iz uslova vezanih za prava korišćenja 4G i 5G spektra.

6. Projekat za koji se dodjeljuje pomoć će donijeti značajno poboljšanje (skokovitu promjenu) u poređenju sa mobilnim mrežama koje već postoje ili se njihovo uvođenje pouzdano planira u roku od tri godine od momenta objavljivanja planirane mjere pomoći ili u istom vremenskom periodu kao i uvođenje subvencionisane mreže, koja ne može biti kraća od dvije godine, u skladu sa stavom 4. Skokovita promjena se dešava ako se kao rezultat subvencionisane intervencije preduzme značajno novo ulaganje u mobilnu mrežu i subvencionisana mreža doneše značajne nove mogućnosti na tržište u smislu dostupnosti mobilnih usluga, kapaciteta, brzina i konkurenциje u poređenju sa sadašnjim ili kredibilno planiranim mrežama. Projekat mora da uključi značajna ulaganja u pasivnu infrastrukturu koja prevazilaze marginalne investicije koje se odnose samo na nadogradnju aktivnih elemenata mreže.
7. Pomoć se dodjeljuje kako slijedi:
 - (a) pomoć će se dodjeljivati provajderima elektronskih komunikacionih mreža i usluga na osnovu otvorenog, transparentnog i nediskriminatorynog konkurentskog postupka selekcije u skladu sa principima pravila javnih nabavki i uz poštovanje principa neutralnosti tehnologije, ne dovodeći u pitanje važeća pravila javnih nabavki, na osnovu ekonomski najpovoljnije ponude. Za potrebe postupka konkurentnog odabira, organ koji dodjeljuje pomoć će unaprijed utvrditi objektivne, transparentne i nediskriminatoryne kvalitativne kriterijume za dodjelu koji se moraju ocijeniti u odnosu na traženi iznos pomoći. Pod sličnim uslovima kvaliteta pomoći će biti dodijeljena ponuđaču sa najmanjim iznosom tražene pomoći;
 - (b) kada se pomoć dodjeljuje bez konkurentskog postupka selekcije javnom organu za postavljanje pasivne mobilne mreže i upravljanje njome, direktno ili preko unutrašnjeg subjekta, javnog organa ili unutrašnjeg subjekta, u zavisnosti od slučaja, pruža samo veleprodajne usluge koristeći subvencionisanu mrežu. Organ javne vlasti obezbjeđuje računovodstveno razdvajanje sredstava koja se koriste za rad mreže i drugih sredstava kojima raspolaže organ javne vlasti. Svaka koncesija ili drugo povjeravanje trećem licu za izgradnju ili upravljanje mrežom dodijeliće se putem otvorenog, transparentnog i nediskriminatorynog konkurentskog procesa selekcije, u skladu sa principima pravila javnih nabavki i uz poštovanje principa tehnološke neutralnosti ne dovodeći u pitanje važeće propise o javnim nabavkama, na osnovu ekonomski najpovoljnije ponude.
8. Rad subvencionisane mreže nudi najširi mogući aktivni i pasivni veleprodajni pristup, u skladu sa članom 2 tačka (139), pod pravičnim i nediskriminatorynim uslovima. Aktivni veleprodajni pristup biće odobren na najmanje sedam godina i veleprodajni pristup fizičkoj infrastrukturi uključujući kanale ili stubove neće biti vremenski ograničen. Isti uslovi pristupa važe za cijelu subvencionisanu mrežu, uključujući i djelove te mreže u kojima je korišćena postojeća infrastruktura. Obaveze pristupa će se sprovoditi bez obzira na bilo kakvu promjenu u vlasništvu, upravljanju ili funkcionisanju subvencionisane mreže. U slučaju pomoći za izgradnju kanala, oni moraju biti dovoljno veliki da opslužuju barem sve postojeće operatere mobilnih mreža.
9. Veleprodajna cijena pristupa zasniva se na jednom od sljedećih mjerila: (i) prosječne objavljene veleprodajne cijene koje preovlađuju u drugim uporedivim, konkurentnijim oblastima države članice ili Unije; ili (ii) u nedostatku takvih objavljenih cena, regulisane cijene koje je već odredilo ili odobrilo nacionalno regulatorno tijelo za dotična tržišta i usluge; ili (iii) u nedostatku takvih objavljenih ili regulisanih cijena, određivanje cijena će biti u skladu sa troškovnom orientacijom i metodologijom propisanom u skladu sa sektorskim regulatornim okvirom. Ne dovodeći u pitanje nadležnosti nacionalnog regulatornog organa u okviru regulatornog okvira, nacionalni regulatorni organ će biti konsultovan o uslovima i odredbama za pristup, uključujući cijene, kao i o sporovima u vezi sa primjenom ovog člana.
10. Države članice će uspostaviti mehanizam za praćenje i povrat ako iznos pomoći dodijeljen projektu prelazi 10 miliona EUR.
11. Korišćenje javno finansirane 4G ili 5G mreže za pružanje usluga fiksнog bežičnog pristupa biće dozvoljeno samo na sljedeći način:
 - (a) u područjima u kojima ne postoji mreža koja može pouzdano da obezbijedi brzinu preuzimanja od najmanje 30 Mbps niti se pouzdano planira u roku od tri godine od trenutka objavljivanja planirane mjere pomoći ili u istom vremenskom periodu kao i implementacija subvencionisane mreže, koja ne može biti kraća od dvije godine, ako su ispunjeni sljedeći kumulativni uslovi: (i) mapiranje i javna konsultacija takođe uzimaju u obzir postojeće ili pouzdano planirane fiksne širokopojasne mreže utvrđene u skladu sa članom 52 stav (4); (ii) podržanim rješenjem 4G ili 5G fiksнog bežičnog pristupa može se pouzdano obezbijediti brzina preuzimanja od najmanje 30 Mbps i najmanje udvostručenje brzine preuzimanja i otpremanja u poređenju sa fiksnim mrežama koje su postoje ili su pouzdano planirane u tim oblastima;
 - (b) u područjima u kojima ne postoji mreža koja može pouzdano da obezbijedi brzine preuzimanja od najmanje 100 Mbps niti se pouzdano planira u roku od tri godine od trenutka objavljivanja planirane mjere pomoći ili u istom vremenskom periodu kao i implementacija subvencionisane mreže, što ne može biti kraća od dve godine, ako su ispunjeni sljedeći kumulativni uslovi: (i) mapiranje i javna konsultacija takođe uzimaju u obzir postojeće ili pouzdano planirane fiksne širokopojasne mreže utvrđene u skladu sa članom 52 stav (4); (ii) podržanim rješenjem 4G ili 5G fiksнog bežičnog

pristupa može se pouzdano obezbijediti brzina od najmanje 300 Mbps za preuzimanje i 100 Mbps za otpremanje i barem udvostručiti brzina preuzimanja i otpremanja u odnosu na postojeće ili pouzdano planirane fiksne mreže u tim oblastima.

Član 52b

Pomoć za projekte od zajedničkog interesa u oblasti transevropske infrastrukture za digitalno povezivanje

1. Pomoć za projekte od zajedničkog interesa u oblasti transevropske infrastrukture digitalnog povezivanja koji se finansiraju u skladu sa Regulativom (EU) 2021/1153 ili kojima je dodijeljena oznaka kvaliteta „pečat izvrsnosti“ u skladu sa tom Regulativom biće uskladjena sa unutrašnjim tržistem u smislu člana 107 stav (3) Ugovora i biće izuzeti od obaveze obavještavanja iz člana 108 stav (3) Ugovora pod uslovom da su ispunjeni uslovi utvrđeni u ovom članu i Poglavlju I.
2. Projekti moraju da ispunjavaju kumulativne opšte uslove usklađenosti utvrđene u stavu 3. Oni, osim toga, spadaju u jednu od kategorija prihvatljivih projekata utvrđenih u stavu 4 i moraju da ispunjavaju sve specifične uslove spojenosti za relevantnu kategoriju koja je propisana u tom stavu. Samo projekti koji se odnose isključivo na elemente i subjekte navedene u svakoj relevantnoj kategoriji u stavu 4 ulaze u područje primjene izuzeća iz stava 1.
3. Opšti kumulativni uslovi usklađenosti su sljedeći:
 - (a) korisnik pomoći mora da obezbijedi finansijski doprinos od najmanje 25% prihvatljivih troškova iz sopstvenih sredstava ili putem spoljnog finansiranja koje ne sadrži nikakvu javnu finansijsku podršku. Kada je doprinos korisnika od 25% obezbijeden putem eksternog finansiranja preko investicionih platforma koja kombinuje različite izvore finansiranja, uslov iz prethodne rečenice da spoljno finansiranje ne smije da sadrži nikakvu javnu finansijsku podršku zamjenjuje se uslovom da platforma uključuje 30% privatnih investicija;
 - (b) za pomoć su opravdani samo troškovi koji su prihvatljivi investicioni troškovi prema Regulativi (EU) 2021/1153 za postavljanje infrastrukture;
 - (c) projekt mora biti izabran u skladu sa Regulativom (EU) 2021/1153 na jedan od sljedećih načina:
 - i. od nezavisnog finansijskog posrednika kojeg imenuje Komisija na osnovu zajednički dogovorenih smjernica za ulaganje;
 - ii. od strane Komisije putem konkurentnog procesa nadmetanja zasnovanog na jasnim, transparentnim i nediskriminatorskim kriterijumima;
 - iii. od strane nezavisnih stručnjaka koje imenuje Komisija;
4. Kategorije prihvatljivih projekata i specifični kumulativni uslovi usklađenosti koji se primjenjuju na njih biće sljedeće:
 - (a) ulaganja u postavljanje prekogranične dionice 5G koridora duž saobraćajnog koridora identifikovanog u smjernicama za transevropsku saobraćajnu mrežu kako je navedeno u Regulativi (EU) br. 1315/2013 (TEN-T koridori) koje ispunjavaju sljedeći specifični kumulativni uslovi:
 - i. projekt se sastoji od prekogranične dionice 5G koridora koji prelazi granicu između dvije ili više država članica, ili prelazi granicu najmanje jedne države članice i najmanje jedne zemlje Evropskog ekonomskog prostora;
 - ii. ukupne prekogranične dionice 5G koridora koje se nalaze u državi članici ne smiju da predstavljaju više od 15% ukupne dužine 5G koridora duž transevropske saobraćajne glavne mreže u toj državi članici koji nijesu obuhvaćeni bilo kojim postojećim zakonskim obavezama, kao što su one vezane za pravo na korišćenje radiofrekventnog spektra. Izuzetno, ako država članica potpomaže postavljanje prekograničnih 5G koridora duž svoje transevropske saobraćajne sveobuhvatne mreže, ukupne prekogranične dionice 5G koridora koje se nalaze u toj državi članici neće predstavljati više od 15% ukupne dužine koridora 5G duž transevropske transportne sveobuhvatne mreže u toj državi članici koji nijesu obuhvaćeni nikakvim postojećim zakonskim obavezama, kao što su one vezane za pravo na korišćenje radiofrekventnog spektra;
 - iii. projekt obezbjeđuje značajnu novu investiciju u mobilnu mrežu 5G prilagođenu za povezane i automatizovane usluge mobilnosti koje prevazilaze marginalne investicije koje se odnose samo na nadogradnju aktivnih elemenata mreže;
 - iv. projekt potpomaže postavljanje nove pasivne infrastrukture samo ako se postojeća pasivna infrastruktura ne može ponovo koristiti;

- (b) ulaganja u postavljanje prekograničnog dijela panevropske terabitne glavne mreže koja podržava ciljeve Evropskog zajedničkog preduzeća za računarstvo visokih performansi povezivanjem određenih računarskih objekata, superračunarskih objekata i infrastrukture podataka koje ispunjavaju sljedeće specifične kumulativne uslove:
- i. projekat će primijeniti ili nabaviti sredstva za povezivanje, uključujući neosporna prava korišćenja, optički talasovod ili opremu, za izgradnju prekogranične dionice panevropske glavne mreže koja omogućava interkonekciju sa neograničenom vezom od najmanje 1 Tbps, najmanje dva računarska postrojenja, superkompjuterska postrojenja ili infrastrukture podataka koji su: (1) subjekti domaćini Evropskog zajedničkog preduzeća za računarstvo visokih performansi osnovanog u skladu sa Regulativom Savjeta (EU) 2018/1488¹, ili su istraživačke infrastrukture i druge računarske i infrastrukture podataka koje podržavaju istraživačke vodeće kompanije i misije utvrđene Regulativom (EU) 2021/695 Evropskog parlamenta i Savjeta² i Regulativom Savjeta (EZ) br. 723/2009 koje doprinose ciljevima Evropsko zajedničko preduzeće za računarstvo visokih performansi; i (2) nalaze se u najmanje dvije države članice ili u najmanje jednoj državi članici i najmanje jednoj članici Evropskog istraživačkog prostora;
 - ii. projekat osigurava značajnu novu investiciju u glavnu mrežu koja prevazilazi marginalne investicije, kao što su investicije koje se odnose samo na nadogradnju softvera ili licenciranje;
 - iii. nabavka sredstava za povezivanje se vrši putem javnih nabavki;
 - iv. projekat podržava postavljanje nove pasivne infrastrukture samo ako se postojeća pasivna infrastruktura ne može ponovo koristiti;
- (c) ulaganja u razvoj prekogranične dionice glavne mreže koja povezuje infrastrukture u oblaku određenih socioekonomskih pokretača koji ispunjavaju sljedeće specifične kumulativne uslove:
- i. projekat međusobno povezuje infrastrukture u oblaku socioekonomskih pokretača koji su javne uprave ili javna ili privatna lica kojima je povjerenje funkcionisanje usluga od opštег interesa ili usluga od opštег ekonomskog interesa u smislu člana 106 (2) Ugovora;
 - ii. projekat se sastoji od prekograničnog dijela postavljanja novih prekograničnih glavnih mreža ili značajne nadogradnje postojećih koji (1) prelazi granicu između dvije ili više država članica; ili (2) prelazi granicu između najmanje jedne države članice i najmanje jedne zemlje Evropskog ekonomskog prostora;
 - iii. projekat obuhvata najmanje dva prihvatljiva socioekonomска pokretača pod tačkom (i), od kojih svaki djeluje u drugoj državi članici ili u jednoj državi članici i jednoj zemlji Evropskog ekonomskog prostora;
 - iv. projekat obezbjeđuje značajnu novu investiciju u glavnu mrežu koja prevazilazi marginalne investicije, kao što su investicije vezane samo za nadogradnju softvera ili licenciranje. Projekat će biti u stanju da pouzdano obezbijedi simetrične brzine preuzimanja i otpremanja od najmanje višestrukih 10 Gbps;
 - v. projekat podržava postavljanje nove pasivne infrastrukture samo ako se postojeća pasivna infrastruktura ne može ponovo koristiti;
- (d) ulaganja u postavljanje podmorske kablovske mreže koja ispunjava sljedeće specifične kumulativne uslove:
- i. projekat se sastoji od prekogranične dionice podmorske kablovske mreže koja (1) prelazi granicu između dvije ili više država članica; ili (2) pređe granicu najmanje jedne države članice i najmanje jedne zemlje Evropskog ekonomskog prostora. Alternativno, subjekat koji prima pomoć će samo osigurati pružanje veleprodajnih usluga, a podržana infrastruktura će poboljšati povezanost evropskih najudaljenijih regiona, prekomorskih teritorija ili ostrvskih regiona, čak i unutar jedne države članice;
 - ii. projekat se ne smije odnositi na rute koje već opslužuju najmanje dvije postojeće ili pouzdano planirane glavne infrastrukture;
 - iii. projekat osigurava značajnu novu investiciju u mrežu podmorskih kablova, postavljanjem novog podmorskog kabla ili povezivanjem na postojeći podmorski kabl, rješavanjem problema preopširnosti i prevazilaženjem marginalnih ulaganja. Projekat treba da bude u stanju da pouzdano obezbijedi simetrične brzine preuzimanja i otpremanja od najmanje 1 Gbps;
 - iv. projekat podržava postavljanje nove pasivne infrastrukture samo ako se postojeća pasivna infrastruktura ne može ponovo koristiti.

¹ Regulativa Vijeća (EU) 2018/1488 od 28. septembra 2018. o osnivanju Evropskog zajedničkog preduzeća za računarstvo visokih performansi (SL L 252, 8.10.2018, str. 1.).

² Regulativa (EU) 2021/695 Evropskog parlamenta i Savjeta od 28. aprila 2021. o uspostavljanju Okvirnog programa za istraživanja i inovacije Horizont Evropa, o utvrđivanju pravila za učešće i širenje rezultata te o stavljanju van snage regulativa (EU) br. 1290/2013 i (EU) br. 1291/2013 (SL L 170, 12.5.2021, str. 1.)."

Član 52c
Vaučeri za povezivanje

1. Pomoći u obliku šeme vaučera za povezivanje za potrošače kako bi se olakšao rad na daljinu, online obrazovanje, usluge obuke ili za MSP-ove biće kompatibilna sa unutrašnjim tržištem u skladu sa članom 107 stav 3 Ugovora i biće izuzeta od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora, pod uslovom da su ispunjeni uslovi navedeni u ovom članu i u Poglavlju I.
2. Šema vaučera ne traje duže od 24 mjeseca.
3. Sljedeće kategorije šema vaučera su prihvatljive:
 - (a) šeme vaučera dostupne potrošačima za pretplatu na novu uslugu širokopojasnog pristupa internetu ili nadogradnju trenutne pretpлатne na uslugu koja obezbjeđuje brzinu preuzimanja od najmanje 30 Mbps, pod uslovom da svi provajderi elektronskih komunikacionih usluga mogu pouzdano da obezbijede brzine od najmanje 30 Mbps preuzimanja su prihvatljive u okviru šeme vaučera, dok se vaučeri neće dodjeljivati za promjenu provajdera koji pružaju iste brzine ili za nadogradnju postojeće pretpлатne od najmanje 30 Mbps za preuzimanje;
 - (b) šeme vaučera koje su dostupne MSP-ovima za pretplatu na novu uslugu širokopojasnog pristupa internetu ili nadogradnju trenutne pretpлатne na uslugu koja obezbjeđuje brzinu preuzimanja od najmanje 100 Mbps, pod uslovom da su svi provajderi koji mogu pouzdano da obezbijede brzine preuzimanja od najmanje 100 Mbps koji ispunjavaju uslove prema šemi vaučera, dok se vaučeri neće dodjeljivati za promjenu provajdera koji obezbjeđuju iste brzine ili nadogradnju postojeće pretpлатne od najmanje 100 Mbps brzine preuzimanja.
4. Vaučeri pokrivaju do 50% ukupnih troškova postavljanja i mjesечne naknade za pretplatu na uslugu širokopojasnog pristupa internetu sa brzinama navedenim u stavu 3, bilo na samostalnoj osnovi ili kao dio paketa usluge, koje uključuju bar neophodnu terminalnu opremu (modem/ruter) za pristup internetu brzinom navedenom u stavu 3. Vaučer plaćaju državni organi direktno krajnjim korisnicima ili direktno odabranom pružaocu usluga od strane krajnjih korisnika, u kom slučaju će se iznos vaučera odbiti od fakture krajnjeg korisnika.
5. Vaučeri će biti dostupni potrošačima ili MSP-ovima samo u oblastima u kojima postoji najmanje jedna mreža koja može pouzdano da obezbijedi brzine navedene u stavu 3, što će biti verifikovano mapiranjem i javnim konsultacijama. Postupak mapiranja i javna konsultacija će identifikovati geografske ciljne oblasti obuhvaćene najmanje jednom mrežom koja može pouzdano da obezbijedi brzinu navedenu u stavu 3 za vrijeme trajanja šeme vaučera, kvalifikovane pružaoce usluga prisutnih u oblasti i prikupiće informacije za izračunavanje svog tržišnog udjela. Mapiranje se vrši (i) za fiksne mreže zasnovane na žičanim linijama na nivou adrese za objekte kojima je dostupna mogućnost pristupa; i (ii) za fiksne bežične pristupne mreže ili mobilne mreže na nivou adrese na osnovu pređenih prostorija ili na osnovu mreže maksimalnih 100 x 100 metara. Mapiranje će uvijek biti potvrđeno putem javnih konsultacija. Javne konsultacije sprovodi nadležni javni organ objavljivanjem glavnih karakteristika planirane mjere i liste geografskih ciljnih područja identifikovanih u postupku mapiranja na odgovarajućoj internet stranici, uključujući i na nacionalnom nivou. Javna konsultacija će pozvati zainteresovane strane da daju komentare na nacrt mjere i da dostave obrazložene informacije o svojim postojećim mrežama koje mogu pouzdano da obezbijede brzinu iz stavu 3. Javne konsultacije traju najmanje 30 dana.
6. Šema vaučera mora da bude u skladu sa principom tehnološke neutralnosti, u smislu da se vaučeri mogu koristiti za pretplatu na usluge bilo kog operatera koji može pouzdano da obezbijedi brzine navedene u stavu 3 preko postojeće širokopojasne mreže, bez obzira na tehnologije koje se koriste. Kako bi se potrošačima ili malim i srednjim privrednim društвima olakšao izbor lista kvalifikovanih provajdera za svaku od geografskih ciljnih područja biće objavljena online i svaki zainteresovani provajder će moći da se prijavi za uključivanje na osnovu otvorenih, transparentnih i nediskriminatornih kriterijuma.
7. Da bi bio prihvatljiv, u slučajevima kada je provajder usluge širokopojasnog pristupa internetu vertikalno integrisan i ima maloprodajni udio na tržištu iznad 25 %, mora da ponudi na odgovarajućem tržištu veleprodajnog pristupa svakom pružaocu elektronskih komunikacionih usluga najmanje jedan proizvod za veleprodajni pristup koji može da obezbijedi da će tražilac pristupa moći pouzdano da pruži maloprodajnu uslugu brzinom navedenom u stavu 3, pod otvorenim, transparentnim i nediskriminatornim uslovima. Cijena veleprodajnog pristupa se utvrđuje na osnovu jednog od sljedećih mjerila: (i) prosječne objavljene veleprodajne cijene koje preovladavaju u drugim uporedivim, konkurentnijim oblastima države članice ili Unije; ili (ii) u nedostatku takvih objavljenih cijena, regulisane cijene koje je već odredilo ili odobrilo nacionalno regulatorno tijelo za dotična tržišta i usluge; ili (iii) u nedostatku takvih objavljenih ili regulisanih cijena, cijene će biti u skladu sa troškovnom orijentacijom i metodologijom propisanom u skladu sa sektorskim regulatornim okvirom. Ne dovodeći u pitanje nadležnosti nacionalnog regulatornog organa u okviru regulatornog okvira, nacionalni regulatorni organ će se konsultovati o uslovima i odredbama za pristup, uključujući cijene, kao i o sporovima u vezi sa primjenom ovog člana.

ODJELJAK 11
Pomoć za kulturu i očuvanje baštine

Član 53

Pomoć za kulturu i očuvanje baštine

1. Pomoć za kulturu i očuvanje baštine usklađena je sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Pomoć se dodjeljuje za sljedeće kulturne namjene i djelatnosti:
 - (a) muzeje, arhive, biblioteke, umjetničke i kulturne centre ili prostore, pozorišta, bioskope, operske dvorane, koncertne dvorane, druge organizacije koje priređuju nastupe uživo, ustanove filmske baštine i druge slične umjetničke i kulturne infrastrukture, organizacije i ustanove;
 - (b) materijalnu baštinu, uključujući sve oblike pokretne ili nepokretne kulturne baštine i arheološka nalazišta, spomenike, istorijske lokalitete i zgrade; prirodnu baštinu povezану sa kulturnom baštinom ili formalno priznatu kao kulturna ili prirodna baština od strane nadležnih javnih organa države članice;
 - (c) nematerijalnu baštinu u svakom obliku, uključujući narodne običaje i zanate;
 - (d) umjetničke ili kulturne događaje i nastupe, festivale, izložbe i druge slične kulturne djelatnosti;
 - (e) djelatnosti kulturnog i umjetničkog obrazovanja, kao i podsticanje razumijevanja važnosti zaštite i promovisanja različitosti kulturnih izraza obrazovnim programima i programima jačanja svijesti javnosti, kao i upotrebom novih tehnologija;
 - (f) pisanje, uređivanje, produkciju, distribuciju, digitalizaciju i objavljivanje muzičkih i književnih djela, uključujući prevode.
3. Pomoć može biti u sljedećem obliku:
 - (a) pomoć za ulaganje, uključujući pomoć za izgradnju ili nadgradnju kulturne infrastrukture;
 - (b) operativna pomoć.
4. Za pomoć za ulaganje opravdani troškovi su troškovi ulaganja u materijalnu i nematerijalnu imovinu uključujući:
 - (a) troškove izgradnje, nadgradnje, sticanja, očuvanja ili poboljšanja infrastrukture, ako se najmanje 80 % vremenskog ili prostornog kapaciteta godišnje upotrebljava za kulturne namjene;
 - (b) troškove sticanja, uključujući zakup, prenos vlasništva ili fizičko premještanje kulturne baštine;
 - (c) troškove zaštite, očuvanja, restauracije i sanacije materijalne i nematerijalne kulturne baštine, uključujući dodatne troškove za pohranjivanje u odgovarajućim uslovima, posebne alate, materijale, kao i troškove dokumentacije, istraživanja, digitalizacije i objavljivanja;
 - (d) troškove za poboljšanje dostupnosti kulturne baštine javnosti, uključujući troškove digitalizacije i drugih novih tehnologija, troškove za poboljšanje dostupnosti za lica sa posebnim potrebama (naročito rampe i liftove za lica sa invaliditetom, uputstva na Brajevom pismu i muzejske eksponate koji se mogu dodirnuti) i za podsticanje kulturne različitosti koje se odnosi na izlaganja, programe i posjetioce;
 - (e) troškove za kulturne projekte i djelatnosti, programe saradnje i razmjene, kao i bespovratna sredstva, uključujući troškove postupaka izbora, troškove promocije i troškove nastale neposredno kao posljedica projekta.
5. Za operativnu pomoć opravdani troškovi su sljedeći:
 - (a) troškovi ustanove kulture ili lokacije baštine povezani sa stalnim ili periodičnim djelatnostima, uključujući izložbe, nastupe i događaje, kao i slične kulturne djelatnosti koje se odvijaju u redovnom toku poslovanja;
 - (b) troškovi djelatnosti kulturnog i umjetničkog obrazovanja, kao i podsticanja razumijevanja važnosti zaštite i promovisanja različitosti kulturnih izraza obrazovnim programima i programima jačanja svijesti javnosti, kao i upotrebom novih tehnologija;
 - (c) troškovi poboljšanja pristupa javnosti ustanovama kulture ili lokacijama baštine i njihovim djelatnostima uključujući troškove digitalizacije i upotrebe novih tehnologija, kao i troškove poboljšanja pristupa za lica sa invaliditetom;
 - (d) troškovi poslovanja neposredno povezani sa kulturnim projektom ili djelatnošću, kao što su najam ili zakup nekretnina i mjesta gdje se održavaju kulturni događaji, putni troškovi, troškovi materijala i potrošne robe neposredno povezanih sa kulturnim projektom ili djelatnošću, arhitektonskih struktura za izložbe i pozornice, zajma, zakupa i amortizacije alata, softvera i opreme, troškovi prava pristupa djelima zaštićenim autorskim pravom i drugom sadržaju zaštićenom srodnim pravima intelektualne svojine, troškovi promocije i troškovi koji su nastali neposredno kao posljedica projekta ili djelatnosti; troškovi amortizacije i troškovi finansiranja opravdani su samo ako nijesu bili uključeni u pomoć za ulaganje;
 - (e) troškovi osoblja koje radi za ustanovu kulture ili lokaciju baštine ili za projekt;

- (f) troškovi savjetodavnih usluga i usluga podrške koje pružaju spoljni konsultanti i pružaoci usluga, a koji nastaju neposredno kao posljedica projekta.
- 6. Za pomoć za ulaganje, iznos pomoći ne prelazi razliku između opravdanih troškova i operativne dobiti ulaganja. Operativna dobit oduzima se unaprijed od opravdanih troškova, na osnovu realnih predviđanja, ili kroz mehanizam povraćaja sredstava. Operator infrastrukture može da zadrži opravdanu dobit tokom odgovarajućeg perioda.
- 7. Za operativnu pomoć, iznos pomoći ne prelazi iznos koji je nužan za pokriće operativnih gubitaka i opravdane dobiti tokom odgovarajućeg perioda. To se obezbjeđuje unaprijed, na osnovu realnih projekcija, ili kroz mehanizam povraćaja sredstava.
- 8. Za pomoć koja ne prelazi 2 miliona EUR, pored metode iz st. 6 i 7, maksimalni iznos pomoći može se utvrditi u visini od 80 % opravdanih troškova.
- 9. Za objavljivanje muzičkih i književnih djela, kako je utvrđeno u stavu 2 tačka (f), maksimalni iznos pomoći ne prelazi ni razliku između opravdanih troškova i diskontovanih prihoda projekta niti 70 % opravdanih troškova. Prihodi se oduzimaju unaprijed od opravdanih troškova ili kroz mehanizam povraćaja sredstava. Opravdani troškovi su troškovi objavljivanja muzičkih i književnih djela, uključujući autorske honorare (troškovi autorskih prava), honorare prevodilaca, honorare urednika, ostale uredničke troškove (lektura, korektura, redaktura), troškove preloma i pripreme za štampu, kao i troškove štampanja ili objavljivanja u elektronskom obliku.
- 10. Pomoć za štampu i časopise, bez obzira na to da li se objavljaju u štampanom ili elektronskom obliku, nije opravdana na osnovu ovog člana.

Član 54

Šeme pomoći za audiovizuelna djela

- 1. Šeme pomoći za pisanje scenarija, razvoj, produkciju, distribuciju i promociju audiovizuelnih djela usklađene su sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzimaju se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
- 2. Pomoć podržava kulturni proizvod. Da bi se izbjegle očigledne greške prilikom određivanja nekog proizvoda kao kulturnog proizvoda, svaka država članica uspostavlja djetotvorne postupke, kao što je izbor prijedloga koji vrši jedno ili više lica kojima je povjeren izbor ili provjera u skladu sa prethodno utvrđenom listom kulturnih kriterijuma.
- 3. Pomoć može biti u sljedećem obliku:
 - (a) pomoć za produkciju audiovizuelnih djela;
 - (b) pomoć za preprodvciju; i
 - (c) pomoć za distribuciju.
- 4. Ako država članica zahtijeva da pomoć bude predmet obaveze teritorijalizacije potrošnje, šemama pomoći za produkciju audiovizuelnih djela može se ili:
 - (a) zahtijevati da do 160 % pomoći dodijeljene za produkciju određenog audiovizuelnog djela bude potrošeno na teritoriji države članice koja dodjeljuje pomoć; ili
 - (b) izračunati pomoć dodijeljenu za produkciju određenog audiovizuelnog djela kao procenat izdataka za produkcijske djelatnosti u državi članici koja dodjeljuje pomoć, što je tipično u slučaju šema pomoći u obliku poreskih podsticaja.

U oba slučaja, maksimalni izdaci koji su predmet obaveze teritorijalizacije potrošnje ni u kom slučaju ne prelaze 80 % ukupnog budžeta produkcije. Osim toga, ukoliko država članica zahtijeva najniži nivo produkcijske djelatnosti na predmetnoj teritoriji kako bi projekti bili prihvatljivi za pomoć, taj nivo ne prelazi 50 % ukupnog budžeta produkcije.

- 5. Opravdani troškovi su sljedeći:
 - (a) za pomoć za produkciju: ukupni troškovi produkcije audiovizuelnih djela uključujući troškove poboljšanja pristupa za lica sa invaliditetom;
 - (b) za pomoć za preprodvciju: troškovi pisanja scenarija i razvoj audiovizuelnih djela;
 - (c) za pomoć za distribuciju: troškovi distribucije i promocije audiovizuelnih djela.
- 6. Intenzitet pomoći za produkciju audiovizuelnih djela ne prelazi 50 % opravdanih troškova.
- 7. Intenzitet pomoći može se povećati kako slijedi:
 - (a) do 60 % opravdanih troškova za prekogranične produkcije koje finansira više država članica i u koje su uključeni producenti iz više država članica;
 - (b) do 100 % opravdanih troškova za zahtjevna audiovizuelna djela i koprodukcije u koje su uključene zemlje sa liste Odbora za razvojnu pomoć OECD-a.
- 8. Intenzitet pomoći za preprodvciju ne prelazi 100 % opravdanih troškova. Ako iz datog scenarija ili projekta nastane audiovizuelno djelo kao što je film, troškovi preprodvcije uključuju se u ukupni budžet i uzimaju se u obzir prilikom izračunavanja intenziteta pomoći. Intenzitet pomoći za distribuciju jednak je intenzitetu pomoći za produkciju.

9. Pomoć nije ograničena na određene produkcijske djelatnosti ili pojedine djelove vrednosnog lanca produkcije. Pomoć za infrastrukturu filmskog studija nije opravdana na osnovu ovog člana.
10. Pomoć nije ograničena isključivo na državljane i od korisnika se ne zahtijeva da imaju status privrednog društva osnovanog u skladu sa domaćim privrednim pravom.

ODJELJAK 12

Pomoć za sportsku i višenamjensku rekreativnu infrastrukturu

Član 55

Pomoć za sportsku i višenamjensku rekreativnu infrastrukturu

1. Pomoć za sportsku i višenamjensku rekreativnu infrastrukturu usklađena je sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Sportsku infrastrukturu ne koristi samo jedan profesionalni sportski korisnik. Ostali profesionalni ili neprofesionalni sportski korisnici koriste sportsku infrastrukturu najmanje 20 % vremenskog kapaciteta godišnje. Ukoliko infrastrukturu istovremeno koristi više korisnika, izračunavaju se odgovarajući udjeli korišćenja vremenskog kapaciteta.
3. Višenamjenska rekreativna infrastruktura sastoji se od višenamjenskih objekata za rekreaciju u kojima se naročito nude kulturne i rekreativne usluge, sa izuzetkom zabavnih parkova i hotelskih objekata.
4. Pristup sportskoj ili višenamjenskoj rekreativnoj infrastrukturi otvoren je za više korisnika i omogućava se na transparentan i nediskriminoran način. Privrednim društvima koja su finansirala najmanje 30 % troškova ulaganja u infrastrukturu može se odobriti povlašćeni pristup pod povoljnijim uslovima, ukoliko su ti uslovi javno dostupni.
5. Ako sportsku infrastrukturu koriste profesionalni sportski klubovi, države članice obezbeđuju da uslovi određivanja cijena za korišćenje infrastrukture budu javno dostupni.
6. Svaka koncesija ili drugi oblik povjeravanja trećem licu da izgradi, nadgradi i/ili upravlja sportskom ili višenamjenskom rekreativnom infrastrukturom dodjeljuje se na otvorenoj, transparentnoj i nediskriminatornoj osnovi poštujući važeće propise o nabavkama.
7. Pomoć može biti u obliku:
 - (a) pomoći za ulaganje, uključujući pomoć za izgradnju ili nadgradnju sportske i višenamjenske rekreativne infrastrukture;
 - (b) operativne pomoći za sportsku infrastrukturu.
8. Za pomoć za ulaganje u sportsku i višenamjensku rekreativnu infrastrukturu opravdani troškovi su troškovi ulaganja u materijalnu i nematerijalnu imovinu.
9. Za operativnu pomoć za sportsku infrastrukturu opravdani troškovi su operativni troškovi pružanja usluga infrastrukture. Ti operativni troškovi obuhvataju troškove kao što su troškovi osoblja, materijala, ugovorenih usluga, komunikacije, energije, održavanja, zakupa, administrativni troškovi itd., ali isključuju troškove amortizacije i troškove finansiranja ukoliko su ti troškovi uključeni u pomoć za ulaganje.
10. Za pomoć za ulaganje u sportsku i višenamjensku rekreativnu infrastrukturu, iznos pomoći ne prelazi razliku između opravdanih troškova i operativne dobiti ulaganja. Operativna dobit oduzima se unaprijed od opravdanih troškova, na osnovu realnih projekcija, ili kroz mehanizam povraćaja sredstava.
11. Za operativnu pomoć za sportsku infrastrukturu, iznos pomoći ne prelazi operativne gubitke tokom odgovarajućeg perioda. To se obezbeđuje unaprijed, na osnovu realnih projekcija, ili kroz mehanizam povraćaja sredstava.
12. Za pomoć koja ne prelazi 1 milion EUR, pored metode iz st. 10 i 11, maksimalni iznos pomoći može se utvrditi u visini od 80 % opravdanih troškova.

ODJELJAK 13

Pomoć za lokalnu infrastrukturu

Član 56
Pomoć za ulaganje u lokalnu infrastrukturu

1. Finansiranje za izgradnju ili nadgradnju lokalne infrastrukture tj. infrastrukture koja na lokalnom nivou doprinosi unapređenju poslovog i potrošačkog ambijenta, kao i modernizaciji i razvoju industrijske baze, usklađeno je sa unutrašnjim tržistem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i Poglavlja I.
2. Ovaj član ne primjenjuje se na pomoć za infrastrukture koje su obuhvaćene drugim odjeljcima Poglavlja III ove regulative, osim odjeljka 1 – Regionalna pomoć. Ovaj član ne primjenjuje se ni na aerodromsku i lučku infrastrukturu.
3. Infrastruktura je dostupna zainteresovanim korisnicima na otvorenoj, transparentnoj i nediskriminatornoj osnovi. Cijena koja se naplaćuje za korišćenje ili prodaju infrastrukture odgovara tržišnoj cijeni.
4. Svaka koncesija ili drugi oblik povjeravanja trećem licu da upravlja infrastrukturom dodjeljuje se na transparentnoj i nediskriminatornoj osnovi poštujući važeće propise o nabavkama.
5. Opravdani troškovi su troškovi ulaganja u materijalnu i nematerijalnu imovinu.
6. Iznos pomoći ne prelazi razliku između opravdanih troškova i operativne dobiti ulaganja. Operativna dobit oduzima se unaprijed od opravdanih troškova, na osnovu realnih projekcija, ili kroz mehanizam povraćaja sredstava.
7. Namjenska infrastruktura ne izuzima se na osnovu ovog člana.

ODJELJAK 14
Pomoć za regionalne aerodrome
Član 56a
Pomoć za regionalne aerodrome

1. Pomoć za ulaganja aerodromu je usklađena sa unutrašnjim tržistem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora, pod uslovom da su ispunjeni uslovi utvrđeni u stavovima 3 do 14 ovog člana i u Poglavlju I.
2. Operativna pomoć aerodromu je usklađena sa unutrašnjim tržistem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora, pod uslovom da su ispunjeni uslovi utvrđeni u stavovima 3, 4, 10 i 15 do 18 ovog člana i u Poglavlju I.
3. Aerodrom je otvoren za sve potencijalne korisnike. U slučaju fizičkog ograničenja kapaciteta, dodjela će se vršiti na osnovu relevantnih, objektivnih, transparentnih i nediskriminatornih kriterijuma.
4. Pomoć se ne dodjeljuje za izmeštanje postojećih aerodroma ili za stvaranje novog putničkog aerodroma, uključujući pretvaranje postojećeg aerodroma u putnički aerodrom.
5. Predmetna investicija ne prelazi ono što je neophodno za srednjoročni očekivani saobraćaj na osnovu razumnih prognoza saobraćaja.
6. Pomoć za ulaganje se ne dodjeljuje aerodromu koji se nalazi u krugu od 100 kilometara ili 60 minuta vožnje automobilom, autobusom, vozom ili brzim vozom od postojećeg aerodroma sa kojeg se obavlja redovni vazdušni saobraćaj, u smislu člana 2 stav 16 Regulative (EZ) br. 1008/2008, rade.
7. Stavovi 5 i 6 ne primjenjuju se na aerodrome sa prosječnim godišnjim prometom putnika do 200 000 putnika tokom dvije finansijske godine koje prethode godini u kojoj je pomoć stvarno dodijeljena, ako se ne očekuje da će investiciona pomoć dovesti do povećanja aerodroma prosječni godišnji promet putnika na preko 200 000 putnika u roku od dvije finansijske godine nakon dodjele pomoći. Investiciona pomoć dodijeljena takvim aerodromima mora biti u skladu ili sa stavom 11 ili sa stavovima 13 i 14.
8. Stav 6 se ne primjenjuje kada se pomoć za ulaganja dodjeljuje aerodromu koji se nalazi u krugu od 100 kilometara od postojećih aerodroma sa kojih se obavljuju redovni vazdušni prevozi, u smislu člana 2 stav Regulative (EZ) br. 1008/2008, pod uslovom da ruta između svakog od ovih drugih postojećih aerodroma i aerodroma koji prima pomoć nužno uključuje ili ukupno vrijeme putovanja pomorskim prevozom od najmanje 90 minuta ili vazdušni prevoz.
9. Pomoć za ulaganja se ne dodjeljuje aerodromima sa prosječnim godišnjim prometom putnika većim od tri miliona putnika tokom dvije finansijske godine koje prethode godini u kojoj je pomoć stvarno dodijeljena. Ne očekuje se da će investiciona pomoć dovesti do toga da aerodrom poveća svoj prosječni godišnji promet na više od tri miliona putnika u roku od dvije finansijske godine nakon dodjele pomoći.
10. Pomoć se ne dodjeljuje aerodromima sa prosječnim godišnjim transportom robe većim od 200 000 tona tokom dvije finansijske godine koje prethode godini u kojoj je pomoć stvarno dodijeljena. Ne očekuje se da će pomoć dovesti do toga

da aerodrom poveća svoj prosječan godišnji transport robe na preko 200 000 tona u roku od dvije finansijske godine nakon dodjele pomoći.

11. Iznos investicione pomoći ne prelazi razliku između prihvatljivih troškova i operativne dobiti investicije. Operativna dobit će se odbiti od prihvatljivih troškova unaprijed, na osnovu razumnih projekcija, ili putem mehanizma povraćaja.
12. Prihvatljivi troškovi su troškovi koji se odnose na ulaganja u aerodromsku infrastrukturu, uključujući troškove planiranja.
13. Iznos pomoći za ulaganja ne prelazi:
 - (a) 50 % prihvatljivih troškova za aerodrome sa prosječnim godišnjim prometom putnika od jednog do tri miliona putnika tokom dvije finansijske godine koje prethode godini u kojoj je pomoć stvarno dodijeljena;
 - (b) 75 % prihvatljivih troškova za aerodrome sa prosječnim godišnjim prometom putnika do milion putnika tokom dvije finansijske godine koje prethode godini u kojoj je pomoć stvarno dodijeljena.
14. Maksimalni intenzitet pomoći iz stava 13 može se povećati za 20 procenatnih poena za aerodrome koji se nalaze u udaljenim regionima.
15. Operativna pomoć se ne dodjeljuje aerodromima sa prosječnim godišnjim prometom putnika većim od 200 000 putnika tokom dvije finansijske godine koje prethode godini u kojoj je pomoć stvarno dodijeljena.
16. Iznos operativne pomoći ne smije biti veći od onoga što je neophodno za pokrivanje operativnih gubitaka i opravdane dobiti tokom relevantnog perioda. Pomoć se dodjeljuje ili unaprijed u formi fiksnih periodičnih rata, koje se ne povećavaju tokom perioda za koji se pomoć dodjeljuje, ili u obliku iznosa naknadno definisanih na osnovu uočenih gubitaka iz poslovanja.
17. Operativna pomoć se ne isplaćuje za bilo koju kalendarsku godinu u kojoj godišnji putnički promet aerodroma prelazi 200 000 putnika.
18. Dodjeljivanje operativne pomoći ne smije biti uslovljeno sklapanjem aranžmana sa određenim avio-kompanijama u vezi sa aerodromskim taksama, marketinškim plaćanjima ili drugim finansijskim aspektima poslovanja avio-kompanija na dotočnom aerodromu.

ODJELJAK 15

Pomoć za luke

Član 56b

Pomoć za pomorske luke

1. Pomoć za pomorske luke je uskladena sa unutrašnjim tržistem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i izuzima se od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora, pod uslovom da su ispunjeni uslovi utvrđeni u ovom članu i u Poglavlju I.
2. Prihvatljivi troškovi su troškovi, uključujući troškove planiranja, za:
 - (a) ulaganja za izgradnju, zamjenu ili unapređenje lučke infrastrukture;
 - (b) ulaganja za izgradnju, zamjenu ili nadogradnju pristupne infrastrukture;
 - (c) bagerovanje.
3. Troškovi koji se odnose na djelatnosti koje se ne odnose na transport, uključujući pogone industrijske proizvodnje aktivne u luci, kancelarije ili prodavnice, kao i za lučke nadgradnje, nijesu prihvatljivi troškovi.
4. Iznos pomoći ne prelazi razliku između prihvatljivih troškova i operativne dobiti od investicije ili bagerovanje. Operativni profit će se odbiti od prihvatljivih troškova ek ante, na osnovu razumnih projekcija, ili putem mehanizma povrata.
5. Intenzitet pomoći po ulaganju iz stava 2 tačke (a) ne prelazi:
 - (a) 100% opravdanih troškova kada su ukupni opravdani troškovi projekta do 20 miliona EUR;
 - (b) 80% opravdanih troškova kada su ukupni opravdani troškovi projekta iznad 20 miliona EUR i do 50 miliona EUR;
 - (c) 60 % opravdanih troškova kada su ukupni prihvatljivi troškovi projekta iznad 50 miliona EUR i do iznosa utvrđenog u članu 4 stav 1 tačka (ee).

Intenzitet pomoći ne prelazi 100 % prihvatljivih troškova utvrđenih u tački (b) stava 2 i tački (c) stava 2 do iznosa utvrđenog u tački (ee) člana 4 stava 1.

6. Intenzitet pomoći utvrđen u tačkama (b) i (c) prvog podstava stava 5 može se povećati za 10 procenatnih poena za ulaganja koja se nalaze u potpomognutim područjima koja ispunjavaju uslove iz tačke (a) člana 107(3) Ugovora i za 5 procenatnih poena za investicije koje se nalaze u područjima koja primaju pomoć koja ispunjavaju uslove iz člana 107 stava 3 tačke (c) Ugovora.

7. Svaka koncesija ili drugo povjeravanje trećoj strani za izgradnju, nadogradnju, upravljanje ili iznajmljivanje lučke infrastrukture koja je potpomognuta biće dodijeljena na konkurentnoj, transparentnoj, nediskriminatornoj i bezuslovnoj osnovi.
8. Lučka infrastruktura kojoj se pruža pomoć biće dostupna zainteresovanim korisnicima na ravnopravnoj i nediskriminatornoj osnovi pod tržišnim uslovima.
9. Za pomoć koja ne prelazi 5 miliona EUR, maksimalni iznos pomoći može se odrediti na 80% prihvatljivih troškova, kao alternativa primjeni metode iz stavova 4, 5 i 6.

Član 56c

Pomoć za unutrašnje luke

1. Pomoć za unutrašnje luke je usklađena sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stava 3 Ugovora i biće izuzeta od obaveze obavještavanja iz člana 108 stava 3 Ugovora, pod uslovom da su ispunjeni uslovi utvrđeni u ovom članu i u Poglavlju I.
2. Opravdani troškovi su troškovi, uključujući troškove planiranja, za:
 - (a) ulaganja za izgradnju, zamjenu ili unaprjeđenje lučke infrastrukture;
 - (b) ulaganja za izgradnju, zamjenu ili nadogradnju pristupne infrastrukture;
 - (c) bagerovanje.
3. Troškovi koji se odnose na aktivnosti koje se ne odnose na transport, uključujući pogone industrijske proizvodnje aktivne u luci, kancelarije ili prodavnice, kao i za lučke nadgradnje nijesu opravdani troškovi.
4. Iznos pomoći ne prelazi razliku između opravdanih troškova i operativne dobiti od investicije ili bagerovanja. Operativna dobit će se odbiti od prihvatljivih troškova unaprijed, na osnovu razumnih projekcija, ili putem mehanizma povrata.
5. Maksimalni intenzitet pomoći ne prelazi 100 % opravdanih troškova do iznosa utvrđenog u tački (ff) člana 4 stava1.
6. Svaka koncesija ili drugo povjeravanje trećoj strani za izgradnju, nadogradnju, upravljanje ili iznajmljivanje lučke infrastrukture koja prima pomoć biće dodijeljena na konkurentnoj, transparentnoj, nediskriminatornoj i bezuslovnoj osnovi.
7. Lučka infrastruktura koja prima pomoć biće dostupna zainteresovanim korisnicima na ravnopravnoj i nediskriminatornoj osnovi pod tržišnim uslovima.
8. Za pomoć koja ne prelazi 2 miliona EUR, maksimalni iznos pomoći može se odrediti na 80% opravdanih troškova, kao alternativa primjeni metode iz stavova 4 i 5.

ODJELJAK 16

Pomoć uključena u finansijske proizvode koji se finansiraju sredstvima InvestEU fonda

Član 56d

Područje primjene i zajednički uslovi

1. Ovaj odjeljak se primjenjuje na pomoć uključenu u finansijske proizvode koji se finansiraju sredstvima fonda InvestEU, koji pruža pomoć implementacionim partnerima, finansijskim posrednicima ili krajnjim korisnicima.
2. Pomoć će biti usklađena sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 Ugovora i biće izuzeta od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora, pod uslovom da su ispunjeni uslovi utvrđeni u Poglavlju I, ovog člana i člana 56e ili člana 56f su ispunjeni.
3. Pomoć treba da bude u skladu sa svim primjenjivim uslovima navedenim u Regulativi (EU) 2021/523 i smjernicama o ulaganju InvestEU koje su utvrđene u Prilogu Delegirane regulative Komisije (EU) 2021/1078¹.
4. Maksimalni pragovi navedeni u članovima 56e i 56f primjenjuju se na ukupno preostalo finansiranje, u mjeri u kojoj to finansiranje, obezbijeđeno u okviru bilo kog finansijskog proizvoda podržanog od InvestEU fonda, sadrži pomoć. Maksimalni pragovi se primjenjuju:
 - (a) po projektu u slučaju pomoći obuhvaće članom 56e stavovima 2 i 4, članom 56e stavom 5, tačka (a) podtačka (i), članom 56e stavovima 6 i 7, članom 56e stavom 8 tačke (a) i (b) i članovima 56e stavom 9;
 - (b) po krajnjem korisniku u slučaju pomoći obuhvaćene članom 56e stavom 5, tačkom (a) podtačkama (ii) i (iii), članom 56e stavom 8, tačkom (d), članom 56e stavom 10 i članom 56f.

¹ Delegirana regulativa Komisije (EU) 2021/1078 od 14. aprila 2021. o dopuni Regulative (EU) 2021/523 Evropskog parlamenta i Savjeta utvrđivanjem smjernica za ulaganja za fond InvestEU (SL L 234, 2.7.2021., str. 18.).

5. Pomoć se ne dodjeljuje u obliku refinansiranja ili garancija na postojeće portfelje finansijskih posrednika.

Član 56e

Uslovi za pomoć uključenu u finansijske proizvode koji se finansiraju sredstvima InvestEU fonda

1. Pomoć krajnjem korisniku u okviru finansijskog proizvoda koji se finansira sredstvima InvestEU fonda mora da:
 - (a) ispunjava uslove navedene u jednom od stavova 2 do 9; i
 - (b) kada je riječ o finansiranju u obliku zajmova krajnjem korisniku, ima kamatnu stopu koja odgovara najmanje osnovnoj stopi referentne stope koja se primjenjuje u vrijeme odobravanja kredita.
2. Pomoć za projekte od zajedničkog interesa u oblasti infrastrukture transevropske digitalne povezanosti finansirane u skladu sa Regulativom (EU) 2021/1153 Evropskog parlamenta i Savjeta ili kojima je dodijeljena oznaka kvaliteta „pečat izvršnosti“ u skladu sa tom Regulativom biće dodijeljena samo projektima koji ispunjavaju sve opšte i specifične uslove usklađenosti predviđene članom 52b. Nominalni iznos ukupnog finansiranja bilo kojeg krajnjeg korisnika po projektu iz fonda InvestEU ne može biti veći od 150 miliona EUR.
3. Pomoć za ulaganja u fiksne širokopojasne mreže za povezivanje samo određenih kvalifikovanih socio-ekonomskih pokretača mora biti u skladu sa sljedećim uslovima:
 - (a) pomoć se dodjeljuje samo projektima koji ispunjavaju sve uslove usklađenosti iz člana 52, osim ako nije drugačije naznačeno u tačkama (c) i (d) ovog stava;
 - (b) nominalni iznos ukupnog finansiranja bilo kojeg krajnjeg korisnika po projektu iz fonda InvestEU ne može biti veći od 150 miliona EUR;
 - (c) projekat povezuje samo socio-ekonomiske pokretače koji su javne uprave ili javni ili privatni subjekti kojima je povjerenje obavljanje usluga od opštег interesa ili usluga od opštег ekonomskog interesa u smislu člana 106 stava 2 Ugovora. Projekti koji uključuju elemente ili tijela koji nisu navedeni u ovoj tački su isključeni;
 - (d) odstupajući od člana 52 stava 4, identifikovani tržišni neuspjeh mora biti verifikovan ili dostupnim odgovarajućim mapiranjem ili, kada takvo mapiranje nije dostupno, javnom konsultacijom, kako slijedi:
 - i. mapiranje se može smatrati odgovarajućim ako nije starije od 18 mjeseci i ako uključuje sve mreže koje mogu pouzdano da obezbijede brzine preuzimanja od najmanje 100 Mbps, manje od 300 Mbps (granične brzine) koje prolaze kroz objekte kvalifikovanog socio-ekonomskog pokretača utvrđenog u tački (c). Ovo mapiranje mora da sproveđe nadležni javni organ, mora uzeti u obzir sve postojeće mreže koje mogu da pouzdano obezbijede granične brzine ili mreže koje se pouzdano planiraju u naredne tri godine ili u istom vremenskom periodu kao i planirana podržana intervencija, za koju se dodjeljuje pomoć, što ne može biti kraće od dvije godine, i mora se izvršiti (i) za isključivo fiksne mreže na nivou adrese za objekte kojima je dostupna mogućnost pristupa; i (ii) za fiksne bežične pristupne mreže na nivou adrese za objekte kojima je dostupna mogućnost pristupa ili na osnovu mreža od najviše 100 x 100 metara;
 - ii. javnu raspravu mora da sproveđe nadležni javni organ objavljinjem na odgovarajućoj internet stranici pozivajući zainteresovane strane da daju komentare na nacrt mjere i da dostave potkrepljene informacije u vezi sa mrežama koje mogu pouzdano da obezbijede brzine preuzimanja od najmanje 100 Mbps, ali ispod 300 Mbps preuzimanja (granične brzine) ili mrežama koje se pouzdano planiraju u naredne tri godine ili u istom vremenskom periodu kao i planirana intervencija za koju se dodjeljuje pomoć, što ne može biti kraće od dvije godine, a koea prolaze prostorima prihvatljivih socioekonomskih pokretača kako je navedeno u tač. (c), na osnovu informacija: (i) za isključivo fiksne mreže, na nivou adrese za objekte kojima je dostupna mogućnost pristupa; i (ii) za fiksne bežične pristupne mreže, na nivou adrese za objekte kojima je dostupna mogućnost pristupa ili na osnovu mreža od maksimalnih 100 x 100 metara. Javne konsultacije traju najmanje 30 dana.
4. Pomoć za proizvodnju energije i energetsku infrastrukturu ispunjava sljedeće uslove:
 - (a) pomoć se dodjeljuje samo za ulaganja u energetsку infrastrukturu gase i električne energije koja ne isključuje pristup trećoj strani, tarifno uređenje i izdvajanje, na osnovu zakonodavstva unutrašnjeg energetskog tržišta za sljedeće kategorije projekata:

- i. što se tiče gasne infrastrukture, projekti uvršteni u postojeći popis projekata od zajedničkog interesa Unije iz Priloga VII Regulative (EU) br. 347/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta¹;
 - ii. u pogledu infrastrukture električne energije:
 - (1) pametne mreže, uključujući ulaganja u razvoj, unapređenje i modernizaciju infrastrukture za prenos i distribuciju električne energije;
 - (2) drugi projekti:
 - koji ispunjavaju bilo koji od kriterijuma navedenih u članu 4 stav 1 tačka c Regulative (EU) br. 347/2013, ili
 - koji su uključeni u popis projekata od zajedničkog interesa Unije u Prilogu VII Regulative (EU) br. 347/2013;
 - (3) drugi projekti, osim skladištenja električne energije, u potpomognutim područjima;
 - iii. projekti skladištenja električne energije, zasnovani na novoj i inovativnoj tehnologiji, bez obzira na naponski nivo priključka na mrežu;
- (b) pomoć za ulaganje za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora energije mora da ispunjava sljedeće uslove:
- i. pomoć se dodjeljuje samo za nova postrojenja, koja su izabrana na konkurentnoj, transparentnoj, objektivnoj i nediskriminatorynoj osnovi;
 - ii. pomoć se može dodjeliti takođe za nova postrojenja u kombinaciji sa opremom za skladištenje ili elektrolizatorima vodonika, pod uslovom da i oprema za skladištenje električne energije ili vodonika i elektrolizatori vodonika koriste samo energiju proizvedenu u postrojenjima za obnovljivu energiju;
 - iii. pomoć se neće dodjeljivati za hidroenergetska postrojenja koja nijesu u skladu sa uslovima navedenim u Direktivi 2000/60/EC;
 - iv. u slučaju postrojenja koja proizvode biogoriva, pomoć se dodjeljuje samo za postrojenja koja proizvode održiva biogoriva osim biogoriva na bazi hrane.
- (c) Nominalni iznos ukupnog finansiranja obezbijeđenog bilo kojem krajnjem korisniku po projektu iz tačke (a) uz pomoć iz InvestEU fonda ne prelazi 150 miliona EUR. Nominalni iznos ukupnog finansiranja obezbijeđenog bilo kojem krajnjem korisniku po projektu iz tačke (b) uz pomoć iz InvestEU fonda ne prelazi 75 miliona EUR.
5. Pomoć za infrastrukturu i aktivnosti društvenog, obrazovnog, kulturnog i prirodnog nasljeđa ispunjava sljedeće uslove:
- (a) nominalni iznos ukupnog finansiranja obezbijeđenog bilo kom krajnjem korisniku uz pomoć iz InvestEU fonda ne prelazi:
- i. 100 miliona EUR po projektu za ulaganja u infrastrukturu koja se koristi za pružanje socijalnih usluga i za obrazovanje; 150 miliona EUR po projektu za svrhe očuvanja kulture i nasljeđa i aktivnosti navedene u članu 53(2), uključujući prirodno nasljeđe;
 - ii. 30 miliona EUR za aktivnosti koje se odnose na socijalne usluge;
 - iii. 75 miliona EUR za aktivnosti vezane za kulturu i očuvanje baštine; i
 - iv. 5 miliona EUR za obrazovanje i obuku.
- (b) pomoć se ne dodjeljuje za obuku koja ima za cilj ispunjavanje obaveznih nacionalnih zahtjeva za obuku.
6. Pomoć za saobraćaj i saobraćajnu infrastrukturu ispunjava sljedeće uslove:
- (a) pomoć za infrastrukturu, osim za luke, biće obezbijedena samo za sljedeće projekte:
- i. projektima od zajedničkog interesa kako je definisano u članu 3, tačka (a) Regulative (EU) br. 1315/2013, osim za projekte koji se tiču lučke ili aerodromske infrastrukture;
 - ii. povezivanju sa gradskim čvorovima transevropske saobraćajne mreže;
 - iii. voznom parku samo za pružanje usluga željezničkog prevoza koje nijesu obuhvaćene ugovorom o javnim uslugama u smislu Regulative (EZ) br. 1370/2007 Evropskog parlamenta i Savjeta¹, pod uslovom da je korisnik novi učesnik;

¹ Regulativa (EU) br. 347/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta od 17. aprila 2013. o smjernicama za transevropsku energetsku infrastrukturu i stavljanju izvan snage Odluke br. 1364/2006/EZ i izmjeni regulativa (EZ) br. 713/2009, (EZ) br. 714/2009 i (EZ) br. 715/2009 (SL L 115, 25.4.2013, str. 39.).

- iv. gradskom prevozu;
 - v. infrastrukturi za dopunjavanje ili dopunu goriva koja snabdijeva vozila električnom energijom ili obnovljivim vodonikom;
- (b) pomoć za projekte lučke infrastrukture mora biti u skladu sa sljedećim zahtjevima:
- i. pomoć se može obezbijediti samo za ulaganja u pristupnu infrastrukturu i lučku infrastrukturu koje su dostupne zainteresovanim korisnicima na ravnopravnoj i nediskriminatornoj osnovi pod tržišnim uslovima;
 - ii. svaka koncesija ili drugo povjeravanje treće strani za izgradnju, nadogradnju, upravljanje ili iznajmljivanje potpomognute lučke infrastrukture će se dodjeliti na konkurentnoj, transparentnoj, nediskriminatornoj i bezuslovnoj osnovi;
 - iii. pomoć se ne dodjeljuje za ulaganja u lučke superstrukture.
- (c) nominalni iznos ukupnog finansiranja obezbijeđenog u skladu sa tačkama (a) ili (b) bilo kom krajnjem korisniku po projektu uz pomoć iz InvestEU fonda ne prelazi 150 miliona EUR.
7. Pomoć za drugu infrastrukturu mora biti u skladu sa sljedećim uslovima:
- (a) pomoć se pruža samo za sljedeće projekte:
- i. ulaganja u infrastrukturu vodosnabdijevanja i otpadnih voda za širu javnost;
 - ii. ulaganje u reciklažu otpada i pripremu za ponovnu upotrebu u skladu sa članom 47 stavovima 1 do 6, ukoliko je usmjereno na upravljanje otpadom koji stvaraju druga privredna društva;
 - iii. ulaganje u istraživačku infrastrukturu;
 - iv. ulaganje u izgradnju ili nadogradnju objekata inovacionih klastera;
- (b) nominalni iznos ukupnog finansiranja obezbijeđenog bilo kojem krajnjem korisniku po projektu uz pomoć InvestEU fonda ne prelazi 100 miliona EUR.
8. Pomoć za zaštitu životne sredine, uključujući zaštitu klime, ispunjava sljedeće uslove:
- (a) pomoć se pruža samo za sljedeće projekte:
- i. ulaganja koja omogućavaju privrednim društvima da poprave ili spriječe štetu fizičkom okruženju (uključujući klimatske promjene) ili prirodnim resursima koja je nastala zbog djelatnosti korisnika, ukoliko to ulaganje prevazilazi standarde Unije za zaštitu životne sredine ili povećava nivo zaštite životne sredine u nedostatku standarda Unije ili predstavlja rano prilagođavanje budućim standardima Unije za zaštitu životne sredine;
 - ii. mjerama za poboljšanje energetske efikasnosti privrednog društva, u mjeri u kojoj cilj poboljšanja nije da bi se osiguralo da je privredno društvo u skladu sa standardima Unije koji su već usvojeni, čak i ako oni još nijesu na snazi;
 - iii. sanacija zagađenih lokacija, ukoliko nije identifikovano nijedno pravno ili fizičko lice odgovorno za štetu po životnu sredinu prema važećem zakonu u skladu sa principom „zagađivač plaća“ kako je navedeno u članu 45 stav 3;
 - iv. studije životne sredine;
 - v. unapređenje i obnavljanje biodiverziteta i ekosistema kada ta aktivnost doprinosi zaštiti, očuvanju ili obnavljanju biodiverziteta i postizanju dobrog stanja ekosistema, ili zaštiti ekosistema koji su već u dobrom stanju;
- (b) ne dovodeći u pitanje tačku (a), gdje se mjeru pomoći odnosi na poboljšanje energetske efikasnosti (i) stambenih zgrada; (ii) zgrada namijenjenih pružanju obrazovnih ili socijalnih usluga ili aktivnostima koje se odnose na pravosuđe, policiju ili vatrogasne usluge; (iii) zgrada namijenjenih aktivnostima u vezi sa javnom upravom; ili (iv) zgrada iz podtačaka (i), (ii), ili (iii) i u kojima aktivnosti osim onih navedenih u podtačkama (i), (ii), ili (iii) zauzimaju manje od 35% unutrašnje površine, pomoć se takođe može dodjeliti za mjeru koje istovremeno poboljšavaju energetsku efikasnost tih zgrada i integrišu bilo koju ili sve od sljedećih investicija:
- i. integrisana postrojenja koja proizvode energiju iz obnovljivih izvora na lokaciji zgrade na koju se odnosi mjeru pomoći za energetsku efikasnost. Integrисano postrojenje za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora na licu mjesta odnosi se na proizvodnju električne i/ili topotne energije. Može se kombinovati sa opremom za skladištenje obnovljive energije proizvedene na licu mjesta;
 - ii. postrojenja za skladištenje na licu mjesta;
 - iii. opremu i prateću infrastrukturu ugrađenu u zgradu za punjenje električnih vozila korisnika zgrade;

¹ Regulativa (EZ) br. 1370/2007 Evropskog parlamenta i Savjeta od 23. oktobra 2007. o uslugama javnog željezničkog i drumskog prevoza putnika i stavljanju van snage regulativa Vijeća (EEZ) br. 1191/69 i (EEZ) br. 1107/70 (SL L 315, 3.12.2007, str. 1.).

- iv. ulaganja za digitalizaciju zgrade, posebno za povećanje njene spremnosti za pametne tehnologije. Ulaganja za digitalizaciju zgrade mogu uključiti intervencije ograničene na pasivno označenje u kući ili strukturisano kabliranje za mreže podataka i, ako je potrebno, pomoći dio pasivne mreže na privatnom posjedu van zgrade. Označenje ili kabliranje za mreže podataka van privatnog vlasništva je isključeno;

Krajnji korisnik pomoći može biti ili vlasnik/ci zgrade ili zakupac/i, u zavisnosti od toga ko dobija finansiranje za projekat;

- (c) nominalni iznos ukupnog finansiranja obezbijeđenog bilo kom krajnjem korisniku po projektu iz tačke (a) uz pomoć iz InvestEU fonda ne može biti veći od 50 miliona EUR;
- (d) nominalni iznos ukupnog finansiranja obezbijeđenog po projektu iz tačke (b) uz pomoć iz InvestEU fonda ne prelazi 50 miliona EUR po krajnjem korisniku i zgradi;
- (e) pomoć za mjere kojima se poboljšava energetska efikasnost zgrada iz tačke (b) takođe se može odnositi na olakšavanje ugovora o energetskom učinku pod sljedećim uslovima:
- pomoć je u obliku zajma ili garancije davaocu mjera za poboljšanje energetske efikasnosti na osnovu ugovora o energetskom učinku, ili se sastoji od finansijskog proizvoda koji za cilj ima refinansiranje predmetnog provajdera (npr. faktoring, forfeting);
 - nominalni iznos ukupnog finansiranja obezbijeđenog uz pomoć iz InvestEU fonda ne prelazi 30 miliona EUR;
 - podrška se pruža MSP-ovima ili malim privrednim društvima srednje tržišne kapitalizacije;
 - podrška je obezbijeđena za ugovaranje energetskih performansi u smislu člana 2 stav 27 Direktive 2012/27/EU;
 - sklapanje ugovora o energetskom učinku odnosi na zgradu iz stava 8 tačka (b).

9. Pomoć za istraživanje, razvoj, inovacije i digitalizaciju ispunjava sljedeće uslove:

- (a) pomoć se može dodijeliti za:
- osnovno istraživanje;
 - industrijsko istraživanje;
 - eksperimentalni razvoj;
 - inovacije procesa ili organizacione inovacije za MSP;
 - savjetodavne usluge za inovacije i usluge podrške inovacijama za MSP;
 - digitalizaciju za MSP;
- (b) za projekte koji su obuhvaćeni tačkom (a) podtačkama (i), (ii) i (iii), nominalni iznos ukupnog finansiranja obezbijeđenog bilo kojem krajnjem korisniku po projektu uz pomoć iz InvestEU fonda ne prelazi 75 miliona EUR. Za projekte koji su obuhvaćeni tačkom (a) podtačkama (iv), (v) i (vi), nominalni iznos ukupnog finansiranja obezbijeđenog bilo kojem krajnjem korisniku po projektu uz pomoć iz InvestEU fonda ne prelazi 30 miliona EUR.
10. MSP ili, gdje je primjenljivo, mala privredna društva srednje tržišne kapitalizacije mogu, pored kategorija pomoći predviđenih u stavovima 2 do 9, takođe dobiti pomoć u obliku finansiranja iz InvestEU fonda pod uslovom da je jedan od sljedećih uslova ispunjen:
- (a) nominalni iznos ukupnog finansiranja obezbijeđenog po krajnjem korisniku uz pomoć iz InvestEU fonda ne prelazi 15 miliona EUR i dodjeljuje se:
- MSP-ovima koja nisu uvrštena na berzi, i koja još ne posluju ni na jednom tržištu ili posluju manje od sedam godina nakon prve komercijalne prodaje;
 - MSP-ovima koja nisu uvrštena na berzi koja ulaze na novo tržište proizvoda ili geografsko tržište, gdje početno ulaganje za ulazak na novo tržište proizvoda ili geografsko tržište mora biti veće od 50% prosječnog godišnjeg prometa u prethodnih 5 godina;
 - MSP-ovima i malim privrednim društvima sa srednjom tržišnom kapitalizacijom koja su inovativna preduzeća kako je definisano u članu 2, tački (80);
- (b) nominalni iznos ukupnog finansiranja obezbijeđenog po krajnjem korisniku uz pomoć iz InvestEU fonda ne prelazi 15 miliona EUR i obezbeđuje se MSP-ovima ili malim privrednim društvima srednje tržišne kapitalizacije čije se glavne aktivnosti nalaze u potpomognutim područjima pod uslovom da se finansiranje ne koristi za premještanje djelatnosti kako je definisano u članu 2, tački (61a);
- (c) nominalni iznos ukupnog finansiranja obezbijeđenog po krajnjem korisniku uz pomoć iz InvestEU fonda ne prelazi 2 miliona EUR i obezbeđuje se MSP-ovima ili malim privrednim društvima sa srednje tržišne kapitalizacije.

**Uslovi za pomoć uključenu u posredničke komercijalno orijentisane finansijske proizvode koji se finansiraju sredstvima iz
InvestEU fonda**

1. Finansiranje krajnjim korisnicima će obezbijediti komercijalni finansijski posrednici koji se biraju na otvoren, transparentan i nediskriminatoran način na osnovu objektivnih kriterijuma.
2. Komercijalni finansijski posrednik koji obezbeđuje finansiranje krajnjem korisniku zadržava minimalnu izloženost riziku od 20% svake finansijske transakcije.
3. Nominalni iznos ukupnog finansiranja obezbijeđenog svakom krajnjem korisniku preko komercijalnog finansijskog posrednika ne prelazi 7,5 miliona EUR.

**POGLAVLJE IV
Završne odredbe**

**Član 57
Stavljanje van snage**

Regulativa (EZ) br. 800/2008 stavlja se van snage.

**Član 58
Prelazne odredbe**

1. Ova Regulativa se primjenjuje na pojedinačnu pomoć dodijeljenu prije stupanja na snagu odgovarajućih odredbi ove Regulative ako pomoć ispunjava sve uslove propisane ovom Regulativom, sa izuzetkom člana 9.
2. Svaku pomoć koja nije izuzeta od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stava 3 Ugovora na osnovu ove Regulative ili drugih regulativa usvojenih u skladu sa članom 1 Regulative (EZ) br. 994/98 koje su prethodno bile na snazi, Komisija procjenjuje u skladu sa odgovarajućim okvirima, smjernicama, saopštenjima i obaveštenjima.
3. Svaka individualna pomoć dodijeljena prije 1. januara 2015. na osnovu bilo koje regulative donijete u skladu sa članom 1 Regulative (EZ) br. 994/98 koja je bila na snazi u vrijeme dodjele pomoći biće uskladena sa unutrašnjim tržištem i izuzeta od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stava 3 Ugovora, sa izuzetkom regionalne pomoći. Šeme pomoći za rizični kapital za MSP-ove koje su uspostavljene prije 1. jula 2014. i izuzete od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora na osnovu Regulative (EZ) br. 800/2008, ostaće izuzete i uskladene sa unutrašnjim tržištem do raskida sporazuma o finansiranju, pod uslovom da je obaveza javnog finansiranja privatnog investicionog fonda koji prima pomoć, na osnovu takvog sporazuma, preuzeta prije 1. januara 2015. godine i da su ostali uslovi za izuzeće ispunjeni.
- 3 a. Svaka individualna pomoć dodijeljena između 1. jula 2014. i 2. avgusta 2021. u skladu sa odredbama ove regulative koja se primjenjuje u trenutku dodjele pomoći je uskladena sa unutrašnjim tržištem i izuzeta od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora. Svaka individualna pomoć dodijeljena prije 1. jula 2014. u skladu sa odredbama ove Regulative, sa izuzetkom člana 9, kako se primjenjuje prije ili poslije 10. jula 2017. ili prije ili poslije 3. avgusta 2021, biće uskladena sa unutrašnjim tržištem i izuzeta od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stav 3 Ugovora.
4. Na kraju perioda važenja ove regulative, sve šeme pomoći koje se izuzimaju na osnovu ove regulative ostaće izuzete tokom perioda prilagođavanja od šest mjeseci, sa izuzetkom šema regionalne pomoći. Izuzeće šema regionalne pomoći prestaje da važi na dan prestanka važenja odobrenih mapa regionalne pomoći. Izuzeće pomoći za finansiranje rizika na osnovu člana 21 stav 2 tačka a prestaje da važi na kraju perioda predviđenog sporazumom o finansiranju, pod uslovom da je obaveza javnog finansiranja privatnog investicionog fonda koji prima pomoć preuzeta na osnovu takvog sporazuma u roku od 6 mjeseci od isteka perioda važenja ove regulative i svi ostali uslovi za izuzeće ostaju ispunjeni.
5. U slučaju izmjena ove regulative, svaka šema pomoći izuzeta na osnovu ove regulative, kako je primjenjivo u vrijeme stupanja na snagu šeme, ostaje izuzeta tokom perioda prilagođavanja od šest mjeseci.

Član 59

Ova regulativa stupa na snagu 1. jula 2014.

Primjenjuje se do 31. decembra 2023. godine.

Ova regulativa je u cijelini obavezujuća i neposredno se primjenjuje u svim državama članicama.

PRILOG I
DEFINICIJA MSP

Član 1

Preduzeće

Preduzeće je svaki subjekat koji se bavi privrednom djelatnošću, bez obzira na njegov pravni oblik. To uključuje, naročito, samozaposlena lica i porodične preduzetnike koji se bave zanatstvom ili drugim djelatnostima, kao i partnerstva ili udruženja koja se redovno bave privrednom djelatnošću.

Član 2

Broj zaposlenih i finansijski pragovi kojima se određuju kategorije preduzeća

1. Kategoriju mikro, malih i srednjih preduzeća (MSP) čine preduzeća koja imaju manje od 250 zaposlenih i godišnji promet koji ne prelazi 50 miliona EUR i/ili ukupni godišnji bilans stanja koji ne prelazi 43 miliona EUR.
2. U okviru kategorije MSP, malo preduzeće definiše se kao preduzeće koje ima manje od 50 zaposlenih i čiji godišnji promet i/ili ukupni godišnji bilans stanja ne prelazi 10 miliona EUR.
3. U okviru kategorije MSP, mikro preduzeće definiše se kao preduzeće koje ima manje od 10 zaposlenih i čiji godišnji promet i/ili ukupni godišnji bilans stanja ne prelazi 2 miliona EUR.

Član 3

Vrste preduzeća koja se uzimaju u obzir prilikom izračunavanja broja zaposlenih i finansijskih iznosa

1. „Nezavisno preduzeće“ je svako preduzeće koje nije klasifikovano kao partnersko preduzeće u smislu stava 2 niti kao povezano preduzeće u smislu stava 3.
2. „Partnerska preduzeća“ su sva preduzeća koja nijesu klasifikovana kao povezana preduzeća u smislu stava 3 i između kojih postoji sljedeći odnos: jedno preduzeće (preduzeće koje je više u vlasničkom nizu) posjeduje, samo ili zajedno sa jednim ili više povezanih preduzeća u smislu stava 3, 25 % ili više kapitala ili glasačkih prava drugog preduzeća (preduzeće koje je niže u vlasničkom nizu).

Međutim, preduzeće se može svrstati u nezavisna društva, odnosno u preduzeća koja nemaju partnerska preduzeća, čak i ako su sljedeći investitori dostigli ili premašili prag od 25 %, ukoliko ti investitori nijesu, u smislu stava 3, pojedinačno ili zajednički povezani sa odnosnim preduzećem:

- (a) javna investiciona društva, društva rizičnog kapitala, pojedinci ili grupe pojedinaca čija je redovna djelatnost ulaganje rizičnog kapitala koji ulažu vlasnički kapital u privredna društva koja nijesu uvrštena na berzu (poslovni anđeli), ukoliko je ukupno ulaganje tih poslovnih anđela u isto preduzeće manje od 1 250 000 EUR;
 - (b) univerziteti ili neprofitni istraživački centri;
 - (c) institucionalni investitori, uključujući fondove za regionalni razvoj;
 - (d) samostalni lokalni organi sa godišnjim budžetom manjim od 10 miliona EUR i sa manje od 5 000 stanovnika.
3. „Povezana preduzeća“ su preduzeća među kojima postoji jedan od sljedećih odnosa:
 - (a) jedno preduzeće ima većinu glasačkih prava vlasnika udjela ili članova u drugom preduzeću;
 - (b) jedno preduzeće ima pravo da imenuje ili razriješi većinu članova upravnog, upravljačkog ili nadzornog organa drugog preduzeća;

- (c) preduzeće ima pravo da vrši dominantan uticaj na drugo preduzeće na osnovu ugovora zaključenog sa tim preduzećem ili na osnovu odredbe njegovog osnivačkog akta ili statuta;
- (d) preduzeće, koje je vlasnik udjela ili član drugog preduzeća, samo kontroliše, na osnovu sporazuma sa drugim vlasnicima udjela ili članovima tog preduzeća, većinu glasačkih prava vlasnika udjela ili članova u tom preduzeću.

Prepostavka je da dominantan uticaj ne postoji ukoliko se investitori iz stava 2 podstav 2 ne uključuju neposredno ili posredno u upravljanje odnosnim preduzećem, ne dovodeći u pitanje svoja prava kao vlasnika udjela.

Povezanim preduzećima smatraju se i preduzeća između kojih postoji bilo koji od odnosa iz podstava 1 preko jednog ili više drugih preduzeća, ili bilo kojeg od investitora iz stava 2.

Povezanim preduzećima smatraju se i preduzeća između kojih postoji jedan od tih odnosa preko fizičkog lica ili grupe fizičkih lica koja djeluju zajedno ukoliko obavljaju svoju djelatnost ili dio svoje djelatnosti na istom relevantnom tržištu ili susjednim tržištima.

„Susjednim tržištem“ smatra se tržište proizvoda ili usluga koje se nalazi neposredno uzlazno ili silazno u odnosu na relevantno tržište.

4. Osim u slučajevima iz stava 2 podstav 2, preduzeće se ne može smatrati MSP-om ukoliko jedan ili više organa javne vlasti zajedno ili pojedinačno, neposredno ili posredno kontroliše 25 % ili više kapitala ili glasačkih prava.
5. Preduzeća mogu dati izjavu o svom statusu nezavisnog preduzeća, partnerskog preduzeća ili povezanog preduzeća, uključujući podatke o pravovima iz člana 2. Ta izjava može se dati čak i ako je kapital raspoređen na način da je nemoguće tačno odrediti ko ga posjeduje, u kojem slučaju preduzeće može u dobroj vjeri izjaviti da može legitimno prepostaviti da jedno preduzeće ili više međusobno povezanih preduzeća ne posjeduje 25 % kapitala ili više od 25 % kapitala u dotičnom preduzeću. Davanje takvih izjava ne utiče na mogućnost provjere ili ispitivanja u skladu sa domaćim propisima ili pravilima Unije.

Član 4

Podaci koji se koriste za utvrđivanje broja zaposlenih i finansijskih iznosa i referentni period

1. Podaci u pogledu broja zaposlenih i finansijskih iznosa su podaci koji se odnose na posljednji odobreni računovodstveni period i izračunavaju se na godišnjem nivou. Navedeni podaci uzimaju se u obzir od datuma zaključenja finansijskih izvještaja. Iznos koji se koristi kao visina prometa izračunava se bez poreza na dodatu vrijednost (PDV) i drugih indirektnih poreza.
2. Ako na datum zaključenja finansijskih izvještaja preduzeće utvrdi da je, na godišnjem nivou, prekoračilo prag broja zaposlenih ili finansijske pravove iz člana 2 ili palo ispod tih pravova, to neće dovesti do gubitka ili sticanja statusa srednjeg, malog ili mikro preduzeća, osim ako ti pravovi nijesu prekoračeni tokom dva uzastopna računovodstvena perioda.
3. U slučaju novoosnovanih preduzeća čiji finansijski izvještaji još uvijek nijesu odobreni, primjenjuju se podaci koji se izvode iz procjene *bona fide* koja je obavljena u toku finansijske godine.

Član 5

Broj zaposlenih

Broj zaposlenih odgovara broju godišnjih jedinica rada, to jest broju zaposlenih na puno radno vrijeme koji su radili u dotičnom preduzeću ili u njegovo ime, tokom cijele posmatrane referentne godine. Rad lica koja nijesu radila cijelu godinu, rad lica koja su radila skraćeno radno vrijeme, bez obzira na trajanje, i rad sezonskih radnika računa se kao dio godišnjih jedinica rada. Osoblje čine:

- (a) zaposleni;
- (b) lica koja rade za podređeno preduzeće, a smatraju se zaposlenim po domaćem pravu;
- (c) vlasnici-upravnici;
- (d) partneri koji se redovno uključuju u djelatnost preduzeća i koji imaju koristi od finansijskih prednosti preduzeća.

Pripravnici ili studenti uključeni u stručno usavršavanje na osnovu ugovora o obavljanju pripravničkog staža ili ugovora o stručnom usavršavanju ne ubrajaju se u zaposlene. Trajanje porodičinskog ili roditeljskog odsustva se ne uračunava.

Član 6

Utvrđivanje podataka o preduzeću

1. U slučaju nezavisnog preduzeća, podaci, uključujući broj zaposlenih, utvrđuju se isključivo na osnovu finansijskih izvještaja tog preduzeća.
2. Podaci, uključujući broj zaposlenih, preduzeća koje ima partnerska preduzeća ili povezana preduzeća utvrđuju se na osnovu finansijskih izvještaja i drugih podataka društva, odnosno, ukoliko postoje, konsolidovanih finansijskih izvještaja preduzeća ili konsolidovanih finansijskih izvještaja u koje je preduzeće uključeno konsolidacijom.

Podacima iz podstava 1 dodaju se podaci svakog partnerskog preduzeća predmetnog preduzeća koje je neposredno iznad ili ispod njega u vlasničkom nizu. Zbir je proporcionalan procentualnom udjelu u kapitalu ili glasačkim pravima (zavisno od toga što je veće). U slučaju unakrsnog vlasništva važi veći procenat.

Podacima iz podst. 1 i 2 dodaje se 100 % podataka svakog preduzeća koje je neposredno ili posredno povezano sa predmetnim preduzećem ukoliko ti podaci već nijesu uključeni konsolidacijom finansijskih izvještaja.

3. Radi primjene stava 2 podaci partnerskih preduzeća predmetnog preduzeća izvode se iz njihovih finansijskih izvještaja i njihovih drugih podataka, i to konsolidovanih ako postoje. Tim podacima dodaje se 100 % podataka preduzeća koja su povezana sa tim partnerskim preduzećima, osim ukoliko podaci iz njihovih finansijskih izvještaja već nijesu uključeni konsolidacijom.

Radi primjene istog stava 2 podaci preduzeća koja su povezana sa predmetnim preduzećem izvode se iz njihovih finansijskih izvještaja i njihovih drugih podataka, i to konsolidovanih ako postoje. Tim podacima proporcionalno se dodaju podaci svakog mogućeg partnerskog preduzeća tog povezanog preduzeća, koje je neposredno iznad ili ispod njega u vlasničkom nizu, osim ukoliko ti podaci već nijesu uključeni u konsolidovane finansijske izvještaje u procentu koji je najmanje proporcionalan procentu utvrđenom na osnovu stava 2 podstav 2.

4. Ukoliko u konsolidovanim finansijskim izvještajima nema podataka o zaposlenima za dato preduzeće, broj zaposlenih izračunava se proporcionalnim sabiranjem podataka njegovih partnerskih preduzeća i dodavanjem podataka privrednih društava sa kojima je dato preduzeće povezano.

PRILOG II
INFORMACIJE O DRŽAVNOJ POMOĆI KOJA SE IZUZIMA NA OSNOVU USLOVA OVE REGULATIVE
DIO I
dostaviti elektronskom aplikacijom koju Komisija uspostavi u skladu sa članom 11

Referentna oznaka pomoći	(popunjavanje Komisija)	
Država članica	
Referentni broj države članice	
Region	Naziv regiona (<i>NUTS(1)</i>)	Status regionalne pomoći (2)
Davalac pomoći	Naziv
	Poštanska adresa Internet adresa
Naziv mjere pomoći	
Nacionalni pravni osnov (Poziv na odgovarajuću nacionalnu službenu publikaciju)	
Internet link na cjelokupni tekst mjere pomoći	
Vrsta mjere	☐ Šema	
	☐ <i>Ad hoc</i> pomoć	Ime/naziv korisnika i grupe (3) kojoj pripada
Izmjena postojeće šeme	Referentna oznaka pomoći koju dodjeljuje Komisija	

pomoći ili <i>ad hoc</i> pomoći	☐ Producenje	
	☐ Izmjena	
Trajanje (4)	☐ Šema	dd. mm. gggg. do dd. mm. gggg.	
Datum dodjele (5)	☐ <i>Ad hoc</i> pomoć	dd. mm. gggg.	
Predmetni privredni sektor/sektori	☐ Svi privredni sektori imaju pravo da prime pomoć		
	☐ Ograničena na određene sektore: navedite na nivou grane NACE (6)	
Vrsta korisnika	☐ MSP		
	☐ Velika privredna društva		
Budžet	Ukupni godišnji iznos budžeta planiran na osnovu šeme (7)	Nacionalna valuta (puni iznosi)	
	Ukupni iznos <i>ad hoc</i> pomoći dodijeljene privrednom društvu (8)	Nacionalna valuta (puni iznosi)	
	☐ Za garancije (9)	Nacionalna valuta (puni iznosi)	
Instrument pomoći	☐ Bespovratna sredstva / subvencija kamatnih stopa		
	☐ Zajam / otplativi predujmovi		
	☐ Garancija (po potrebi sa pozivom na odluku Komisije (10))		
	☐ Poreska olakšica ili poresko oslobođenje		
	☐ Obezbeđivanje finansiranja rizika		
	☐ Drugo (navедите)	
	Navesti kojoj bi opštoj kategoriji od dolje navedenih najbolje odgovarao u smislu efekta/funkcije: ☐ Bespovratna sredstva ☐ Zajam ☐ Garancija ☐ Poreska olakšica ☐ Obezbeđivanje finansiranja rizika		
☐ Ako se sufinansira iz fondova EU	Naziv fonda/fondova EU:	Iznos finansiranja (po fondu EU)	Nacionalna valuta(puni iznosi)

- (1) NUTS - Nomenklatura teritorijalnih jedinica za statistiku. Region se uobičajeno utvrđuje na nivou 2.
- (2) Član 107 stav 3 tačka (a) UFEU (status „A“), član 107 stav 3 tačka (c) UFEU (status „C“), područja koja ne primaju pomoć, tj. područja koja nemaju pravo na regionalnu pomoć (status „N“).
- (3) U smislu pravila o konkurenčiji iz Ugovora i u smislu ove regulative privredno društvo je svaki subjekt koji obavlja privrednu djelatnost, bez obzira na njegov pravni status i način finansiranja. Sud je odlučio da subjekte koji su pod kontrolom (po pravnom ili de facto osnovu) istog subjekta treba smatrati jednim privrednim društvom.
- (4) Period tokom kojeg se davalac pomoći može obavezati da dodijeli pomoć.
- (5) Određen u skladu sa članom 2 tačka (27) Regulative.
- (6) NACE Rev. 2 - Statistička klasifikacija ekonomskih djelatnosti u Evropskoj zajednici. Sektor se uobičajeno utvrđuje na nivou grane.
- (7) U slučaju šeme pomoći: navesti godišnji ukupni iznos budžeta planiran na osnovu šeme ili procijenjeni poreski gubitak po godini za sve instrumente pomoći koje ta šema sadrži.
- (8) U slučaju dodjele ad hoc pomoći: navesti ukupni iznos pomoći / poreskog gubitka.
- (9) Za garancije navesti (maksimalni) iznos zajmova obuhvaćenih garancijom.
- (10) Po potrebi, poziv na odluku Komisije o odobrenju metodologije izračunavanja bruto ekvivalenta bespovratnih sredstava, u skladu sa članom 5 stav 2 tačka (c) Regulative.

DIO II
dostaviti elektronskom aplikacijom koju Komisija uspostavi u skladu sa članom 11

Navedite na osnovu koje se odredbe regulative o opštem grupnom izuzeću sprovodi mjera pomoći.

Primarni cilj - Opšti ciljevi (lista)	Ciljevi (lista)	Maksimalni intenzitet pomoći u % ili maksimalni godišnji iznos pomoći u nacionalnoj valuti (u punim iznosima)	MSP - bonusi u %
Regionalna pomoć - pomoć za ulaganje (1) (član 14)	☐ Šema	...%	...%
	☐ Ad hoc pomoć	...%	...%
Regionalna pomoć – operativna pomoć (čl. 15)	☐ U rijetko naseljenim područjima (čl. 15. st. 2.)	...%	...%
	☐ U vrlo rijetko naseljenim područjima (čl. 15. st. 3.)	...%	...%
	☐ U najudaljenijim regijama (čl. 15. st. 4.)	...%	...%
☐ Regionalna pomoć za urbani razvoj (čl. 16)		...nacionalna valuta	...%
Primarni cilj - Opšti ciljevi (lista)	Ciljevi (lista)	Maksimalni intenzitet pomoći u % ili maksimalni godišnji iznos pomoći u nacionalnoj valuti (u punim iznosima)	MSP - bonusi u %
☐ Pomoć za MSP (čl. 17-19b)	☐ Pomoć za ulaganja za MSP-ove (čl. 17)	...%	...%
	☐ Pomoć za usluge za konsultacije u korist MSP-ova (čl. 18)	...%	...%
	☐ Pomoć MSP-ovima za učešće na sajmovima (čl. 19)	...%	...%
	☐ Pomoć za troškove MSP koja učestvuju projektima lokalnog razvoja („CLLD“) koji vodi zajednica ili projektima operativne	...%	...%

	grupe Evropskog partnerstva za inovacije („EIP“) za produktivnost i održivost u poljoprivredi (čl. 19a)		
	☐ Ograničeni iznosi MSP – ovima koja imaju koristi od projekta u okviru lokalnog razvoja koji vodi zajednica („CLLD“) ili projekata operativne grupe Evropskog partnerstva za inovacije („EIP“) za produktivnost i održivost u poljoprivredi (čl. 19b) (2)	...nacionalna valuta	...%
Pomoć za evropsku teritorijalnu saradnju (čl. 20 – 20a)	☐ Pomoć za troškove privrednih društava koja učestvuju u projektima evropske teritorijalne saradnje (čl. 20)	...%	...%
	☐ Ograničeni iznosi pomoći privrednim društvima za učešće u projektima evropske teritorijalne saradnje (čl. 20a) (3)	...nacionalna valuta	...%
Pomoć MSP-ovima – Pristup finansiranju za MSP-ove (čl. 21–22)	☐ Pomoć za rizično finansiranje (čl. 21.)	...nacionalna valuta	...%
	☐ Pomoć za novoosnovana privredna društva (čl. 22)	...nacionalna valuta	...%
	☐ Pomoć MSP-ovima – Pomoć za alternativne trgovinske platforme specijalizovane za MSP-ove (čl. 23)	...%; u slučaju da je mjeru pomoći u obliku pomoći novoosnovanom privrednom društvu: ...nacionalna valuta	...%
	☐ Pomoć MSP-ovima – Pomoć za troškove izviđanja (čl. 24)	...%	...%
Pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije (čl. 25 – 30)	Pomoć za projekte istraživanja i razvoja- (čl. 25)	☐ Temeljno istraživanje (čl. 25 st. 2 t. (a))	...%
		☐ Industrijsko istraživanje (čl. 25. st. 2. t. (b))	...%
		☐ Eksperimentalni razvoj (čl. 25. st. 2. t. (c))	...%
		☐ Studije izvodljivosti (čl. 25. st. 2. t. (d))	...%
		☐ Pomoć za projekte kojima je dodijeljena oznaka kvaliteta „pečat izvrsnosti“ (čl. 25.a)	...nacionalna valuta
		☐ Pomoć za Marija Sklodovska-Kiri akcije i aktivnosti provjere koncepta Evropskog istraživačkog savjeta (čl. 25.b)	...nacionalna valuta
		☐ Pomoć uključena u sufinansirane projekte istraživanja i razvoja (čl. 25c)	...%

	☐ Pomoć za aktivnosti udruživanja (čl. 25.d)	...% ...%
	☐ Pomoć za ulaganje u istraživačku infrastrukturu (čl. 26.)	...% ...%
	☐ Pomoć za inovativne klastere (čl. 27)	...% ...%
	☐ Pomoć za inovacije za MSP (čl. 28)	...% ...%
	☐ Potpore za inovacije procesa i organizacije poslovanja (čl. 29.)	...% ...%
	☐ Pomoć za istraživanje i razvoj u sektoru ribarstva i akvakulture (čl. 30)	...% ...%
	☐ Pomoć za usavršavanje (čl. 31)	...% ...%
Pomoć za radnike u nepovoljnem položaju i radnike sa invaliditetom (čl. 32–35)	☐ Pomoć za zapošljavanje radnika u nepovoljnem položaju u obliku subvencija zarada (čl. 32)	...% ...%
	☐ Pomoć za zapošljavanje radnika sa invaliditetom u obliku subvencija zarada (čl. 33)	...% ...%
	☐ Pomoć za nadoknadu dodatnih troškova zapošljavanja radnika sa invaliditetom (čl. 34)	...% ...%
	☐ Pomoć za nadoknadu troškova pomoći pružene radnicima u nepovoljnem položaju (čl. 35)	...% ...%
Pomoć za zaštitu životne sredine (čl. 36–49)	☐ Pomoć za ulaganje kojom se privrednim društvima omogućava da prekorače norme Unije za zaštitu životne sredine ili povećaju nivo zaštite životne sredine u nedostatku norma Unije (čl. 36)	...% ...%
	☐ Pomoć za ulaganje u javno dostupnu infrastrukturu za punjenje i/ili snabdijevanjem gorivom za vozila s nultim ili niskim emisijama ugljenika (čl. 36a)	...% ...%
	☐ Pomoć za ulaganje za rano prilagođavanje budućim normama Unije (čl. 37)	...% ...%
	☐ Pomoć za ulaganje u mjeru energetske efikasnosti (čl. 38)	...% ...%

	☐ Pomoć za ulaganje u projekte energetske efikasnosti zgrada u obliku finansijskih instrumenata (čl. 39.)	...nacionalna valuta	...%
	☐ Pomoć za ulaganje u visokoefikasnu kogeneraciju (čl. 40)	...%	...%
	☐ Pomoć za ulaganje u promovisanje energije iz obnovljivih izvora (čl. 41)	...%	...%
	☐ Operativna pomoć za promovisanje električne energije iz obnovljivih izvora (čl. 42)	...%	...%
	☐ Operativna pomoć za promovisanje energije iz obnovljivih izvora u malim postrojenjima (čl. 43)	...%	...%
	☐ Pomoć u obliku smanjenja poreza za zaštitu životne sredine u skladu sa Direktivom Savjetaa 2003/96/EZ (čl. 44 te regulative)	...%	...%
	☐ Pomoć za ulaganje u sanaciju kontaminiranih lokacija (čl. 45)	...%	...%
	☐ Pomoć za ulaganje u energetski efikasno daljinsko grijanje i hlađenje (čl. 46)	...%	...%
	☐ Pomoć za ulaganje u recikliranje i ponovnu upotrebu otpada (čl. 47)	...%	...%
	☐ Pomoć za ulaganje u energetsku infrastrukturu (čl. 48)	...%	...%
	☐ Pomoć za studije o zaštiti životne sredine (čl. 49)	...%	...%
☐ Šeme pomoći za nadoknadu štete prouzrokovane određenim prirodnim katastrofama (čl. 50)	Maksimalni intenzitet pomoći	...%	...%
	Vrsta prirodne katastrofe	☐ zemljotres ☐ sniježna lavina ☐ klizište ☐ poplava ☐ tornado ☐ uragan ☐ vulkanska erupcija ☐ šumski požar	
	Datum nastupanja prirodne katastrofe	dd. mm. gggg. do dd. mm. gggg.	
☐ Socijalna pomoć za prevoz stanovnika udaljenih regiona (čl. 51)		...%	...%

☐ Pomoć za širokopojasnu infrastrukturu (čl. 52)		...nacionalna valuta	...%	
☐ Pomoć za mobilne mreže 4G i 5G (čl. 52a)		...nacionalna valuta	...%	
☐ Pomoć za projekte od zajedničkog interesa u području transevropske infrastrukture za digitalno povezivanje (čl. 52b)		...nacionalna valuta	...%	
☐ Vaučeri za povezivost (čl. 52.c)		...%	...%	
☐ Pomoć za kulturu i očuvanje baštine (čl. 53)		...%	...%	
☐ Šeme pomoći za audiovizuelna djela (čl. 54)		...%	...%	
☐ Pomoć za sportsku i višenamjensku rekreativnu infrastrukturu (čl. 55)		...%	...%	
☐ Pomoć za ulaganje u lokalnu infrastrukturu (čl. 56)		...%	...%	
☐ Pomoć za regionalne aerodrome (čl. 56a)		...%	...%	
☐ Pomoć za luke (čl. 56b)		...%	...%	
☐ Pomoć za luke unutrašnjih plovnih puteva (čl. 56c)		...%	...%	
Pomoć uključena u finansijske proizvode koji se finansiraju sredstvima iz InvestEU fonda (čl. 596d–56f)	čl. 56e	☐ Pomoć za projekte od zajedničkog interesa u području transevropskih infrastrukture za digitalno povezivanje koji se finansiraju u skladu s Regulativom (EU) 2021/1153 ili kojem je dodijeljena oznaka „pečat izvrsnosti” u skladu s tom Regulativom (čl. 56e st. 2)	...nacionalna valuta	...%
		☐ Pomoć za ulaganja u fiksne širokopojasne mreže za povezivanje samo određenih prihvatljivih pokretača socioekonomskog razvoja (čl. 56e st. 3)	...nacionalna valuta	...%
		☐ Pomoć za proizvodnju energije i energetsku infrastrukturu (čl. 56e st. 4)	...nacionalna valuta	...%
		☐ Pomoć za socijalnu, obrazovnu i kulturnu infrastrukturu i djelatnosti te infrastrukturu i djelatnosti za očuvanje prirodne baštine (čl. 56e)	...nacionalna valuta	...%

		st. 5)		
		☐ Pomoć za saobraćaj i saobraćajnu infrastrukturu (čl. 56e st. 6)	...nacionalna valuta	...%
		☐ Pomoć za druge infrastrukture (čl. 56e st. 7)	...nacionalna valuta	...%
		☐ Pomoć za zaštitu životne sredine, uključujući zaštitu klime (čl. 56e st. 8)	...nacionalna valuta	...%
		☐ Pomoć za istraživanje, razvoj, inovacije i digitalizaciju (čl. 56e st. 9)	...nacionalna valuta	...%
		☐ Pomoć u obliku finansiranja koje je potpomognuto iz InvestEU fonda dodijeljena MSP-ovima ili malim privrednim društвima srednje tržišne kapitalizacije (čl. 56e st. 10)	...nacionalna valuta	...%
		☐ Pomoć uključena u posredničke, komercijalno orijentisane finansijske proizvode koji su potpomognuti sredstvima iz InvestEU fonda (čl. 56f)	...nacionalna valuta	...%
(1)		U slučaju <i>ad hoc</i> regionalne pomoći kojom se dopunjava pomoć dodijeljena na osnovu šeme ili šema pomoći, navedite i intenzitet pomoći dodijeljen na osnovu šeme i intenzitet <i>ad hoc</i> pomoći.		
(2)		U skladu sa članom 11 stavom 1 izvještavanje o pomoći dodijeljenoj u skladu sa članom 19b nije obavezno. Stoga je izvještavanje o takvoj pomoći fakultativno.		
(3)		U skladu sa članom 11 stavom 1 izvještavanje o pomoći dodijeljenoj u skladu sa članom 20a nije obavezno. Stoga je izvještavanje o takvoj pomoći samo fakultativno.		

PRILOG III
Odredbe o objavljivanju informacija u skladu sa članom 9 stav 1

Države članice uspostavljaju svoje sveobuhvatne internet stranice o državnoj pomoći na kojima se objavljaju informacije iz člana 9 stav 1 na način da se omogući jednostavan pristup informacijama. Informacije se objavljaju u formatu tabelarne obrade podataka, koji omogućava pretraživanje, izdvajanje i jednostavno objavljivanje podataka na internetu, na primjer u formatu CSV ili XML. Pristup internet stranici mora biti omogućen svim zainteresovanim stranama bez ograničenja. Za pristup internet stranici ne zahtijeva se prethodna registracija korisnika.

Objavljaju se sljedeće informacije o individualnim dodjelama u skladu sa članom 9 stav 1 tačka (c):

- Ime/naziv korisnika
- Oznaka korisnika
- Vrsta preduzeća (MSP/veliko preduzeće) u vrijeme dodjele pomoći
- Region u kojem se korisnik nalazi, na nivou NUTS II (62)
- Sektor djelatnosti na nivou grane NACE (63)
- Element pomoći, izražen kao pun iznos u nacionalnoj valuti (64)
- Instrument pomoći (65) (bespovratna sredstva/subvencija kamatnih stopa, zajam/otplativi predujam/povratna sredstva, garancija, poreska olakšica ili poresko izuzeće, finansiranje rizika, drugo (navedite))
- Datum dodjele
- Cilj pomoći
- Davalac pomoći
- Za šeme iz čl. 16 i 21, naziv ovlašćenog subjekta i nazivi izabranih finansijskih posrednika
- Naziv mjere pomoći (66)."

Član 3

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 06 - 430/22-12631/1
Podgorica, 10 . maja 2022. godine

**Ministar,
Aleksandar Damjanović**

Aleksandar Damjanović
Ministar finansija

SAOPŠTENJE KOMISIJE

Privremeni okvir za mjere državne pomoći u kriznim situacijama za podršku privredi nakon ruske agresije na Ukrajinu

(2022/C 131 I/01)

1. RUSKA AGRESIJA NA UKRAJINU, NJEN UTICAJ NA EKONOMIJU EU I POTREBA ZA PRIVREMENIM MJERAMA DRŽAVNE POMOĆI

1. Rusija je 22. februara 2022. godine nezakonito prznala kao nezavisne entitete Donjecke i Luganske oblasti u Ukrajini koje nisu pod kontrolom vlade. Rusija je 24. februara 2022. godine pokrenula ničim izazvanu i neopravdanu vojnu agresiju na Ukrajinu. Evropska unija (EU) i međunarodni partneri odmah su reagovali na ozbiljno narušavanje teritorijalnog integriteta, suvereniteta i nezavisnosti Ukrajine uvođenjem restriktivnih mjer (sankcija). Sankcije su takođe uvedene i Bjelorusiji, zbog njene uloge u omogućavanju ruske vojne agresije. Dodatne mjere su usvojene tokom narednih nedjelja, a u zavisnosti od razvoja situacije mogu da budu usvojene i druge mјere. Rusija je, sa svoje strane, odlučila da preduzme određene restriktivne ekonomske kontramjere¹.
2. Ruska vojna agresija na Ukrajinu, uvedene sankcije i kontramjere preduzete strane Rusije, na primjer, imaće ekonomske posledice na cijelokupno unutrašnje tržište. Privredna društva u EU mogu biti pogodžena na više načina, direktno i indirektno. Posljedice mogu biti u obliku smanjenja potražnje, raskida postojećih ugovora i projekata sa posljedičnim gubitkom prometa, poremećaja u lancima snabdijevanja, posebno sirovina i nusproizvoda, ili drugih inputa koji više nisu dostupni ili ekonomski pristupačni.
3. Ruska vojna agresija na Ukrajinu dovela je do poremećaja u lancima snabdijevanja za uvoz iz Ukrajine u EU za određene proizvode, posebno žitarice i biljna ulja, kao i za izvoz EU u Ukrajinu. Na energetsko tržište je značajno uticalo povećanje cijena električne energije i gasa u EU. Vjerovatnoča ruske vojne agresije na Ukrajinu već je imala uticaja na energetsko tržište u nedjeljama koje su prethodile fizičkoj agresiji. Visoke cijene energije utiču na nekoliko privrednih sektora, uključujući neke od onih koje je posebno pogodila pandemija COVID-19, kao što su transport i turizam. Uticaj se takođe osjetio i na finansijskim tržištima, posebno u pogledu zabrinutosti za likvidnost i nestabilnost tržišta u trgovini robom. Ruska vojna agresija na Ukrajinu takođe je dovela do velikog raseljavanja ukrajinskih državljanina kako u unutrašnjosti tako i u susjednim zemljama, uz neviđeni priliv izbjeglica u EU, sa velikim humanitarnim i ekonomskim posljedicama.
4. Geopolitička kriza izazvana ruskom agresijom na Ukrajinu posebno ozbiljno utiče na sektor poljoprivrede, prehrambenu industriju, sektor ribarstva i akvakulture. Zbog visokih cijena energenata, cijene đubriva dodatno rastu. Ova ograničenja na uvoz đubriva iz Rusije i Bjelorusije takođe utiču i na snabdijevanje đubrivima. Kriza će vjerovatno imati ozbiljne posledice na snabdijevanje EU žitaricama (posebno kukuruzom i pšenicom) i uljaricama (suncokret, repica) ili derivatima skroba iz Ukrajine i Rusije, što će dovesti do snažnog povećanja cijena stočne hrane. Kombinovani uticaj tih povećanja troškova energije, đubriva, žitarica i ulja najjače se osjeća u sektoru stočarstvu². Ukrajina je takođe važan proizvođač i izvoznik biljnih ulja (naročito suncokretovog), pa povećanje cijena ovih proizvoda utiče na operatere u prehrambenoj industriji koji su prinuđeni da traže alternativna rješenja.
5. Još jedan razlog za zabrinutost je nemogućnost da se nastavi sa isporukom proizvoda iz EU u Ukrajinu, a potencijalno i u Rusiju i Belorusiju, zbog ratne situacije ili sankcija. Ovo bi uticalo uglavnom na sektore vina i alkoholnih pića, prerađene hrane (uključujući prerađeno voće i povrće), čokolade, konditorskih proizvoda, harane za bebe i hrane za kućne ljubimce u slučaju Rusije, voća i povrća u slučaju Belorusije i većine poljoprivrednih proizvoda u slučaju Ukrajine.
6. Situaciju otežava naglo povećanje troškova proizvodnje, dijelom zbog povećanja cijene azotnog đubriva uslijed ekstremnog povećanja cijene prirodnog gasa, ali i direktnim korišćenjem energije u procesima poljoprivredne proizvodnje. Kako su

¹ Na primjer, Vlada Ruske Federacije je 6. marta 2022. godine usvojila Uredbu broj 299 o izmjenama stava 2 metodologije za određivanje visine naknade koja se plaća nosiocu patenta prilikom odlučivanja o korišćenju pronalaska, korisnog modela, odluku o korišćenju pronalaska bez njegove saglasnosti i postupak njegovog plaćanja. Ovaim amandmanom je predviđeno da „nema naknade za korišćenje pronalaska, korisnog modela ili industrijskog dizajna od strane „nosilaca patenata“ iz stranih država koji počine „neprijateljske radnje“.

² Ukrajina je četvrti najveći spoljni dobavljač hrane u EU i ključni dobavljač žitarica (52% uvoza kukuruza u EU, 19% meke pšenice), biljnih ulja (23%) i uljaričica (22%, posebno uljane repice: 72%). Globalne cijene hrane su već visoke i još uvijek bi mogle da porastu s obzirom na situaciju.

Rusija i Bjelorusija važni proizvođači i izvoznici sva tri ključna đubriva (azot, fosfor, kalijum), sankcije će izazvati dodatno povećanje cijene đubriva.

7. U tom kontekstu Komisija je odlučila da usvoji ovo Saopštenje kako bi precizirala kriterijume za procjenu usklađenosti mjera državne pomoći sa unutrašnjim tržištem koje države članice mogu da preduzmu kako bi prevazišli ekonomske posljedice nakon ruske agresije na Ukrajinu, naknadnih sankcije koje je uvela EU i međunarodni partneri i protivmjera koje je preduzela, na primjer, Rusija³. Koordinirani ekonomski odgovor država članica i institucija EU je od ključnog značaja za ublažavanje neposrednih negativnih društvenih i ekonomskih posledica u EU, očuvanje ekonomske aktivnosti i radnih mesta, kao i za olakšavanje strukturnih prilagođavanja potrebnih kao odgovor na novu ekonomsku situaciju nastalu nakon ruske vojne agresije na Ukrajinu.

1.1. Sankcije koje su uveli Evropska unija i međunarodni partneri

8. Nakon ničim izazvane i neopravdane agresije Rusije na Ukrajinu, Savjet Evropske unije dogovorio je nekoliko paketa restriktivnih mjera.
9. Savet je 23. februara 2022. godine postigao dogovor oko paketa mjera koji uključuje (i) ciljane sankcije protiv 351 poslanika ruske Državne dume i dodatnih 27 pojedinaca, (ii) ograničenja ekonomskih odnosa sa oblastima ukrajinskih regiona Donjeck i Lugansk koje nisu pod kontrolom vlade i (iii) ograničenja ruskog pristupa kapitalu i finansijskim tržištima i uslugama EU.⁴
10. Savjet je 25. februara 2022. godine dogovorio dodatne sankcije protiv Rusije usmjerene na: (i) finansijski sektor, (ii) energetski, svemirski i transportni sektor (vazduhoplovstvo), (iii) robu dvostrukе namjene, (iv) kontrolu izvoza i finansiranje izvoza, (v) vizna politika i (vi) dodatne sankcije protiv ruskih i drugih pojedinaca (uključujući Bjelorus).
11. Savet je 28. februara 2022. godine odlučio da zatvori evropski vazdušni prostor za ruske avione i usvojio je preventivne mjere kako bi osigurao da ruska centralna banka ne može da raspoređuje svoje međunarodne rezerve na načine koji smanjuju uticaj preduzetih mjera⁵. Savet je takođe usvojio dodatne sankcije ruskim pojedincima⁶.

³ Na primjer, prema Globalnoj bazi podataka o žigovima Svjetske organizacije za intelektualnu svojinu (WIPO), Globalnoj bazi podataka WIPO-a o dizajnu i bazi podataka PatentSight, u martu 2022. godine, bilo je oko 150 000 zaštitnih znakova, 2 000 industrijskih dizajna i 44 000 patenata u vlasništvu preduzeća iz EU koji su bili na snazi u Rusiji. Zaštitni znaci EU preduzeća koji su zaštićeni u Rusiji odnose se uglavnom na sljedeće sektore: farmaciju, kozmetiku, automobilsku, hemijsku i potrošačku robu, modu i luksuznu robu. Imajući u vidu nejasnu terminologiju upotrijebljenu u izmjeni metodologije određivanja nadoknade koja se plaća vlasniku patenta uvedene Uredbom br. 299 od 6. marta 2022. (vidi fusnotu 1) koju je usvojila russka vlada i ekonomsku izloženost preduzeća EU i njihove nematerijalne imovine u Rusiji, takva kontramjera može imati potencijalno širok i štetan uticaj na preduzeća EU.

⁴ Regulativa Savjeta (EU) 2022/259 od 23. februara 2022. godine o izmjenama i dopunama Uredbe (EU) br. 269/2014 u vezi sa restriktivnim mjerama u pogledu akcija koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 42 I, 23.2.2022.). str.1); Regulativa Savjeta za sprovođenje (EU) 2022/260 i 2022/261 od 23. februara 2022. godine o primjeni Regulative (EU) br. 269/2014 u vezi sa restriktivnim mjerama u pogledu radnji koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 42 I, 23.2022., str.15); Regulativa Savjeta (EU) 2022/262 od 23. februara 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EU) br. 833/2014 o restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 42 I, 23.2.2022., str. 74); Regulativa Savjeta (EU) 2022/263 od 23. februara 2022. godine o restriktivnim mjerama kao odgovor na priznavanje područja ukrajinskih regija Donjecka i Luganska koja nisu pod kontrolom vlade i na naredbu ruskim oružanim snagama da stupe na ta područja (SL L 42 I, 23.2.2022., str.77); Odluka Savjeta (CFSP) 2022/264 od 23. februara 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/512/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 42 I, 23.2.2022., str. 95); Odluka Savjeta (CFSP) 2022/265 i 2022/267 od 23. februara 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/145/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama u pogledu radnji koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 22. 2022., str.98, SL L 42 I, 23.2.2022., str.114); i Odluka Savjeta (CFSP) 2022/266 od 23. februara 2022. godine o restriktivnim mjerama kao odgovor na priznavanje područja ukrajinskih regija Donjecka i Luganska koja nisu pod kontrolom vlade i na naredbu ruskim oružanim snagama da stupe na ta područja (SL L 42 I, 23.2.2022., str.109).

⁵ Odluka Savjeta (CFSP) 2022/327 od 25. februara 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/512/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 48, 25.2.2022., str. 1); Regulativa Savjeta (EU) 2022/328 od 25. februara 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EU) br. 833/2014 o restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 49, 25.2.2022., str. 1); Odluka Savjeta (CFSP) 2022/329 od 25. februara 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/145/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama u pogledu radnji koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 50, 2021, str.); Regulativa Savjeta (EU) 2022/330 od 25. februara 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EU) br. 269/2014 u vezi sa restriktivnim mjerama u pogledu radnji koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 51, 25.2.2022.). . 1); Odluka Savjeta (CFSP) 2022/331 od 25. februara 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/145/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama u pogledu radnji koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 52, 2021, str.); Regulativa Savjeta za sprovođenje (EU) 2022/332 od 25. februara 2022. godine o primjeni Regulative (EU) br. 269/2014 u vezi sa restriktivnim mjerama u pogledu radnji koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 53, 25.2.2. str 1); Odluka Savjeta (EU) 2022/333 od 25. februara 2022. godine o djelimičnoj suspenziji primjene Sporazuma između Evropske zajednice i Ruske Federacije o viznim olakšicama za građane Evropske unije i Ruske Federacije (SL L 54, 25.2.2022., str. 1).

12. Savjet je 1. marta 2022. godine usvojio dodatne mjere: (i) uklanjanje odabranih ruskih banaka iz sistema za finansijsku komunikaciju SWIFT⁸, (ii) mjere protiv dezinformacija koje šire ruski državni mediji Russia Today i Sputnjik.⁹
13. Zbog uloge Bjelorusije u omogućavanju vojne agresije, Savjet je 2. marta 2022. godine odlučio da uvede dodatne sankcije toj zemlji u vezi sa prometom robe koja se koristi za proizvodnju duvanskih proizvoda, mineralnih proizvoda, proizvoda od kalijum hlorida, proizvoda od drveta, proizvoda od cementa, proizvoda od gvožđa i čelika i proizvoda od gume. Savjet je takođe je zabranio izvoz u Bjelorusiju ili upotrebu robe i tehnologije dvostrukе namjene u Bjelorusiji, izvoz robe i tehnologije koji bi mogli da doprinesu vojnou, tehnološkom, odbrambenom i bezbjednosnom razvoju Bjelorusije, kao i izvoz mašina zajedno sa ograničenjima u pružanju srodnih usluga¹⁰. Savjet je takođe usvojio pojedinačne mjere protiv 22 bjeloruska pojedinca¹¹.
14. Savjet je 9. marta 2022. godine usvojio dodatne mjere usmjerene na bjeloruski finansijski sektor, uključujući zabranu SWIFT-a za tri bjeloruske banke, zabranu transakcija sa Centralnom bankom Bjelorusije, ograničenje finansijskih tokova iz Bjelorusije u EU i zabranu o izdavanju euro novčanica Buelorusiji¹². Savjet je takođe uveo dodatne restriktivne mjere u pogledu izvoza pomorskih dobara i radio-komunikacione tehnologije u Rusiju. Pored toga, Savjet je uveo restriktivne mjere za dodatnih 160 osoba¹³. Savjet je 15. marta 2022. godine¹⁴ postigao dogovor o dodatnim sektorskim i pojedinačnim mjerama protiv Rusije. Savjet je posebno odlučio da: (i) zabrani sve transakcije sa određenim državnim preduzećima, (ii) zabrani pružanje bilo kakvih usluga kreditnog rejtinga, kao i pristup svim pretplatničkim uslugama u vezi sa aktivnostima kreditnog rejtinga, bilo kom ruskom fizičkom ili pravnom licu, (iii) proširi spisak osoba povezanih sa ruskom odbrambenom i industrijskom bazom za koju su uvedena stroža ograničenja izvoza robe i tehnologije dvostrukе namjene koja bi mogla doprinijeti tehnološkom unapređenju ruskog odbrambenog i bezbjednosnog sektora, (iv) zabraniti nove investicije u ruski energetski sektor i uvesti sveobuhvatno ograničenje izvoza opreme, tehnologije i usluga za energetsku industriju i (v) uvesti dodatna ograničenja trgovine gvožđem i čelikom, kao i luksuznom robom¹⁵. Pored toga, Savjet je odlučio da sankcioniše

⁶ Regulativa Savjeta (EU) 2022/334 od 28. februara 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative Savjeta (EU) br. 833/2014 o restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 57, 28.2.2022, str. 1), i Odluka Savjeta (CFSP) 2022/335 od 28. februara 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/512/CFSP u vezi sa restriktivnim merama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 57, 28.2.2022, str. 4).

⁷ Regulativa Savjeta za sprovođenje (EU) 2022/336 od 28. februara 2022. godine o primjeni Regulative (EU) br. 269/2014 o restriktivnim mjerama u pogledu radnji koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 58, 28. februar 2022., str.1) i Odluka Savjeta (CFSP) 2022/337 od 28. februara 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/145/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama u pogledu akcija koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 59, 28. februar 2022, str. 1).

⁸ Regulativa Savjeta (EU) 2022/345 od 1. marta 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EU) br. 833/2014 o restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 63, 2.3.2022, str. 1), i Odluka Savjeta (CFSP) 2022/346 od 1. marta 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/512/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 63, 2.3.2022, str. 5).

⁹ Regulativa Savjeta (EU) 2022/350 od 1. marta 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EU) br. 833/2014 o restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 65, 2.3.2022, str. 1), i Odluka Savjeta (CFSP) 2022/351 od 1. marta 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/512/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 65, 2.3.2022, str. 5).

¹⁰ Regulativa Savjeta (EU) 2022/355 od 2. marta 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EZ) br. 765/2006 o restriktivnim mjerama s obzirom na situaciju u Bjelorusiji (SL L 67, 2.3.2022, str. 1) i Odluka Savjeta (CFSP) 2022/356 od 2. marta 2022. godine o izmjeni Odluke 2012/642/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama s obzirom na situaciju u Bjelorusiji (SL L 67, 2.3.2022, str. 103).

¹¹ Regulativa Savjeta (EU) 2022/345 od 1. marta 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EU) br. 833/2014 o restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 63, 2.3.2022, str. 1) i Odluka Savjeta (CFSP) 2022/354 od 2. marta 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/145/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama u pogledu radnji koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 63, 2.3.2022, str.).

¹² Regulativa Savjeta (EU) 2022/398 od 9. marta o izmjenama i dopunama Regulative Savjeta (EU) br. 765/2006 o restriktivnim mjerama s obzirom na situaciju u Bjelorusiji i umješanost Belorusije u rusku agresiju na Ukrajinu (SL L 82, 9.3.2022., str 1).

¹³ Regulativa Savjeta (EU) 2022/394 od 9. marta 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EU) br. 833/2014 o restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 81, 9.3.2022, str. 1).

¹⁴ Regulativa Savjeta za sprovođenje (EU) 2022/427 od 15. marta 2022. godine o primjeni Regulative (EU) br. 269/2014 o restriktivnim mjerama u pogledu radnji koje podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 87, 15.2.2. str 1); Regulativa Savjeta (EU) 2022/428 od 15. marta 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EU) br. 833/2014 o restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (OJ L 87I, 15.3.2022, str. 13).

¹⁵ Regulativa Savjeta (EU) 2022/428 od 15. marta 2022. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EU) br. 833/2014 o restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrnjini (SL L 87 I, 15.3.2022, str. 13), i Odluka Savjeta (CFSP) 2022/430 od 15. marta 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/512/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrnjini (OJ L 87 I, 15.3.2022, str. 56).

- ključne ruske oligarhe, lobiste i propagandiste, kao i ključne kompanije u sektoru vazduhoplovstva, vojske, robe dvostrukе namjene, brodogradnje i mašinogradnje¹⁶.
15. U bliskoj saradnji sa EU, sankcije su uveli i međunarodni partneri, posebno Sjedinjene Američke Države, Ujedinjeno Kraljevstvo, Kanada, Norveška, Japan, Južna Koreja, Švajcarska i Australija.

1.2. Privredna društva i domaćinstva pogođena visokim cijenama gasa i električne energije ili poremećajima u snabdijevanju energijom

16. Aktuelna kriza već je dovela do povećanja cijene gase i električne energije znatno iznad nivoa koji su već bili visoki u periodu prije agresije. U tom kontekstu, Komisija se poziva na paket mera koji je predstavila već u oktobru 2021. godine¹⁷ („Oktobarsko saopštenje“) i REPowerEU saopštenje od 8. marta 2022. godine („Saopštenje REPowerEU“)^{18 19}.
17. Veoma visoke cijene energetika štete ekonomiji, kao i kupovnoj moći građana EU, posebno najugroženijih. Evropska centralna banka je prije ruske agresije procijenila da će šokovi cijena energetika smanjiti rast BDP-a za oko 0,5 procenatnih poena u 2022. godini. Kontinuirano visoke cijene energije će vjerovatno povećati siromaštvo i uticati na poslovnu konkurentnost. Energetski intenzivne industrije su posebno suočene sa većim troškovima proizvodnje. Ova povećanja troškova mogu u određenim slučajevima dovesti u pitanje nastavak poslovanja privrednih društava koja bi inače bila profitabilna, što bi moglo uticati na zapošljavanje.
18. Paket mera koji je Komisija predstavila u oktobru 2021. godine pokazao se korisnim i široko se primjenjuje. Većina država članica je usvojila mјere u skladu sa paketom. Te mјere su smanjile račune za energiju za oko 71 milion domaćinstava i nekoliko miliona malih i srednjih preduzeća („MSP“) i mikro preduzeća. Sveukupno, troškovi ovih mjeri iznose više od 23 milijarde EUR.
19. REPowerEU Saopštenje pruža dodatne smjernice i nove mјere za povećanje proizvodnje zelene energije, diversifikaciju snabdijevanja i smanjenje potražnje, uključujući pripremne mјere za sljedeću zimu. Ubrzanje zelene tranzicije će smanjiti emisije, zavisnost od uvoznih fosilnih goriva i obezbijediti zaštitu od povećanja cijena. Stoga je od ključnog značaja da se prevaziđe trenutna kriza. Međutim, kratkoročno, možda će biti potrebna privremena podrška kako bi se pomoglo kompanijama koje se suočavaju sa visokim cijenama energije.

1.3. Potreba za koordinacijom nacionalnih mjer državne pomoći na evropskom nivou

20. Ciljana i proporcionalna primjena kontrole državne pomoći EU služi da obezbijedi da nacionalne mјere podrške budu efikasne u smislu pomoći privrednim društvima i zaposlenima pogođenim trenutnom krizom. Kontrola EU nad državnom pomoći takođe osigurava da unutrašnje tržište EU nije fragmentirano i da se ne narušavaju jednaki uslovi. Integritet unutrašnjeg tržišta je važan da bi se izdržao spoljni pritisak i da bi se izbjegle trke za subvencije, u kojem bogatije države članice mogu potrošiti više od siromašnijih susjeda, što šteti koheziji unutar Unije.

1.4. Odgovarajuće mјere državne pomoći

21. Uzimajući u obzir sveukupne napore država članica da se pozabave izazovima koji proizilaze iz geopolitičke situacije, ovo Saopštenje navodi mogućnosti koje su dostupne državama članicama prema pravilima EU o državnoj pomoći da obezbijedi likvidnost i pristup finansijama za preduzeća, posebno za mala i srednja preduzeća koja se suočavaju sa ekonomskim izazovima u aktuelnoj krizi.
22. Kao što je navedeno u Oktobarskom saopštenju, mјere u korist nekomercijalnih potrošača energije ne predstavljaju državnu pomoć, pod uslovom da ne donose indirektnu korist određenom sektoru ili preduzeću. Na primjer, države članice mogu da isplaćuju socijalnu pomoć onima koji su najugroženiji kako bi im pomogli da plate račune za energiju u kratkom

¹⁶ Regulativa Savjeta za sprovođenje (EU) 2022/427 od 15. marta 2022. godine o primjeni Regulative (EU) br. 269/2014 o restriktivnim mjerama u pogledu radnji koje podržavaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 87 I, 15.3. , str. 1), i Odluku Savjeta (CFSP) 2022/429 od 15. marta 2022. godine o izmjenama i dopunama Odluke 2014/145/CFSP u vezi sa restriktivnim mjerama u pogledu radnji koje podržavaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (SL L 87), 15.3.2022, str.44).

¹⁷ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Evropskom savjetu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regionala, COM(2021) 660 final od 13. oktobra 2021. godine – Paket mera za djelovanje i podršku za suočavanje sa rastućim cenama energije.

¹⁸ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Evropskom savjetu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regionala, COM(2022) 108 final od 8. marta 2022. godine – REPowerEU: Zajednička evropska akcija za pristupačniju, bezbjedniju i održivu energiju.

¹⁹ Putem instrumenta tehničke podrške uspostavljenog Regulativom (EU) 2021/240 Evropskog parlamenta i Savjeta od 10. februara 2021. godine (SL L 57, 18.2.2021., str. 1), Komisija podržava države članice, na zahtjev, u dizajniranju i sprovođenju reformi u cilju obezbjeđivanja pristupačnije, bezbjednije i održivije energije.

- roku ili kako bi pružili podršku za poboljšanje energetske efikasnosti istovremeno obezbeđujući efikasno funkcionisanje tržišta.
23. Mere usmjerene na komercijalne potrošače energije ne predstavljaju državnu pomoć, pod uslovom da su ove mјere opšte prirode. Takve neselektivne mјere mogu, na primjer, imati oblik opšteg smanjenja poreza ili naknada, sniženih stopa na snabdijevanje prirodnim gasom, električnom energijom ili centralnim grijanjem, ili smanjenja troškova mreže. U mјeri u kojoj se nacionalne intervencije kvalifikuju kao pomoć, one se mogu smatrati usklađenim sa pravilima o državnoj pomoći pod uslovom da ispunjavaju određene uslove. Na primjer, pomoć u obliku smanjenja usklađenih ekoloških poreza koji su u skladu sa minimalnim nivoima oporezivanja i pravilima utvrđenim Direktivom o oporezivanju energije²⁰ i koja su u skladu sa odredbama Uredbe o blokovskom izuzeću mogu primijeniti države članice bez prethodnog obavještenja Komisije.
 24. Države članice se pozivaju da, na nediskriminatorski način, razmotre postavljanje zahtjeva za pomoć u skladu sa odjeljkom 2.4. ovog Saopštenja koja se odnose na zaštitu životne sredine ili sigurnost snabdijevanja. Zahtjevi mogu biti, na primjer, u sljedećim oblicima²¹:
 - a. Zahtjev od korisnika da određeni dio potreba za potrošnjom energije podmiri iz obnovljivih izvora energije, npr. putem ugovora o otkupu električne energije ili direktnih investicija u proizvodnju energije iz obnovljivih izvora energije;
 - b. Zahtjevi za ulaganja u energetsku efikasnost, smanjenje potrošnje energije u poređenju sa ekonomskom proizvodnjom, na primjer kroz smanjenu potrošnju za proizvodne procese, grijanje ili transport;
 - c. Zahtjevi za ulaganjem koja smanjuju ili diversifikuju potrošnju prirodnog gasa, na primjer kroz mјere elektrifikacije korišćenjem obnovljivih izvora energije ili kružnim rješenjima, kao što je ponovna upotreba otpadnih gasova;
 - d. Zahtjevi za ulaganjem u fleksibilnost, kako bi se olakšalo bolje prilagođavanje poslovnih procesa signalima cijena na tržištima električne energije.
 25. Države članice takođe mogu dodijeliti pomoć za nadoknadu štete prouzrokovane vanrednim događajima u skladu sa članom 107 stav 2 tačka (b) UFEU. Takva državna pomoć koja ima za cilj ublažavanje štete direktno nastale zbog aktuelnih i vanrednih okolnosti u kontekstu ruske agresije na Ukrajinu, može takođe pokriti određene direktnе efekte uvedenih ekonomskih sankcija ili kontramjera koje negativno utiču na korisnika u obavljanju njegove privredne djelatnosti ili određenog i odvojivog dijela njegove privredne djelatnosti.
 26. Države članice moraju da prijave takve mјere pomoći i Komisija će ih direktno ocijeniti u skladu sa članom 107 stav 2 tačka (b) UFEU. Takva pomoć se može dodijeliti privrednim društvima u poteškoćama.
 27. Prevoz izbjeglica i humanitarnog materijala u principu nije obuhvaćen pravilima EU o državnoj pomoći sve dok država djeluje u vršenju svojih javna ovlašćenja (za razliku od obavljanja privredne djelatnosti) i sve dok se usluge prevoza ne plaćaju po cijenama iznad od tržišne cijene.
 28. Pomoć koju države članice dodjeljuju privrednim društvima u skladu sa ovim Saopštenjem, a koja se kanališe preko kreditnih institucija kao finansijskih posrednika, je od direktne koristi tim privrednim društvima. Međutim, u skladu sa zaštitnim mjerama predviđenim u odjelicima 2.2. i 2.3. takva indirektna pomoć neće biti namenjena održavanju ili obnavljanju održivosti, likvidnosti ili solventnosti kreditnih institucija. Kao rezultat toga, takva pomoć neće biti kvalifikovana kao vanredna javna finansijska podrška prema Direktivi 2014/59/EU Evropskog parlamenta i Savjeta (Direktiva o oporavku i sanaciji banaka – BRRD)²² ili prema Regulativi 806/2014 od Evropskog parlamenta i Savjetu (Jedinstveni mehanizam za sanaciju – SRM Regulativa)²³, i neće biti procijenjena prema pravilima državne pomoći koja se primenjuju na bankarski sektor²⁴.

²⁰ Direktiva Savjeta 2003/96/EC od 27. oktobra 2003. godine o restrukturiranju okvira Zajednice za oporezivanje energetskih proizvoda i električne energije (SL L 283, 31.10.2003, str. 51).

²¹ Države članice se pozivaju da iskoriste mogućnosti za dodjelu pomoći odobrene u skladu sa Smjernicama o državnoj pomoći za klimatske promjene, zaštitu životne sredine i energiju za 2022. godinu, posebno u pogledu obnovljivih izvora energije, energetske efikasnosti ili drugih mјera dekarbonizacije.

²² SL L 173, 12.6.2014., str. 190., vidjeti član 2 stav 1 definiciju 28 Direktive o oporavku i sanaciji banaka.

²³ SL L 225, 30.7.2014, str. 1, vidjeti član 3 stav 1 definiciju 29 Regulative o jedinstvenom mehanizmu za sanaciju.

²⁴ Saopštenje o dokapitalizaciji finansijskih institucija u trenutnoj finansijskoj krizi: ograničenje pomoći na najmanju potrebnu mjeru i mјere zaštite od neopravdanog narušavanja konkurenčije (SL C 10, 15.1.2009, str. 2); Saopštenje Komisije o postupanju sa imovinom umanjene vrijednosti u finansijskom sektoru Zajednice (SL C 72, 26.3.2009, str. 1); Saopštenje o povratku održivosti i procjeni mјera restrukturiranja u finansijskom sektoru u trenutnoj krizi prema pravilima o državnoj pomoći (SL C 195, 19.8.2009, str. 9); Saopštenje Komisije o primjeni pravila o državnoj pomoći za podršku mјera u korist finansijskih institucija u kontekstu finansijske krize počevši od 1. januara 2011. godine (SL C 329, 7.12.2010, str. 7); Saopštenje Komisije o primjeni pravila o državnoj pomoći za podršku mјera u korist finansijskih institucija u kontekstu finansijske krize počevši od 1. januara 2012. godine (SL C 356, 6.12.2011, str. 7); i Saopštenje Komisije o primjeni pravila o državnoj pomoći za podršku mјera u korist banaka u kontekstu finansijske krize počevši od 1. avgusta 2013. godine („Saopštenje o bankama iz 2013. godine“) (SL C 216, 30.7.2013., str. 1).

29. Pomoć koju su države članice odobrile kreditnim institucijama u skladu sa članom 107 stav 2 tačka (b) UFEU za nadoknadu direktnе štete pretrpljene kao rezultat trenutne krize, a koja nema za cilj da očuva ili obnovi održivost, likvidnost ili solventnost institucija ili entiteta, neće biti kvalifikovana kao vanredna javna finansijska podrška prema BRRD niti prema SRM Regulativi, a takođe neće biti procijenjeni prema pravilima državne pomoći koja se primjenjuju na bankarski sektor²⁵.
30. Ako je kreditnim institucijama zbog trenutne krize i sankcija uvedenih u vezi sa tom agresijom potrebna vanredna javna finansijska pomoć (vidjeti član 2 stav 1 definiciju 28 Direktive o oporavku i sanaciji banaka i član 3 stav 1 definiciju 29 Regulative o jedinstvenom mehanizmu za sanaciju) u obliku likvidnosti, dokapitalizacije ili umanjenja vrijednosti imovine, moraće da se procijeni ispunjava li određena mjera uslove iz člana 32 stav 4 tačka (d) podtočake i, ii ili iii Direktive o oporavku i sanaciji banaka i člana 18 stav 4 tačka (d) podtočake i, ii ili iii Regulative o jedinstvenom mehanizmu za sanaciju. Ako su posljednji uslovi ispunjeni, neće se smatrati da će kreditna institucija koja prima takvu vanrednu javnu finansijsku pomoć propasti niti je vjerojatno da će propasti.
31. U mjeri u kojoj su takve mjere usmjerene na rješavanje problemima u vezi sa ruskom agresijom na Ukrajinu i sankcijama koje su uvedene u vezi sa tom agresijom, smatraće se da su obuhvaćene tačkom 45 Saopštenja o bankama iz 2013. godine²⁶, koja predviđa izuzetak od zahtjeva za podjelu tereta od strane akcionara i subordiniranih povjerilaca.
32. Pomoć dodijeljena na osnovu ovog Saopštenja neće biti uslovljena preseljenjem proizvodne ili druge djelatnosti korisnika iz druge zemlje u okviru EEP na teritoriju države članice koja daje pomoć. Takav uslov bi imao štetan uticaj na unutrašnje tržište. Ovo važi bez obzira na broj radnih mesta koja su stvarno izgubljena u početnom mjestu osnivanja EEP.
33. Pomoć u okviru ovog Saopštenja neće biti dodijeljena privrednim društvima na koja se primjenjuju sankcije koje je usvojila EU, uključujući, ali ne ograničavajući se na:
- a. lica, subjekte ili organe posebno navedene u pravnim aktima kojima se izriču te sankcije;
 - b. privredna društva koja su u vlasništvu ili pod kontrolom lica, entiteta ili tijela na koje se primjenjuju sankcije koje je usvojila EU; ili
 - c. privredna društva koja posluju u sektorima na koje se primjenjuju sankcije koje je usvojila EU, u mjeri u kojoj bi pomoć ugrozila ciljeve odgovarajućih sankcija.

1.5. Primjenljivost člana 107 stav 3 tačke (b) UFEU

34. U skladu sa članom 107 stav 3 tačka (b) UFEU, Komisija može proglašiti pomoć usklađenom sa unutrašnjem tržištu „kako bi otklonila ozbiljan poremećaj u privredi države članice“. U tom kontekstu, sudovi Unije su presudili da poremećaj mora uticati na cjelokupnu privредu predmetne države članice ili važan dio te privrede, a ne samo na privredu jednog od njenih regionalnih djelova njene teritorije. Ovo je, takođe, u skladu sa potrebom da se izvrši striktno tumačenje svake izuzetne odredbe kao što je član 107 stav 3 tačka (b) UFEU²⁷. To tumačenje je Komisija dosljedno primjenjivala pri donošenju odluka²⁸.
35. Komisija smatra da su ruska agresija na Ukrajinu, sankcije koje su uveli EU ili njeni međunarodni partneri i kontramjere koje je preduzela, na primjer Rusija, stvorile značajne ekonomske neizvjesnosti, poremetile trgovinske tokove i lance snabdijevanja i dovele do izuzetno velikog i neočekivanog rasta cijena, posebno prirodnog gasa i električne energije, ali i brojnih drugih inputa i sirovina i primarnih dobara, uključujući i poljoprivredno-prehrambeni sektor. Ti efekti zajedno su izazvali ozbiljne poremećaje u privredi u svim državama članicama. Poremećaji u lancu snabdijevanja i povećana neizvjesnost imaju direktnе ili indirektnе efekte koji utiču na mnoge sektore. Pored toga, rastuće cijene energije utiču na gotovo svaku ekonomsku djelatnost u svim državama članicama. Komisija shodno tome smatra da je širok spektar privrednih sektora u svim državama članicama pogoden ozbiljnim ekonomskim poremećajima. Na osnovu toga, Komisija smatra da je prikladno utvrditi kriterijume za procjenu mjera državne pomoći koje države članice mogu preuzeti da otklone taj ozbiljan poremećaj.

²⁵ Sve mjeru podrške kreditnim institucijama ili drugim finansijskim institucijama koje predstavljaju državnu pomoć u smislu člana 107 stav 1 Ugovora, na koje se ovo Saopštenje ne odnosi, moraju biti prijavljene Komisiji i biće procijenjene prema relevantnim pravilima o državnoj pomoći.

²⁶ Kako je definisano u fusnoti 24.

²⁷ Presuda Suda u zajedničkim predmetima T-132/96 i T-143/96, Freistaat Sachsen i drugi protiv Komisije, EU:T:1999:326, stav 167.

²⁸ Odluka Komisije 98/490/EZ u predmetu C 47/96 Crédit Lyonnais (SL L 221, 8.8.1998, str. 28), tačka 10.1; Odluka Komisije 2005/345/EZ u predmetu C 28/02 Bankgesellschaft Berlin (SL L 116, 4.5.2005., str. 1), tačka 153 i dalje; i Odluka Komisije 2008/263/EZ u predmetu C 50/06 BAWAG (SL L 83, 26.3.2008, str. 7), tačka 166. Vidjeti Odluku Komisije u predmetu NN 70/07 Northern Rock (SL C 43, 16.2.). 2008, str.1); Odluka Komisije u predmetu NN 25/08 Pomoć za sanaciju za Risikoabschirmung WestLB (SL C 189, 26.7.2008, str. 3); Odluka Komisije od 4. juna 2008. godine o državnoj pomoći C 9/08 SachsenLB (SL L 104, 24.4.2009, str. 34); i Odluka Komisije od 16. juna 2017. godine u slučaju SA.32544 (2011/C) Restrukturiranje TRAINOSE S.A (SL L 186, 24.7.2018, str. 25).

36. Državna pomoć je posebno opravdana i može se proglašiti usklađenom sa unutrašnjim tržištem na osnovu člana 107 stav 3 tačka(b) UFEU tokom ograničenog perioda, ako služi za otklanjanje nedostatka likvidnosti sa kojim se suočavaju privredna društva koja su direktno ili indirektno pogodena ozbiljnim poremećajem privrede izazvanim ruskom vojnom agresijom na Ukrajinu, sankcijama koje je uvela EU ili njeni međunarodni partneri, kao i ekonomskim kontramjerama koje je preduzela, na primjer, Rusija.
37. Komisija u ovom Saopštenju utvrđuje kriterijume za procjenu usklađenosti koje će u principu primenjivati na pomoć koju dodjeljuju države članice u ovim okolnostima u skladu sa članom 107 stav 3 tačka (b) UFEU. Države članice stoga moraju pokazati da su mjere državne pomoći koje su prijavljene Komisiji i koje spadaju u djelokrug ovog Saopštenja neophodne, prikladne i srazmjerne za otklanjanje ozbiljnih poremećaja u privredi predmetne države članice i da su ispunjeni svi zahtjevi iz ovog Saopštenja.
38. Mjere državne pomoći koje su prijavljene i procijenjene u okviru ovog Saopštenja imaju za cilj da podrže privredna društva koja djeluju u EU i koja su pogodena ruskom vojnom agresijom i/ili posljedicama uvedenih ekonomskih sankcija i kontramjera koje je preduzela, na primjer, Rusija. Mjere državne pomoći se ni na koji način ne smiju koristiti kako bi se smanjili predviđeni efekati sankcija koje su uvele EU ili njeni međunarodni partneri i moraju biti u potpunosti u skladu sa pravilima za sprječavanje zaobilazeњa važećih propisa²⁹. Konkretno, mora se izbjegi mogućnost da fizička lica ili subjekti koji su podvrgnuti sankcijama imaju direktnu ili indirektnu korist od takvih mjeri³⁰.
39. Mjere državne pomoći koje spadaju u djelokrug ovog Saopštenja mogu se kumulirati jedna sa drugom u skladu sa zahtjevima navedenim u posebnim odjelicima ovog Saopštenja. Mjere državne pomoći obuhvaćene ovim Saopštenjem mogu se kumulirati sa pomoći prema Regulativama o *de minimis* pomoći³¹ ili sa pomoći prema Regulativi o grupnom izuzeću³² pod uslovom da se poštuju odredbe i pravila kumulacije tih Regulativa. Mjere državne pomoći obuhvaćene ovim Saopštenjem mogu se kumulirati sa pomoći dodeljenom u okviru Privremenog okvira za COVID-19³³, pod uslovom da se poštuju njihova odgovarajuća pravila kumulacije. Kada države članice istom korisniku odobre zajmove ili jemstva u skladu sa Privremenim okvirom za COVID-19, kao i prema ovom Saopštenju i kada se ukupan iznos glavnice zajma obračunava na osnovu izjave korisnika o potrebama za likvidnošću, države članice moraju osigurati da se te potrebe za likvidnošću obuhvate samo jednom pomoći. Isto tako, pomoć prema ovom Saopštenju može se kumulirati sa pomoći prema članu 107 stav 2 tačka (b) UFEU, ali ne može dovesti do prekomjerne naknade štete koju je pretrpio korisnik.

2. PRIVREMENE MJERE DRŽAVNE POMOĆI

2.1. Ograničeni iznosi pomoći

40. Osim postojećih mogućnosti zasnovanih na članu 107 stav 3 tačka (c) UFEU, privremeni ograničeni iznosi pomoći privrednim društvima koja su pogodena ruskom agresijom na Ukrajinu i/ili uvedenim sankcijama ili kontramjerama preduzetim kao odgovor na te sankcije mogu biti odgovarajuće, neophodno i ciljano rješenje tokom trenutne krize.
41. Komisija će takvu državnu pomoć smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem na osnovu člana 107 stav 3 tačka (b) UFEU, pod uslovom da su ispunjeni svi sljedeći uslovi (na podršku sektoru poljoprivrede i ribarstva ne primjenjuje se Zakon o kontroli državne pomoći ("Službeni list CG", br. 12/18)):
- a. ukupni iznos pomoći ne prelazi 400 000 EUR po privrednom društvu ni u jednom trenutku³⁴. Pomoć se može dodijeliti u obliku direktnih bespovratnih sredstava, poreskih olakšica i povoljnijih uslova plaćanja ili drugih oblika kao što su

²⁹ Na primjer, član 12 Regulative Savjeta (EU) br. 833/2014 od 31. jula 2014. godine o restriktivnim mjerama s obzirom na ruske akcije koje destabilizuju situaciju u Ukrajini (SL L 229, 31.7.2014., str. 1).

³⁰ Uzimajući u obzir specifičnu situaciju dvije uzastopne krie koje su na više načina uticale na privredna društva, države članice mogu odložiti da pruže pomoć u okviru ovog Saopštenja i privrednim društvima u poteškoćama.

³¹ Regulativa (EU) br. 1407/2013 od 18. decembra 2013. godine o primjeni čl. 107 i 108 Ugovora o funkcioniranju Europske unije na *de minimis* pomoći (SL L 352, 24.12.2013., str. 1.) i Regulativa Komisije (EU) br. 360/2012 od 25. aprila 2012. godine o primjeni čl. 107 i 108 Ugovora o funkcioniranju Europske Unije na *de minimis* pomoći koje se dodjeljuju privrednim društvima koja pružaju usluge od opštег ekonomskog interesa (SL L 114, 26.4.2012., str. 8.).

³² Regulativa Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. juna 2014. godine o ocjenjivanju određenih kategorija pomoći usklađenim sa unutrašnjim tržištem u primjeni čl. 107 i 108 Ugovora (Regulativa o opštem grupnom izuzeću).

³³ Saopštenje Komisije „Privredni okvir za mjere državne pomoći u svrhu podrške privredi u trenutnoj pandemiji COVID-19“ (SL C 911, 20.3.2020., str. 1.), sa izmjenama i dopunama Saopštenja Komisije C(2020) 2215 (SL C 1121, 4.4.2020., str. 1.), C(2020) 3156 (SL C 164, 13.5.2020., str. 3.), C(2020) 4509 (SL C 218, 2.7.2020., str. 3.), C(2020) 7127 (SL C 3401, 13.10.2020., str. 1.), C(2021) 564 (SL C 34, 1.2.2021., str. 6.) i C(2021) 8442 (SL C 473, 24.11.2021., str. 1.).

³⁴ Pomoć dodijeljena na osnovu šema odobrenih prema ovom odjeljku, a koja je vraćena prije dodjele nove pomoći prema ovom odjeljku, neće biti uzeta u obzir pri utvrđivanju da li je relevantna gornja granica prekoračena.

- povratni avansi, jemstva³⁵, zajmovi³⁶ i vlasnički kapital pod uslovom da ukupna nominalna vrijednost takvih mjera ne prelazi ukupnu gornju granicu od 400 000 EUR po privrednom društvu; svi korišćeni iznosi moraju biti bruto, odnosno prije bilo kakvog odbitka poreza ili drugih dažbina;
- b. pomoć se dodjeljuje na osnovu šeme sa procenjenim budžetom;
 - c. pomoć se dodjeljuje najkasnije do 31. decembra 2022. godine³⁷;
 - d. pomoć se dodeljuje privrednim društvima koja su pogodjena krizom;
 - e. na podršku sektoru poljoprivrede i ribarstva ne primjenjuje se Zakon o kontroli državne pomoći ("Službeni list CG", br. 12/18).³⁸
42. Na podršku sektoru poljoprivrede i ribarstva ne primjenjuje se Zakon o kontroli državne pomoći ("Službeni list CG", br. 12/18)^{39 40 41 42 43 44}.
43. Ako privredno društvo djeluje u više sektora na koje se u skladu sa tačkom 41 podtačka (a) primjenjuju različiti maksimalni iznosi, predmetna država članica odgovarajućim sredstvima, na primjer razdvajanjem računa, mora osigurati da se za svaku od tih djelatnosti poštuje odgovarajuća gornja granica te da se ne pređe ukupni maksimalni iznos od 400 000 EUR po privrednom društvu.
44. Mjere pomoći dodijeljene u skladu sa ovom Saopštenjem u obliku povratnih avansa, jemstava, zajmova ili drugih povratnih instrumenata mogu se konvertovati u druge oblike pomoći kao što su bespovratna sredstva, pod uslovom da se konverzija izvrši najkasnije do 30. juna 2023. godine i da su ispunjeni uslovi u ovom odjeljku.

2.2. Pomoć za likvidnost u obliku jemstva

45. Da bi se osigurao pristup likvidnosti privrednim društvima koja su pogodjena trenutnom krizom, državna jemstva na kredite na ograničeni vremenski period i za ograničene kredite mogu biti odgovarajuće, neophodno i ciljano rješenje u trenutnim okolnostima.
46. Za glavnici istog osnovnog zajma, jemstva odobrena na osnovu ovog odjeljka ne mogu se kumulirati sa pomoći dodijeljenom u skladu sa odjeljkom 2.3. ovog Saopštenja i obrnuto, niti sa pomoći dodijeljenom u skladu sa odjelicima 3.2. ili 3.3. Privremenog okvira povezanog sa pandemijom COVID-19. Jemstva odobrena na osnovu ovog odjeljka mogu se kumulirati za različite zajmove pod uslovom da ukupan iznos zajma po korisniku ne prelazi gornje granice utvrđene u tački 47 podtačka (e) ovog Sopštenja. Korisnik može istovremeno koristiti više mjera iz ovog odjeljka pod uslovom da ukupan iznos zajmova po korisniku ne prelazi gornje granice utvrđene u tački 47 podtočka (e).
47. Komisija će takvu državnu pomoć u obliku državnih jemstava smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem na osnovu člana 107 stav 3 tačka (b) UFEU ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
- a. državna jemstva pružaju se za nove pojedinačne zajmove odobrene privrednim društvima;
 - b. Premije za jemstvo se utvrđuju po pojedinačnim kreditima na minimalnom nivou koji se postepeno povećava kako se produžava trajanje zajma pokrivenog jemstvom, kao što je prikazano u sljedećoj tabeli:

Vrsta primaoca	Za prvu godinu	Od druge do treće godine	Od četvrte do šeste godine
MSP-ča	25 baznih bodova	50 baznih bodova	100 baznih bodova
Velika preduzeća	50 baznih bodova	100 baznih bodova	200 baznih bodova

- c. kao alternativno rješenje države članice mogu, na osnovu prethodne tabele, da prijave šeme u kojima trajanje jemstva, premije za jemstvo i pokriće jemstva mogu biti prilagođeni za glavnici svakog pojedinačnog osnovnog zajma (na primjer, niže pokriće jemstva moglo bi da nadoknadi duži period ili omogući niže premije jemstva); tokom cijelog

³⁵ Kada se pomoć dodjeljuje u obliku jemstva prema ovom odjeljku, primjenjuju se dodatni uslovi iz tačke 47 podtačka (h).

³⁶ Kada se pomoć dodjeljuje u obliku zajmova prema ovom odjeljku, primjenjuju se dodatni uslovi iz tačke 50 podtačka(g).

³⁷ Ako je pomoć dodeljena u obliku poreske olakšice, poreska obaveza u odnosu na koju se ta pomoć daje mora nastati najkasnije do 31. decembra 2022. godine.

³⁸ Na podršku sektoru poljoprivrede i ribarstva ne primjenjuje se Zakon o kontroli državne pomoći ("Službeni list CG", br. 12/18).

³⁹ Na podršku sektoru poljoprivrede i ribarstva ne primjenjuje se Zakon o kontroli državne pomoći ("Službeni list CG", br. 12/18).

⁴⁰ Na podršku sektoru poljoprivrede i ribarstva ne primjenjuje se Zakon o kontroli državne pomoći ("Službeni list CG", br. 12/18).

⁴¹ Na podršku sektoru poljoprivrede i ribarstva ne primjenjuje se Zakon o kontroli državne pomoći ("Službeni list CG", br. 12/18).

⁴² Na podršku sektoru poljoprivrede i ribarstva ne primjenjuje se Zakon o kontroli državne pomoći ("Službeni list CG", br. 12/18).

⁴³ Na podršku sektoru poljoprivrede i ribarstva ne primjenjuje se Zakon o kontroli državne pomoći ("Službeni list CG", br. 12/18).

⁴⁴ Na podršku sektoru poljoprivrede i ribarstva ne primjenjuje se Zakon o kontroli državne pomoći ("Službeni list CG", br. 12/18).

- trajanja jemstva može se primjenjivati fiksna premija ako je veća od minimalnih premija za prvu godinu utvrđenih u prethodnoj tabeli za svaku vrstu korisnika, usklađene prema trajanju i pokriće jemstva iz ovog stava;
- d. jemstvo se odobrava najkasnije do 31. decembra 2022. godine;
 - e. ukupan iznos zajmova po korisniku za koje se odobrava jemstvo na osnovu ovog odjeljka ne može biti veći od:
 - (i.) 15 % prosječnog ukupnog godišnjeg prometa koji je korisnik ostvario tokom posljednja tri završena obračunska perioda; ili
 - (ii.) 50 % troškova energije tokom 12 mjeseci koji prethode mjesecu u kojem je podnijet zahtjev za pomoć;
 - (iii.) uz odgovarajuće obrazloženje koje država članica treba da dostavi Komisiji radi procjene (na primjer, u vezi sa izazovima sa kojima se korisnik suočava u trenutnoj krizi)⁴⁵, iznos zajma može se povećati da pokrije potrebe za likvidnošću od trenutka dodjele za narednih 12 mjeseci za MSP-a⁴⁶ i za narednih šest mjeseci za velika preduzeća. Potrebe za likvidnošću koje su već obuhvaćene mjerama pomoći u okviru Privremenog okvira povezanog sa pandemijom COVID-19 ne mogu biti obuhvaćene mjerama koje su donijete u okviru ovog Saopštenja. Potrebe za likvidnošću treba da se utvrde na osnovu lične izjave korisnika⁴⁷;
 - f. trajanje jemstva je ograničeno na najviše šest godina, osim ako je prilagođeno sa tačkom 47 podtačka (c), a jemstvo ne može biti veće od:
 - (i.) 90% glavnice zajma ako gubitke srazmjerno i pod istim uslovima snose kreditna institucija i država; ili
 - (ii.) 35% glavnice kredita, kada se gubici prvo pripisuju državi, a tek onda kreditnim institucijama (tj. jemstvo za prvi gubitak); i
 - (iii.) u oba gore navedena slučaja, kada se iznos zajma vremenom smanjuje, na primjer zato što je počela otplata zajma, iznos pokriven jemstvom mora se srazmjerno smanjivati;
 - g. jemstvo se odnosi na zajmove za ulaganja i/ili zajmove za obrtna sredstva;
 - h. jemstva se mogu direktno odobriti krajnjim korisnicima ili kreditnim i drugim finansijskim institucijama kao finansijskim posrednicima. Kreditne ili druge finansijske institucije treba da, u najvećoj mogućoj mjeri, prenesu prednosti državnih jemstava na krajnje korisnike. Finansijski posrednik mora biti u stanju da dokaže da upravlja mehanizmom koji obezbeđuje da se prednosti, u najvećoj mogućoj mjeri, prenose na krajnje korisnike u vidu većeg obima finansiranja, rizičnijih portfelja, nižih zahtjeva za obezbeđenjem, nižih premija za jemstvo ili nižih kamatnih stopa nego što bi bio slučaj bez takvih državnih jemstava.

2.3. Pomoć za likvidnost u obliku subvencionisanih zajmova

- 48. Kako bi se osigurao pristup likvidnosti privrednim društvima koja su pogodjena trenutnom krizom, subvencionisane kamatne stope na ograničeni vremenski period i za ograničene zajmove mogu biti odgovarajuće, neophodno i ciljano rešenje u trenutnim okolnostima.
- 49. Za istu glavnici osnovnog zajma, zajmovi odobreni u skladu sa ovim odjeljkom neće se kumulirati sa pomoći dodeljenom u skladu sa odjeljkom 2.2 ovog Saopštenja i obrnuto. Zajmovi i jemstva odobreni u skladu sa ovim Saopštenjem mogu se kumulirati za različite zajmove pod uslovom da ukupan iznos zajma po korisniku ne prelazi pragove navedene u stavu 47 tačka (d) ili u stavu 50 tačka (e). Korisnik može istovremeno imati koristi od više subvencionisanih zajmova prema ovom odjeljku pod uslovom da ukupan iznos zajma po korisniku ne prelazi gornje granice navedene u stavu 50 tačka (e).
- 50. Komisija će državnu pomoć u obliku subvencionisanih zajmova kao odgovor na trenutnu krizu smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem na osnovu člana 107 stav 3 tačka (b) UFEU, pod uslovom da su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - a. zajmovi se ne odobravaju kreditnim ili drugim finansijskim institucijama;
 - b. zajmovi se mogu odobravati po sniženim kamatnim stopama, koje su barem jednake osnovnoj stopi (jednogodišnji IBOR ili ekvivalentna kamatna stopa koju objavljuje Komisija⁴⁸) koja se primjenjuje 1.februara 2022. godine ili u trenutku obavljanja, uvećanoj za marže za kreditni rizik kao što je navedeno u tabeli ispod:

⁴⁵ Relevantno obrazloženje bi se moglo odnositi na korisnike koji djeluju u sektorima koji su posebno pogodjeni direktnim ili indirektnim efektima agresije, uključujući sankcije koje je uvela EU, njeni međunarodni partneri, kao i kontramjere koje je preduzela, na primjer, Rusija. Ti efekti mogu uključivati prekide u lancu snabdijevanja ili neizmirena plaćanja iz Rusije ili Ukrajine, povećane rizike od sajber-napada ili porast cijena određenih inputa ili sirovina zbog trenutne krize.

⁴⁶ Kao što je definisano u Prilogu I Opšte regulative o grupnom izuzeću.

⁴⁷ Plan likvidnosti može uključivati i obrtna sredstva i troškove ulaganja.

⁴⁸ Osnovne stope izračunate u skladu sa Saopštenjem Komisije o reviziji metode za određivanje referentnih i diskontnih kamatnih stopa (SL C 14, 19.1.2008., str. 6) i objavljene na internet stranici Generalnog direktorata za konkureniju na https://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/reference_rates.html.

<i>Vrsta primaoca</i>	<i>Marža za kreditni rizik za prvu godinu</i>	<i>Marža za kreditni rizik od druge do treće godine</i>	<i>Marža za kreditni rizik od četvrte do šeste godine</i>
MSP-ća	25 baznih bodova ⁴⁹	50 baznih bodova	100 baznih bodova
Velika preduzeća	50 baznih bodova	100 baznih bodova	200 baznih bodova

- c. kao alternativno rješenje, države članice mogu, na osnovu gornje tabele, da prijave šeme u kojima rok dospijeća zajma i nivo marže za kreditni rizik mogu biti prilagođeni, na primjer, tokom cijelog perioda trajanja zajma može se koristiti fiksna marža za kreditni rizik, ako je veća od minimalne marže za kreditni rizik za prvu godinu za svaku vrstu korisnika i prilagođena je prema roku dospijeća zajma u skladu sa ovim stavom.⁵⁰
- d. ugovori o zajmu se potpisuju najkasnije do 31. decembra 2022. godine i ograničeni su na najviše šest godina, osim ako se ne mijenjaju u skladu sa stavom 50 tačka(c);
- e. ukupan iznos zajma po korisniku ne može biti veći od:
 - (i.) 15 % prosječnog ukupnog godišnjeg prometa koji je korisnik ostvario tokom posljednja tri završena obračunska perioda; ili
 - (ii.) 50 % troškova energije tokom 12 mjeseci koji prethode mjesecu u kojem je podnijet zahtjev za pomoć;
 - (iii.) uz odgovarajuće obrazloženje koje država članica treba da dostavi Komisiji radi procjene (na primjer, u vezi sa izazovima sa kojima se korisnik suočava u trenutnoj krizi)⁵¹, iznos zajma može se povećati da pokrije potrebe za likvidnošću od trenutka dodjele za narednih 12 mjeseci za MSP-a⁵² i za narednih šest mjeseci za velika preduzeća. Potrebe za likvidnošću koje su već obuhvaćene mjerama pomoći u okviru Privremenog okvira povezanog sa pandemijom COVID-19 ne mogu biti obuhvaćene mjerama koje su donijete u okviru ovog Saopštenja. Potrebe za likvidnošću treba da se utvrde na osnovu lične izjave korisnika⁵³.
- f. zajmovi se odobravaju za ulaganja i/ili za obrtni kapital;
- g. zajmovi se mogu direktno odobriti krajnjim korisnicima ili preko kreditnih institucija i drugih finansijskih institucija kao finansijskih posrednika. U tom slučaju, kreditne ili druge finansijske institucije treba da u najvećoj mogućoj mjeri prenesu pogodnosti subvencionisanih kamatnih stopa za zajmove na krajnje korisnike. Finansijski posrednik mora biti u stanju da dokaže da primjenjuje mehanizam kojim se u najvećoj mogućoj mjeri obezbjeđuje da se pogodnosti prenose na krajnje korisnike, bez uslovljavanja odobravanja subvencionisanih zajmova, na osnovu ovog odjeljka, refinansiranjem postojećih zajmova.

2.4. Pomoć za dodatne troškove zbog izuzetno velikog povećanja cijena prirodnog gasa i električne energije

- 51. Uz postojeće mogućnosti na osnovu člana 107 stav 3 tačka (c) UFEU i prethodno navedenih mogućnosti, privremena pomoć mogla bi da ublaži izuzetno velika povećanja cijena prirodnog gasa i električne energije, koja privredna društva možda neće moći da prenesu ili da im se prilagode u kratkoročnom periodu. Time bi se moglo ublažiti posljedice za privredna društva i pomoći im da se izvore sa naglim povećanjem troškova zbog trenutne krize, kao i smanjiti inflacijski pritisak zbog povećanjima cijena energije. Dodatna pomoć može biti opravdana kako bi se omogućio nastavak djelatnosti privrednih društava koji su veliki potrošači energije.
- 52. Komisija će takvu državnu pomoć smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem na osnovu člana 107 stav 3 tačka (b) UFEU, pod uslovom da su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - a. pomoć se dodjeljuje najkasnije do 31. decembra 2022. godine;

⁴⁹ Minimalna ukupna kamatna stopa (osnovna stopa uvećana za marže za kreditni rizik) trebala bi da iznosi najmanje 10 baznih bodova godišnje.

⁵⁰ Minimalna ukupna kamatna stopa (osnovna stopa uvećana za marže za kreditni rizik) trebala bi da iznosi najmanje 10 baznih bodova godišnje.

⁵¹ Relevantno obrazloženje bi se moglo odnositi na korisnike koji djeluju u sektorima koji su posebno pogodjeni direktnim ili indirektnim efektima agresije, uključujući sankcije koje je uvela EU, njeni međunarodni partneri, kao i kontramjere koje je preduzela, na primjer, Rusija. Ti efekti mogu uključivati prekide u lancu snabdijevanja ili neizmirena plaćanja iz Rusije ili Ukrajine, povećane rizike od sajber-napada ili porast cijena određenih inputa ili sirovina zbog trenutne krize.

⁵² Kao što je definisano u Prilogu I Opšte regulative o grupnom izuzeću.

⁵³ Plan likvidnosti može uključivati i obrtna sredstva i troškove ulaganja.

- b. pomoć se može dodijeliti u obliku direktnih bespovrtnih sredstava, poreskih olakšica⁵⁴ i povoljnijih uslova plaćanja ili u drugim oblicima kao što su povratni avansi, jemstva⁵⁵, zajmovi⁵⁶ i vlasnički kapital pod uslovom da ukupna nominalna vrijednost takvih mjera ne prelazi maksimalni primjenljivi intenzitet pomoći. Sve korišćene vrijednosti moraju biti izražene u bruto iznosu, odnosno prije bilo kakvog odbitka poreza ili drugih dažbina;
 - c. pomoć koja se dodjeljuje u obliku povratnih avansa, jemstava, zajmova ili drugih instrumenata koji se vraćaju može se pretvoriti u druge oblike pomoći, kao što su bespovratna sredstva, pod uslovom da se konverzija izvrši najkasnije do 30. juna 2023. godine i da su ispunjeni uslovi iz ovog odjeljka;
 - d. pomoć se dodjeljuje na osnovu šeme sa procijenjenim budžetom. Države članice mogu ograničiti pomoć na djelatnosti koje podržavaju specifične ekonomske sektore od posebnog značaja za privredu ili za sigurnost i održivost unutrašnjeg tržišta. Međutim, pri osmišljavanju takvih ograničenja potrebno je imati u vidu široki spektar mogućih situacija i paziti da ne dovedu do vještačkih ograničenja za potencijalne korisnike;
 - e. opravdani troškovi u okviru ove mjere se obračunavaju na osnovu povećanja troškova prirodnog gasa i električne energije povezanih sa ruskom agresijom na Ukrajinu. Opravdani trošak je proizvod broja jedinica prirodnog gasa i električne energije koje je privredno društvo nabavilo od spoljnih dobavljača kao krajnji potrošač⁵⁷ u periodu između 1. februara 2022. godine do najkasnije 31. decembra 2022. godine („prihvatljivi period“) i određenog povećanja cijene koju privredno društvo plaća po jedinici potrošnje (mjereno na primjer u EUR/MWh). To povećanje cijene se izračunava kao razlika između jedinične cijene koju je privredno društvo platilo u datom mjesecu u prihvatljivom periodu i dvostrukog iznosa (200 %) jedinične cijene koju je privredno društvo plaćalo u prosjeku za referentni period od 1. januara 2021. godine do 31. decembra 2021. godine⁵⁸;
 - f. ukupna pomoć po privrednom društvu ni u jednom trenutku ne prelazi 30 % opravdanih troškova do najviše dva miliona EUR;
 - g. davalac pomoći može izvršiti avansno plaćanje privrednom društvu kada je pomoć dodijeljena prije nego što su nastali opravdani troškovi. Pri tome se davalac pomoći može osloniti na procjene opravdanih troškova pod uslovom da se poštuju gornje granice pomoći iz stava 52 tačka (f). Davalac pomoći obavezan je da naknadno provjeri relevantne gornje granice na osnovu stvarnih troškova i da povrati svaku isplatu pomoći koja prelazi te gornje granice najkasnije šest mjeseci nakon isteka prihvatljivog perioda;
 - h. pomoć dodeljena prema ovom stavu 52 može se kumulirati sa pomoći dodeljenom u skladu sa odjeljkom 2.1, pod uslovom da se ne prekorači ukupan iznos od 2 miliona EUR.
53. U određenim situacijama može biti neophodna dalja pomoć da bi se osigurao nastavak ekonomske djelatnosti. U tu svrhu, države članice mogu dodijeliti pomoć koja prelazi vrijednosti izračunate u skladu sa stavom 52 tačke (e) i (f) ako su uz uslove iz stava 52 tačke (a) do (d) i (g), ispunjeni sljedeći uslovi:
- a. privredno društvo je kvalifikovano ako je „veliki potrošač električne energije“ u smislu prvog dijela člana 17 stav 1 tačka (a) Direktive o oporezivanju energije⁵⁹, tj. ako nabavka engerenata (uključujući energente osim prirodnog gasa i električne energije) iznosi najmanje 3,0 % vrijednosti proizvodnje⁶⁰.
 - b. privredno društvo je kvalifikovano ako pretrpi operativne gubitke⁶¹, pri čemu povećanje opravdanih troškova kako je definisano u stavu 52 tačka (e) mora iznositi najmanje 50 % operativnog gubitka u prihvatljivom periodu kako je definisano u stavu 52 tačka (e);
 - c. ukupan iznos pomoći ne prelazi 50 % opravdanih troškova i iznosi najviše 80 % operativnih gubitaka preduzeća;
 - d. ukupan iznos pomoći ni u jednom trenutku ne prelazi 25 miliona EUR po privrednom;
 - e. za privredna društva koja su veliki potrošači električne energije i koja djeluju u sektoru ili podsektoru navedenom u Prilogu I, ukupan iznos pomoći se može povećati na najviše 70% opravdanih troškova povezanih sa proizvodnjom

⁵⁴ Ako se pomoć dodjeljuje u obliku poreske olakšice, poreska obaveza u vezi sa kojom se ta pomoć daje mora nastati najkasnije do 31. decembra 2022. godine.

⁵⁵ Kada se pomoć dodeljuje u obliku jemstva prema ovom odjeljku, primenjuju se dodatni uslovi iz stava 47 tačka (h).

⁵⁶ Kada se pomoć dodeljuje u obliku zajmova prema ovom odjeljku, primenjuju se dodatni uslovi iz stava 50 tačka (g).

⁵⁷ Privredno društvo to dokazuje, npr. na osnovu odgovarajućeg računa. U obzir se uzima samo finalna potrošnja, isključuje se prodaja i sopstvena proizvodnja.

⁵⁸ $(p(t)-p(\text{ref}) * 2) * q(t)$, pri čemu p - označava jediničnu cijenu, q - potrošenu količinu, ref. - referentni period od 1. januara 2021. godine do 31. decembra 2021. godine i t - određeni mjesec u periodu od 1. februara do 31. decembra 2022. godine.

⁵⁹ Direktiva Savjeta 2003/96/EK od 27. oktobra 2003. godine o restrukturiranju okvira Zajednice za oporezivanje energetskih proizvoda i električne energije (SL L 283, 31.10.2003, str. 51).

⁶⁰ Na osnovu finansijskih računovodstvenih izveštaja za kalendarsku 2021. godinu ili najnovijih dostupnih godišnjih izveštaja.

⁶¹ Smatra se da privredno društvo ima operativne gubitke kada je EBITDA (dobit prije kamata, poreza, deprecijacije i amortizacije, isključujući jednokratne gubitke) za prihvatljiv period negativna.

proizvoda u sektorima ili podsektorima navedenim u Prilogu I i može iznosi najviše 80 % operativnih gubitaka u tim djelatnostima. Ukupan iznos pomoći ni u jednom trenutku ne može biti veća od 50 miliona EUR po privrednom društvu, pri čemu djelatnosti koje nisu navedene u Prilogu I ne mogu dobiti pomoći veću od 25 miliona EUR. Kada privredno društvo djeluje u više sektora na koje se, u skladu sa ovim stavom 53, primenjuju različiti maksimalni iznosi, dotična država članica će odgovarajućim sredstvima, kao što je razdvajanje računa, obezbijediti da se za svaku od tih djelatnosti poštuje odgovarajuća gornja granica i da se ukupan maksimalni iznos od 50 miliona EUR po privrednom društvu ne prekorači.

- f. pomoći prema ovom stavu 53 može se kumulirati sa pomoći prema odjelu 2.1, pod uslovom da se ne prekorače gornje granice navedene u stavu 53 tačka (d) ili (e), u zavisnosti od toga šta se primenjuje.

3. PRAĆENJE I IZVJEŠTAVANJE

54. Države članice dužne su da objave relevantne informacije o svakoj pojedinačnoj pomoći dodijeljenoj u skladu sa ovim Saopštenjem u iznosu većem od 100 000 EUR⁶²⁶³, na sveobuhvatnoj internet stranici državne pomoći ili IT alatu Komisije⁶⁴ u roku od 12 mjeseci od momenta dodjele.
55. Države članice dužne su da podnose godišnje izveštaje Komisiji.⁶⁵
56. Države članice moraju osigurati da se čuva detaljna evidencija u vezi sa dodjelom pomoći predviđene ovim Saopštenjem. Takva evidencija, koja mora da sadrži sve informacije potrebne da se utvrdi da su ispunjeni neophodni uslovi, mora se čuvati 10 godina od dodjele pomoći i na zhatjev se dostavljati Komisiji.
57. Komisija može zahtijevati dodatne informacije u vezi sa dodijeljenom pomoći, posebno da bi provejrla da li su ispunjeni uslovi utvrđeni u odluci Komisije kojom se odobrava mjera pomoći.
58. U cilju praćenja sproveđenja ovog Saopštenja, Komisija može da zahtijeva od država članica da pruže zbirne informacije o primjeni mjera državne pomoći za otklanjanje ozbiljnih poremećaja u privredi izazvanih trenutnom krizom i povezanim restriktivnim mjerama.

4. ZAVRŠNE ODREDBE

59. Komisija ovo Saopštenje primjenjuje od 1. februara 2022. godine imajući u vidu ekonomske posljedice ruske agresije na Ukrajinu i naknadnih sankcija. Trenutne vanredne okolnosti opravdani su razlog za ovo Saopštenje, koje se neće primjenjivati nakon datuma navedenih u njemu.
60. Komisija će prije 31. decembra 2022. godine preispitati sve odjeljke u okviru ovog Saopštenja na osnovu važnih razloga za konkurenkciju ili ekonomskih razloga, kao promjena na međunarodnom planu. Ako bude potrebno, Komisija može dodatno objasniti svoj pristup određenim pitanjima.
61. Komisija, u bliskoj saradnji sa dotičnim državama članicama, osigurava brzu procjenu mjera nakon jasnog i potpunog obavještenja o mjerama obuhvaćenih ovim Saopštenjem. Države članice treba da obavijeste Komisiju o svojim namjerama i što je moguće prije i detaljnije prijave planove za uvođenje takvih mjera. Komisija će državama članicama pružiti smjernice i pomoći u tom procesu.

⁶² Riječ je o informacijama propisanim u Prilogu III Regulative Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. juna 2014. godine. Za povratne avanse, jemstva, zajmove, subordinirane zajmove i druge oblike pomoći navodi se nominalna vrijednost osnovnog instrumenta po korisniku. Za poreske olakšice i povoljnije uslove plaćanja iznos pojedinačne pomoći može se navesti u rasponima.

⁶³ Na podršku sektoru poljoprivrede i ribarstva ne primjenjuje se Zakon o kontroli državne pomoći ("Službeni list CG", br. 12/18).

⁶⁴ Stranica za javno pretraživanje o transparentnosti državne pomoći omogućava pristup relevantnim podacima koje su države članice dostavile u skladu sa evropskim zahtjevima transparentnosti za državnu pomoć i dostupna je na <https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public?lang=en>.

⁶⁵ SL L 140, 30.4.2004, str. 1.

PRILOG

Posebno pogodjeni sektori i podsektori

	Oznaka NACE	Opis
1.	14.11	Proizvodnja kožne odjeće
2.	24.42	Proizvodnja aluminija
3.	20.13	Proizvodnja ostalih neorganskih osnovnih hemikalija
4.	24.43	Proizvodnja olova, cinka i kalaja
5.	17.11	Proizvodnja celuloze
6.	07.29	Vađenje ostalih ruda obojenih metala
7.	17.12	Proizvodnja papira i kartona
8.	24.10	Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura
9.	20.17	Proizvodnja sintetičkog kaučuka u primarnim oblicima
10.	24.51	Lijevanje željeza
11.	20.60	Proizvodnja vještačkih vlakana
12.	19.20	Proizvodnja rafinisanih naftnih derivata
13.	24.44	Proizvodnja bakra
14.	20.16	Proizvodnja plastike u primarnim oblicima
15.	13.10	Priprema i predenje tekstilnih vlakana
16.	24.45	Proizvodnja ostalih obojenih metala
17.	23.31	Proizvodnja keramičkih pločica
18.	13.95	Proizvodnja netkanog tekstila i predmeta od netkanog tekstila, osim odjeće
19.	23.14	Proizvodnja staklenih vlakana
20.	20.15	Proizvodnja đubriva i azotnih jedinjenja
21.	16.21	Proizvodnja furnira i ostalih ploča od drva
22.	23.11	Proizvodnja ravnog stakla
23.	23.13	Proizvodnja ambalaže i stakla za domaćinstvo
24.		Sljedeći podsektori u okviru sektora industrijskih gasova (20.11):
	20.11.11.50	Vodonik
	20.11.12.90	Neorganska jedinjena kiseonika nemetala

25.		Sljedeći podsektori u okviru sektora proizvodnje ostalih organskih osnovnih hemikalija (20.14):
	20.14.12.13	Cikloheksan
	20.14.12.23	Benzen
	20.14.12.25	Toluen
	20.14.12.43	O-ksilen
	20.14.12.45	P-ksilen
	20.14.12.47	M-ksilen i mješani izomera kiselina
	20.14.12.50	Stiren
	20.14.12.60	Etilbenzen
	20.14.12.70	Kumen
	20.14.12.90	Ostali ciklički ugljovodonici
	20.14.23.10	Etilen glikol (etandiol)
	20.14.63.33	2,2-oksidietanol (dietilen glikol; digol)
	20.14.63.73	Oksiran (etilen oksid)
	20.14.73.20	Benzol (benzen), toluol (toluen) i ksilol (ksilen)
	20.14.73.40	Naftalin i ostale aromatične mješavine ugljikovodonika (isključujući benzen, toluen i ksilen)
26.		Sljedeći podsektori u okviru sektora proizvodnje ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda, d. n. (23.99):
	23.99.19.10	Vuna od šljake, kamena vuna i slične mineralne vune i njihove mješavine, u rasutom stanju, listovima ili u rolni.

SAOPŠTENJE KOMISIJE o reviziji metode za određivanje referentnih i diskontnih stopa
(2008 / C 14/02)

(Ovo Saopštenje zamjenjuje prethodna obaviještenja o metodi postavljanje referentnih i diskontnih stopa)

REFERENTNA I DISKONTNA KAMATNA STOPA

U okviru kontrole državne pomoći od strane Zajednice, Komisija koristi referentne i diskontne stope. Referentne i diskontne stope primjenjuju se kao zamjena za tržišnu stopu i za mjerjenje ekvivalenta bespovratne pomoći, posebno kada se isplaćuje u nekoliko rata i za izračunavanje elementa pomoći u šemama subvencionisanja kamatnih stopa. Takođe se koriste za provjeru usklađenosti s pravilom de minimis i propisima o grupnom izuzeću.

POZADINA REFORME

Glavni razlog za reviziju metodologije za određivanje referentnih i diskontnih stopa je taj što potrebni finansijski parametri nijesu uvijek dostupni u svim državama članicama, posebno u novim¹. Pored toga, trenutna metoda mogla bi se poboljšati kako bi se uzela u obzir kreditna sposobnost dužnika i sredstva obezbjeđenja.

Stoga ovo Saopštenje predstavlja revidiranu metodu za određivanje referentnih i diskontnih stopa. Predloženi pristup koji su prihvatile sve države članice i koji je praktičan za primjenu, zasniva se na posvećenosti razvoju nove metode koja ublažava neke od trenutnih nedostataka, kako bi bila usklađena sa različitim finansijskim sistemima u EU (posebno u novim državama članicama) i ostala jednostavna za primjenu.

STUDIJA

Studija kompanije Deloitte & Touche², koju je naručio Generalni direktorat za konkureniju, predlaže sistem zasnovan na dva pristupa: „standardni“ pristup i „napredni“ pristup.

Standardni pristup

Prema ovom pristupu, Komisija svakog kvartala objavljuje osnovnu stopu izračunatu na nekoliko rokova dospijeća - 3 mjeseca, 1 godinu, 5 godina i 10 godina - i za različite valute. Vrijednosti koje se koriste za ovaj obračun su IBOR³ kamatne stope i svop kamatne stope, a u nedostatku ovih parametara, kamatne stope na državne obveznice. Marža koja se primjenjuje za dobijanje referentne kamatne stope za zajam izračunava se prema kreditnoj sposobnosti i kolateralu zajmoprimeca. Prema rejting kategoriji kompanije („rejting“ velikih kompanija određuju agencije za rejting u slučaju ili banke u slučaju MSP), marža koja se primjenjuje u slučaju neizvršenja obaveza (normalan rejting i normalno obezbjeđenje⁴) iznosi 220 baznih poena. Povećanje bi moglo da bude i do 1 650 u slučaju „niske“ kreditne sposobnosti i niske kolateralizacije.

Napredni pristup

Ovaj pristup bi omogućio državama članicama da imenuju nezavisnog agenta za obračun, kao što je centralna banka da redovno objavljuje prosječnu referentnu kamatnu stopu za veći broj rokova dospijeća i češće od standardnog pristupa. Ovaj pristup bi bio opravдан poznavanjem i dostupnošću finansijskih i bankarskih podataka kojima raspolaže ova institucija, za razliku od Komisije. U tom slučaju, Komisija i eksterni revizor bi potvrdili metode izračunavanja. Prema ovom pristupu, u određenim slučajevima bi se moglo razmotriti odustajanje.

Nedostaci

Bez obzira na ekonomski značaj obje metode, mogu se istaći i određeni nedostaci.

Standardni pristup:

¹ Trenutne referentne kamatne stope za ove države članice su one koje su države članice saopštile kao odraz odgovarajuće tržišne stope. Metodologija koja se koristi za određivanje ovih stopa razlikuje se od jedne države članice do druge.

² Dostupno na web stranici Generalnog direktorata za konkureniju:

http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/others/

³ Međubankarske stope na tržištu novca.

⁴ Slučajevi u kojima primalac pokazuje zadovoljavajuću ocjenu (BB) i stopu gubitka s obzirom na zadate vrijednosti između 31% i 59%.

- ne rješava problem nedostatka finansijskih podataka u novim državama članicama i dodaje nove parametre koji nisu automatski dostupni;
- standardni metod mogao bi favorizovati velike kompanije na račun malih i srednjih preduzeća za koja ili nije dostupan rejting ili koja su nepovoljnija (naročito zbog neravnoteže informacija u odnosu na zajmodavca). To bi moglo dovesti do višestrukih sporova u vezi sa primjenom metode za obračun nakande koja se primjenjuje prema kreditnoj sposobnosti i nivou kolateralna;
- ovo ne pojednostavljuje zadatak država članica, posebno u pogledu proračuna za provjeru usklađenosti sa pravilom de minimis i propisima o grupnim izuzećima.

Napredni metod:

- primjena naprednog metoda može biti problematična kada se primjeni na šeme pomoći: kao rezultat tržišne dinamike, razlika između osnovne stope šeme zajma i referentne kamatne stope u trenutku odobravanja može biti toliko povoljna za zajmoprimeca da neke mjere mogu da postanu neusklađene sa pravilima o državnoj pomoći;
- kvartalno prilagođavanje stopa komplikovalo bi postupanje u slučajevima, jer se izračunati iznosi pomoći mogu značajno razlikovati od početka faze procjene do datuma konačne odluke koju je donijela Komisija;
- ove mjere izgledaju previše složene i možda neće uspijeti da obezbijede tačnu i istovjetnu primjenu u svim državama članicama.

NOVA METODOLOGIJA

Da bi se izbjegle ove poteškoće, Komisija predlaže metodu koja:

- se lako primjenjuje (posebno za države članice kada razmatraju mjere koje spadaju u djelokrug pravila de minimis ili propisa o grupnom izuzeću);
- osigurava jednak tretman u državama članicama uz minimalna odstupanja od trenutne prakse i olakšava primjenu referentnih stopa za nove države članice;
- koristi pojednostavljene kriterijume koji uzimaju u obzir kreditnu sposobnost preduzeća, a ne samo veličine preduzeća, što se smatra previše pojednostavljenim kriterijumom.

Pored toga, ovaj metod omogućava da se izbjegne dodatna neizvjesnost i složenost metoda vrednovanja u bankarskom i finansijskom sektoru, koji je zbog primjene okvira Bazel II u stalnoj dinamici, što može imati značajan uticaj na alokaciju kapitala kao i na ponašanje banaka. Komisija će nastaviti da prati ovo dinamično okruženje i, ukoliko bude potrebno, pružaće dalje smjernice.

OBAVJEŠTENJE KOMISIJE

Glavni razlog za preispitivanje metodologije za određivanje referentnih i diskontnih stopa je taj što potrebni finansijski parametri nisu uvijek dostupni u svim državama članicama. Pored toga, trenutni metod se može poboljšati kako bi se uzela u obzir kreditna sposobnost dužnika i sredstva obezbjeđenja dužnika.

Komisija stoga usvaja sljedeću metodologiju za određivanje referentnih stopa:

- Osnova za obračun: jednogodišnji IBOR

Osnovna kamatna stopa se zasniva na jednogodišnjim kamtnim stopama na tržištu novca, koje su dostupne u gotovo svim državama članicama, a Komisija zadržava pravo da koristi kraće ili duže rokove dospijeća prilagođene određenim slučajevima. Tamo gdje te stope nijesu dostupne, koristi se tromešječna stopa na tržištu novca.

U nedostatku pouzdanih ili ekvivalentnih podataka ili u izuzetnim okolnostima, Komisija može, u bliskoj saradnji sa dotičnom (-ima) državom (-ama) članicama i u principu na osnovu podataka Centralne banke te države članice, odrediti drugu osnovu za izračunavanje.

- Marže⁵

⁵ Prema studiji, marža je uglavnom nezavisna od roka dospijeća zajma.

U zavisnosti od rejtinga predmetnog preduzeća i ponuđenog kolateralala⁶ u principu se primjenjuju sljedeće marže:

MARŽE KOD KREDITA U BAZNIM POENIMA			
Kreditni rejting	Obezbjedjenje		
	Visoko	Normalno	Nikso
Jak (AAA-A)	60	75	100
Dobar (BBB)	75	100	220
Zadovoljavajući (BB)	100	220	400
Slab (B)	220	400	650
Loš/Finansijske teškoće (CCC i manje)	400	650	1000 ⁷

Obično se osnovnoj kamtnoj stopi dodaje 100 baznih poena. Ovo se odnosi na (I) zajmove privrednim društvima sa zadovoljavajućim rejtingom i visokim kolateralom; ili (II) zajmove privrednim društvima sa dobrim rejtingom i normalnim kolateralom.

Za zajmoprimce koji nemaju kreditnu istoriju ili rejting zasnovan na osnovu bilnsa stanja, kao što su određena namjenska preduzeća ili novoosnovana preduzeća, osnovnu kamatnu stopu treba povećati za najmanje 400 baznih poena (u zavisnosti od raspoloživih kolateralala) i marža nikada ne može biti niža od one koja bi bila važila za matično preduzeće.

Ocene nije potrebno dobijati od određenih rejting agencija - nacionalni rejting sistemi ili sistemi rejtinga koje koriste banke prilikom utvrđivanja zateznih kamatnih stopa su podjednako prihvatljivi⁸.

Gore navedene marže mogu se povremeno revidirati kako bi se uzela u obzir situacija na tržištu.

- *Ažuriranje*

Ažuriranje referentne kamatne stope vršiće se svake godine. Osnovna stopa će se tako obračunati na osnovu jednogodišnjeg IBOR-a zabilježenog u septembru, oktobru i novembru prethodne godine. Tako utvrđena osnovna kamatna stopa primjenjuće se od prvog januara. Za period od 1. jula 2008. godine do 31. decembra 2008. godine, referentna kamatna stopa će se izuzetno obračunavati na osnovu jednogodišnjeg IBOR-a zabilježenog u februaru, martu i aprilu 2008. godine, uz primjenu sljedećeg stava.

Pored toga, kako bi se uzele u obzir značajne i iznenadne varijacije, ažuriranje će se vršiti svaki put kada prosječna stopa, izračunata tokom prethodna tri mjeseca, odstupi za više od 15% od važeće stope. Ova nova kamatna stopa će stupiti na snagu prvog dana drugog mjeseca koji slijedi nakon mjeseci koji se koriste za obračun.

⁶ Normalni kolateral treba shvatiti kao nivo kolateralala koji finansijske institucije inače zahtijevaju kao garanciju za zajam. Nivo kolateralala može se mjeriti kao gubitak zbog neizvršavanja obaveza (LGD), koji predstavlja očekivani gubitak mjerjen kao procenat rizika dužnika, uzimajući u obzir nadoknadive iznose kolateralala i stečajne imovine; kao posledica toga, LGD je obrnuto proporcionalan vrijednosti kolateralala. Za potrebe ovog Saopštenja pretpostavlja se da „visoki“ kolateral podrazumijeva LGD manji ili jednak 30%, „normalni“ kolateral LGD između 31% i 59%, a „niski“ kolateral LGD veći ili jednak 60%. Za više detalja, o pojmu LGD, vidjeti Bazel II: Međunarodna konvergencija mjerjenja kapitala i standarda kapitala: Revidirani okvir - sveobuhvatna verzija, dostupno na: <http://vvv.bis.org/publ/bcbs128.pdf>.

⁷ Podložno primjeni posebnih odredbi za pomoći za spašavanje i restrukturiranje, kako je trenutno propisano u Smjernicama Zajednice o državnoj pomoći za spašavanje i restrukturiranje preduzeća u poteškoćama (SL C 244, 1.10.2004., str. 2), a posebno u stavu 25 tačka (a), koja se odnosi na „stopu koja je u najmanju uporediva sa stopama zabilježenim za zajmove zdravim preduzećima, a posebno sa referentnim stopama koje je usvojila Komisija“. Dakle, za slučajeve pomoći za spašavanje primjenjuje se jednogodišnji IBOR uvećan za najmanje 100 baznih poena.

⁸ Za poređenje između najčešće korišćenih mehanizama kreditnog rejtinga, vidjeti npr. Tabelu 1 u radnom dokumentu br. 207 Banke za međunarodna poravnanja: <http://vvv.bis.org/publ/vork207.pdf>.

- *Diskontna stopa: Obračun neto sadašnje vrednosti*

Referentna stopa se takođe može koristiti kao diskontna stopa za izračunavanje sadašnjih vrijednosti. U tu svrhu će se u principu koristiti osnovna kamatna stopa uvećana za fiksnu maržu od 100 baznih poena.

- Ova metodologija stupa na snagu 1. jula 2008. godine.

767.

Na osnovu člana 24 stav 2 i člana 25 stav 2 Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja ("Službeni list RCG", broj 28/06 i "Službeni list CG", br. 28/11 i 48/15), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede donijelo je

**PRAVILNIK
O IZMJENI PRAVILNIKA O NAČINU VOĐENJA EVIDENCIJE O PROIZVODNJI,
PRERADI I PROMETU BILJAJA, BILJNIH PROIZVODA I OBJEKATA POD NADZOROM***

Član 1

U Pravilniku o načinu vođenja evidencije o proizvodnji, preradi i prometu bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom* ("Službeni list CG", br. 19/13, 39/13 i 60/19), u članu 4 stav 3 mijenja se i glasi:

„Lokalno tržište iz stava 1 ovog člana je tržište na kome se vrši prodaja bilja označenog u skladu sa zakonom kojim se uređuje sjemenski i sadni materijal, krajnjim korisnicima na mjestu proizvodnje, lokalnim pijacama ili u distributivnim centrima.“

Član 2

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 320-1397/19-8
Podgorica, 6. maja 2022. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

768.

Na osnovu člana 23 stav 3, člana 24 stav 2, člana 39 stav 5, člana 40 stav 6, člana 42 stav 3 i člana 46 stav 4 Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja ("Službeni list RCG", broj 28/06 i "Službeni list CG", br. 28/11 i 48/15), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, donijelo je

P R A V I L N I K O IZMJENI PRAVILNIKA O NAČINU OBAVLJANJA PREGLEDA, USLOVIMA I NAČINU IZDAVANJA BILJNOG PASOŠA*

Član 1

U Pravilniku o načinu obavljanja pregleda, uslovima i načinu izdavanja biljnog pasoša* ("Službeni list CG", broj 21/21), Obrazac 1 mijenja se i glasi:

"OBRAZAC 1

DIO A

Biljni pasoš za premeštanje na teritoriji Crne Gore

	Biljni pasoš/plant passport¹
Axxxxx ²	
B XX ³ – xxxx ⁴	
C xxxx ⁵	
D XX ⁷ ili 8	

	Biljni pasoš/plant passport¹
Axxxxx ²	
B XX ³ – xxxx ⁴	
C	 5, 6
D XX ⁷ ili 8	

	Biljni pasoš/plant passport¹		
Axxxxx ²	B XX3 – xxxx ⁴	C xxxx ⁵	D XX ⁷ ili 8
 6			

Biljni pasoš/plant passport¹

A xxxx² B XX³ – xxxx⁴ C xxxx⁵ D XX⁷ ili 8

**Biljni
pasoš/plant
passport¹**

A xxxx²

B XX³ – xxxx⁴

C xxxx⁵

D XX⁷ ili 8

**Biljni
pasoš/plant
passport¹**

A xxxx²

B XX³ – xxxx⁴

C xxxx⁵

D XX⁷ ili 8

⁶

**Biljni
pasoš/plant
passport¹**

A xxxx² B XX³ – xxxx⁴

C xxxx⁵ D XX⁷ ili 8

⁶

**Biljni
pasoš/plant
passport¹**

A xxxx² C xxxx⁵

B XX³ – xxxx⁴ D XX⁷ ili 8

DIO B

Biljni pasoš za unošenje u zaštićeno područje i premještanje unutar njih

	Biljni pasoš - ZP / plant passport –PZ¹
A xxxx ²	
B XX ³ – xxxxx ⁴	
C xxxx ⁵	
D XX ^{7 ili 8}	
	6

	Biljni pasoš - ZP / plant passport –PZ¹
A xxxx ²	
B XX ³ – xxxx ⁴	
C 5	
D XX ^{7 ili 8}	

	Biljni pasoš - ZP / plant passport –PZ¹		
	XXX ⁹		
A xxxx ²	B XX ³ – xxxx ⁴	C xxxx ⁵	D XX ^{7 ili 8}

	Biljni pasoš - ZP / plant passport –PZ¹		
	XXX ⁹		
A xxxx ²	B XX ³ – xxxx ⁴	C xxxx ⁵	D XX ^{7 ili 8}
	 6		

Biljni
pasoš - ZP
/ plant
passport –
PZ¹

XXX⁹

A xxxx²

B XX³ – xxxx⁴

C xxxx⁵

D XX⁷ ili 8

Biljni
pasoš - ZP
/ plant
passport –
PZ¹

XXX⁹

A xxxx²

B XX³ – xxxx⁴

C xxxx⁵

D XX⁷ ili 8

Biljni
pasoš - ZP
/ plant
passport –
PZ¹

XXX⁹

A xxxx² B XX³ – xxxx⁴

C xxxx⁵ D XX⁷ ili 8

Biljni
pasoš - ZP
/ plant
passport –
PZ¹

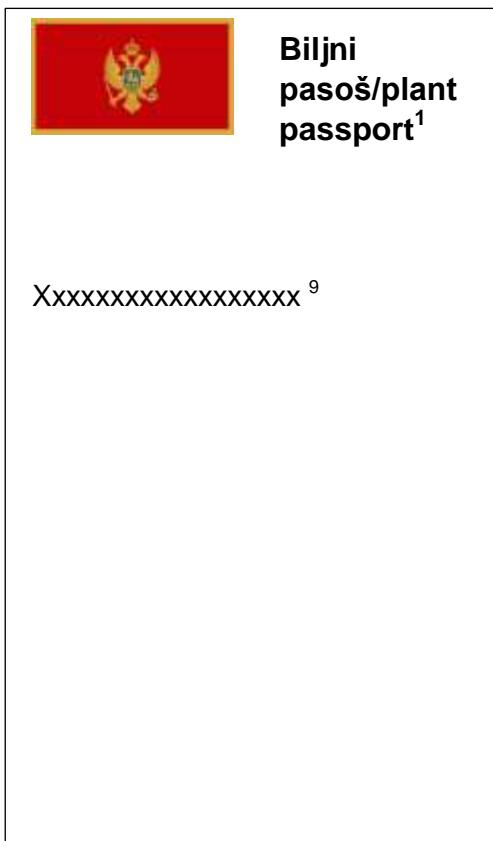
XXX⁹

A xxxx²

C xxxx⁵
B XX³ – xxxx⁴ D XX⁷ ili 8

Biljni pasoš u kombinaciji sa etiketom za sertifikaciju

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX⁹

6

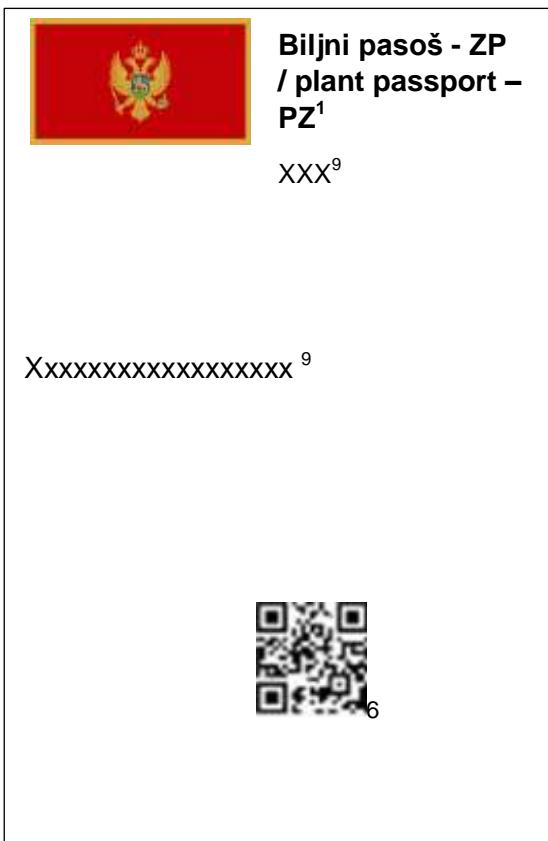
Biljni pasoš/plant passport¹

6

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX⁹

DIO D

**Biljni pasoš - ZP /
plant passport –
PZ¹**

XXX⁹

Xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx⁹

Biljni pasoš - ZP / plant passport -PZ¹

XXX⁹

Xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx⁹

1. Riječi „Biljni pasoš”/„Plant Passport“ ili „Plant Passport – PZ“ („Biljni pasoš – ZP“) na crnogorskem i engleskom jeziku, odvojene kosom crtom.
2. Botanički naziv/nazivi biljne vrste / biljnih vrsta ili taksona za bilje i biljne proizvode ili, prema potrebi, naziv objekta i neobavezno, naziv sorte.
3. Dvoslovna oznaka za Crnu Goru u skladu sa standardom ISO 3166-1-alpha-2.
4. Registarski broj ovlašćenog lica/profesionalnog držaoca bilja.
5. Kod sljedljivosti bilja, biljnog proizvoda ili objekta pod nadzorom, prema potrebi.
6. Jedinstveni crtični kôd, QR-kod, hologram, čip ili drugi nosač podataka koji dopunjava kod sljedljivosti, prema potrebi.
7. Dvoslovna oznaka u skladu sa standardom ISO 3166-1-alpha-2 države porijekla, prema potrebi.

8. Naučni naziv karantinski štetnog organizma/organizama zaštićenog područja ili, alternativno, kodovi dodijeljeni tim štetnim organizmima.

9. Informacije potrebne za službenu etiketu za sjeme ili drugi reprodukcioni materijal.

10. Biljni pasoš sadrži:

- a) riječi „biljni pasoš“ u gornjem desnom uglu na crnogorskom i engleskom jeziku, odvojeno kosom crtom;
- b) zastavu Crne Gore u gornjem lijevom uglu štampanu u boji ili crno-bijelo;
- c) slovo „A“ iza kojeg slijedi botanički naziv biljne vrste ili drugog odgovarajućeg taksona za bilje i biljne proizvode ili, ako je odgovaraće, naziv objekta pod nadzorom, i gdje je to primjenjivo, naziv sorte;
- d) slovo „B“ iza kojeg slijedi kod zemlje: "ME", critica i registarski broj profesionalnog držaoca bilja koji izdaje biljni pasoš ili kojem biljni pasoš izdaje Uprava;
- e) slovo „C“ iza kojeg slijedi kod sljedljivosti bilja, biljnog proizvoda ili objekta pod nadzorom i može se dopuniti upućivanjem na jedinstveni bar kod (linijski kod sljedljivosti), hologram, čip ili drugi nosač podataka koji se nalazi na pošiljci;
- f) slovo „D“, kada je primjenjivo, iza kojeg slijedi naziv zemlje porijekla;

Izuzetno od tačke e), kod sljedljivosti nije obavezan ako bilje namijenjeno sadnji:

- je spremno za prodaju krajnjim korisnicima bez ikakve dalje pripreme i ne postoji rizik od karantinski štetnih organizama ili drugih štetnih organizama za koje su propisane posebne mjere;

- ne pripada sledećim tipovima ili vrstama:

- bilje za sadnju, osim sjemena:
 - *Citrus*
 - *Coffea*
 - *Lavandula dentata L.*
 - *Nerium oleander L.*
 - *Olea europaea L.*
 - *Polygala myrtifolia L.*
 - *Prunus dulcis (Mill.) D.A.Webb*
 - *Solanum tuberosum L*

Biljni pasoš za zaštićena područja sadrži i:

- posle riječi „biljni pasoš“ criticu i oznaku "ZP" (zona protecta);

- ispod riječi iz alineje 1 ovog stava naučni naziv (ili više njih) ili kod (ili više njih) odgovarajućeg karantinski štetnog organizma za zaštićeno područje;

- posle slova „D“ i naziva zemlje porijekla, u slučaju zamjene biljnog pasoša, registarski broj profesionalnog držaoca bilja koji je izdao prvobitni biljni pasoš ili kojem je prvobitni biljni pasoš izdao nadležni organ.

Za premeštanje bilja namijenjenog sadnji koje je proizvedeno ili stavljeni u promet kao predosnovni, osnovni ili sertifikovani sadni materijal ili predosnovno, osnovno ili sertifikovano sjeme ili sjemenski krompir, biljni pasoš se združuje, u posebnoj formi, sa službenom etiketom izdatom u skladu sa propisima kojima je uređen sjemenski i sadni materijal pri čemu biljni pasoš sadrži:

a) riječi „biljni pasoš“ u gornjem desnom uglu združene etikete na crnogorskem i engleskom jeziku, odvojeno kosom crtom;

b) zastavu Crne Gore u gornjem lijevom uglu združene etikete štampanu u boji ili crno-bijelo

ili

Kada se bilje unosi u zaštićeno područje i premješta unutar njega, biljni pasoš sadrži:

a) riječi „biljni pasoš – ZP“ u gornjem desnom uglu združene etikete na crnogorskem i engleskom jeziku, odvojeno kosom crtom;

b) ispod riječi iz tačke a) ovog stava naučni naziv (ili više njih) ili kod (ili više njih) odgovarajućeg karantinski štetnog organizma zaštićenog područja;

c) zastavu Crne Gore u gornjem lijevom uglu združene etikete štampanu u boji ili crno-bijelo.

Biljni pasoš se u združenoj etiketi nalazi neposredno iznad i iste je širine kao službena etiketa ili, prema potrebi, glavni sertifikat.

Sadržaj biljnog pasoša raspoređen je u pravougaonom ili kvadratnom obliku, vidljiv je bez upotrebe pomagala, odvojen graničnom linijom, ili na drugi način, od pisanih ili drugog sadržaja, na način da je lako uočljiv i jasno izdvojen.

Veličina biljnog pasoša može se prilagoditi prirodi bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom.”

Član 2

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

* U ovaj pravilnik prenešena je Implementaciona Regulativa Komisije (EU) 2020/1770 od 26. novembra 2020.godine o tipovima i vrstama bilja za sadnju koji nisu izuzeti od zahtjeva u pogledu koda sljedivosti za biljne pasoše na osnovu Regulative (EU) 2016/2031 Evropskog parlamenta i Vijeća i o stavljanju van snage Direktive Komisije 92/105/EEZ / Commission Implementing Regulation (EU) 2020/1770 of 26 November 2020 on types and species of plants for planting not exempted from the traceability code requirement for plant passports under Regulation (EU) 2016/2031 of the European Parliament and of the Council and repealing Commission Directive 92/105/EEC

Broj: 05-313/20-12997/7

Podgorica, 6. maja 2022. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

769.

Na osnovu člana 10 stav 3 Zakona sredstvima za zaštitu bilja („Službeni list CG”, br. 51/08 i 18/14), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodopрivrede, uz saglasnost Ministarstva zdravlja, donijelo je

PROGRAM MONITORINGA POST-REGISTRACIJSKE KONTROLE SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA ZA 2022. GODINU*

Programom monitoringa post-registracijske kontrole sredstava za zaštitu bilja (u daljem tekstu: Program) određuju se vršioci, broj i vrsta uzoraka, način uzimanja uzoraka, vrsta ispitivanja i kontrolne liste za pesticide.

Cilj Programa je provjera ispravnosti sredstava za zaštitu bilja u prometu i upotrebi na osnovi odabranih aktivnih supstanci koje se nalaze na tržištu i/ili pri upotrebi radi provjere jesu li njihove fizičko-hemijske osobine u skladu sa rješenjima o registraciji i etiketom koja ih prati u prometu, odnosno upotrebi. Svaka promjena u sredstvu za zaštitu bilja može dovesti do promjene efikasnosti sredstva ili opasnosti za ljude, bilje, životinje ili životnu sredinu, kao i primjena koja nije u skladu sa datim uputstvom.

Program ima za cilj utvrđivanje nepravilnosti i njihovo otklanjanje, radi sprovodenja pravovremenih aktivnosti odnosno njihovo povlačenje iz prometa u cilju otklanjanja potencijalne opasnosti za ljude, bilje, životinje ili životnu sredinu. Programom se obuhvataju uzorci najzastupljenijih (dominantnih) šarži sredstava za zaštitu bilja aktivnih supstanci prisutnih na tržištu kako bi se stvorila jasnija slika o ispravnosti određenog sredstva za zaštitu bilja.

Program post-registracijske kontrole vrši se radi provjere ispravnosti sredstava za zaštitu bilja u prometu, kao i provjere da li su njihove fizičko-hemijske osobine u skladu sa rješenjima o registraciji i na etiketi i da li se upotrebljavaju u skladu sa datim uputstvima.

Program je osmišljen tako da obuhvata aktivnu supstancu i sredstavo za zaštitu bilja, što daje bolji uvid u ispravnost i usklađenosnost sa rješenjima o registraciji na većem broju uzoraka. Pri izboru aktivne supstance uzimaju se u obzir slijedeći faktori: broj sredstava za zaštitu bilja koja sadrže tu aktivnu supstancu, zastupljenost na tržištu, upotreba, nepostojanje podataka o ispitivanju kvaliteta i ispravnosti sa našeg tržišta i dostupnost analitičkih metoda. Program obuhvata sredstva za zaštitu bilja na osnovu aktivnih supstanci odnosno po potrebi i drugie aktivne supstance navedene u Listi aktivnih supstanci dozvoljenih za upotrebu u sredstvima za zaštitu bilja:

Naziv aktivne supstance, identifikacioni brojevi / Common Name, Identification Numbers CAS (Chemical Abstracts Service) CIPAC (Collaborative International Pesticides Analytical Council)	Čistoća / Purity	IUPAC (International Union of Pure and Applied Chemistry) naziv	Namjena / Category	Rok odobrenja / Expiration of inclusion
CG: Imazalil EN: Imazalil (aka enilconazole) CAS № 73790-28-0, 35554-44-0; CIPAC № 335 ID 1315	≥ 950 g/kg	(+)-1-(β-allyloxy-2,4-dichlorophenylethyl)imidazole or (+)-allyl 1-(2,4-dichlorophenyl)-2-imidazol-1-ylethyl ether	FU	31/12/2024
CG: boskalid EN: boscalid	≥ 960 g/kg	2-Chloro-N-(4'-chlorobiphenyl-2-yl)nicotinamide	FU	31/07/2022
CG: Azoksitrobin EN: Azoxystrobin	≥ 930 g/kg maks. sadržaja toluena 2 g/kg maks. sadržaj Z-izomera 25 g/kg	Methyl (E)-2-[2[6-(2-cyanophenoxy)pyrimidin-4-yloxy]phenyl]-3-methoxyacrylate	FU	31/12/2024

Uzorci se uzimaju sistemom slučajnog uzorka, a u skladu sa analizom rizika i na osnovu postojanja dosadašnjih dokaza o nepravilnostima, kako slijedi:

Sistem rangiranja prioriteta	
Monitoring	Vrsta monitoringa
Nizak nivo prioriteta: -ne postoji dokaz o nepravilnosti (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci monitoringa drugih država); -nizak nivo očekivanih nepravilnosti; -upotreba je manje zastupljena.	Rutinsko uzimanje uzoraka u cilju provjere usaglašenosti i obezbjeđenja potrebnih informacija.
Srednji nivo prioriteta: -postoji dokaz o nepravilnosti (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci monitoringa drugih država); -očekivana pojava nepravilnosti; -upotreba većim dijelom zastupljena; -narastajući priliv i promovisanje upotrebe iz novih izvora.	Rutinsko uzimanje uzoraka u cilju provjere usaglašenosti i obezbjeđenja potrebnih informacija, radi praćenja prethodnih rezultata.
Visok nivo prioriteta:	Godišnji monitoring za sredstva za zaštitu bilja sa značajanom

<ul style="list-style-type: none"> - skoriji dokaz o nepravilnosti (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci monitoringa drugih država); - dokaz da upotreba može biti opasna za ljude, bilje, životinje ili životnu sredinu; - očekivana pojava promjene efikasnosti sredstva odnosno neefikasnosti, a koja je od izuzetnog značaja za neku primjenu. 	<p>upotrebom i/ili ciljni monitoring za identifikovane probleme.</p>
--	--

Parametri koji su uzeti u obzir prilikom izrade programa su:

- broj korisnika;
- statistički podaci o potrošnji: zastupljenosti na uvozu;
- upotreba u poljoprivrednoj proizvodnji;
- upotreba na nepoljoprivrednim površinama;
- kapaciteti laboratorija, primijenjene metode;
- registrovana sredstva za zaštitu bilja;
- broj skladišta, veleprodaja, uvoznika i maloprodaja sredstava za zaštitu bilja.

Uzorke sredstava za zaštitu bilja uzimaju fitosanitarni inspektorji u skladu sa Kontrolnom listom 1 datom u Prilogu koji čini sastavni dio ovog Programa.

Prilikom uzimanja uzorka inspektor popunjava obrazac koji je sastavni dio ovog programa i koji prati uzorak i prilaže se uz izvještaj o ispitivanju koji ovlašćeno pravno lice dostavlja organu uprave nadležnom za fitosanitarne poslove (u daljem tekstu: Uprava).

Ispitivanje uzorka vrše ovlašćene laboratorijske u skladu sa Zakonom o sredstvima za zaštitu bilja.

Ovlašćene laboratorijske izvještaj o ispitivanju sa rezultatima ispitivanja dostavljaju inspektorima koji su uzeli uzorak i Upravi.

Izvještaji o ispitivanju, osim rezultata ispitivanja treba da sadrže i kvantifikovane podatke o izvršenim ispitivanjima koje su korišćene u skladu sa procedurama kontrole kvaliteta odnosno navodi se što je analizom utvrđeno uz obrazloženje tog rezultata.

Ispitivanje uzorka se vrši se u skladu sa Pravilnikom o metodama za ispitivanje pesticida ("Službeni list SRJ", broj 63/01).

Ako uzeti uzorci ne ispunjavaju utvrđene uslove, ponoviće se uzimanje uzorka na zahtjev laboratorijske.

Parametri koji će se analizirati za sredstva za zaštitu bilja na osnovu aktivne supstance su:

- izgled i boja sredstva;
- pH-vrijednost;
- zapreminska masa;
- stabilnost pjene;
- suspenzibilnost;
- granulometrijski sastav-test na vlažnom situ;
- određivanje aktivnih supstanci u sredstvima za zaštitu bilja, detaljna analiza formulacije.

Najmanja jedinica uzorka: orginal pakovanje u prometu.

Preporučena količina sredstva u jednom uzorku: 100 ml ili g.

Za sprovođenje Programa odgovorna je Uprava, a aktivna supstanca i broj uzorka može se mijenjati odnosno povećati prema sredstvima utvrđenim Programom fitosanitarnih mjera, na osnovu mogućeg rizika u skladu sa datim parametrima.

Fitosanitarni inspektorji uzimaju uzorke prilikom uvoza i u objektima registrovanim za promet sredstava za zaštitu bilja na veliko i malo.

Ako se prilikom uzimanja uzorka zahtijeva naknada za uzete uzorke, faktura se ispostavlja Upravi, po tržišnoj cijeni na dan uzimanja uzorka, uz fakturu se prilaže i zapisnik inspektora koji ukazuje na zahtjev za naknadu uzetih uzorka.

Za neispravne uzorke preduzimaju se odgovarajuće propisane mjere u skladu sa zakonom.

Nosioci (Uprava) i izvršioc program (inspekcija i laboratorijske) obvezni su u skladu sa svojim nadležnostima napraviti izvještaj o sprovođenju Programa:

- Ovlašćena laboratorijska – izvještaj o izvršenim ispitivanjima uzorka i rezultatima laboratorijskih analiza;
- Odsjek za fitosanitarnu inspekciju – izvještaj o sprovođenju plana uzorkovanja, broju uzetih uzorka i preduzetim inspekcijskim mjerama za svaki neispravni uzorak;
- Odsjek za sredstva za zaštitu bilja – završni izvještaj o sprovođenju Programa.

Troškovi za sprovođenje ovog programa, sa poštanskim troškovima nastalim po osnovu ovog programa padaju na teret Uprave.

Sredstva za sprovođenje ovog programa obezbijedena su Budžetom Crne Gore za 2022. godinu: Program 16 002 (Poljoprivreda); Potprogram 16 002 005 (bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarni poslovi); Aktivnost 16 002 005 001 (Upravljanje i administracija Uprave za bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarne poslove), na poziciji: Aktivnost 16 002 005 004 Program fitosanitarnih mjera, u skladu sa Programom fitosanitarnih mjera za 2022. godinu.

Ovaj program objaviće se u "Službenom listu Crne Gore".

* U ovaj Program prenešena je obaveza, sprovođenja, praćenja i vršenja službenih kontrola, propisana članom 68 Direktive (EZ) br. 1107/2009 Evropskog parlamenta i Savjeta o stavljanju na tržište sredstava za zaštitu bilja i ukidanju Direktive Savjeta 79/117/EEZ

Broj: 05-313/22-5577/2

Podgorica, 6. maja 2022. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

Prilog

Kontrolna lista 1

	Crna Gora Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove Fitosanitarna inspekcija	Adresa: Serdara Jola Piletića br.26, 81000 Podgorica, Crna Gora tel: +382 20 201 945 fax: +382 20 201 946 www.ubh.gov.me			
1. OPŠTI DIO (distributer¹)					
Zakon o sredstvima za zaštitu bilja (Službeni list CG, br. 51/2008, 40/2011 i 18/2014) u daljem tekstu: Zakon; Pravilnik o označavanju sredstava za zaštitu bilja (Službeni list CG, br. 46/2014) u daljem tekstu: Pravilnik;					
Tip kontrole:	Distributer:				
vizuelna ☐ dokumentaciona ☐	na malo ☐ na veliko ☐ uvoznik ☐				
Broj predmeta:	Naziv i adresa distributera:				
Datum:	Naziv i adresa objekta:				
Pregledu prisutna stranka ² (ime i prezime):					
2. STRUČNO LICE U OBJEKTU					
2.1 Ima zaposleno lice u stalnom radnom odnosu odgovorno za nabavku, promet, smještaj, čuvanje i izdavanje SZB;	Da ☐	Ne ☐			
2.2 Ima zaposleno lice sa završenim specijalističkim studijama, odnosno poljoprivrednim fakultetom (smjer zaštite bilja), specijalističkim studijima ili poljoprivrednim fakultetom (smjer biljne proizvodnje);	Da ☐	Ne ☐			
2.3 Ime i prezime stručnog lica u objektu:					
2.4 Podaci o stručnoj spremi stručnog lica u objektu:					
2.5 Da li je stručno lice u momentu kontrole prisutno u objektu?	Da ☐	Ne ☐			
2.6 Da li je stručno lice završilo specijalistički kurs za sredstva za zaštitu bilja?	Da ☐	Ne ☐			
2.7 Ako je stručno lice završilo specijalistički kurs za sredstva za zaštitu bilja upisati broj legitimacije:					
*Ako je odgovor na pojedinačna pitanja od 2.1 do 2.7 negativni fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 1 Zakona o inspekcijskom nadzoru ³ radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašten i obavezan da subjektu nadzora: 1) ukaže na utvrđene nepravilnosti i odredi rok za njihovo otklanjanje; Mjera traje dok se ne otklone nepravilnosti, odnosno dok traju okolnosti zbog kojih su izrečene. Inspektor može preduzeti, istovremeno, i više upravnih mjer ili radnji kada to nalaže javni interes ili svrha i cilj nadzora.					
3. PODACI OD ZNAČAJA ZA STATUS					
3.1 Da li je distributer registrovan za obavljanje djelatnosti u CRPS ⁴ ?	Da ☐	Ne ☐			
3.2 Da li je distributer registrovan od strane Uprave za promet sredstava za zaštitu bilja?	Da ☐	Ne ☐			
3.3 Ako je distributer registrovan od strane Uprave za promet sredstava za zaštitu bilja upisati broj rješenja:					
*Ako je odgovor na pitanje 3.2 negativan (izriče se prekršajni nalog) sa u skladu sa članom 53 Zakona ⁵ novčanom kaznom od 500 eura kazniće se za prekršaj: pravno lice, ako: 2) se bavi prometom sredstava za zaštitu bilja, a nije upisan u Registar za promet sredstava za zaštitu bilja na veliko i Registar za promet sredstava za zaštitu bilja na malo (član 6 stav 1); Za prekršaj kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu i fizičko lice novčanom kaznom od 100 eura. Za prekršaj kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 300 eura.					
Uslovi za označavanje sredstava za zaštitu bilja					
4. OPIS KONTROLE I SMJERNICE Pakovanje sredstava za zaštitu bilja treba da sadrži:		Provjera uskladenosti (popuniti odgovarajuće polje)			
		DA (pisati 1 bod)	NE (pisati 0 bodova)	n/p	Ukupno bodova
4.1 trgovački naziv sredstva za zaštitu bilja pod kojim je sredstvo registrovano;					
4.2 naziv i sjedište odnosno ime, prezime i adresu lica na koje glasi rješenje o registraciji (nosilac registracije) i registracioni broj					

¹ Distributer: privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik;

² Odgovorno licu u pravnom licu ili lice sa ovlašćenjima odgovornog lica

³ Zakon o inspekcijskom nadzoru "Službeni list RCG", br. 39/2003 i "Službenom listu CG", br. 76/2009, 57/2011, 18/2014, 11/2015 i 52/2016.

⁴ Centralni registar privrednih subjekata

⁵ Zakon o sredstvima za zaštitu bilja (Službeni list CG, br. 51/2008, 40/2011 i 18/2014)

sredstava za zaštitu bilja, ime i adresu odgovornog lica za završno pakovanje i označavanje ako je različito;				
4.3 količinu i naziv svake aktivne supstance i to za: - čvrste supstance, aerosole, isparljive tečnosti (maksimalna tačka ključanja 50 °C) ili viskozne tečnosti (donja granica 1 Pa s na 20 °C), kao % w/w i g/kg; - druge tečnosti/gel formulacije kao % w/w i g/l; i - gasove kao % v/v i % w/w. Ako je aktivna supstanca mikroorganizam, sadržaj se izražava kroz broj aktivnih jedinica/volumen ili težinu ili na bilo koji drugi način relevantan za mikroorganizme npr. broj kolonija po gramu (cfu/g);				
4.4 neto količinu sredstva za zaštitu bilja koja se iskazuje u: g ili kg za čvrste formulacije, g, kg, ml ili l za gasove i ml ili l za tečne formulacije;				
4.5 broj serije i datum proizvodnje;				
4.6 podatke o prvoj pomoći, simptomi trovanja i mjere prve pomoći i liječenja;				
4.7 upozorenja o riziku za ljude, životinje i životnu sredinu, u skladu sa Prilogom 2 Pravilnika;				
4.8 preventivne mjere za zaštitu ljudi životinja i životne sredine, obavlještenje o opasnosti i obavlještenje o mjerama predostrožnosti iz Priloga 3 Pravilnika;				
4.9 vrstu sredstva za zaštitu bilja prema načinu djelovanja, odnosno suzbijanja štetnog organizma (e.g. insekticid, regulator rasta, herbicid, fungicid itd.) i prema kodnoj oznaci formulacije (prašak za suspenziju, emulzioni koncentrat itd.);				
4.10 namjenu za koje je sredstvo za zaštitu bilja registrovano i specifične poljoprivredne uslove, uslove zdravstvene zaštite bilja i ekološke uslove pod kojima se sredstvo za zaštitu bilja može ili ne može upotrebljavati; ⁶				
4.11 uputstvo za upotrebu i doziranje izraženo u mjernim jedinicama za svaku upotrebu u skladu sa rješenjem o registraciji treba da sadrži: maksimalne doze po hektaru, maksimalan broj primjena u toku godine, vrijeme primjene, vremenski razmak između primjene, način primjene, uticaj na efikasnost sredstva za zaštitu bilja, mogućnost miješanja sa drugim sredstvima za zaštitu bilja, doza koja se izražava u metričkim jedinicama za svaku upotrebu po uslovima iz registracije;				
4.12 vremenski razmak između svake upotrebe sredstva za zaštitu bilja ukoliko je potrebno i: - sadnje usjeva; - sadnje sljedećeg usjeva; - perioda kada se dozvoljava pristup ljudi i životinja (radna karenca); - žetve ili berbe ili prerade uskladištenih poljoprivrednih proizvoda (karenca); - upotrebe ili upotrebe u ishrani;				
4.13 informacije o mogućoj fitotoksičnosti, o osjetljivosti određenih sorti i o bilo kojoj direktnoj ili indirektnoj negativnoj nus pojavi na bilju i biljnim proizvodima zajedno sa vremenskim razmacima koji se prate između primjene i sadnje: - tretiranog usjeva ili - sljedećeg ili zdrženog usjeva;				
4.14 odvojeno uputstvo, ako prati sredstvo za zaštitu bilja, sa naznakom: "Pročitajte odvojena uputstva prije upotrebe";				
4.15 uputstva za čuvanje sredstava za zaštitu bilja i pakovanja, navode se podaci o rukovanju pakovanjima, podaci o odlaganju pakovanja (ambalaže) sa napomenom: "Nije namijenjena za ponovnu upotrebu";				
4.16 datum isteka roka upotrebe isписан na način da se ne može brisati i uklanjati bez oštećenja pakovanja;				
4.17 podatke o minornoj upotrebi sredstava za zaštitu bilja;				
4.18 kategorije korisnika kojima se registracijom dozvoljena				

⁶ Podaci iz tačke 4.10 do 4.18 mogu se navesti na odvojenom uputstvu koje se prilaže uz pakovanje sredstva za zaštitu bilja ako je raspoloživ prostor na etiketi odnosno pakovanju nedovoljan za navođenje podataka, a odvojeno uputstvo smatra se sastavnim dijelom etikete.

upotreba sredstva za zaštitu bilja				
4.19 Podaci i oznake na pakovanju sredstava za zaštitu bilja treba da budu čitko i jasno naznačeni, a veličina slova na etiketi ne može biti manja od 6 pt (6 pt = 1 nonparel = 2,2563 mm)				
Ukupan broj bodova:				
*Ako je odgovor na pojedinačna pitanja od 4.1 do 4.19 negativan fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 1 Zakona o inspekcijskom nadzoru ⁷ radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora: 1) ukaže na utvrđene nepravilnosti i odredi rok za njihovo otklanjanje; Mjera traje dok se ne otklone nepravilnosti, odnosno dok traju okolnosti zbog kojih su izrečene. Inspektor može preduzeti, istovremeno, i više upravnih mjer ili radnji kada to nalaže javni interes ili svrha i cilj nadzora. **Ako je izvedeni procenat rizika za pojedinačni pesticid po procjeni kritičan (sa izuzetkom zakonom propisanih mjera) fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 16 stav 1 tačka 8 Zakona o inspekcijskom nadzoru radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora 8) zabrani proizvodnju, upotrebu ili promet robe ili pružanje usluga;				
Komentari i napomene				
Ime i prezime prisutne stranke⁸	Fitosanitarni inspektor			

Kriterijumi za određivanje stepena rizika:

Redni broj	Stepen rizika	Broj bodova u procentima
1.	neznatan	91 do 100
2.	nizak	81 do 90
3.	srednji	71 do 80
4.	visok	61 do 70
5.	kritičan	60 i manje

⁷ Zakon o inspekcijskom nadzoru "Službeni list RCG", br. 39/2003 i "Službenom listu CG", br. 76/2009, 57/2011, 18/2014, 11/2015 i 52/2016.

⁸ odgovorno licu u pravnom licu ili lice sa ovlašćenjima odgovornog lica

Obrazac

Obrazac o uzorkovanju sredstava za zaštitu bilja u prometu

PODACI O UZORKOVANJU	
Naziv naručioca uzorkovanja	
Datum uzimanja uzorka	
Mjesto uzimanja uzorka	
Ime i prezime službenog lica koja je izvršilo uzorkovanje (<i>čitljivo navesti</i>)	
Telefon za kontakt	
PODACI O UZORKU	
Naziv sredstva za zaštitu bilja	
Proizvodač	
Zastupnik (ako je primjenjivo)	
Aktivna supstanca/supstance (navesti samo naziv)	
Veličina pakovanja	
Broj šarže/lota	
Datum proizvodnje (zaokružiti)	a) originalno otisnut datum proizvodnje: b) ostalo (navesti):
(Zaokružiti)	a) originalno utisnut rok upotrebe: b) ostalo (navesti):
Razlog uzimanja uzorka	a) Program postregistracijske kontrole (formulacija) b) ostalo (navesti)
Ime i prezime službenog lica koje je izvršilo uzorkovanje (velika štampana slova)	
Potpis službenog lica koje je izvršilo uzorkovanje	

770.

Na osnovu člana 9 st. 2 i 6 i člana 10 stav 3 Zakona o sredstvima za zaštitu bilja "Službeni list CG", br. 51/08 i 18/14), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede donijelo je

**PROGRAM
MONITORINGA UTICAJA UPOTREBE PESTICIDA NA ŽIVOTNU SREDINU ZA 2022. GODINU**

Programom monitoringa uticaja upotrebe pesticida na životnu sredinu za 2022. godinu (u daljem tekstu: Program), određuju se vršioc monitoringa, prioriteti uzimanja uzoraka, kao i broj uzoraka.

Program se sprovodi kroz uzimanje uzoraka radi praćenja uticaja upotrebe pesticida na životnu sredinu, radi procjene ugroženosti životne sredine, ali i radi zaštite zdravlja stanovništva. Ispitivanja se vrše u skladu sa maksimalno dozvoljenim količinama utvrđenih za zemljiste (Pravilnik o dozvoljenim količinama opasnih i štetnih materija u zemljistu i metodama za njihovo ispitivanje "Službeni list RCG", broj 18/97) i posebnim propisima kojima je uređena zaštita pčela, ptica i riba.

Porijeklo, namjena korišćenja i minimalni broj uzoraka koji će biti analizirani u 2022. godini dati su u tabeli 1 ovog programa.

Program je izrađen na osnovu analize rizika, rezultata monitoringa obavljenih ranijih godina, kao i radi sagledavanja stanja sa aspekta zaštite životne sredine, a uzorci se uzimaju u skladu sa incidentnim situacijama i potrebama na terenu za potrebe realizacije Nacionalnog plana za održivu upotrebu pesticida, kako slijedi:

Nivoi rizika	
Monitoring	Vrsta monitoringa
<u>Nizak nivo rizika</u> - ne postoje dokazi o zloupotrebi pesticida (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci, NVO); - nizak broj očekivanih zloupotreba;	Rutinski dio u procesu monitoringa, u cilju provjere zakonske usaglašenosti i obezbjeđenja potrebnih informacija.
<u>Srednji nivo rizika</u> - postoje raniji dokazi o zloupotrebi pesticida (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci, NVO); - očekivana pojava zloupotrebe (poznati potencijalni izvori);	Rutinski dio u procesu monitoringa, u cilju praćenje prethodnih rezultata.
<u>Visok nivo rizika</u> - skoriji dokaz o zloupotrebi pesticida (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci, NVO); - očekivana pojava zloupotrebe (poznati potencijalni izvori);	Godišnji ciljani monitoring za identifikovane probleme.

Parametri uzeti u obzir prilikom izrade programa su sljedeći:

- pojava štetnih organizama bilja;
- statistički podaci o upotrebi pesticida;
- podaci o tretiranjima iz ove i iz prethodnih godina;
- podaci iz prethodnih godina;
- kapaciteti laboratorija, primijenjene metode;
- broj ovlašćenih lica za tretiranje.

Analizu uzorka vrše ovlašćena pravna lica za poslove laboratorijskih analiza za praćenje opasnih i štetnih materija u skladu sa zakonom (u daljem tekstu: ovlašćene laboratorije).

Izvještaji, osim obrađenih rezultata analiza po mjestu uzorkovanja i ispitivanim parametrima, treba da sadrže i kvantifikovane podatke o izvršenim analizama sa instrumentalnim tehnikama, naznačene analitičke metode koje su primijenjene u skladu sa procedurama kontrole kvaliteta (sa podacima o mjernoj nesigurnosti).

Rezultati analiza iz programa objavljuju se na web stranici Uprave.

Uzorci se uzimaju u skladu sa instrukcijama.

Tabela 1. Porijeklo, namjena korišćenja i broj uzoraka

	Uzorci zemljista	Biološki materijal (pčele)	Biološki materijal (ptice)	Biološki materijal (ribe)	Ukupno uzoraka
UKUPNO	5	5	5	5	20

Program je izrađen na osnovu analize rizika, a prioriteti određeni u skladu sa sistemom rangiranja prioriteta. Za sprovođenje Programa odgovorna je Uprava, a vrsta i broj uzoraka može se mijenjati odnosno povećati prema sredstvima utvrđenim Programom fitosanitarnih mjera, na osnovu mogućeg rizika u skladu sa datim parametrima.

Sredstva za sprovođenje ovog programa obezbijeđena su Budžetom Crne Gore za 2022. godinu: Program 16 002 (Poljoprivreda); Potprogram 16 002 005 (bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarni poslovi); Aktivnost 16 002 005 001 (Upravljanje i administracija Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove), na poziciji: Aktivnost 16 002 005 004 Program fitosanitarnih mjera u skladu sa Programom fitosanitarnih mjera za 2022. godinu.

Ovaj program objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj:05-313/22-5572/2
Podgorica, 6. maja 2022. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

771.

Na osnovu člana 10 stav 3 Zakona o sredstvima za zaštitu bilja („Službeni list CG”, br. 51/08 i 18/14), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, uz saglasnost Ministarstva zdravlja, donijelo je

PROGRAM MONITORINGA UREĐAJA ZA UPOTREBU PESTICIDA ZA 2022. GODINU

Programom monitoringa uređaja za upotrebu pesticida (u daljem tekstu: Program) određuju se vršioci, broj uređaja i kontrolne liste za uređaje za upotrebu pesticida.

Cilj Programa je provjera tehničke ispravnosti i funkcionalnosti uređaja za upotrebu pesticida i provjera pojedinačnih radnih djelova tih uređaja, kao i procjena rizika po rukovaoca ali i radnu i životnu sredinu.

Programom su određeni prioriteti u skladu sa dostupnim podacima o broju uređaja za upotrebu pesticida i program ne obuhvata ručne ili leđne motorne prskalice (bez barometra), kao i druge slične uređaje.

Prioriteti su definisani, u skladu sa analizom rizika, na osnovu dokaza o utvrđenim nepravilnostima sa ciljem utvrđivanja stvarnog uređaja za upotrebu pesticida kroz upotrebu kontrolnih lista.

Program se sprovodi radi: unaprjeđenja bezbjednosti radnika koji koriste uređaje za upotrebu pesticida, kao i drugih lica koja ulaze na tretirane površine ili se nalaze u blizini istih, smanjenja potencijalnih rizika od zagađenja životne sredine i radi efikasnije kontrole štetnih organizama.

Promjene na uređajima za upotrebu pesticida mogu da dovedu do navedenih rizika, pa ih je potrebno provjeravati u cilju utvrđivanja nepravilnosti, radi njihovog otklanjanja i sprovodenja pravovremenih mjera u cilju otklanjanja potencijalne opasnosti za ljude, bilje, životinje ili životnu sredinu.

Programom se obuhvataju poljoprivredni subjekti koji posjeduju uređaje za upotrebu pesticida i imaju znatne poljoprivredne površine na kojima upotrebljavaju pesticide, kao i poljoprivredni subjekti koji svoje poljoprivredne proizvode plasiraju na tržište radi dobijanja podataka o ispunjavanju propisanih uslova i ciljeva Nacionalnog plana za održivu upotrebu pesticida.

Pri izboru za monitoring uzimaju se u obzir slijedeći faktori: poljoprivredna površina, zastupljenost na tržištu, obim prometa, kao i podaci o neusaglašenostima iz prethodnih perioda.

Prema podacima iz literature, štetni organizmi ugrožavaju gajene biljke i prehrambene proizvode, smanjujući rodnost biljaka za 15 - 20 % u razvijenim zemljama i preko 40 % u nerazvijenim zemljama što je ujedno i glavni razlog upotrebe pesticida.

Uredaji za upotrebu sredstava za zaštitu bilja (u daljem tekstu: uređaji) su namijenjeni za primjenu sredstava za zaštitu bilja, uključujući djelove potrebne za rad uređaja (rasprskivač, manometar, filteri, oprema za čišćenje rezervoara), a koji se mogu koristiti na otvorenom polju ili u zatvorenom prostoru.

Zatvoreni prostor (*greenhouse*) je prohodan, statičan, zaštićen prostor za uzgoj kultura, uobičajeno sa spolnjom konstrukcijom i providnom zaštitom koja omogućuje kontrolisanu razmjenu materije i energije sa okolinom i koji sprječava oslobođanje sredstava za zaštitu bilja u životnu sredinu.

U praksi često primjena uređaja ne garantuje i efikasnost korišćenja.

Radi sigurnosti, zaštite zdravlja ljudi i životne sredine vlasnici uređaja najmanje jednom u tri godine, kod ovlašćenih pravnih lica (u daljem tekstu: pravno lice), treba da vrše provjeru tehničke ispravnosti radi označavanja uređaja. Novi uređaji se prvi put provjeravaju pet godina od dana kupovine.

Ravnomjerna raspodjela sredstava za zaštitu bilja na ciljnu površinu, obezbjeduje se uređajima koji se koriste u skladu sa uputstvima proizvodnog datora koji su u skladu sa propisima koji uređuju tehničke zahtjeve za proizvode i postupke ocjenjivanja usaglašenosti (u daljem tekstu: tehnički zahtjevi) u skladu sa Kontrolnom listom 1 dio A, a ovlašćena pravna lica vrše provjeru uređaja u skladu sa Kontrolnom listom 1 dio B pri čemu se izdaje potvrda o ispravnosti uređaja i vrši označavanje.

Osim zahtjeva datih u posebnom propisu koji uređuje zaštitu na radu, uređaji za:

- hemijsko tretiranje sjemenskog materijala treba da ispunjavaju i zahtjeve iz Kontrolne liste 1 dio C;
- zamagljivanje treba da ispunjavaju i zahtjeve iz Kontrolne liste 1 dio D;
- inkorporaciju granula treba da ispunjavaju i zahtjeve iz Kontrolne liste 1 dio E;
- suzbijanje rasta nepoželjnog bilja pored željezničkih pruga (vozovi, dvokolica) treba da ispunjavaju i zahtjeve iz Kontrolne liste 1 dio F.

Odarbit se vrši sistemom slučajnog uzorka u skladu sa analizom rizika na osnovu postojanja dokaza o nepravilnostima:

Sistem rangiranja	
Nivo rizika	Vrsta monitoringa
Nizak nivo prioriteta: -ne postoji dokaz o nepravilnosti (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci); -nizak nivo očekivanih nepravilnosti; - manja zastupljenost.	Rutinski u cilju provjere usaglašenosti i obezbjedenja potrebnih informacija.
Srednji nivo prioriteta: -postoji dokaz o nepravilnosti (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci); -očekivana pojava nepravilnosti;	Rutinski u cilju provjere usaglašenosti i obezbjedenja potrebnih informacija, radi praćenja prethodnih rezultata.

<ul style="list-style-type: none"> - veća zastupljenost; - narastajuća popularnost. 	<p>Visok nivo prioriteta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - skoriji dokaz o nepravilnosti (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci); - dokaz o opasnosti za ljude, bilje, životinje ili životnu sredinu; - očekivana pojava ciljane nepravilnosti. 	<p>Ciljani za identifikovane probleme.</p>
---	--	--

Monitoring vrše ovlašćena pravna lica uz korišćenje kontrolnih lista u skladu sa godišnjim Planom službenih kontrola.

Prilikom monitoringa ovlašćeno pravno lice popunjava kontrolne liste koje su sastavni dio ovog programa i koje služe za dalje praćenje stanja.

Ovlašćeno pravno lice izvještaj i popunjene kontrolne liste dostavlja i organu uprave nadležnom za fitosanitarne poslove - Odsjek za sredstva za zaštitu bilja.

Sredstva za sprovođenje ovog programa obezbijedena su Budžetom Crne Gore za 2022. godinu Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove (organizacioni kod 41107) – Program Poljoprivreda (programske kod 16 002), Potprogram Bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarni poslovi (programske kod 16 002 005), Aktivnost Upravljanje i administracija Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove (programske kod 16 002 005 001) Aktivnost Program fitosanitarnih mjera (programske kod 16 002 005 004) izdatak 4149 – Ostale usluge, a u skladu sa Programom fitosanitarnih mjera za 2022. godinu.

Ovaj program objaviće se u "Službenom listu Crne Gore".

*Ovim programom prenešena su pravila za funkcionisanje opreme za upotrebu sredstava za zaštitu bilja u skladu sa Aneksom II Direktive 128/2009 / EC Evropskog parlamenta i Savjeta od 21. oktobra 2009. kojom se uspostavlja okvir za akciju Zajednice da se postigne održivo korišćenje pesticida

Broj:05-313/22-5567/2

Podgorica, 06. maja 2022. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

Kontrolna lista 1

DIO A	
Lista standarda za uredaje	
MEST EN ISO16122-1	
MEST EN ISO 16122-2	
MEST EN ISO 16122-3	
MEST EN ISO 16122-4	
MEST EN ISO16119-1	
MEST EN ISO16119-2	
MEST EN ISO16119-3	
MEST EN ISO16119-4	
DIO B	
Lista standarda za provjeru uredaja	
MEST EN ISO 16122-2	
DIO C	
OPŠTI ZAHTJEVI	
Zdravstveni, sigurnosni i zahtjevi životne sredine vezani za pregled uredaja za upotrebu pesticida	
Pregled uredaja za upotrebu pesticida obuhvata sve aspekte važne za postizanje visokog nivoa bezbjednosti i zaštite zdravlja ljudi i životne sredine. Optimalna i efikasna primjena obezbeđuje se pravilnim radom uredaja i funkcionsanjem opreme kojom se garantuje postizanje zadatih ciljeva. Uredaji za upotrebu pesticida treba da funkcionišu bezbjedno, treba da se propisno primjenjuju za predviđene svrhe radi obezbjeđivanja preciznog doziranja i distribucije. Uredaji treba da su u stanju da se sigurno, lako, potpuno pune i prazne, a da ne dolazi do curenja pesticida. Čišćenje treba da je lako i temeljno. Rad uredaja treba da je siguran, kontrolisan i treba da je omogućeno efikasno zaustavljanje sa mjesta operatera. Podešavanja treba da su jednostavna, tačna i ponovljiva.	
Pogonski djelovi	
Montirana zaštita pogonske osovine i zaštita priključka za energiju treba da je u besprekornom stanju, a zaštitni uređaji i pokretni ili rotirajući pogonski djelovi ne smiju se ometati u radu, radi obezbjeđenja zaštite operatera.	
Pumpa	
Kapacitet pumpe treba da je prilagođen potrebama uredaja, a pumpa treba da pravilno funkcioniše radi obezbijedivanja stabilne i pouzdane doze. Pumpa treba da je nepropusna.	
Uredaj za mješanje	
Uredaj za mješanje treba da ima pravilan povratani tok radi postizanja ravnomjerne koncentracije ukupne količine rastvora u rezervoaru.	
Rezervoar	
Rezervoar, uključujući mjerač količine u rezervoaru, uređaji za punjenje, sita i filtri, sistemi pražnjenja i ispiranja i uređaji za mješanje funkcionišu na način da u najvećoj mogućoj mjeri smanjuju slučajno rasipanje, neravnomernu koncentraciju sredstva, izlaganje operatera i zaostajanje količine rastvora u rezervoaru.	
Sistem za mjerjenje, kontrolu i regulaciju	
Uredaji za mjerjenje, stavljanje u pogon, gašenje i regulaciju pritiska i/ili brzine protoka, treba da: su pravilno kalibrirani, ispravno rade i da ne propuštaju. Tokom primjene treba da je omogućena laka kontrola pritiska i funkcionsanje uredaja za podešavanje pritiska. Radi obezbjeđivanja ravnomjerne primjene, uređaji za regulaciju pritiska treba da održavaju stalni radni pritisak pri stalnom broju obrtaja pumpe.	
Cijevi i crijeva	
Cijevi i crijeva treba da su ispravnom stanju kako bi se izbjeglo ometanje protoka tečnosti ili slučajno izlivanje prilikom kvara. Kod rada pri maksimalnom pritisku ne smije doći do curenja iz cijevi ili crijeva.	
Filtriranje	
Radi izbjegavanja turbulencije i neravnomjernost prilikom prskanja filteri treba da su u besprekornom stanju, a veličina otvora na filteru treba da odgovara veličini dizne montirane na prskalicu. Ako je ugrađen, mjerač zagušenja filtera on treba da pravilno funkcioniše.	
Grane prskalice sa diznama (kod uredaja za raspršivanje pesticida pomoću vodoravno postavljenih grana, locirane blizu kulture ili materijala koji se tretira). Grane prskalice sa diznama treba da su besprekornom stanju, stabilne u svim smjerovima. Sistemi za učvršćivanje i regulaciju, amortizeri nemanjernih pokreta i ispravljač nagiba treba da pravilno funkcionišu.	
Dizne	
Dizne treba da pravilno funkcionišu radi sprječavanja kapanja u trenutku prestanka prskanja. Kako bi se obezbijedila ravnomerna primjena, količina protoka kroz svaku pojedinu diznu ne smije da znatnije odstupa od podataka u tabelama za količinu protoka koju preporučuje proizvođač.	
Distribucija	
Poprečna i vertikalna (uspravne kulture) distribucija u ciljanom području treba da je ravnomjerna.	
Ventilator (za opremu kojom se raspršuju pesticidi uz pomoć vazdušnog strujanja)	
Ventilator treba da je u besprekornom stanju i da obezbijeđuje stabilno i pouzdano vazdušno strujanje.	
TEHNIČKI ZAHTJEVI	
Tehnički zahtjevi za uredaje za hemijsko tretiranje sjemenskog materijala	
Bezbjednost	- pogonski djelovi i štitnici pogonskih djelova treba da su u ispravnom stanju bez znakova prekomjerne upotrebe; - oprema za paljenje i gašenje treba da radi ispravno; - uređaje na električni pogon treba provjeriti, električni priključci (konektori, kablovi) treba da su slobodni

	<p>od oštećenja, pukotina i drugih vidljivih deformacija;</p> <ul style="list-style-type: none"> - cijevi i cjevovodi ne smiju da cure i da imaju vidljive znake prekomjerne upotrebe ili savijanja, posjekotine, pukotine ili trenja sa drugim djelovima uredaja; - komora za miješanje pesticida i sjemena treba ispravno da funkcioniše i da bude bez pukotina i oštećenja koja mogu dovesti do curenja; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom;
Kontrolni sistemi	<ul style="list-style-type: none"> - kontrolni uredaji (nadzor nad radom) treba da pravilno i pouzdano funkcionišu u radu; - ako uredaji imaju ekran, prikazi na ekranu treba da su jasni, vidljivi i čitljivi; - oprema za mjerjenje i podešavanje protoka treba da radi ispravno; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i testom radne sposobnosti;
Hemiska obrada sjemena:	<ul style="list-style-type: none"> - uredaji sa kontinuiranim radom, treba da obezbijede da se protok prekida čim se prekine protok sjemena i obrnuto; - uredaj treba da je u mogućnosti da podešava specifičnu težinu sjemenske jedinice; - instalirana druga oprema treba da radi ispravno; - usaglašenost se provjerava vizuelnim pregledom i testom radne sposobnosti;
Doza	<ul style="list-style-type: none"> - podešavanje doze treba da bude jasno vidljivo; - kalibracija uredaja treba je omogućena; - potrebna je odvojena kalibracija sjemena i pesticida kako bi se utvrdila količina sjemena i protok pesticida prije početka hemijske obrade sjemena; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i pregledom adekvatnosti doze;
Punjene i rezervoari za pesticide	<ul style="list-style-type: none"> - uredaji trebaju obezbjeđivati dobro zatvaranje, a prilikom punjenja tečnim prsticidima, pesticid ne smije prskati unazad; - ako uredaj ima ventil za pražnjenje rezervoara, on treba da funkcioniše pravilno; - rezervoar treba da ima oznake za nivo tečnosti koje se mogu instalirati unutar rezervoara i koje treba da su jasno vidljive i čitljive iz radnog položaja; - poklopac rezervoara treba da je dobro zatvoren, bez deformacija i rupa radi sprječavanja slučajnog otvaranja rezervoara, a na poklopcu treba da su postavljeni dihtunzi, koji ne smiju da se oštete; - treba da se obezbijedi regulacija pritiska (radi sprječavanja prekomernog pritiska i nadpritiska u rezervoaru); - treba da se obezbijedi efikasno miješanje i rezervoar uredaja treba da je napunjeno do polovine; - ako uredaj ima vazdušnu komoru, pritisak treba da je u skladu sa preporukama proizvođača uredaja ili u rasponu od 30% do 70% radnog pritiska; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i radnim testom;
Čišćenje	<ul style="list-style-type: none"> - opremu za čišćenje ostataka pesticida treba da radi pravilno; - oprema za spoljno čišćenje ili čišćenje drugih djelova uredaja treba da radi pravilno; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i radnim testom;
Manometar	<ul style="list-style-type: none"> - manometar na uredaju treba da je u skladu sa zahtjevima navedenim u MEST EN ISO 16122-2: 2015; - manometar se pregleda na način naveden u MEST EN ISO 16122-2: 2015; - usklađenost se provjerava mjerjenjima;
Filteri	<ul style="list-style-type: none"> - ako su na uredaj instalirani filteri, treba da su u dobrom stanju; - ako su filteri ugrađeni u cijevi, treba da su instalirani tako da se mogu zamijeniti; - gustoća mrežice treba da odgovara diznama ugrađenim na uredaj prema uputstvima proizvođača dizni; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i uvidom u specifikaciju;
Pumpa	<ul style="list-style-type: none"> - kapacitet pumpe treba da ispunjava zahtjeve uredaja; - pumpa treba da je zatvorena, bez kapanja i curenja; - provjera karakteristika pumpe vrši se na način naveden u MEST EN ISO 16122-2: 2015; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom, testom karakteristika i mjerjenjima.

DIO D

Tehnički zahtjevi za uredaje za hemijsko tretiranje sjemenskog materijala

Bezbjednost	<ul style="list-style-type: none"> - u slučaju da je uredaj sa električnim upravljanjem, treba da se provjeri da li su izvedeni električni priključci (konektori, kablovi) bez oštećenja, pukotina i drugih vidljivih deformacija; - sva oprema koja se koristi za pokretanje i zaustavljanje uredaja i podešavanje protoka treba da funkcionišu tačno i pouzdano; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i testiranjem karakteristika;
Kontrolni sistemi	<ul style="list-style-type: none"> - uredaji za kontrolu i podešavanje protoka treba da pravilno funkcionišu; - radni parametri se ne smiju automatski mijenjati tokom rada uredaja; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i radnim testom;
Okvir	<ul style="list-style-type: none"> - elektroinstalacija i dovodi ne smiju da pokazuju znake prekomernog savijanja i habanje i treba da su usmjereni da se ne savijaju. Stanje linija cijevi i crijeva se provjerava u praznom hodu i radnom stanju uredaja; - ako je aparat opremljen ventilatorom, treba da su u dobrom stanju, pravilno pričvršćen i osiguran odgovarajućim osiguračem (mrežom) za ventilator. Lopatice ne smiju da pokazuju znake pretjerane upotrebe. Filter za vazduh treba da je čist i u dobrom stanju; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i testiranjem karakteristika;
Rezervoar	<ul style="list-style-type: none"> - rezervoar treba da ima pokazatelj nivoa tečnosti, koji treba da je smješten unutar rezervoara i treba da je vidljiv i čitljiv sa mjesta na kome se rezervoar puni;

	<ul style="list-style-type: none"> - vidljivost miješanja rastvora može se obezbijediti tokom rada uređaja; - poklopac rezervoara treba da je dobro zatvoren, bez deformacija i rupa. Da bi se sprječilo slučajno otvaranje rezervoara, na poklopcu treba da su postavljeni dihtunzi, koji ne smiju da budu oštećeni; - pražnjenje rezervoara treba da je omogućeno bez posebne dodatne opreme kako ne bi došlo do kontaminacije životne sredine ili operatera; - ako aparat ima spoljnu ili unutrašnju opremu za čišćenje treba da je ispravna; - kada uređaj radi, u rezervoaru se treba obezbijediti pritisak koji preporučuje proizvođač uređaja (obično 0,3 - 0,4 bara); - uskladenost se provjerava vizuelnim pregledom i testiranjem karakteristika.
Protok i rad uređaja	<ul style="list-style-type: none"> - ispitivanje protoka uređaja vrši se kada je uređaj nepomičan i rezervoar je napoljen čistom vodom, kada uređaj ne radi i protok kroz dizne je prekinut, a kada uređaj radi uspostavlja se i protok kroz dizne. Ne bi trebalo da dođe do curenja na bilo kom dijelu uređaja; - mjerjenje protoka ne smije da odstupa više od $\pm 15\%$ nominalne vrijednosti koju preporučuje proizvođač uređaja, sa diznama ugrađenim na uređaj koji je preporučio proizvođač i motor uređaja koji radi kao u stvarnoj verziji; - kontrola provjerava obrazac distribucije magle. Magla treba da je ravnomjerno raspoređena. Ne bi trebalo da postoje prepreke za stepen zamagljenja; - testiranje se izvodi u skladu sa preporučenim podešavanjima kako bi se vizuelnim pregledom utvrdilo da li je aplikacija ujednačena i da li su kapljice dovoljno male; - u slučaju toplotnih maglenki, paljenje treba da je ispravno; - provjerite funkciju gorionika; - u slučaju toplotnih maglenki sistem sagorijevanja treba da pravilno funkcioniše; - ako uređaj ima kompresor, kompresor treba da pravilno radi; - ako uređaj ima ventilator, provjeriti ventil za kontrolu protoka; - uskladenost se provjerava vizuelnim pregledom, testom karakteristika i mjerjenjima;
Filteri	<ul style="list-style-type: none"> - na usisnom dijelu pumpi treba da je postavljen najmanje jedan filter; - filteri i uložci filtera treba da su u dobrom stanju (čisti i bez deformacija), u skladu sa uputstvima proizvođača i da su instalirani tako da se mogu zamjeniti; - uskladenost se provjerava vizuelnim pregledom i uvidom u specifikaciju
Manometar	<ul style="list-style-type: none"> - ako je na uređaj instaliran manometar, on treba da je u skladu sa zahtjevima navedenim u MEST EN ISO 16122-2: 2015; - manometar se pregleda na način naveden u MEST EN ISO 16122-2: 2015; - uskladenost se provjerava mjerjenjima.

DIO E

Tehnički zahtjevi za uređaje za inkorporaciju granula

Bezbjednost	<ul style="list-style-type: none"> - sva oprema za mjerjenje, uključivanje i isključivanje i podešavanje protoka treba da bude pouzdana i ne smije da propušta; - cijevi i dovodi ne smiju da pokazuju znake prekomjernog savijanja, korozije i površinskog habanja i treba da se postave na takav način da se ne sabijaju; - ako je upotreba granulata propisana za određenu upotrebu, treba da se obezbijedi i pokrivanje granulata prilikom podizanja maštine; - usaglašenost se provjerava vizuelnim pregledom i testiranjem karakteristika;
Rezervoar za sjeme	<ul style="list-style-type: none"> - rezervoari za sjeme ne smiju imati deformacije i rupe koje bi prouzrokovale puštanje pesticida u okolinu ili omogućavanje prodiranja vlage u rezervoar za sjeme; - rezervoari za sjeme treba da su čvrsto pričvršćeni na uređaj; - poklopac rezervoara za sjeme treba da je čvrsto postavljen da sprječi slučajno otvaranje; - treba da se omogući sakupljanje ostataka sadržaja prskanja bez posebne opreme kako se ne bi kontaminirala životna sredina ili operater; - pristup treba da bude obezbijeden; - uskladenost se provjerava vizuelnim pregledom;
Doza	<ul style="list-style-type: none"> - tokom rada uređaj se treba kontinuirano dozirati, a granulat kontinuirano dozirati tokom pražnjenja rezervoara za sjeme. Ovaj se zahtjev odnosi na kapacitet punjenja od 10% do 100%; - granulat ne smije da ispadne iz uređaja nakon zaustavljanja mehanizma za doziranje; - brzina izbačenog granulata ne smije odstupati više od 10% od zadate vrijednosti; - ako uređaj ima elektronski način rada (elektronski signal, GPS senzori), izbacivanje granulata treba da radi radi ispravno; - uskladenost se provjerava vizualnim pregledom i pregledom adekvatnosti doze;
Kontrolni sistemi	<ul style="list-style-type: none"> -upravljački uređaji (kontrola rada) trebaju pravilno i pouzdano funkcionisati i na taj način da se njima može upravljati tokom rada uređaja; - ako uređaji imaju ekran, prikazi na ekranu trebaju da su jasni, vidljivi i čitljivi; - uskladenost se provjerava vizuelnim pregledom i testiranjem karakteristika;

DIO F

Tehnički zahtjevi za uređaje za suzbijanje rasta nepoželjnog bilja pored željezničkih pruga

Bezbjednost	<ul style="list-style-type: none"> - cijevi i cjevovodi trebaju da su zapečaćeni na maksimalnom radnom pritisku sistema uređaja; - cijevi i crijeva ne smiju da propuštaju, pokazuju znakove prekomjernog savijanja i habanja, i trebaju da su postavljeni tako da se ne savijaju i ne trlaju o druge djelove uređaja;
--------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> - kada su cijevi u radnom položaju, ne trebaju da se nalaze u oblasti primjene raspršivača; - sva zaštita namijenjena zaštiti operatera uređaja treba da je instalirana i da se pravilno koristi. Trebaju da su zaštićeni pristupi drugim pokretnim djelovima uređaja; - okidač treba pravilno funkcionisati i raditi tako da se blokira u zatvorenom položaju i ne zaključava u otvorenom položaju. Sistem za uključivanje / isključivanje montiran na pištolju za raspršivanje treba da se brzo uključuje i isključuje. Ne smije da je kontinuiranog kapanja kada je okidač u zatvorenom položaju; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i testiranjem karakteristika;
Sistemi upravljanja	<ul style="list-style-type: none"> - uređaji za mjerjenje (uključivanje i isključivanje) i regulisanje pritiska i / ili protoka trebaju pravilno funkcionisati; - tokom kontinuiranog rada uređaja, sva oprema za regulaciju pritiska treba da održava konstantan pritisak ili protok od $\pm 10\%$. Pritisak se treba vratiti u prvobitni radni pritisak u roku od 10 sekundi $\pm 10\%$ nakon isključivanja i ponovnog uključivanja uređaja; - ako je instaliran uređaj sa stalnim pritiskom, dozvoljeno je maksimalno kolebanje pritiska do 10% u slučaju isključenja pojedinih segmenta jedan po jedan. Mjerena se vrše na pojedinim segmentima; - prikazi podataka na ekranu treba da su jasno čitljivi; - kontrole uređaja trebaju da su dostupne sa radnog mjesta i omogućavati preciznu i laku kontrolu uređaja; - ugradene instalirane šine rasprskivača treba da su stabilne u svim smjerovima bez pretjeranog kretanja i savijanja; - druga instalirana oprema treba da radi pravilno; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom, testom karakteristika i mjerjenjima;
Pumpa	<ul style="list-style-type: none"> - kapacitet pumpe treba da ispunjava zahtjeve uređaja; - pumpa treba da je dobro zatvorena i bez kapanja ili curenja; - fluktuacija pritiska (pulsiranje) ne smije preći 5% radnog pritiska pumpe; - ako postoji vazdušna komora, membrana se ne smije oštetiti. Tokom ispitivanja vazdušnog ventila ne smije se pojaviti tečnost. Pritisak vazduha treba da je isti kao zazor koji preporučuje proizvođač uređaja i treba da je između 30% i 70% radnog pritiska za korišćene dizne; - provjera karakteristika pumpe vrši se na način naveden u MEST EN ISO 16122-2: 2015; - usaglašenost se provjerava vizuelnim pregledom, testom karakteristika i mjerjenjima.
Rezervoar:	<ul style="list-style-type: none"> - poklopac rezervoara treba da je dobro zatvoren i bez deformacija i rupa. Da bi se sprječilo slučajno otvaranje rezervoara, na poklopcu trebaju da su postavljeni dihtunzi, koji ne smiju da se oštete; - sito treba da je prisutno u otvoru za punjenje kako bi se sprječilo da velike čestice uđu u rezervoar; - rezervoar treba imati pokazatelj nivoa tečnosti koji se takođe može instalirati unutar rezervoara i treba da je jasno vidljiv i čitljiv sa mesta na kome se rezervoar puni; - uređaj treba imati kompenzacioni ventil za regulisanje pritiska da bi se sprječilo stvaranje pritiska ili nadpritiska u rezervoaru uređaja; - ako je uređaj opremljen uređajem za punjenje rezervoara vodom, povratni tok iz rezervoara do izvora vode treba da je onemogućen. Vidljivo miješanje tečnosti može se obezbijediti tokom rada uređaja; - ako uređaj ima ventil za pražnjenje rezervoara, on treba da radi pouzdano i treba omogućiti prikupljanje sadržaja rezervoara bez kontaminacije životne sredine ili operatera; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i testom karakteristika;
Filetri	<ul style="list-style-type: none"> - na pumpi i usisnom dijelu treba da je ugrađen najmanje jedan filter; - filteri treba da su u dobrom stanju (čisti i bez deformacija), gustoća mrežice treba da odgovara diznama ugrađenim u uređaj prema uputstvima proizvođača dizni; - filteri trebaju da su zamjenljivi / u skladu sa uputstvima proizvođača; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i uvidom u specifikaciju;
Čišćenje	<ul style="list-style-type: none"> - ugrađena oprema za čišćenje ostataka pesticida treba pravilno da radi; - opremu za spoljno čišćenje ili čišćenje drugih djelova uređaja treba da radi pravilno; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i radnim testom;
Manometar	<ul style="list-style-type: none"> - ako je na uređaju instaliran manometar, on treba da je u skladu sa zahtjevima navedenim u MEST EN ISO 16122-2: 2015; - manometar se pregleda na način naveden u MEST EN ISO 16122-2: 2015; - usklađenost se provjerava mjerjenjima;
Dizne	<ul style="list-style-type: none"> - nakon isključivanja uređaja iz dizni ne smije biti kontinuiranog kapanja, pet sekundi nakon što ispusti mlaz za raspršivanje; - dizne treba da su istovremeno uključene i isključene; - oblik dizni treba da je prikladan za predviđenu upotrebu (npr. nanošenje na ivice); - tijelo svake dizne treba da je u skladu sa namjeravanim upotrebom iz specifikacije proizvođača; - tokom rada, položaj dizni ne smije se nemamjerno mijenjati. Ako je uređaj opremljen diznama na daljinsko upravljanje (npr. za prskanje neravnog terena), treba da pravilno funkcioniše; - treba da je omogućeno uključivanje ili isključivanje pojedinih djelova traka prskalice uređaja; - primjena rastvora za raspršivanje treba da je omogućena na način da je u slučaju primjene na jednoj strani voza moguće isključiti aplikaciju na drugoj strani voza; - ako na uređaju postoje dizne, treba se provjeriti uključivanje i isključivanje dizni što se postiže postavljanjem prepreke ispred dizni, a zatim vizuelnim posmatranjem vremena reakcije i ponašanja dizni; - protok dizni treba da ispunjava zahtjeve navedene u MEST EN ISO 16122-2: 2015; - ispitivanje protoka dizni za poznati i nepoznati protok vrši se u skladu sa MEST EN ISO 16122-2: 2015; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom, testom karakteristika i mjerjenjima.

Znak za označavanje uređaja

- (1) Znak o obavljenoj provjeri sastoji se iz tri dijela i crvene je boje, a štampa se u C:36, M:0, Y:57, K:0 ili u PANTONE 7487 C. Osnovni dio znaka je pravougaonog oblika veličine 100x80 mm. Sastoji se od teksta, brojeva i loga Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove u sredini znaka. Tekst i brojevi znaka ispisani su pismom Arial. Na gornjoj ivici znaka otisnuto je 6 crnih tačaka sa godinama, na donjem 12 crnih tačaka sa mjesecima, na lijevoj bočnoj ivici znaka 16 crnih tačaka, a na desnoj bočnoj ivici 15 crnih tačaka sa danima. U gornjem dijelu znaka velikim štampanim slovima veličine pisma 24 pt ispisano je »PREGLEDANO«. Logo: kružnica posebne strukture sa elementima motiva biljne proizvodnje: maslina, citrusa, jagoda i vinove loze unutar koje je naziv: Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove isписан slovima veličine pisma 15 pt. U donjem dijelu znaka nalazi se broj znaka koji se navodi brojevima u veličini pisma 18 pt. Broj znaka sastoji se iz dva dijela. Prvi dio je trocifreni i predstavlja broj ovlašćenog pravnog lica, a drugi dio znaka sastoji se od šest cifara i predstavlja serijski broj znaka. Između prvog i drugog dijela znaka nalazi se crtica. Osnovni dio znaka lijepi se na ispravni provjereni uređaj. Naljepnica sa znakom je narezana na krajevima, radi sprječavanja skidanja sa uređaja bez oštećenja. Naljepnica se štampa na materijalu otpornom na habanje i bojama koje su otporne na tečnosti, svjetlost i ostale atmosferske uticaje najmanje za dužinu trajanja znaka od pet godina. Ispod osnovnog dijela znaka nalaze se dva pomoćna dijela znaka u obliku pravougaonika iste veličine u boji osnovnog dijela znaka, a na ovima je otisnut isti broj znaka u crnoj boji od kojih se jedan lijepi na izvještaj o obavljenoj provjeri, a drugi na uređaj.
- (3) Znak o obavljenoj provjeri izraduje Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, a zadužuju ovlašćena pravna lica koja po završetku provjera stavlju znak na uređaj ako ispunjava uslove.
- (4) Znak o obavljenoj provjeri izdaje se sa rokom važnosti od tri godine od datuma zadnjeg pregleda/izdavanja znaka.
- (5) Znak o obavljenoj provjeri stavlja se na vidno mjesto na uređaju gdje je najmanja mogućnost oštećenja znaka.
- (6) U slučaju gubitka ili oštećenja znaka o obavljenoj provjeri, vlasnik/korisnik uređaja je dužan da zatraži izdavanje novog znaka od ovlašćenog pravnog lica koje mu je izdalо posljednji znak.

Kontrolna lista 2

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove	Broj znaka: _____ <i>(Label No.)</i>
Kontrolor uređaja: <i>(Test station)</i>	Prostor za znak: <i>(Place for label)</i>

ISPRAVNOST UREĐAJA ZA UPOTREBU PESTICDA

Certificate for the inspection of pesticide application equipment
according to EN 13790/16122 standard

Podaci o vlasniku:

(Owner's identity)

Ime i prezime: _____
(Name and Surname)

Adresa vlasnika: _____
(Owner's address)

Vrsta uređaja:

(Type of application equipment)

- prskalica (*boom sprayer*)
- zamagljivač (*sprayer*)
- ručno voženi uređaji (*handheld operated equipment*)
- automatski uređaji (*automatic equipment*)
- uređaji za zamagljivanje (*fogging equipment*)
- uređaji za nanošenje granulata (*granular applicator*)
- uređaji za hemijsko tretiranje sjemenskog materijala (*seed treatment equipment*)
- drugi uređaji (*others equipment*)

Podaci o uređaju:

(Identification of the equipment):

Proizvođač: _____ Godina proizvodnje: _____
(Manufacturer) *(Year of manufacture)*

Tip: _____ Serijski broj: _____
(Type) *(Serial No.)*

Datum kupovine – samo za nove uređaje: _____
(Date of purchase—only for new equipment)

Napomena: _____
(Notes)

Rezultat provjera:

(Conclusions of the inspection)

Uređaj odobren:
(Equipment approved)

Da
(Yes)

Ne
(No)

Mjesto i datum: _____
(Place and date)

Važenje znaka: _____

Potpis kontrolora: _____
(Signature)

772.

Na osnovu člana 112 stav 2 Zakona o bezbjednosti hrane ("Službeni list CG", broj 57/15), a u vezi sa članom 18 Zakona o sredstvima za ishranu bilja ("Službeni list RCG", broj 48/07 i "Službeni list CG", br. 76/08, 30/17 i 43/18), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodopoprivrede donijelo je

P R O G R A M MONITORINGA NITRATA U HRANI BILJNOG PORIJEKLA ZA 2022. GODINU*

Programom monitoringa nitrata u hrani biljnog porijekla (u daljem tekstu: Program) određuju se vršioci monitoringa i uzimanje uzoraka, broj uzoraka i vrsta ispitivanja, vrsta proizvoda: spanać *Spinacia oleracea*: svjež, konzerviran, duboko zamrznut ili zamrznut; svježa zelena salata *Lactuca sativa* L. u zaštićenom i na otvorenom prostoru; zelena salata ledenka Iceberg-type u zaštićenom i na otvorenom prostoru; rukola *Eruca sativa*, *Diplotaxis* sp., *Brassica tenuifolia*, *Sisymbrium tenuifolium* i hrana od preradenih žitarica i hrana za bebe namijenjena za odgojad i malu djecu radi praćenja nivoa nitrata.

Nitriti su kontaminenti koje karakteriše velika rastvorljivost u vodi i pokretljivost u životnoj sredini, a naročito lisnato povrće (salata, blitva, spanać, rukola) je glavni izvor nitrata u ljudskoj ishrani.

Na akumulaciju nitrata utiču sljedeći faktori: obezbijedenost biljaka azotom, količina, tip, izvor i vrijeme primjene sredstava za ishranu bilja, svjetlost, vodni režim, temperatura, biljna vrsta, faza rasta i razvića i ostalih ekoloških činilaca (sadržaj CO₂ u atmosferi, tip zemljišta, prisustvo herbicida, obezbijedenost biljaka pojedinim neophodnim elementima i slično), vrijeme berbe, uslovi uzgoja povrća (otvoreni ili zaštićeni prostor).

Program se sprovodi u cilju procjene ugroženosti zdravlja stanovništva, u skladu sa Uredbom o maksimalno dozvoljenim količinama kontaminenata u hrani ("Službeni list CG", broj 48/16 i 66/19).

Uzorci prema vrsti, broju, porijeklu, sa maksimalno dozvoljenim količinama nitrata po vrstama povrća i vremenu uzimanja uzoraka dati su u Tabeli 1 ovog programa.

Uzorci se uzimaju sistemom slučajnog uzorka, a u skladu sa analizom rizika i na osnovu dosadašnjih dokaza o nivoima nitrata, kao i njihovom uticaju na zdravlje stanovništva i u skladu sa Pravilnikom o bližem načinu i postupku uzimanja uzoraka za laboratorijsko ispitivanje zelene salate ili spanaća na nitrate ("Službeni list CG", broj 6/14), kako slijedi:

Sistem rangiranja rizika	
Monitoring	Vrsta monitoringa
Nizak nivo rizika: - ne postoji dokaz o prekoračenom nivou nitrata (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji, sistem brzog obavještavanja RASFF's ili drugi podaci monitoringa drugih država); - nizak nivo očekivanih nitrata; - hrana je manje zastupljena u ishrani ljudi.	Rutinsko uzimanje uzoraka u cilju provjere usaglašenosti maksimalno dozvoljenih količina nitrata i obezbjedenja potrebnih informacija.
Srednji nivo rizika: - postoji dokaz o prekoračenom ili ne-odobrenom nivou nitrata (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji, sistem brzog obavještavanja RASFF's ili drugi podaci monitoringa drugih država); - očekivana pojava nitrata; - hrana je većim dijelom zastupljena u ishrani ljudi; - narastajući priliv i promovisanje hrane iz novih izvora.	Rutinsko uzimanje uzoraka u cilju provjere usaglašenosti maksimalno dozvoljenih količina nitrata i obezbjedenja potrebnih informacija, radi praćenja prethodnih rezultata.
Visok nivo rizika: - skoriji dokaz o prekoračenju maksimalno dozvoljenih količina nitrata (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji, sistem brzog obavještavanja RASFF's ili drugi podaci monitoringa drugih država); - dokaz da unos može preći akutnu referentnu dozu <i>Acute Reference Dose</i> ; - očekivana pojava prekoračenja maksimalno dozvoljenih količina nitrata u hrani koja je od izuzetnog značaja za neku potrošačku grupu.	Godišnji monitoring hrane koja je značajna u ishrani ljudi i/ili ciljani monitoring za identifikovanje problema.

Parametri koji su uzeti u obzir prilikom izrade programa su:

- broj stanovnika;
- statistički podaci o potrošnji: zastupljenosti u ishrani zelene salate, spanaća i rukole;
- podaci o domaćoj proizvodnji i uvozu zelene salate, spanaća i rukole;
- podaci o nivou nitrata iz prethodnih godina;
- kapaciteti laboratorija, primijenjene metode;
- registrovana sredstva za ishranu bilja;
- broj skladišta, veleprodaja, uvoznika i maloprodaja zelene salate, spanaća i rukole.

Ispitivanje uzoraka vrše ovlašćene laboratorije u skladu sa Zakonom o bezbjednosti hrane i Zakonom o sredstvima za ishranu bilja.

Ovlašćene laboratorije izvještaj o ispitivanju sa rezultatima ispitivanja dostavljaju inspektorima koji su uzeli uzorak i organu uprave nadležnom za fitosanitarne poslove (u daljem tekstu: Uprava).

Izvještaji o ispitivanju, osim rezultata ispitivanja treba da sadrže i kvantifikovane podatke o izvršenim ispitivanjima koje su korišćene u skladu sa procedurama kontrole kvaliteta.

Ispitivanje uzorka se vrši se u skladu sa Pravilnikom o bližem načinu i postupku uzimanja uzorka za laboratorijsko ispitivanje zelene salate ili spanaća na nitratre ("Službeni list CG", broj 6/14).

Ako uzeti uzorci ne ispunjavaju utvrđene uslove, ponoviće se uzimanje uzorka na zahtjev laboratorije.

Tabela 1. Porijeklo, vrsta, vremenski period i broj uzorka i maksimalno dozvoljene količine nitrata za zelenu salatu, spanać i rukolu koji će biti ispitani

R. br.	Vrsta hrane	Vrijeme	Br. uzorka	Br. uzorka
1	2	3	4	5
1.1	Suježi spanać (<i>Spinacia oleracea</i>)	cijela godina	4	4
1.2	Konzerviran ili zamrznut spanać	cijela godina	3	3
1.3	Suježa zelena salata (<i>Lactuca sativa L.</i>) (salata gajena u zaštićenom i na otvorenom prostoru), isključujući ledenku pod tačkom 1.4	1. oktobra do 31. marta		
		1.3.1	zelena salata (zaštićeni prostor)	3
		1.3.2	zelena salata (otvoreni prostor)	3
		1. aprila do 30. septembra		
		1.3.3	zelena salata (zaštićen prostor)	3
1.4	Zelena salata - ledenka (<i>Iceberg-type</i>)	zelena salata (otvoreni prostor)		
		cijela godina		
		1.4.1	ledenka (zaštićeni prostor)	1
1.5	Rukola (<i>Eruca sativa</i> , <i>Diplotaxis sp.</i> , <i>Brassica tenuifolia</i> , <i>Sisymbrium tenuifolium</i>)	1. oktobra do 31. marta		2
		1. aprila do 30. septembra		2
1.6	Hrana od prerađenih žitarica i hrana za bebe namijenjena za odojčad i malu djecu sa: spanaćem, blitvom i sl.	cijela godina	2	2

Za sprovodenje Programa monitoringa nitrata u hrani biljnog porijekla 2022. godinu odgovorna je Uprava, a vrsta i broj uzorka iz Tabele 1 ovog programa može se mijenjati prema sredstvima utvrđenim Programom mjera bezbjednosti hrane i hrane za životinje za 2022. godinu na osnovu mogućeg rizika u skladu sa datim parametrima.

Uzorke iz Tabele 1 ovog programa uzimaju inspektori za hranu.

Inspektori za hranu uzimaju uzorke u primarnoj proizvodnji odnosno objektima primarne proizvodnje (otvoreni i/ili zaštićeni proizvodni objekti - platenici, staklenici, otvoreno polje i slično), skladištima primarnih proizvoda, na otkupnim mjestima, pijacama odnosno otvorenim prodajnim mjestima.

Ako se prilikom uzimanja uzorka zahtjeva naknada za uzete uzorke, faktura se ispostavlja Upravi, po tržišnoj cijeni na dan uzimanja uzorka, uz fakturu se prilaže i zapisnik inspektora koji ukazuje na zahtjev za naknadu uzetih uzorka.

Troškovi ispitivanja iz Tabele 1 ovog programa, sa poštanskim troškovima nastale po osnovu ovog programa padaju na teret Uprave.

Sredstva za sprovodenje ovog programa opredijeljena su Budžetom Crne Gore za 2022. godinu, Organizacioni kod 41107 (Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove), Program 16 002 (Poljoprivreda), Potprogram 16 002 005 (Bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarni poslovi), Aktivnost 16 002 005 002 (Monitoring bezbjednosti hrane).

Ovaj program objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

* U ovaj Program prenešen je: član 9 stav 1 Regulative komisije (EC) br. 1881/2006 i dio iz Aneksa o uspostavljanju maksimalnih nivoa za određene kontaminante Sekcija i Nitrati /Commission Regulation (EC) NO 1881/2006 of 19 december 2006 setting maximum levels for certain contaminants in foodstuffs

Broj:05-313/22-5560/2
Podgorica, 13. maja 2022. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

773.

Na osnovu člana 10 stav 3 Zakona o sredstvima za zaštitu bilja („Službeni list CG”, br. 51/08 i 18/14), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodopopriveđe, uz saglasnost Ministarstva zdravlja, donijelo je

PROGRAM MONITORINGA PROMETA SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA ZA 2022. GODINU

Programom monitoringa prometa sredstava za zaštitu bilja (u daljem tekstu: Program) određuju se vršioci, broj objekata i kontrolne liste prometa sredstava za zaštitu bilja na malo, odnosno veliko, odnosno uvoz, odnosno carinskim skladištima.

Cilj Programa je provjera uslova u objektima za promet sredstava za zaštitu bilja na malo i/ili veliko.

U Crnoj Gori registrovana su 34 uvoznika/veleprodajnih mjesta i 81 distributer za promet pesticida na malo.

Programom su određeni prioriteti u skladu sa rješenjem o registraciji, pokrivenosti tržišta, u skladu sa analizom rizika, a na osnovu dosadašnjih dokaza o utvrđenim nepravilnostima sa ciljem utvrđivanja stvarnog stanja u prometu pesticida u objektima registrovanim za promet sredstava za zaštitu bilja u pogledu kadra i opreme kroz primjenu kontrolnih lista datih u Prilogu koji je sastavni dio ovog Programa.

Svaka promjena uslova u objektima za promet u odnosu na uslove prilikom upisa u Registar za promet sredstava za zaštitu bilja na veliko i Registar za promet sredstava za zaštitu bilja na malo (u daljem tekstu: Registar) treba da bude evidentirana i provjerena.

Program ima za cilj utvrđivanje nepravilnosti radi njihovog otklanjanja i sprovodenje pravovremenih aktivnosti i mjera u cilju otklanjanja potencijalne opasnosti za ljude, bilje, životinje ili životnu sredinu.

Programom su obuhvaćeni objekti iz kojih se sredstva za zaštitu bilja stavljuju u promet kako bi se kontrolisali propisani uslov, a u skladu sa aktivnostim predviđenim Nacionalnim planom za održivu upotrebu pesticida.

Pri izboru objekata za monitoring uzimaju se u obzir slijedeći faktori: broj objekata, zastupljenost na tržištu, obim prometa, kao i podaci o neusaglašenostima iz prethodnih perioda.

Opština	Broj objekata		Ukupno
	Maloprodaja	Uvoz/Carinska skladišta/Veleprodaja	
Bar	8	2	10
Berane	5	2	7
Bijelo Polje	8	3	11
Budva	2	0	2
Danilovgrad	6	1	7
Herceg Novi	4	1	5
Kolašin	2	0	2
Kotor	3	1	4
Mojkovac	1	0	1
Nikšić	6	2	8
Plav	1	0	1
Pljevlja	2	0	2
Podgorica	26	18	44
Tivat	2	1	3
Tuzi	1	0	1
Ulcinj	4	3	7
Ukupno	81	34	115

Odabir objekata se vrši sistemom slučajnog uzorka, a u skladu sa analizom rizika i na osnovu postojanja dosadašnjih dokaza o nepravilnostima, kako slijedi:

Sistem rangiranja	
Nivo rizika	Vrsta monitoringa
Nizak nivo prioriteta: -ne postoji dokaz o nepravilnosti (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci); -nizak nivo očekivanih nepravilnosti; - manja zastupljenost na tržištu.	Rutinski u cilju provjere usaglašenosti i obezbjeđenja potrebnih informacija.

<p>Srednji nivo prioriteta:</p> <ul style="list-style-type: none"> -postoji dokaz o nepravilnosti (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci); -očekivana pojava nepravilnosti; - veća zastupljenost na tržištu; - narastajuća popularnost. 	<p>Rutinski u cilju provjere usaglašenosti i obezbjeđenja potrebnih informacija, radi praćenja prethodnih rezultata.</p>
<p>Visok nivo prioriteta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - skoriji dokaz o nepravilnosti (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci); - dokaz o opasnosti za ljude, bilje, životinje ili životnu sredinu; - očekivana pojava ciljane nepravilnosti. 	<p>Ciljani za identifikovane probleme.</p>

Parametri koji su uzeti u obzir prilikom izrade programa su: broj korisnika; statistički podaci o potrošnji; zastupljenosti na uvozu; poljoprivredna proizvodnja; upotreba na nepoljoprivrednim površinama; broj objekata; statistika prometa pesticida; broj skladišta, veleprodaja, uvoznika i maloprodaja sredstava za zaštitu bilja.

Monitoring vrše fitosanitarni inspektorji uz korišćenje kontrolnih lista i u skladu sa godišnjim Planom službenih kontrola.

Prilikom monitoringa fitosanitarni inspektor popunjava kontrolne liste koje su sastavni dio ovog programa i koje služe za dalje praćenje stanja u objektima i praćenje sprovođenja naloženih mjera.

Fitosanitarni inspektor kontrolnu listu dostavlja i organu uprave nadležnom za fitosanitarne poslove -Odsjek za sredstva za zaštitu bilja.

Ovaj program objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj:05-313/22-5553/2
Podgorica, 5. maja 2022. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

Prilog**Kontrolna lista 1**

	Crna Gora Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove Fitosanitarna inspekcija	Adresa: Serdara Jola Piletića br.26, 81000 Podgorica, Crna Gora tel: +382 20 201 945 fax: +382 20 201 946 www.ubh.gov.me
1. OPŠTI DIO (distributer¹)		
Zakon o sredstvima za zaštitu bilja (Službeni list CG, br. 51/2008, 40/2011 i 18/2014)		
Tip kontrole:	Distributer:	
☐ vizuelna ☐ dokumentaciona	☐ na veliko ☐ uvoz	
Broj predmeta:	Naziv i adresa distributera:	
Datum:	Naziv i adresa objekta:	
Pregledu prisutna stranka ² (ime i prezime):		
2. STRUČNO LICE U OBJEKTU		
2.1 Ima zaposleno lice u stalnom radnom odnosu odgovorno za nabavku, promet, smještaj, čuvanje i izdavanje SZB;	☐ Da	☐ Ne
2.2 Ima zaposleno lice sa završenim specijalističkim studijama, odnosno poljoprivrednim fakultetom (smjer zaštite bilja), specijalističkim studijima ili poljoprivrednim fakultetom (smjer biljne proizvodnje);	☐ Da	☐ Ne
2.3 Ime i prezime lica iz tačke 2.1 i 2.2 (stručno lice u objektu):		
2.4 Podaci o stručnoj spremi stručnog lica u objektu:		
2.5 Da li je stručno lice u momentu kontrole prisutno u objektu?	☐ Da	☐ Ne
2.6 Da li je stručno lice završilo specijalistički kurs za sredstva za zaštitu bilja?	☐ Da	☐ Ne
2.7 Ako je stručno lice završilo specijalistički kurs za sredstva za zaštitu bilja upisati broj legitimacije:		
<p>*Ako je odgovor na pojedinačna pitanja od 2.1 do 2.7 negativni fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 1 Zakona o inspekcijskom nadzoru³ radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora: 1) ukaže na utvrđene nepravilnosti i odredi rok za njihovo otklanjanje; Mjera traje dok se ne otklone nepravilnosti, odnosno dok traju okolnosti zbog kojih su izrečene. Inspektor može preduzeti, istovremeno, i više upravnih mjera ili radnji kada to nalaže javni interes ili svrha i cilj nadzora.</p>		
3. PODACI OD ZNAČAJA ZA STATUS		
3.1 Da li je distributer registrovan za obavljanje djelatnosti u CRPS ⁴ ?	☐ Da	☐ Ne
3.2 Da li je distributer registrovan od strane Uprave za promet sredstava za zaštitu bilja?	☐ Da	☐ Ne
3.3 Ako je distributer registrovan od strane Uprave za promet sredstava za zaštitu bilja upisati broj rješenja:		
<p>*Ako je odgovor na pitanje 3.2 negativan (izriče se prekršajni nalog) sa u skladu sa članom 53 Zakona⁵ novčanom kaznom od 500 eura kazniće se za prekršaj:</p>		

¹ Distributer: privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik;² Odgovorno licu u pravnom licu ili lice sa ovlašćenjima odgovornog lica³ Zakon o inspekcijskom nadzoru "Službeni list RCG", br. 39/2003 i "Službenom listu CG", br. 76/2009, 57/2011, 18/2014, 11/2015 i 52/2016.⁴ Centralni registar privrednih subjekata⁵ Zakon o sredstvima za zaštitu bilja (Službeni list CG, br. 51/2008, 40/2011 i 18/2014)

pravno lice, ako: 2) se bavi prometom sredstava za zaštitu bilja, a nije upisan u Registar za promet sredstava za zaštitu bilja na veliko i Registar za promet sredstava za zaštitu bilja na malo (član 6 stav 1);
 Za prekršaj kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu i fizičko lice novčanom kaznom od 100 eura.
 Za prekršaj kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 300 eura.

Uslovi u pogledu prostora za promet sredstava za zaštitu bilja na veliko					
4. OPIS KONTROLE I SMJERNICE ZA OBJEKAT	Provjera usklađenosti (popuniti odgovarajuće polje)				
	DA (pisati 1 bod)	NE (pisati 0 bodova)	n/p	Ukupno bodova	Komentar
4.1 izgrađen od nezapaljivog, teško zapaljivog materijala, ne upija SZB, otporan na hemikalije, pucanje, vlagu, a zidovi, podovi i plafoni glatkih površina koje se lako čiste;					
4.2 izgrađen na mjestu koje nije podložno poplavama, nema mogućnost zagađivanja vode					
4.3 se ne nalazi u stambenim zgradama i objektima za životinje (za objekte na veliko)					
4.4 je osvijetljen i aklimatizovan (za procesa rada, smještaj, čuvanje SZB)					
4.5 ima odgovarajuće rafove i palete za razvrstavanje, a sredstava za zaštitu bilja na njima razvrstana po namjeni					
4.6 ima posebno ograđen dio za smještaj sredstava za zaštitu bilja koji se zaključava					
4.7 ima omogućen pristup vatrogasnim kolima u slučaju požara					
4.8 sa otvorima na vodovodnim, kanalizacionim cijevima i električnim vodovima koji prolaze kroz zidove objekta, nepropusno zatvoreni;					
4.9 sa obezbijeđenom zaštitom od direktnog izlaganja sunčevim zracima, atmosferskom talogu i gasovima, pari, toploti i zamrzavanju;					
4.10 ima ventilaciju (prirodnu ili vještačku) u radnim prostorijama i mjestima za boravak, odnosno u životnoj sredini oko objekta ne bude veća od maksimalno dozvoljene					
4.11 ima obezbijeđen prostor (prolaz i slobodan prostor) za nesmetan utovar, istovar, skladištenje i izdavanje sredstava za zaštitu bilja					
4.12 ima sanitarni čvor					
4.13 ima odvojeni prostor za smještaj sredstava za zaštitu bilja ukoliko se u skladištu čuvaju i druge vrste proizvoda					
4.14 se nalazi odvojen prostor za lice koje je odgovorno za nabavku, promet, smještaj, čuvanje i izdavanje sredstava za zaštitu bilja;					
4.15 ima odvojenu prostoriju ili posebno ograđen prostor za smještaj zaliha sredstava za zaštitu bilja kojima je istekao rok upotrebe obilježen natpisom „SREDSTVA ZA ZAŠTITU BILJA SA ISTEKLIM ROKOM UPOTREBE“					
4.16 se nalazi oprema za prvu pomoć					

4.17 se nalazi bure ili vreća gline, perlita ili pjeska za adsorpciju u slučaju prosipanja.				
Ukupan broj bodova:				
*Ako je odgovor na pojedinačna pitanja od 4.1 do 4.17 negativan fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 1 Zakona o inspekcijskom nadzoru ⁶ radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora: 1) ukaže na utvrđene nepravilnosti i odredi rok za njihovo otklanjanje; Mjera traje dok se ne otklone nepravilnosti, odnosno dok traju okolnosti zbog kojih su izrečene. Inspektor može preduzeti, istovremeno, i više upravnih mjera ili radnji kada to nalaže javni interes ili svrha i cilj nadzora. **Ako je izvedeni procenat rizika za pojedinačni objekat po procjeni kritičan fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 8 Zakona o inspekcijskom nadzoru radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora 8) zabranj proizvodnju, upotrebu ili promet robe ili pružanje usluga;				
Komentari i napomene				
Ime i prezime prisutne stranke⁷		Fitosanitarni inspektor		

Kriterijumi za određivanje stepena rizika:

Redni broj	Stepen rizika	Broj bodova u procentima
1.	neznatan	91 do 100
2.	nizak	81 do 90
3.	srednji	71 do 80
4.	visok	61 do 70
5.	kritičan	60 i manje

⁶ Zakon o inspekcijskom nadzoru "Službeni list RCG", br. 39/2003 i "Službenom listu CG", br. 76/2009, 57/2011, 18/2014, 11/2015 i 52/2016.

⁷ odgovorno licu u pravnom licu ili lice sa ovlašćenjima odgovornog lica

Kontrolna lista 2

	Crna Gora Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove Fitosanitarna inspekcija	Adresa: Serdara Jola Piletića br.26, 81000 Podgorica, Crna Gora tel: +382 20 201 945 fax: +382 20 201 946 www.ubh.gov.me
1. OPŠTI DIO (distributer⁸)		
Zakon o sredstvima za zaštitu bilja (Službeni list CG, br. 51/2008, 40/2011 i 18/2014)		
Tip kontrole:	Distributer:	
vizuelna ☐ dokumentaciona ☐	na malo ☐	
Broj predmeta:	Naziv i adresa distributera:	
Datum:	Naziv i adresa objekta:	
Pregledu prisutna stranka ⁹ (ime i prezime):		
2. STRUČNO LICE U OBJEKTU		
2.1 Ima zaposleno lice u stalnom radnom odnosu odgovorno za nabavku, promet, smještaj, čuvanje i izdavanje SZB;		Da ☐ Ne ☐
2.2 Ima zaposleno lice ima završene specijalističke studije, odnosno poljoprivrednim fakultetom (smjer zaštite bilja), specijalističkim studijima ili poljoprivrednim fakultetom (smjer biljne proizvodnje);		Da ☐ Ne ☐
2.3 Ime i prezime stručnog lica u objektu:		
2.4 Podaci o stručnoj spremi stručnog lica u objektu:		
2.5 Da li je stručno lice u momentu kontrole prisutno u objektu?	Da ☐ Ne ☐	
2.6 Da li je stručno lice završilo specijalistički kurs za sredstva za zaštitu bilja?	Da ☐ Ne ☐	
2.7 Ako je stručno lice završilo specijalistički kurs za sredstva za zaštitu bilja upisati broj legitimacije:		
*Ako je odgovor na pojedinačna pitanja od 2.1 do 2.7 negativni fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 1 Zakona o inspekcijskom nadzoru ¹⁰ radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora:		
1) ukaže na utvrđene nepravilnosti i odredi rok za njihovo otklanjanje; Mjera traje dok se ne otklone nepravilnosti, odnosno dok traju okolnosti zbog kojih su izrečene. Inspektor može preduzeti, istovremeno, i više upravnih mjera ili radnji kada to nalaže javni interes ili svrha i cilj nadzora.		
3. PODACI OD ZNAČAJA ZA STATUS		
3.1 Da li je distributer registrovan za obavljanje djelatnosti u CRPS ¹¹ ?		Da ☐ Ne ☐
3.2 Da li je distributer registrovan od strane Uprave za promet sredstava za zaštitu bilja?		Da ☐ Ne ☐
3.3 Ako je distributer registrovan od strane Uprave za promet sredstava za zaštitu bilja upisati broj rješenja:		
*Ako je odgovor na pitanje 3.2 negativan (izriče se prekršajni nalog) sa u skladu sa članom 53 Zakona ¹² novčanom kaznom od 500 eura kazniće se za prekršaj: pravno lice, ako: 2) se bavi prometom sredstava za zaštitu bilja, a nije upisan u Registar za promet sredstava za zaštitu bilja na veliko i Registar za		

⁸ Distributer: privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik;

⁹ Odgovorno licu u pravnom licu ili lice sa ovlašćenjima odgovornog lica

¹⁰ Zakon o inspekcijskom nadzoru "Službeni list RCG", br. 39/2003 i "Službenom listu CG", br. 76/2009, 57/2011, 18/2014, 11/2015 i 52/2016.

¹¹ Centralni registar privrednih subjekata

¹² Zakon o sredstvima za zaštitu bilja (Službeni list CG, br. 51/2008, 40/2011 i 18/2014)

promet sredstava za zaštitu bilja na malo (član 6 stav 1);
 Za prekršaj kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu i fizičko lice novčanom kaznom od 100 eura.
 Za prekršaj kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 300 eura.

Uslovi u pogledu prostora za promet sredstava za zaštitu bilja na malo					
4. OPIS KONTROLE I SMJERNICE ZA OBJEKAT	Provjera usklađenosti (popuniti odgovarajuće polje)				
	DA (pisati 1 bod)	NE (pisati 0 bodova)	n/p	Ukupno bodova	Komentar
4.1 izgrađen od nezapaljivog, teško zapaljivog materijala, ne upija SZB, otporan na hemikalije, pucanje, vlagu, a zidovi, podovi i plafoni glatkih površina koje se lako čiste;					
4.2 izgrađen na mjestu koje nije podložno poplavama, nema mogućnost zagađivanja vode					
4.3 sa prostorijom za prodaju sredstava za zaštitu bilja krajnjim korisnicima;					
4.4 je osvijetljen i aklimatizovan (za procesa rada, smještaj, čuvanje SZB)					
4.5 ima omogućen pristup vatrogasnim kolima u slučaju požara					
4.6 sa otvorima na vodovodnim, kanalizacionim cijevima i električnim vodovima koji prolaze kroz zidove objekta, nepropusno zatvoreni;					
4.7 sa obezbijeđenom zaštitom od direktnog izlaganja sunčevim zracima, atmosferskom talogu i gasovima, pari, toploti i zamrzavanju;					
4.8 ima ventilaciju (prirodnu ili vještačku) u radnim prostorijama i mjestima za boravak, odnosno u životnoj sredini oko objekta ne bude veća od maksimalno dozvoljene					
4.9 ima sanitarni čvor					
4.10 koji ima zastakljene vitrine sa vještačkom ventilacijom za smještaj sredstava za zaštitu bilja, koja se zaključava u skladu sa sigurnosnom listom i u kojima se sredstva za zaštitu bilja drže prema namjeni;					
4.11 sa posebnom prostorijom za lice koje je odgovorno za nabavku, promet, smještaj, čuvanje i izdavanje sredstava za zaštitu bilja (radni sto, stolica, kompjuter, lupa, osvetljenje i sl.);					
4.12 koji ima prostoriju ili posebno ograđen prostor za smještaj sredstava za zaštitu bilja koja su neutrošena, kojima je istekao rok upotrebe i koji je obilježen natpisom "SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA KOJA SU POVUČENA IZ PROMETA" sa evidencijom					
Ukupan broj bodova:					
*Ako je odgovor na pojedinačna pitanja od 4.1 do 4.12 negativan fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 1 Zakona o inspekcijskom nadzoru ¹³ radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora:					
1) ukaže na utvrđene nepravilnosti i odredi rok za njihovo otklanjanje;					

¹³ Zakon o inspekcijskom nadzoru "Službeni list RCG", br. 39/2003 i "Službenom listu CG", br. 76/2009, 57/2011, 18/2014, 11/2015 i 52/2016.

Mjera traje dok se ne otklone nepravilnosti, odnosno dok traju okolnosti zbog kojih su izrečene. Inspektor može preduzeti, istovremeno, i više upravnih mjera ili radnji kada to nalaže javni interes ili svrha i cilj nadzora.

**Ako je izvedeni procenat rizika za pojedinačni objekat po procjeni kritičan fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 8 Zakona o inspekcijskom nadzoru radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora

8) **zabranj** proizvodnju, upotrebu ili **promet robe** ili pružanje usluga;

Komentari i napomene

Ime i prezime prisutne stranke ¹⁴	Fitosanitarni inspektor

Kriterijumi za određivanje stepena rizika:

Redni broj	Stepen rizika	Broj bodova u procentima
6.	neznatan	91 do 100
7.	nizak	81 do 90
8.	srednji	71 do 80
9.	visok	61 do 70
10.	kritičan	60 i manje

¹⁴ odgovorno licu u pravnom licu ili lice sa ovlašćenjima odgovornog lica

774.

Na osnovu člana 10 stav 3 Zakona o sredstvima za zaštitu bilja („Službeni list CG”, br. 51/08 i 18/14), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodopривrede uz saglasnost Ministarstva zdravlja, donijelo je

P R O G R A M MONITORINGA ODRŽIVE UPOTREBE PESTICIDA ZA 2022. GODINU

Programom monitoringa održive upotrebe pesticida (u daljem tekstu: Program) određuju se vršioci, broj objekata i kontrolne liste za poljoprivredna gazdinstva na kojima se upotrebljavaju i skladište pesticidi.

Cilj Programa je provjera uslova objekata za skladištenje sredstava za zaštitu bilja na poljoprivrednim gazdinstvima.

U Crnoj Gori do 2022. godine registravana su 4468 poljoprivrednih proizvođača hrane biljnog porijekla na nivou primarne proizvodnje.

Programom su određeni prioriteti u skladu sa analizom rizika, na osnovu veličine poljoprivrednih površina, dosadašnjih dokaza o utvrđenim nepravilnostima sa ciljem utvrđivanja stanja u objektima u kojima se skladište pesticidi.

Svaka promjena uslova u objektima za skladištenje u odnosu na propisane uslove treba da bude evidentirana i otklonjena jer može dovesti do promjena u samom pesticidu što može direktno uticati na njihovu efikasnost ali imati uticaj i na zdravlje ljudi, bilja (fitotoksičnost) i životnu sredinu.

Program ima za cilj utvrđivanje nepravilnosti radi njihovog otklanjanja i sprovodenja pravovremenih aktivnosti u cilju otklanjanja potencijalne opasnosti za ljude, bilje, životinje ili životnu sredinu.

Programom se obuhvataju objekti za skladištenje kod primarnih proizvođača sa najvećom površinom pod proizvodnjom, kao i oni koji hranu plasiraju na tržište kako bi se stvorila jasnija slika o održavanju propisanih uslova u skladu sa Nacionalnim planom za održivu upotrebu pesticida.

Pri izboru objekata za monitoring uzimaju se u obzir slijedeći faktori: veličina poljoprivredne proizvodnje, zastupljenost na tržištu, kao i podaci o neusaglašenostima iz prethodnih perioda.

Skladištenje sredstava za zaštitu bilja na poljoprivrednom gazdinstvu je od izuzetne važnosti radi sprječavanja kontaminacije i samog korisnika pesticida ali i za zaštitu životne sredine.

Skladište za sredstva za zaštitu bilja treba da se koristi samo za tu svrhu i da kapacitetima odgovara veličini proizvodnje, treba da je fizički odvojeno od hrane, hrane za životinje i drugih osjetljivih proizvoda koji se mogu kontaminirati direktnim ili indirektnim putem.

Skladište mora biti udaljeno bar 20 metara od vodotoka i nikako ne smije biti pod nagibom niti na mjestu koje može biti poplavljeno.

Materijali koji se koriste za izgradnju skladišta moraju biti čvrsti, otporni na vatru i da se lako čiste (beton, cigla i kamen se preporučuju). Pod skladišta mora biti nepromočiv. Krov treba da je izrađen od nezapaljivog materijala i mora da obezbijedi dovoljnu toplotnu izolaciju kako bi se spriječio uticaj ekstremnih temperatura. Ovaj aspekt, u kombinaciji sa efikasnom ventilacijom, obično putem otvora u gornjem i donjem dijelu zidova, obezbjeduje adekvatnu ventilaciju unutar skladišta. Osvijetljenost treba da bude dovoljna da se etikete mogu pročitati bez dodatnog npora, a police treba da budu od nezapaljivog, neupijajućeg i perivog materijala. Sredstva za zaštitu bilja treba da se čuvaju na takav način da se očuva kvalitet sredstava za zaštitu bilja i bezbjednost radnika koji imaju pristup.

Sredstva za zaštitu bilja treba čuvati isključivo u originalnom pakovanju i ne smiju se prepakivati u drugu ambalažu koja bi mogla da dovede u zabludu potencijalnog korisnika, nakon otvaranja ambalaže u slučaju kada preostane dio preparata, ambalažu je potrebno ponovo adekvatno zatvoriti (prilagođeno vrsti ambalaže) kako bi se onemogućilo prosipanje, isparavanje i ostali vidovi moguće kontaminacije. Pesticidi treba da su složeni na način da se lako identificuju i da budu grupisani prema namjeni.

Količina sredstva za zaštitu bilja koja se skladišti treba da je procijenjena u skladu sa potrebama za zaštitu bilja na tom gazdinstvu i treba ih koristiti u skladu sa pravilom: „Prvi kupljeni preparat se i prvi koristi“.

Čvrste formulacije čuvaju se na policama iznad tečnih formulacija radi izbjegavanja prolivanja tečnosti u slučaju curenja na čvrste formulacije.

	<p>U skladištu treba da se nalaze i svi mjerni instrumenti za sredstva za zaštitu bilja (menzure, pipete, vase i slično) koji treba da su čisti.</p> <p>Skladišta treba da su opremljena sa kontejnerom za odlaganje prazne ambalažu u skladu sa propisanim uputstvima radi obezbjeđivanja neškodljivog sakupljanja i odlaganja ovog otpada.</p> <p>Ako na gazdinstvu postoji sjeme tretirano sredstvima za zaštitu bilja, ono se može skladištiti do sadnje u istom skladištu, kako ne bi došlo u kontakt sa životinjama.</p> <p>Pristup sredstvima za zaštitu bilja treba da je ograničen na lica koja su obučena za rukovanje sa pesticidima odnosno lica koja imaju položen specijalistički kurs za sredstva za zaštitu bilja.</p> <p>Oznake upozorenja treba postaviti na samom ulazu u skladište, vrata ormara i slično. Oznake treba da ukažu da se u skladištima nalaze sredstva za zaštitu bilja.</p> <p>Oznake upozorenja treba da ukazuju na sljedeće: "zabranjen pristup", "ne izlagati otvorenom plamenu" "zabranjeno pušenje".</p> <p>Takođe, neophodno je zaštитiti i ventilacione otvore.</p> <p>U skladištu ne smije postojati potencijalni izvor požara, a električne instalacije treba da budu redovno održavane.</p> <p>Radnici koji imaju pristup treba da razumiju zdravstvena i bezbjednosna pravila koja se moraju poštovati.</p>
---	---

Higijena i korišćenje lične zaštitne opreme su od suštinskog značaja za sve koji potencijalno dolaze u kontakt sa sredstvima za zaštitu bilja. Lična zaštitna oprema i kupatila ne smiju biti u istoj prostoriji gdje je i skladište sredstava za zaštitu bilja.

Lična zaštitna oprema se čuva u ormarićima.

U skladištu treba da postoji i oprema u slučaju prosipanja sredstva za zaštitu bilja: pjesak, jake plastične kese, kante, četka, a preporučuje se i postavljanje protivpožarnog aparata.

Ako dođe do prosipanja sredstva za zaštitu bilja potrebno je:

- zaustaviti dalje curenje;
- provjetriti prostoriju;
- očistiti prosuti proizvod i skladište ili ako je potrebno (naročito tečne formulacije), nasuti inertnim materijalom (npr. pjesak) i sakupiti prosuti proizvod;
- ove materijale sakupiti u plastične čvrste vreće i ukloniti na propisan način

Monitoring vrše fitosanitarni inspektorji uz korišćenje kontrolnih lista i u skladu sa godišnjim Planom službenih kontrola.

Prilikom monitoringa fitosanitarni inspektor popunjava kontrolne liste date u Prilogu koji čini sastavni dio ovog Programa i koje služe za dalje praćenje stanja u objektima i praćenje sprovodenja naloženih mjera.

Fitosanitarni inspektor kontrolnu listu dostavlja i organu uprave nadležnom za fitosanitarne poslove - Odsjek za sredstva za zaštitu bilja (u daljem tekstu: Uprava).

Ovaj program objaviće se u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 05-313/22-5581/2
Podgorica, 6. maja 2022. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

**Prilog
Kontrolna lista 1**

	Crna Gora Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove Fitosanitarna inspekcija	Adresa: Serdara Jola Piletića br.26, 81000 Podgorica, Crna Gora tel: +382 20 201 945 fax: +382 20 201 946 www.ubh.gov.me				
1. OPŠTI DIO (korisnici pesticida¹⁾						
Zakon o sredstvima za zaštitu bilja (Službeni list CG, br. 51/2008, 40/2011 i 18/2014)						
Tip kontrole: ☐ vizuelna ☐ dokumentaciona		Korisnici pesticida: ☐ do 0,1 ha ☐ od 0,1 do 1 ha ☐ preko 1ha				
Broj predmeta:		Naziv/ime i prezime i adresa:				
Datum:		Naziv/ima i prezme i adresa objekta:				
Pregledu prisutna stranka ² (ime i prezime):						
2. SPECIJALISTIČKI KURS ZA SREDSTVA ZA ZAŠTITU BILJA						
2.1 Lice ima završen specijalistički kurs za sredstva za zaštitu bilja (nabavku, smještaj, čuvanje i upotrebu SZB)		☐ Da ☐ Ne				
2.2 Ime i prezime obučenog lica:						
2.3 Da li je stručno lice u momentu kontrole prisutno u objektu?		☐ Da ☐ Ne				
2.4 Ako je lice završilo specijalistički kurs za sredstva za zaštitu bilja upisati broj legitimacije:						
<small>*Ako je odgovor na pojedinačna pitanja od 2.1 do 2.4 negativni fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 1 Zakona o inspekcijskom nadzoru³ radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašten i obavezan da subjektu nadzora: 1) ukaže na utvrđene nepravilnosti i odredi rok za njihovo otklanjanje; Mjera traje dok se ne otklone nepravilnosti, odnosno dok traju okolnosti zbog kojih su izrečene. Inspektor može preduzeti, istovremeno, i više upravnih mjer ili radnji kada to nalaže javni interes ili svrha i cilj nadzora.</small>						
3. PODACI OD ZNAČAJA ZA STATUS						
3.1 Da li je korisnik pesticida registrovan u odgovarajuće registre?		☐ Da ☐ Ne				
3.2 Ako je registrovan od strane Uprave upisati broj rješenja:						
<small>* Ukoliko se radi o proizvođaču hrane biljnog porijekla koji nije upisan u registar u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja i Zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja ili drugim zakonima te ako je odgovor na pojedinačna pitanja od 3.1 do 3.2 negativni fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 1 Zakona o inspekcijskom nadzoru radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašten i obavezan da subjektu nadzora: 1) ukaže na utvrđene nepravilnosti i odredi rok za njihovo otklanjanje; Mjera traje dok se ne otklone nepravilnosti, odnosno dok traju okolnosti zbog kojih su izrečene. Inspektor može preduzeti, istovremeno, i više upravnih mjer ili radnji kada to nalaže javni interes ili svrha i cilj nadzora.</small>						
Uslovi u za evidenciju i skladištenje sredstava za zaštitu bilja						
4. OPIS KONTROLE I SMJERNICE		Provjera uskladenosti (popuniti odgovarajuće polje)				
		DA (pisati 1 bod)	NE (pisati 0 bodova)	n/p	Ukupno bodova	Komentar
Evidencija						
4.1 lica koja posjeduju legitimaciju dužna su da vode evidenciju o upotrebi sredstava za zaštitu bilja, pravilno čuvaju sredstva za zaštitu bilja i postupaju sa otpadom od sredstava za zaštitu bilja u skladu sa zakonom kojim je uređen otpad ⁴						
Skladišta						
4.2 sredstva za zaštitu bilja su odvojena od drugih proizvoda;						
4.3 sredstva za zaštitu bilja su odvojena od lične zaštitne opreme;						
4.4 sredstva za zaštitu bilja su registrovana i odobrena;						
4.5 skladište je izgrađeno od čvrstih materijala;						
4.6 skladište je zaključano;						
4.7 skladišta je zaštićeno od ekstremno visokih temperatura;						
4.8 na ulazu u skladište postoje oznake upozorenja;						
4.9 dovoljna ventilacija kao bi se obezbijedilo cirkulisanje vazduha;						
4.10 skladište je dovoljno osvjetljeno						

¹ Korisnik: privredno društvo, odnosno drugo pravno lice, preduzetnik ili fizičko lice;

² Odgovorno licu u pravnom licu ili lice sa ovlašćenjima odgovornog lica, preduzetnik ili fizičko lice;

³ Zakon o inspekcijskom nadzoru "Službeni list RCG", br. 39/2003 i "Službenom listu CG", br. 76/2009, 57/2011, 18/2014, 11/2015 i 52/2016.

⁴ Zakon o sredstvima za zaštitu bilja (Službeni list CG, br. 51/2008, 40/2011 i 18/2014) član 8 stav 5; Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencije o upotrebi sredstava za zaštitu bilja "Sl. list CG", br. 24/2013

4.11 police su od nezapaljivog, neupijajućeg i lako perivog materijala npr. metal;				
4.12 čvrste formulacije su iznad tečnih;				
4.13 u skladištu se nalazi oprema neophodna u slučaju prosipanja;				
4.14 u blizini skladišta se nalazi bočica za ispiranje očiju, voda za dekontaminaciju u slučaju prosipanja sredstva za zaštitu bilja, procedura i telefonski brojevi za hitne slučajevе i kutija za prvu pomoć.				
Ukupan broj bodova:				

*Pri prvoj posjeti gazdinstvu u skladu sa načelom preventivnosti bilo bi opravdano imati sljedeći pristup:

Ako je odgovor na pojedinačna pitanja od 4.1 do 4.14 negativan fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 1 Zakona o inspekcijskom nadzoru⁵ radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora:

1) ukaže na utvrđene nepravilnosti i odredi rok za njihovo otklanjanje;

Mjera traje dok se ne otklone nepravilnosti, odnosno dok traju okolnosti zbog kojih su izrečene. Inspektor može preduzeti, istovremeno, i više upravnih mјera ili radnji kada to nalaže javni interes ili svrha i cilj nadzora.

**Ako je izvedeni procenat rizika za pojedinačni objekat po procjeni kritičan fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 16 stav 1 tačka 8 Zakona o inspekcijskom nadzoru radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora

8) **zabranj** proizvodnju, upotrebu ili **promet robe** ili pružanje usluga;

Komentari i napomene

Ime i prezime prisutne stranke ⁶	Fitosanitarni inspektor

Kriterijumi za određivanje stepena rizika:

Redni broj	Stepen rizika	Broj bodova u procentima
1.	neznatan	91 do 100
2.	nizak	81 do 90
3.	srednji	71 do 80
4.	visok	61 do 70
5.	kritičan	60 i manje

⁵ Zakon o inspekcijskom nadzoru "Službeni list RCG", br. 39/2003 i "Službenom listu CG", br. 76/2009, 57/2011, 18/2014, 11/2015 i 52/2016.

⁶ odgovorno licu u pravnom licu ili lice sa ovlašćenjima odgovornog lica

775.

Uprava za zaštitu kulturnih dobara, postupajući po službenoj dužnosti, na osnovu čl.18, a u vezi sa čl. 20 Zakona o zaštiti kulturnih dobara („Sl list Crne Gore“, br 49/10, 40/11, 44/17, 18/19), te članovima 106, 18 i čl. 46 stav 2 Zakona o upravnom postupku („Sl.list Crne Gore“ br.56/14, 20/15 i 40/16, 37/17), donosi:

RJEŠENJE

- Uspostavlja se prethodna zaštita** na dobru - podvodni lokalitet „Ostaci brodoloma – Plavi horizonti“, od dana donošenja ovog rješenja, do završetka arheoloških istraživanja i iskopavanja.

- Opis granica nepokretnog dobra iz tačke 1 ovog rješenja:**

Granične tačke granice dobra

T	X	Y
1	6556620.40	4693662.09
2	6556660.40	4693702.09
3	6556700.40	4693662.09
4	6556660.40	4693622.09

Granične tačke zaštićene okoline dobra

T	X	Y
1	6556570.40	4693662.09
2	6556660.40	4693752.09
3	6556750.40	4693662.09
4	6556660.40	4693572.09

- Osnovni podaci o vlasništvu nepokretnog dobra:**

Podvodnim lokalitetom „Ostaci brodoloma – Plavi horizonti“, kao prirodnim bogatstvom, odnosno podmorjem, raspolaže Država Crna Gora, shodno članu 11 Zakona o državnoj imovini („Sl.list Crne Gore“, br. 21/09, 40/11).

- Radnje i aktivnosti koje će se sprovesti u toku trajanja prethodne zaštite, radi utvrđivanja kulturne vrijednosti dobra:**

- Sprovedi sistematska arheološka istraživanja u skladu za Zakonom o zaštiti kulturnih dobara, Pravilnikom o vrstama, uslovima i načinu vršenja istraživanja, vrstama i sadržini dokumentacije o istraživanjima i sadržaju elaborata istraživanja i zaštite kulturnih dobara i Zakonom o ratifikaciji Konvencije o zaštiti podvodne kulturne baštine;
- Arheološka istraživanja sprovedi korišćenjem adekvatne metodologije, kojom će se omogućiti otkrivanje i dokumentovanje svih segmenata brodskog tereta i brodske konstrukcije, i eventualnih arheoloških nalaza u neposrednoj okolini iste;
- Predvidjeti uzorkovanje segmenata brodske konstrukcije i onih djelova brodskog tereta čije analize bi doprinijele interpretaciji lokaliteta, te unaprijeđenju znanja o ovoj vrsti podvodnih nalaza;
- Po završetku sistematskih arheoloških istraživanja, predvidjeti adekvatan konezervatorski tretman, a imajući u vidu odredbe Konvencije o zaštiti podvodne kulturne baštine, ali i ugroženost lokaliteta u odnosu na njegovu poziciju.
- Sve aktivnosti sprovoditi u saradnji sa Upravom za zaštitu kulturnih dobara i drugim relevantnim nacionalnim i lokalnim institucijama i tijelima koja bi kadrovskim i logističkim kapacitetima mogla doprinijeti adekvatnom pristupu ovim aktivnostima.

- U cilju čuvanja, održavanja i korišćenja dobra za vrijeme trajanja prethodne zaštite,** nije dozvoljeno vršiti bilo kakve intervencije kojima bi bile umanjene zatečene vrijednosti predmetnog dobra.

- Sastavni dio ovog rješenja je grafički prikaz granica nepokretnog dobra, kao i granica njegove zaštićene okoline.

- Žalba ne odlaže izvršenje Rješenja.

Broj: 03-167/2022-4
Cetinje, 6. maja 2022. godine

Uprava za zaštitu kulturnih dobara
v.d. direktora,
Mladen Zagarčanin, s.r.

776.

Na osnovu člana 73 stav 2 Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti („Službeni list RCG”, broj 29/07, i „Službeni list CG”, br. 32/11, 43/15, 37/17 i 17/18), Uprava za katastar i državnu imovinu donijela je

R J E Š E Nj E
O POTVRĐIVANJU BAZE PODATAKA KATASTRA NEPOKRETNOSTI ZA
KO BROČANAC GRAHOVSKI

1. Potvrđuje se baza podataka za KO Broćanac Grahovski.
2. Primjena baze podataka katastra nepokretnosti počinje od 20. maja 2022. godine.
3. Katastarski operat za katastarsku opštinu, iz tačke 1 ovog rješenja, izrađen po Zakonu o premjeru i katastru zemljišta („Službeni list SRCG”, broj 37/74), prestaje da važi, a čuva se kod organa uprave nadležnog za poslove premjera i katastra nepokretnosti Opštine Nikšić do 20. maja 2023. godine, nakon čega će se kao dokumentacija trajne vrijednosti arhivirati u skladu sa propisima o arhivskoj djelatnosti.
4. Ovo rješenje će se objaviti u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 01-012/22-108/6
Podgorica, 6. maja 2022. godine

Direktor,
Koča Đurišić, s.r.

777.

На основу člana 96b Zakona o elektronskim medijima ("Sl. list CG", br. 46/10, 46/10, 40/11, 53/11, 6/13, 55/16, 92/17 i 82/20) i Odluke o raspisivanju izbora za odbornike u Skupštini opštine Pljevlja ("Sl. list Crne Gore", br. 49/22 i 51/22), Savjet Agencije za elektronske medije, na sjednici održanoj 11.05.2022. godine, je donio

PRAVILNIK**O PRAVIMA I OBAVEZAMA EMITERA****TOKOM KAMPANJE ZA IZBORE ZA ODBORNIKE U SKUPŠTINI OPŠTINE PLjEVljA,****KOJI ĆE BITI ODRŽANI 23. OKTOBRA 2022. GODINE****Član 1.**

Ovim Pravilnikom se bliže uređuju uslovi za realizaciju prava i obaveza emitera u toku kampanje za izbore za odbornike u Skupštini opštine Pljevlja, koji će biti održani 23. oktobra 2022. godine.

Svrha ovog Pravilnika je obezbeđivanje istinitog, blagovremenog i nepristrasnog informisanja građana o svim fazama postupka i različitim stavovima tokom izborne kampanje, pod ravnopravnim uslovima za sve učesnike u izbornoj kampanji, u skladu sa Zakonom o elektronskim medijima, Zakonom o medijima („Sl. list CG”, br. 82/20), Zakonom o nacionalnom javnom emiteru radio i televizija Crne Gore („Sl. list CG”, br. 80/20), Zakonom o izboru odbornika i poslanika („Službeni list RCG”, br. 4/98, 5/98, 17/98, 14/00, 18/00, „Službeni list SRJ”, br. 73/00, 9/01, 41/02, 46/02, 45/04, 48/06, 56/06, „Službeni list CG”, br. 46/11, 14/14, 47/14, 12/16, 60/17, 10/18 i 109/20), Pravilnikom o komercijalnim audiovizuelnim komunikacijama („Službeni list Crne Gore”, br. 35/11) i Pravilnikom o programskim standardima u elektronskim medijima („Službeni list Crne Gore”, br. 35/11, 7/16 i 08/19).

Član 2.

Izborna kampanja je period koji za podnosioca izborne liste započinje danom potvrđivanja izborne liste i završava se 24 sata prije dana održavanja izbora.

Izborna tišina je period koji započinje 24 sata prije dana održavanja izbora i traje do zatvaranja biračkih mesta.

Medijsko predstavljanje se ostvaruje kroz programske sadržaje namijenjene informisanju o predizbornim aktivnostima podnositelaca izbornih lista i kandidata sa izbornih lista, njihovom predstavljanju ili političkom oglašavanju.

Političko oglašavanje je radio ili televizijsko oglašavanje, sa ili bez finansijske nadoknade, kojim se preporučuju podnosioci izbornih lista i kandidati sa izbornih lista ili njihove aktivnosti, ideje ili politički stavovi.

Nadležni organ javnog, komercijalnog ili neprofitnog emitera je organ emitera određen osnivačkim aktom, statutom ili drugim aktom emitera za donošenje pravila o medijskom predstavljanju i/ili razmatranje prigovora na rad emitera u toku izbora.

Ostali izrazi upotrijebljeni u ovom Pravilniku imaju značenja definisana članom 8. Zakona o elektronskim medijima, članom 4. Pravilnika o komercijalnim audiovizuelnim komunikacijama i članom 4. Pravilnika o programskim standardima u elektronskim medijima.

Svi izrazi koji se u ovom Pravilniku koriste za fizička lica u muškom rodu obuhvataju iste izraze u ženskom rodu.

Član 3.

Medijsko predstavljanje podnositelaca izbornih lista i kandidata sa izbornih lista u toku izborne kampanje se ostvaruje u okviru političko-informativnog programa, kao i u precizno označenim blokovima političkog oglašavanja.

Predstavljanje u okviru informativno-političkih programa ostvaruje se kroz debate, sučeljavanja, intervjue i druge posebne emisije, koje se emituju bez novčane ili druge nadoknade, isključivo posvećene lokalnim izborima, u kojima se javnost upoznaje sa aktivnostima, idejama i mišljenjima podnositelaca izbornih lista i kandidata sa izbornih lista.

Političko oglašavanje ostvaruje se u vidu besplatnih ili plaćenih oglasa, najava i izvještaja sa promotivnih skupova.

Političkim oglašavanjem će se smatrati i svi oblici medijskog predstavljanja iz stava 2 ovog člana, koji se ostvaruju uz novčanu ili drugu nadoknadu.

Član 4.

Medijsko predstavljanje mora biti lako prepoznatljivo i audio i vizuelno odvojeno od ostalih programskih sadržaja i mora biti jasno označeno tekstualnim obavještenjem „Lokalni izbori“.

Ukoliko se program emituje na albanskom jeziku, medijsko predstavljanje mora biti jasno označeno tekstualnim obavještenjem „Lokalni izbori“ i na tom jeziku.

Član 5.

Javni emiter odnosno komercijalni ili neprofitni emiter, koji omogućava medijsko predstavljanje, mora usvojiti i učiniti javnim posebna pravila o medijskom predstavljanju u toku izborne kampanje za lokalne izbore na koje se odnosi ovaj Pravilnik.

Pravila iz stava 1 ovog člana donosi Savjet javnog emitera odnosno osnivač komercijalnog ili neprofitnog emitera.

Pravilima se utvrđuju oblici medijskog predstavljanja, njihovo trajanje i raspoređivanje, kao i način odlučivanja o redoslijedu političkog oglašavanja odnosno predstavljanja u okviru informativno-političkih programa iz člana 3 ovog Pravilnika.

Emiteri su dužni da Agenciji za elektronske medije (u daljem tekstu: „Agencija“) dostave pravila predstavljanja u okviru svakog pojedinog radijskog ili televizijskog programa, najkasnije deset dana od dana raspisivanja izbora.

Član 6.

Emiteri su dužni da Agenciji, najkasnije 10 dana od dana raspisivanja izbora, dostave programsku šemu sa označenim sadržajima od značaja za medijsko predstavljanje u toku izborne kampanje za lokalne izbore na koje se odnosi ovaj Pravilnik, koji uključuju, ali se ne ograničavaju na:

- debate/sučeljavanja (direktno emitovanje ili repriza),
- intervjuje (direktno emitovanje ili repriza),
- blokove za plaćene ili besplatne najave skupova,
- blokove za plaćene ili besplatne izvještaje sa promotivnih skupova,
- blokove za plaćene ili besplatne političke oglase (spotove).

Emiteri su dužni da sve izmjene programske šeme iz stava 1 ovog člana dostave Agenciji, u što kraćem roku a ne kasnije od 24 časa.

Član 7.

Emiteri su dužni da vode evidenciju emitovanih programskih sadržaja od značaja za medijsko predstavljanje u toku izborne kampanje za lokalne izbore na koje se odnosi ovaj Pravilnik, koja uključuje sljedeće podatke:

- datum, vrijeme emitovanja i naziv sadržaja,
- da li se radi o plaćenom ili besplatnom političkom oglašavanju,
- ime naručioca političkog oglašavanja,
- neto vrijeme emitovanja,
- opis izbora na koje se odnosi medijsko predstavljanje (vrsta ili teritorijalnost).

Evidencija iz stava 1 ovog člana dostavlja se Agenciji svakog ponedeljika za prethodnu sedmicu na adresu:

- putem elektronske pošte aem@aemcg.org, sa naznakom „Emitovano medijsko predstavljanje - naziv medija“.
- na posebnom obrascu koji je sastavni dio ovog Pravilnika (Obrazac 1 – Evidencija medijskog predstavljanja).

Izuzetno, ukoliko se 03. jula 2022. godine, pored lokalnih izbora na koje se odnosi ovaj Pravilnik, održavaju i lokalni izbori u drugoj jedinici lokalne samouprave, emiter koji je donio posebna pravila o medijskom predstavljanju u toku izborne kampanje i za te lokalne izbore, dužan je da Evidencijom iz stava 1 ovog člana obuhvati podatke o emitovanim programskim sadržajima od značaja za medijsko predstavljanje u toku svih izbornih kampanja za lokalne izbore koji se održavaju istog dana.

Član 8.

Zabranjeno je prikriveno medijsko predstavljanje.

Emiteri mogu u informativnim emisijama, izvan programa koji se odnose na medijsko predstavljanje, obavještavati o aktuelnim zbivanjima i aktivnostima državnih organa i funkcionera, poštujući pravila profesionalizma, objektivnosti i novinarske etike.

Emiter je dužan da, u okviru programskih sadržaja iz stava 2 ovog člana, prilikom izvještavanja, o aktuelnim događajima, radu državnih organa i funkcionera i svih subjekata koji su uključeni u proces izborne kampanje, u vezi sa pitanjima koja se ne odnose na izbore, vodi računa da navedeno izvještavanje ne sadrži posebno promotivno upućivanje na podnosioce izbornih lista, kandidate sa izbornih lista ili njihove aktivnosti, ideje ili političke stavove.

Član 9.

Zabranjeno je tokom predizborne kampanje emitovati kulturno-umjetničke, dokumentarno-obrazovne, sportske i programe zabavnog sadržaja u kojima se pojavljuju predstavnici podnosioca izbornih lista ili kandidati sa izbornih lista.

Član 10.

Emiteri su dužni da, prilikom objavljivanja rezultata istraživanja javnog mnjenja, jasno i nedvosmisleno o tome izvijeste javnost navodeći:

- podatke o subjektu koji je naručio i platilo istraživanje javnog mnjenja,
- naziv organizacije koja je sprovela istraživanje javnog mnjenja,
- podatke o primjenjenom metodu,
- podatke o uzorku ispitanika i mogućem odstupanju,
- podatke o datumu i/ili razdoblju kada je istraživanje javnog mnjenja sprovedeno.

Rezultati telefonskog anketiranja ili uličnih anketa sprovedenih među biračima tokom izborne kampanje ne smiju se predstavljati kao siguran i autentičan stav određene društvene grupe, što je emiter, koji sprovodi anketiranje i objavljuje rezultate, dužan posebno da naglaši.

U roku od 15 dana prije dana održavanja izbora, u programima emitera nije dozvoljeno objavljivanje rezultata ispitivanja javnog mnjenja, drugih istraživanja i analiza u vezi sa opredjeljenjem birača u pogledu procjene rezultata izbora.

Član 11.

Političko oglašavanje se ne smije emitovati 15 minuta prije/nakon ili u toku emitovanja dječije emisije, odnosno emisije namijenjene maloljetnicima.

Političko oglašavanje se emituje u blokovima sa naznakom da li je besplatano ili plaćeno.

Političko oglašavanje ne može biti dio bloka sa oglasima koje nemaju političku prirodu.

Član 12.

Političko oglašavanje se ne uračunava u dozvoljeno vrijeme trajanja oglašavanja u smislu čl. 92 i 93 Zakona o elektronskim medijima i člana 21 Zakona o nacionalnom javnom emiteru radio i televizija Crne Gore („Sl. list CG”, br. 80/20).

Član 13.

Za istinitost i tačnost političkog oglašavanja odgovoran je naručilac, a za njegovu usklađenost sa odredbama Zakona o elektronskim medijima, Zakona o medijima, Pravilnika o komercijalnim audiovizuelnim komunikacijama, Pravilnika o programskim standardima u elektronskim medijima i ovog Pravilnika odgovoran je emiter.

Član 14.

U toku izborne tišine nije dozvoljeno:

- medijsko predstavljanje iz člana 3 ovog Pravilnika,
- objavljivanja procjena rezultata glasanja,
- emitovanje slogana ili simbola podnositaca izbornih lista.

Član 15.

Podatke o toku i rezultatima izbora emiteri mogu označiti kao zvanične samo ako su saopšteni od strane nadležnog državnog organa za sprovodenje izbornog postupka, dok podaci saopšteni od strane drugih lica moraju biti označeni kao nezvanični.

Član 16.

Ovlašćeni predstavnik podnosioca izborne liste ili nadležni državni organ za sprovodenje izbornog postupka može podnijeti prigovor na emitovani programski sadržaj emitera zbog kršenja obaveza propisanih članom 55 Zakona o elektronskim medijima i to:

- poštovanja privatnosti i dostojanstva građana,
- zaštite integriteta maloljetnih lica,
- čuvanja snimaka emitovanih sadržaja,
- davanja doprinosa slobodnom, istinitom, cjelovitom, nepristrasnom i blagovremenom informisanju javnosti,
- poštovanja i promocije osnovnih ljudskih prava i sloboda, demokratskih vrijednosti, institucija i pluralizma ideja,
- unapređenja kulture javnog dijaloga i poštovanja jezičkih standarda,
- upotrebe jezika u radijskim i televizijskim programima.

Prigovor iz stava 1 ovog člana:

- podnosi se nadležnom organu emitera, na posebnom obrascu koji je sastavni dio ovog Pravilnika (Obrazac 2 - Prigovor),
- dostavlja se Savjetu Agencije za elektronske medije (u daljem tekstu: Savjet Agencije) na uvid putem: elektronske pošte na saem@aemcg.org ili predajom na arhivi Agencije od 07 do 15 časova, na adresu Bul. Svetog Petra Cetinjskog br. 9, 81000 Podgorica.

Nadležni organ emitera je dužan da doneše odluku, u pisanoj formi, u roku od 24 časa od prijema prigovora.

Član 17.

Emiter je dužan da najkasnije u roku od 10 dana od raspisivanja izbora, Agenciji dostavi:

- naziv organa ili ovlašćenog lica koje će biti nadležno za razmatranje prigovora iz člana 16 ovog Pravilnika i to:
 - naziv pravnog lica,
 - ime ovlašćenog lica,
 - adresa, telefon i adresa elektronske pošte ovlašćenog lica.
- radno vrijeme za neposrednu predaju prigovora.

Agencija će na svom veb-sajtu objaviti pregled dostavljenih kontakt podataka o nadležnim organima emitera za podnošenje prigovora.

Član 18.

Žalba protiv odluke nadležnog organa emitera po prigovoru se podnosi Savjetu Agencije za elektronske medije, u roku od 24 časa od njenog prijema, na posebnom obrazcu koji je sastavni dio ovog Pravilnika (Obrazac 3 - Žalba).

Sastavni dio žalbe iz stava 1 ovog člana je:

- prigovor iz člana 16 ovog Pravilnika i
- odluka nadležnog organa emitera po prigovoru.

Žalba se može podnijeti putem: elektronske pošte na saem@aemcg.org ili predajom na arhivi Agencije od 07 do 15 časova ili poštom na adresu Bul. Svetog Petra Cetinjskog br. 9, 81000 Podgorica.

Član 19.

Savjet Agencije za elektronske medije će:

- u roku od 24 časa od prijema žalbe donijeti odluku, u pisanoj formi,
- obrazloženu odluku po žalbi dostaviti podnosiocu žalbe i emiteru i objaviti je na veb-sajtu Agencije www.aemcg.org.

Protiv odluke Savjeta Agencije iz stava 1 ovog člana može se pokrenuti upravni spor.

Član 20.

Ukoliko nije drukčije propisano ovim Pravilnikom, u toku izborne kampanje, postupak po prigovoru fizičkog ili pravnog lica na rad emitera zbog kršenja Zakona o elektronskim medijima, Zakona o medijima, Pravilnika o komercijalnim audiovizuelnim komunikacijama ili Pravilnika o programskim standardima u elektronskim medijima, sprovodiće se u rokovima i pod uslovima propisanim članom 144 Zakona o elektronskim medijima.

Član 21.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“ i objaviće se na veb-sajtu Agencije www.aemcg.org.

Broj: 01 - 802

Podgorica, 11.05.2022. godine

Zamjenik predsjednika Savjeta Agencije za elektronske medije,

Milan Radović, s.r.

Obrazac 1

EVIDENCIJA MEDIJSKOG PREDSTAVLJANJA U TOKU LOKALNIH IZBORA – OKTOBAR 2022¹

Kolona 1 - upisuje se dnevni datum emitovanja programa (dd/mj/god)

Kolona 2 - upisuje se vrijeme početka emitovanja sadržaja (hh:mm)

Kolona 3 - upisuje se naziv / ime emitovanog programa (npr. "Dnevnik", "Vijesti u pola 7", "Najave skupova", ...)

Kolona 4 - upisuje se vrsta medijskog predstavljanja. U okviru **informativno-političkih programa**: debate/sučeljavanja, intervju ili druga posebna emisije, isključivo posvećena izborima, u kojoj se javnost upoznaje sa aktivnostima, idejama i mišljenjem kandidata. U okviru **političko oglašavanja**: oglas, najava ili izještaj sa promotivnog skupa.

Kolona 5 – upisuje se "plaćeno" ili "besplatno". Ne popuniava se za informativno-političke programe.

Kolona 6 - upisuje se ime kandidata koji je naručilac političkog oglašavanja. Ne popunjava se za informativno-političke programe.

Kolona 7 - Neto vrijeme emitovanih programi (emisija) bez audiovizuelne komercijalne komunikacije. Izražava se u sekundama.

Kolona 8 - opis izbora na koje se odnosi medijsko predstavljanje (npr. Lokalni Tivat, Lokalni Budva)

¹ NAPOMENA: Evidencija se dostavlja Agenciji svakog ponedjeljka za prethodnu sedmicu, putem elektronske pošte aem@aemcq.org, sa naznakom „Emitovano medijsko predstavljanje - naziv medija“.

Obrazac 2

**PRIGOVOR NA EMITOVANI PROGRAMSKI SADRŽAJ U TOKU LOKALNIH IZBORA
– OKTOBAR 2022²**

PODACI O PODNOSIOCU PRIGOVORA		
Naziv pravnog lica		
Ime ovlašćenog lica		
PODACI O OVLAŠĆENOM LICU		
Adresa		
Telefon		
E-mail		
PROGRAMSKI SADRŽAJ NA KOJI SE PODNOŠI PRIGOVOR		
Vrsta programa	Radijski ☐	Televizijski ☐
Naziv sadržaja		
Datum i vrijeme emitovanja		
PREKRŠENA OBAVEZA		
Poštovanja privatnosti i dostojanstva građana	☐	
Zaštita integriteta maloljetnih lica	☐	
Čuvanje snimaka emitovanih sadržaja	☐	
Davanja doprinosa slobodnom, istinitom, cjelovitom, nepristrasnom i blagovremenom informisanju javnosti	☐	
Poštovanja i promocije osnovnih ljudskih prava i sloboda, demokratskih vrijednosti, institucija i pluralizma ideja	☐	
Unapređenja kulture javnog dijaloga	☐	
Upotreba jezika	☐	
OBRAZLOŽENJE		
DATUM I VRIJEME PODNOŠENJA PRIGOVORA		
Datum:	Vrijeme:	
DATUM I VRIJEME DONOŠENJA ODLUKE PO PRIGOVORU		
Datum:	Vrijeme:	
NAČIN PODNOŠENJA PRIGOVORA		
Predajom na arhivu ☐	Adresa:	
Elektronskom poštom ☐	E-mail:	
POTPIS PODNOSIOCA PRIGOVORA		

² Prigovor može podnijeti ovlašćeni predstavnik podnosioca izborne liste ili nadležni državni organ za sprovođenje izbornog postupka. Prigovor se podnosi nadležnom organu emitera.

**ŽALBA PROTIV ODLUKE EMITERA PO
PRIGOVORU NA EMITOВANI PROGRAMSKI SADRŽAJ U TOKU LOKALNIH IZBORA
– OKTOBAR 2022**

PODACI O PODNOSIOCU ŽALBE		
Naziv pravnog lica		
Ime ovlašćenog lica		
PODACI O OVLAŠĆENOM LICU		
Adresa		
Telefon		
E-mail		
PROGRAMSKI SADRŽAJ NA KOJI JE PODNESEN PRIGOVOR		
Vrsta programa	☐ Radijski	☐ Televizijski
Naziv sadržaja		
Datum i vrijeme emitovanja		
PREKRŠENA OBAVEZA		
Poštovanja privatnosti i dostojanstva građana	☐	
Zaštita integriteta maloljetnih lica	☐	
Čuvanje snimaka emitovanih sadržaja	☐	
Davanja doprinosa slobodnom, istinitom, cjelovitom, nepristrasnom i blagovremenom informisanju javnosti	☐	
Poštovanja i promocije osnovnih ljudskih prava i sloboda, demokratskih vrijednosti, institucija i pluralizma ideja	☐	
Unapređenja kulture javnog dijaloga	☐	
Upotreba jezika	☐	
OBRAZLOŽENJE		
DATUM I VRIJEME PRIJEMA ODLUKE PO PRIGOVORU		
Datum:	Vrijeme:	
DATUM I VRIJEME PODNOŠENJA ŽALBE		
Datum:	Vrijeme:	
NAČIN PODNOŠENJA ŽALBE		
Predajom na arhiv Agencije ☐	Adresa: Bul. Svetog Petra Cetinjskog br. 9, Podgorica	
Elektronskom poštom ☐	E-mail: saem@aemcg.org	
POTPIS PODNOSIOCA ŽALBE		

778.

Na osnovu člana 57 stav 2 Zakona o vanjskim poslovima („Službeni list CG“, broj 70/17), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

R J E Š E Nj E
O IMENOVANJU DRŽAVNOG SEKRETARA U
MINISTARSTVU VANJSKIH POSLOVA

Za državnog sekretara u Ministarstvu vanjskih poslova imenuje se Ljubomir Mišurović, ambasador u Ministarstvu.

Broj: 04-2780/3

Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr **Dritan Abazović**, s.r.

779.

Na osnovu člana 57 stav 2 Zakona o vanjskim poslovima („Službeni list CG“, broj 70/17), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

R J E Š E Nj E
O RAZRJEŠENjU GENERALNE SEKRETARKE
MINISTARSTVA VANJSKIH POSLOVA

1. Razrješava se Milica Perišić dužnosti generalne sekretarke Ministarstva vanjskih poslova, zbog prestanka mandata ministra vanjskih poslova u 42. Vladi Crne Gore.

2. Nakon razrješenja navedene dužnosti, imenovana će nastaviti sa korišćenjem roditeljskog odsustva i ostvarivanjem prava po tom osnovu, u skladu sa Rješenjem ministra vanjskih poslova o roditeljskom odsustvu broj: 4/3-041/22-251 od 28. aprila 2022. godine.

Broj: 04-2783/3

Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr **Dritan Abazović**, s.r.

780.

Na osnovu člana 57 stav 2 Zakona o vanjskim poslovima („Službeni list CG“, broj 70/17), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

R J E Š E Nj E
O IMENOVANJU GENERALNE SEKRETARKE
MINISTARSTVA VANJSKIH POSLOVA

Za generalnu sekretarku Ministarstva vanjskih poslova imenuje se Dragica Andelić, diplomirana pravnica.

Broj: 04-2785/3

Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr **Dritan Abazović**, s.r.

781.

Shodno članu 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG“, br. 2/18, 34/19 i 8/21), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

R J E Š E Nj E
O PRESTANKU VRŠENJA DUŽNOSTI V.D. GENERALNE DIREKTORICE
GENERALNOG DIREKTORATA ZA KONZULARNE POSLOVE I DIJASPORU U
MINISTARSTVU VANJSKIH POSLOVA

Stanici Popović, vršiteljki dužnosti generalne direktorice Generalnog direktorata za konzularne poslove i dijasporu u Ministarstvu vanjskih poslova, prestaje vršenje navedene dužnosti zbog isteka vremena od šest mjeseci na koje je određena za vršiteljku dužnosti generalne direktorice ovog direktorata.

Broj: 04-2784/3

Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr **Dritan Abazović**, s.r.

782.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG“, br. 2/18, 34/19 i 8/21), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

R J E Š E Nj E
O ODREĐIVANju VRŠITELjKE DUŽNOSTI
GENERALNE DIREKTORICE GENERALNOG
DIREKTORATA ZA KONZULARNE POSLOVE I
DIJASPORU U MINISTARSTVU VANJSKIH POSLOVA

Za vršiteljku dužnosti generalne direktorice Generalnog direktorata za konzularne poslove i dijasporu u Ministarstvu vanjskih poslova određuje se Stanica Popović, diplomirana pravnica, dosadašnja vršiteljka dužnosti generalne direktorice, do postavljenja generalnog direktora ovog direktorata u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 04-2782/3

Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr **Dritan Abazović**, s.r.

783.

Na osnovu člana 30 stav 4 Zakona o državnoj upravi („Službeni list CG“, br. 78/18 i 70/21), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

**R J E Š E Nj E
O IMENOVANJU DRŽAVNOG SEKRETARA
U MINISTARSTVU KAPITALNIH INVESTICIJA**

Za državnog sekretara u Ministarstvu kapitalnih investicija imenuje se Admir Šahmanović, magistar finansijskog menadžmenta.

Broj: 04-2790/3

Podgorica, 12. maja 2022. godine

**Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr Dritan Abazović, s.r.**

784.

Na osnovu člana 30 stav 4 Zakona o državnoj upravi („Službeni list CG“, br. 78/18 i 70/21), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

**R J E Š E Nj E
O IMENOVANjU DRŽAVNOG SEKRETARA
U MINISTARSTVU ZDRAVLjA**

Za državnog sekretara u Ministarstvu zdravlja imenuje se Vladimir Obradović, diplomirani pravnik.

Broj: 04-2788/3

Podgorica, 12. maja 2022. godine

**Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr Dritan Abazović, s.r.**

785.

Na osnovu člana 30 stav 4 Zakona o državnoj upravi („Službeni list CG“, br. 78/18 i 70/21), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

**R J E Š E Nj E
O IMENOVANjU DRŽAVNOG SEKRETARA
U MINISTARSTVU PRAVDE**

Za državnog sekretara u Ministarstvu pravde imenuje se mr Bojan Božović.

Broj: 04-2870/3

Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr Dritan Abazović, s.r.

786.

Na osnovu člana 30 stav 4 Zakona o državnoj upravi („Službeni list CG“, br. 78/18 i 70/21), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

**R J E Š E Nj E
O IMENOVANjU DRŽAVNOG SEKRETARA
U MINISTARSTVU PRAVDE**

Za državnog sekretara u Ministarstvu pravde imenuje se Bojan Zeković, advokat.

Broj: 04-2871/3
Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr Dritan Abazović, s.r.

787.

Na osnovu člana 15 stav 2 Uredbe o Vladi Crne Gore („Službeni list CG“, br. 80/08, 14/17 i 28/18), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

R J E Š E Nj E
O IMENOVANJU SAVJETNIKA PREDSJEDNIKA
VLADE CRNE GORE ZA VANJSKU POLITIKU

Za savjetnika predsjednika Vlade Crne Gore za vanjsku politiku imenuje se Đorđe Radulović.

Broj: 04-1215/3
Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr **Dritan Abazović**, s.r.

788.

Na osnovu člana 13 stav 2 i člana 14 st. 4 i 5 Uredbe o Vladi Crne Gore („Službeni list CG“, br. 80/08, 14/17 i 28/18), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

R J E Š E Nj E
O IMENOVANJU ZAMJENIKA GENERALNOG
SEKRETARA VLADE CRNE GORE

Za zamjenika generalnog sekretara Vlade Crne Gore imenuje se Ilij Harasani, magistar pravnih nauka.

Broj: 04-1214/3

Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr **Dritan Abazović**, s.r.

789.

Shodno članu 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG“, br. 2/18, 34/19 i 8/21), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

R J E Š E Nj E
O PRESTANKU VRŠENJA DUŽNOSTI V. D. GENERALNOG DIREKTORA
DIREKTORATA ZA KRIVIČNO I GRAĐANSKO ZAKONODAVSTVO U
MINISTARSTVU PRAVDE, LJUDSKIH I MANJINSKIH PRAVA

Božidaru Čarmaku, vršiocu dužnosti generalnog direktora Direktorata za krivično i građansko zakonodavstvo u Ministarstvu pravde, ljudskih i manjinskih prava, prestaje vršenje navedene dužnosti zbog podnošenja ostavke.

Broj: 04-2622/5

Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr Dritan Abazović, s.r.

790.

Na osnovu člana 30 stav 4 Zakona o državnoj upravi („Službeni list CG“, br. 78/18 i 70/21), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

R J E Š E Nj E
O IMENOVANJU DRŽAVNOG SEKRETARA U
MINISTARSTVU EKONOMSKOG RAZVOJA I TURIZMA

Za državnog sekretara u Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma imenuje se Damir Davidović, magistar evropskih studija.

Broj: 04-2883/3

Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr **Dritan Abazović**, s.r.

791.

Na osnovu člana 30 stav 4 Zakona o državnoj upravi („Službeni list CG“, br. 78/18 i 70/21), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

**R J E Š E Nj E
O IMENOVANjU DRŽAVNE SEKRETARKE
U MINISTARSTVU FINANSIJA**

Za državnu sekretarku u Ministarstvu finansija imenuje se Mila Kasalica, mr ekonomskih nauka.

Broj: 04-2888/3

Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr Dritan Abazović, s.r.

792.

Na osnovu člana 30 stav 4 Zakona o državnoj upravi („Službeni list CG“, br. 78/18 i 70/21), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

**R J E Š E Nj E
O IMENOVANJU DRŽAVNOG SEKRETARA
U MINISTARSTVU KULTURE I MEDIJA**

Za državnog sekretara u Ministarstvu kulture i medija imenuje se mr Denis Vukotić, diplomirani pravnik.

Broj: 04-2896/3

Podgorica, 12. maja 2022. godine

**Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr Dritan Abazović, s.r.**

793.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG“, br. 2/18, 34/19 i 8/21), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

R J E Š E Nj E
O ODREĐIVANJU VRŠIOCA DUŽNOSTI POMOĆNIKA DIREKTORA UPRAVE
PRIHODA I CARINA

Za vršioca dužnosti pomoćnika direktora Uprave prihoda i carina - rukovodioca Sektora za igre na sreću određuje se Andrija Ćetković, diplomirani ekonomista, dossadašnji vršilac dužnosti pomoćnika direktora, do postavljenja pomoćnika direktora - rukovodioca ovog sektora u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 04-2859/2

Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr Dritan Abazović, s.r.

794.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG“, br. 2/18, 34/19 i 8/21), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

R J E Š E Nj E
O ODREĐIVANjU VRŠITELjKE DUŽNOSTI POMOĆNICE DIREKTORA
UPRAVE PRIHODA I CARINA

Za vršiteljku dužnosti pomoćnice direktora Uprave prihoda i carina - rukovoditeljke Sektora za velike poreske obveznike određuje se Svetlana Krgović, mr primjenjene ekonomije, do postavljenja pomoćnika direktora - rukovodioca ovog sektora u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 04-2867/2

Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr Dritan Abazović, s.r.

795.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG“, br. 2/18, 34/19 i 8/21), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

R J E Š E Nj E
O ODREĐIVANJU VRŠITELjKE DUŽNOSTI POMOĆNICE DIREKTORA
UPRAVE PRIHODA I CARINA

Za vršiteljku dužnosti pomoćnice direktora Uprave prihoda i carina - rukovoditeljke Sektora za operativu u oblasti naplate određuje se Jelena Đukić, diplomirana ekonomistkinja, dosadašnja vršiteljka dužnosti pomoćnice direktora, do postavljenja pomoćnika direktora - rukovodioca ovog sektora u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 04-2868/2

Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr Dritan Abazović, s.r.

796.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG“, br. 2/18, 34/19 i 8/21), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

R J E Š E Nj E
O ODREĐIVANjU VRŠITELjKE DUŽNOSTI POMOĆNICE DIREKTORA
UPRAVE PRIHODA I CARINA

Za vršiteljku dužnosti pomoćnice direktora Uprave prihoda i carina - rukovoditeljke Sektora za usluge i registraciju određuje se Dušanka Vujišić, diplomirana pravnica, dosadašnja vršiteljka dužnosti pomoćnice direktora, do postavljenja pomoćnika direktora - rukovodioca ovog sektora u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 04-2866/2

Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr Dritan Abazović, s.r.

797.

Na osnovu člana 44 stav 1, a u vezi sa članom 22 stav 1 tačka 1 Zakona o kulturi („Službeni list CG“, br. 49/08, 16/11, 40/11 i 38/12), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

R J E Š E Nj E
O RAZRJEŠENjU ČLANICE SAVJETA JAVNE USTANOVE CENTAR SAVREMENE
UMJETNOSTI CRNE GORE

Razrješava se članica Savjeta Javne ustanove Centar savremene umjetnosti Crne Gore Maša Vlaović, prije isteka mandata, na lični zahtjev.

Broj: 04-2740/3
Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr **Dritan Abazović**, s.r.

798.

Na osnovu člana 30 stav 4 Zakona o državnoj upravi („Službeni list CG“, br. 78/18 i 70/21), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

**R J E Š E Nj E
O IMENOVANjU DRŽAVNOG SEKRETARA
U MINISTARSTVU JAVNE UPRAVE**

Za državnog sekretara u Ministarstvu javne uprave imenuje se Agron Camaj, diplomirani pravnik.

Broj: 04-2886/3

Podgorica, 12. maja 2022. godine

**Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr Dritan Abazović, s.r.**

799.

Na osnovu člana 30 stav 4 Zakona o državnoj upravi („Službeni list CG“, br. 78/18 i 70/21), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

**R J E Š E Nj E
O IMENOVANJU DRŽAVNOG SEKRETARA
U MINISTARSTVU EVROPSKIH POSLOVA**

Za državnog sekretara u Ministarstvu evropskih poslova imenuje se Aleksandar Mašković.

Broj: 04-2889/3

Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr Dritan Abazović, s.r.

800.

Shodno članu 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG“, br. 2/18, 34/19 i 8/21), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

R J E Š E Nj E
O PRESTANKU VRŠENJA DUŽNOSTI V. D. POMOĆNICE DIREKTORA UPRAVE
PRIHODA I CARINA

Jeleni Đukić, vršiteljki dužnosti pomoćnice direktora Uprave prihoda i carina - rukovoditeljke Sektora za operativu u oblasti naplate, prestaje vršenje navedene dužnosti zbog isteka vremena od šest mjeseci na koje je određena za vršiteljku dužnosti pomoćnice direktora ove uprave.

Broj: 04-2862/2

Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr **Dritan Abazović**, s.r.

801.

Shodno članu 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG“, br. 2/18, 34/19 i 8/21), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

R J E Š E Nj E
O PRESTANKU VRŠENJA DUŽNOSTI V. D. POMOĆNICE DIREKTORA UPRAVE
PRIHODA I CARINA

Maji Vučinić, vršiteljki dužnosti pomoćnice direktora Uprave prihoda i carina - rukovoditeljke Sektora za carinske poslove, prestaje vršenje navedene dužnosti zbog isteka vremena od šest mjeseci na koje je određena za vršiteljku dužnosti pomoćnice direktora ove uprave.

Broj: 04-2864/2

Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr **Dritan Abazović**, s.r.

802.

Shodno članu 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG“, br. 2/18, 34/19 i 8/21), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

R J E Š E Nj E
O PRESTANKU VRŠENJA DUŽNOSTI V. D. POMOĆNICE DIREKTORA UPRAVE
PRIHODA I CARINA

Dušanki Vujišić, vršiteljki dužnosti pomoćnice direktora Uprave prihoda i carina - rukovoditeljke Sektora za usluge i registraciju, prestaje vršenje navedene dužnosti zbog isteka vremena od šest mjeseci na koje je određena za vršiteljku dužnosti pomoćnice direktora ove uprave.

Broj: 04-2861/2

Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr **Dritan Abazović**, s.r.

803.

Shodno članu 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG“, br. 2/18, 34/19 i 8/21), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

R J E Š E Nj E
O PRESTANKU VRŠENJA DUŽNOSTI V. D. POMOĆNICE DIREKTORA UPRAVE
PRIHODA I CARINA

Mileni Radović, vršiteljki dužnosti pomoćnice direktora Uprave prihoda i carina - rukovoditeljke Sektora za usmjeravanje i nadzor nad radom carinarnica, prestaje vršenje navedene dužnosti zbog isteka vremena od šest mjeseci na koje je određena za vršiteljku dužnosti pomoćnice direktora ove uprave.

Broj: 04-2865/2
Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr **Dritan Abazović**, s.r.

804.

Shodno članu 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG“, br. 2/18, 34/19 i 8/21), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

R J E Š E Nj E
O PRESTANKU VRŠENJA DUŽNOSTI V. D. POMOĆNIKA DIREKTORA UPRAVE
PRIHODA I CARINA

Andriji Ćetkoviću, vršiocu dužnosti pomoćnika direktora Uprave prihoda i carina - rukovodioca Sektora za igre na sreću, prestaje vršenje navedene dužnosti zbog isteka vremena od šest mjeseci na koje je određen za vršioca dužnosti pomoćnika direktora ove uprave.

Broj: 04-2863/2

Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr **Dritan Abazović**, s.r.

805.

Shodno članu 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG“, br. 2/18, 34/19 i 8/21), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 12. maja 2022. godine, donijela

R J E Š E Nj E
**O PRESTANKU VRŠENJA DUŽNOSTI V. D. POMOĆNIKA DIREKTORA UPRAVE
PRIHODA I CARINA**

Milošu Medenici, vršiocu dužnosti pomoćnika direktora Uprave prihoda i carina - rukovodioca Sektora za velike poreske obveznike, prestaje vršenje navedene dužnosti zbog isteka vremena od šest mjeseci na koje je određen za vršioca dužnosti pomoćnika direktora ove uprave.

Broj: 04-2858/2

Podgorica, 12. maja 2022. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr **Dritan Abazović**, s.r.